

**Кафедра аграрного консалтингу та сервісу
Національного університету біоресурсів і
природокористування України**

Інститут розвитку аграрних ринків

**С Л О В Н И К -
Д О В І Д Н И К
з дорадництва**

Київ – 2008

ББК 65.9(2УКР) 32
УДК 061.66.008.4 (038)
С 48

*Рекомендовано Вченою радою ННІ післядипломної освіти НАУ
(протокол № 4 від 28.04.2008 р.)*

Укладачі:

Т.П. Кальна-Дубінюк
Р.Я. Корінець
І.П. Кудінова
Л.Х. Рибак
А.С. Хвалінська

Рецензенти: д.е.н., академік Кропивко М.Ф.
д.е.н., професор Збарський В.К.

Словник-довідник з дорадництва / За заг. ред. Т.П.Кальної-Дубінюк і Р.Я.Корінця. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2008. – 208 с.

ISBN 978-966-345-168-8

Словник, як навчальний посібник, призначений для надання допомоги сільськогосподарським дорадникам, експертам-дорадникам, дорадчим службам, студентам, аспірантам та державним службовцям.

У словнику подані українською та англійською мовами основні терміни, які використовуються в науковій, навчальній та практичній діяльності у галузі сільськогосподарського дорадництва, наведена інформація про дорадчі служби, організації та проекти в дорадництві, Інтернет-ресурси, акти законодавства тощо.

©Кальна-Дубінюк Т.П., 2008
©Корінець Р.Я., 2008
©Кудінова І.П., 2008
©Рибак Л.Х., 2008

ЗМІСТ

Сільськогосподарське дорадництво як фактор економічного зростання	4
Термінологічний словник дорадника	5
Терміни сільськогосподарського дорадництва в англійській мові	74
Акти законодавства у сфері сільськогосподарської дорадчої діяльності	91
Міністерство аграрної політики України	97
Регіональні органи влади у сфері агропромислового розвитку	98
Дорадчі служби та організації у сфері сільськогосподарського дорадництва України	100
Система сільськогосподарських дорадчих служб США	111
Сільськогосподарське дорадництво та університети світу	114
Про Українську академію аграрних наук	116
Науково-дослідні установи Української академії аграрних наук	118
Аграрна освіта України	146
Аграрні вищі навчальні заклади	149
Професійні об'єднання	152
Аграрні ЗМІ	159
Гранти, грантодавці	170
Деякі аграрні міністерства країн світу	181
Деякі спеціалізовані сільськогосподарські Інтернет-ресурси	185
Література з питань сільськогосподарського дорадництва	189
Кафедра аграрного консалтингу та сервісу Національного університету біоресурсів і природокористування України	204
Інститут розвитку аграрних ринків	206

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ДОРАДНИЦТВО ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Сільськогосподарські дорадчі служби в Україні проходять складний шлях розвитку. Потрібен був доволі тривалий час для того, щоб переконати владу у необхідності державної підтримки таких служб, особливо в контексті членства України у Світовій організації торгівлі: прийнято закон, державну програму, виділено кошти із державного бюджету. Та й місцева влада почала долучати власні кошти...

І от нове випробування – світова економічна криза, яка боляче б'є по економіці України, її громадянах. Не минула вона й сільськогосподарське дорадництво: удесятеро зменшено фінансування дорадчих служб з державного бюджету, зростає неплатоспроможність сільського населення...

Як працювати у таких умовах?

Насамперед, мова повинна йти про об'єднання зусиль дорадчих служб з закладами сільськогосподарської науки та освіти, органами влади, з професійними організаціями, ЗМІ. Об'єднання задля досягнення синергетичного ефекту: підвищена результативність спільної дії задля економічного зростання. У цій справі може бути корисним досвід дорадчих служб й органів влади інших країн світу.

Інше важливе завдання дорадчих служб – навчитися ефективно використовувати існуючі позабюджетні джерела фінансування для забезпечення власної діяльності, для задоволення потреб клієнтів. Тому у цьому виданні можна знайти перелік не тільки міжнародних, а й вітчизняних організацій, які можуть підтримати діяльність дорадчих служб.

Готуючи це видання, ми намагалися також розширити знання сільськогосподарських дорадників світовим досвідом, спонукати їх до удосконалення професійної підготовки. Тому включили до нього невеликі термінологічні словники.

Кризи колись розпочинаються і колись завершуються, тому перед дорадчими службами стоїть чи не найважливіше завдання: вистояти, не зупиняючи надання послуг сільськогосподарським товаровиробникам, сільському населенню, які в цих умовах їм ще більш потрібні.

Ми усвідомлюємо, що цей довідник міг би бути набагато повнішим. Тому звертаємося до наших читачів: надсилайте нам свої побажання і ми їх обов'язково врахуємо у наступних виданнях

Т.П. Кальна-Дубінок,

*завідувач Кафедри аграрного консалтингу та сервісу
Національного університету біоресурсів і природо-
користування України*

Р.Я. Корінець,

*заступник директора Інституту розвитку аграрних
ринків, член Ради Національної асоціації
сільськогосподарських дорадчих служб України*

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК ДОРАДНИКА

А

АГЕНТ ЗМІН – це будь-яка особа (дорадник, науковець, волонтер, сільськогосподарський товаровиробник тощо), яка усвідомлює і переконавана в необхідності змін і прикладає всі зусилля для того, щоб ці зміни відбулися.

АГЕНТСЬКА УГОДА – вид угоди з фізичною або юридичною особою про виконання від її імені певного роду обов’язків.

АГРАРНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС (АПК) – сукупність галузей, пов’язаних із виробництвом сільськогосподарської продукції, її переробкою, реалізацією та обслуговуванням самого сільського господарства.

АДАПТАЦІЙНИЙ СИНДРОМ (СТРЕС) – сукупність захисно-приспосувальних реакцій організму людини. Розрізняються реакції, що властиві тому або іншому функціональному стану організму, і неспецифічні, тобто загальні для різних функціональних станів.

АДАПТАЦІЯ – пристосування організмів, систем до умов навколишнього середовища та зміни середовища

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОВНОВАЖЕННЯ (staff authority) – це форма повноважень, що передаються менеджерам з адміністративними штатними функціями.

АДМІНІСТРАЦІЯ – керівники (директор і його заступники) та інші посадові особи установи, які наділені правами, обов’язками і відповідальністю за її функціонування

АКВАКУЛЬТУРА – розведення та вирощування риби та інших водних живих ресурсів у спеціальних штучних умовах або визначених для цього рибогосподарських водних об’єктах.

АКРЕДИТАЦІЯ – процедура, у ході якої національний орган з акредитації документально засвідчує компетентність юридичної особи чи відповідного органу з оцінки відповідності виконувати певні види робіт.

АКРЕДИТАЦІЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ – це офіційне визнання їх права здійснювати свою діяльність на рівні державних вимог і стандартів освіти.

АКРЕДИТАЦІЯ ЛАБОРАТОРІЙ – офіційне визнання повноважень та компетентності лабораторій, наявності в них умов та можливостей для виконання вірогідних вимірювань (досліджень) з необхідною точністю.

АКТИВИ – ресурси підприємства (матеріальні цінності, кошти, боргові вимоги та будь-яка інша його власність, відображена в активі бухгалтерського балансу), використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

АКТИВНЕ НАВЧАННЯ – це процес передачі знань та навичок дорослому сільському населенню у доступній для нього формі (без застосування складних наукових термінів та визначень) із використанням нетрадиційних методів викладання.

АЛЕАТОРНА УГОДА – випадкова біржова угода, парі.

АЛОКАЦІЙНА ФУНКЦІЯ РИНКУ – ринок забезпечує виробництво оптимальної кількості товарів та послуг за допомогою найефективнішої комбінації ресурсів.

АНАЛІЗ – детальне вивчення природи предмету, компонентів, з яких він складається, та взаємозв'язків між компонентами. Розширює розуміння, значення та інтерпретацію об'єкта, який вивчається.

АНАЛІЗ БЕЗЗБИТКОВОСТІ – визначення кількості товарів, яку необхідно продати, щоб покрити валові витрати.

АНАЛІЗ ДОКУМЕНТАЦІЇ – метод роботи консультанта, який передбачає аналіз правових, нормативних актів (стандарты, організаційна схема, посадові інструкції і т.д.), бухгалтерських, облікових, проектних, планувальних документів тощо.

АНАЛІЗ СПОЖИВАЧІВ – збір і розповсюдження ринкової інформації про наявних та потенційних споживачів та їх потреби. А. с. включає як кількісні дані (демографічні показники, ступінь задоволення, конкурентоспроможність), так і якісні (інформація про споживача, моделі поведінки, результати фокус-груп). А. с. є критичним елементом стратегічного планування, реінжинірингу бізнес-процесів і загального управління якістю.

АНАЛІТИК РОБОТИ – особа, в обов'язки якої входить вивчення й аналіз роботи, опис обов'язків і відповідальності, а також фізичних та інтелектуальних вимог до працівників; збір, аналіз і узагальнення даних, що характеризують професію і кваліфікацію працівників; оцінка роботи; визначення відповідного окладу або зарплати з урахуванням ступеня складності і відповідальності роботи, що доручається; обстеження рівня оплати праці на ринку праці і вивчення змін оплати з метою внесення відповідних рекомендацій з її диференціації.

АНДРАГОГІКА – розділ педагогіки, що вивчає питання стимулювання та спрямування процесів навчання та виховання дорослих людей.

АНКЕТУВАННЯ – 1) метод збору інформації для виявлення конкретних фактів за допомогою великого кола осіб, а також у випадках, коли

працівники організації знаходяться на значній відстані один від одного. 2) (*самооцінка*) – опитування працівника за допомогою спеціальної анкети для самооцінки особистості і їхнього наступного аналізу; 3) отримання необхідної інформації для проведення аудиту від посадових осіб суб'єкту користування, або осіб, які є користувачами товарів, робіт та послуг суб'єкту господарювання, шляхом застосування анкет;

АПЕЛЯЦІЙНА КОМІСІЯ З ДОРАДНИЦТВА – група кваліфікаційних фахівців, склад якої затверджується наказом Міністерством аграрної політики України, для розгляду скарг, які можуть виникнути за результатами прийняття кваліфікаційних іспитів, та питань, пов'язаних з скаргами на діяльність дорадників, які отримали кваліфікаційне свідоцтво, та надають дорадчі послуги на професійній основі.

АРБИТРАЖ – спобіг розв'язання спору; коли сторони звертаються не в судові органи, а до окремих осіб (арбітрів, обраних за взаємною згодою або в передбаченому законом порядку; будь-який А. (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою.

АТЕСТАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ – комплексний метод оцінки персоналу, який атестаційна комісія використовує для визначення та оцінки можливостей особи виконувати роботи на відповідній посаді.

АТРАКЦІЯ – притягування; виникнення привабливості однієї людини до іншої при спілкуванні.

АУДИТ (від англ. audit – перевірка або ревізія звітності) – перевірка об'єкта чи суб'єкта з метою визначення відповідності встановленим вимогам та адекватного забезпечення належного функціонування у визначеному середовищі.

АУДИТ ПЕРСОНАЛУ (КАДРОВИЙ) – оцінка відповідності кадрового потенціалу організації її цілям, стратегії, розвитку; діагностика причин виникнення проблем з вини персоналу, а також оцінка їхньої важливості; формулювання конкретних рекомендацій з їхнього усунення.

АУДІОВІЗУАЛЬНІ ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ – радіомовлення, телебачення, кіно, звукозапис, відеозапис тощо.

АУТСОРСІНГ – передача на виконання певних функцій стороннім підрядникам, що спеціалізуються в цій сфері. Переваги А.: економія часу: немає необхідності створювати необхідну інфраструктуру, набирати штат розробників, здійснювати процес деталізованого контролю за виконанням; командна робота: фахівці працюють в одній команді вже тривалий час, що забезпечує проведення робіт на високому командному рівні; зниження вартості розробки: вартість робіт компанії зазвичай менша за вартість створення такого ж проекту власними силами (нема необ-

хідності виділяти робочі місця, купувати додаткове устаткування і т.д.); генерація нових ідей: сторонні розробники можуть подивитися на проєкт зі сторони, запропонувати нові сервіси або розширення функціональної частини, підходу до дизайну.

Б

БАЗА ДАНИХ – сукупність інформації, що відтворює стан об’єктів, суб’єктів та їх відносини у певній предметній області.

БАЗА ДАНИХ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ (ДПС) – база даних в електронному вигляді, створена в органах державної податкової служби на основі первинних показників звітних документів платників податків, призначена для централізованого накопичення та багаторазового використання в інформаційно-аналітичних системах ДПС України.

БАЗОВІ СТАНДАРТИ ІФОАМ – Міжнародні стандарти органічного виробництва та переробки, встановлені *Міжнародною Федерацією руху за органічне сільське господарство (IFOAM)*.

БАНК – юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності такі операції: залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб. Діяльність регулюється Законом України “Про банки і банківську діяльність”.

БАНКІВСЬКИЙ КРЕДИТ – будь-яке зобов’язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов’язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов’язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов’язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми.

БАНКІВСЬКИЙ РИЗИК – небезпека втрат, що випливають із специфіки операцій, що їх здійснюють кредитні установи.

БАРТЕРНА УГОДА – безгрошова, але оцінена та збалансована за вартістю товарообмінна операція.

БЕЗНАДІЙНИЙ КРЕДИТ – прострочений або неповернений кредит, за яким є документальне підтвердження про неможливість стягнення; неповернений кредит, за яким минув строк позовної давності; прострочений кредит, за яким кредитним комітетом прийнято обґрунтоване рішення про визнання кредиту безнадійним; неповернений кредит, крім

випадків, коли кредитним комітетом прийнято обґрунтоване рішення про відстрочення визнання кредиту безнадійним.

БЕЗРОБІТНІ – працездатні громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до підходящої роботи. Б. визнаються також інваліди, які не досягли пенсійного віку, не працюють та зареєстровані як такі, що шукають роботу (Закон України “Про зайнятість населення”).

БЕЗСУБ’ЄКТНІСТЬ – відсутність у певних працівників організації реальної активної зацікавленості у інноваційних процесах та нездатність до формування власного (клієнтського) плану змін.

БЕНЧМАРКІНГ – метод контролю; особлива управлінська процедура впровадження в практику роботи організації технологій, стандартів і методів роботи кращих організацій-аналогів. У процесі бенчмаркінгу здійснюється пошук організацій, які показують найвищу ефективність, навчання їх методам роботи та реалізації передових методів у власних умовах.

БІЗНЕС – економічна діяльність в умовах ринку, що спрямована на отримання прибутку.

БІЗНЕС-ІНКУБАТОР – спеціалізована установа, що надає організаційну, консультаційну, фінансову і майнову підтримку особам, що мають намір займатися бізнесом. За визначенням Європейської Комісії: “Місце, де тільки що створені фірми зосереджені на обмеженому просторі. Його метою є збільшення ймовірності росту і виживання цих фірм шляхом надання їм будинку зі стандартним устаткуванням (телефакс, комп’ютерне устаткування тощо), адміністративної підтримки і набору послуг. Головний акцент робиться на місцевий розвиток і створення робочих місць. Технологічна орієнтація звичайно несуттєва”. Національна Асоціація Бізнес Інкубації США визначає Б.-і. як “динамічний процес розвитку підприємств. Інкубатори опікують молоді фірми, допомагаючи їм вижити і рости під час стартового/початкового періоду, коли вони найбільш уразливі. Інкубатори забезпечують практичну адміністративну допомогу, доступ до фінансування й основні професійні і технічні послуги. Більшість інкубаторів також пропонують підприємницьким фірмам спільні офісні послуги, доступ до устаткування, гнучкі умови оренди і розширюваний простір – усі під одним дахом. Головна мета програми інкубації – готувати і випускати успішні підприємства, що є фінансово життєздатними й автономними, коли вони залишають інкубатори, звичайно через 2 чи 3 роки”.

БІЗНЕС-ПЛАН – це специфічний плановий документ, в якому відображено організаційно-фінансові заходи для забезпечення виробництва окремих видів товарів, робіт, послуг. Б.-п. дає можливість визначити перспективи розвитку майбутнього ринку збуту, оцінити витрати на виготовлення і реалізацію потрібної цьому ринку продукції, визначити її потенційну прибутковість. Б.-п. повинен також дати відповідь: чи доцільно здійснювати інвестування виробництва з точки зору самоокупності витрат.

БІЗНЕС-ПРОЦЕС (Business Process) – будь-яка діяльність або група діяльностей, що має вхідний продукт, додає вартість до нього, та забезпечує вихідний продукт для внутрішнього або зовнішнього споживача.

БІЗНЕС-ТРЕНІНГ – один з видів навчання, який на відміну від *психологічного тренінгу* має на меті в першу чергу формування ділових навичок і умінь співробітника та/або групи співробітників фірми. Найбільш поширені такі види Б.-т.: тренінг продаж, тренінг телефонних продаж, тренінг управління, тренінг командування, тренінг комунікації, тренінг презентації, тренінг ухвалення ефективних рішень і т.п.

БІОРИЗНОМАНІТТЯ – розмаїтість форм життя й типів екосистем на Землі. Включає в себе генетичне різноманіття (тобто розмаїтість в рамках виду), різноманіття біологічних видів (тобто кількість і розмаїтість видів) та екосистемне різноманіття (загальна кількість типів екосистем).

БІРЖА – форма регулярно функціонуючого оптового ринку; установа, в якій здійснюється купівля-продаж: цінних паперів – фондова Б.; валюти – валютна Б.; товарів, що продаються по стандартних зразках – товарна Б.; особливим суб'єктом господарювання у формі організації, яка надає послуги в укладанні біржових угод, виявленні попиту та пропозицій на товари, товарних цін, вивчає, упорядковує товарообіг і сприяє пов'язаним з ним торговим операціям. Діяльність регулюється законами України “Про товарну Б.”, “Про цінні папери і фондову Б.”.

БІРЖА ПРАЦІ – див. **ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЗАЙНЯТОСТІ**

БІРЖОВА УГОДА – одночасне прийняття учасниками біржового ринку прав та зобов'язань з придбання та продажу певної кількості біржового товару в лотах.

БЛАГОДІЙНИЦТВО – добровільна безкорислива пожертва фізичних та юридичних осіб у поданні набувачам матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги; специфічними формами благодійництва є меценатство і спонсорство. Регулюється законом України “Про благодійництво та благодійні організації”.

БЮДЖЕТ – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення діяльності протягом бюджетного періоду (як правило, року).

БЮРОКРАТ – службова особа, що виконує свої обов’язки формально, на шкоду справі; формаліст, волокитник.

В

ВАЛОВИЙ ДОХІД – загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітнього періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі, виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами.

ВАЛОВІ ВИТРАТИ – це сума будь-яких витрат платника податку, здійснюваних як компенсація вартості товарів, і які придбаваються таким платником податку для їх в подальшого використання у власній господарській діяльності.

ВАЛЮТА – грошова одиниця країни, грошові знаки іноземних країн, а також кредитні та платіжні документи, які відбиваються в іноземних грошових одиницях та застосовуються в міжнародних розрахунках (іноземна валюта).

ВАЛЮТНИЙ РИЗИК – небезпечність валютних втрат, пов’язаних із зміною курсу іноземної валюти щодо національної.

ВЕЛИКИЙ КРЕДИТНИЙ РИЗИК – кредитний ризик вважається великим, якщо заборгованість за наданими кредитами одного члена кредитної спілки дорівнює або перевищує 10 % капіталу кредитної спілки.

ВЕРБУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ – поширення у зовнішньому середовищі (тобто поза фірмою) інформації про пропонувані фірмою стимули і вимоги щодо відповідного виду діяльності з метою залучення потенційних найманих робітників і проведення переговорів з фірмою з приводу наймання на роботу.

ВЗАЄМОДІЯ – процес спільних дій для досягнення визначеної мети (набуття знань, одержання ресурсів, досягнення влади тощо) за допомогою продуктивних зв’язків між двома і більше людьми, групами чи організаціями.

ВИКОНАВЦІ ДОРАДЧИХ ПОСЛУГ – див. **СУБ’ЄКТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ – це задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави. *Див. Закон України “Про інформацію”*.

ВИМІРЮВАННЯ – відображення фізичних величин їх значеннями за допомогою експерименту та обчислень із застосуванням спеціальних технічних засобів.

ВИНАГОРОДА – будь-яка періодична (щомісячна, щоквартальна) або одноразова (річна тощо) матеріальна (грошова чи натуральна) виплата працюючим за показниками та умовами оцінки їх виробничої, підприємницької, торговельної або комерційної діяльності, визначеними на підприємстві, фірмі, в організації. Один з основних елементів системи мотивації і стимулювання праці персоналу. У рамках теорії мотивації В. – це все те, що має цінність для працівника або може здаватися йому коштовним.

ВИНАХІД – результат творчої діяльності людини у будь-якій галузі технології; технологічне (технічне) вирішення, що відповідає умовам патентоспроможності (новизні, винахідницькому рівню і промисловій придатності).

ВИРОБНИК – юридична або фізична особа – суб’єкт підприємницької діяльності, відповідальний за проектування, виготовлення, пакування та маркування продукції незалежно від того, виконуються зазначені операції цією особою чи від її імені.

ВИРОБНИЦТВО ЗЕРНА – діяльність сільськогосподарських товаровиробників, що пов’язана з вирощуванням зерна, забезпеченням внутрішніх потреб України у насіннєвому матеріалі, зерні для продовольчих, фуражних та технічних цілей, поліпшенням його якості, створенням експортного потенціалу ринку зерна, а також гарантуванням продовольчої безпеки держави за рахунок розвитку власного зернового господарства

ВИРОБНИЧИЙ КООПЕРАТИВ – кооператив, який утворюється шляхом об’єднання фізичних осіб для спільної виробничої або іншої господарської діяльності на засадах їх обов’язкової трудової участі з метою одержання прибутку.

ВИСВІТЛЕННЯ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ – одержання, збирання, створення, поширення, використання і зберігання інформації про особу, подію, товар, а також задоволення інформаційних потреб громадян та юридичних осіб у такій інформації.

ВИСТАВКА – захід, пов’язаний з демонстрацією товарів, просуванням їх на внутрішній та зовнішній ринок і вивченням з цією метою кон’юнктури ринку.

ВИТРАТИ НА ПЕРСОНАЛ – інтегральний показник, що містить всі витрати, пов’язані із функціонуванням людського фактора: витрати на заробітну плату; виплати роботодавця по різних видах соціального страхування; витрати організації на різного роду соціальні виплати і пільги (“заводська пенсія”); дотації на оплату житла, оплата транспорту, надання одноразової допомоги та ін.

ВИХІДНА ДОПОМОГА – це грошова сума, яка виплачується працівнику в передбачених законом випадках підприємством (установою, організацією) при звільненні його з роботи. Див. Кодекс законів України про працю.

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД – освітній, освітньо-науковий заклад, який заснований і діє відповідно до законодавства про освіту, реалізує відповідно до наданої ліцензії освітньо-професійні програми вищої освіти за певними освітніми та освітньо-кваліфікаційними рівнями, забезпечує навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також здійснює наукову та науково-технічну діяльність.

ВІДВІДУВАННЯ ГОСПОДАРСТВ (КОНСУЛЬТУВАННЯ В ГОСПОДАРСТВІ) – найбільш поширена форма контактів між консультантом і товаровиробником. Оскільки такі відвідування, в цілому, вимагають дуже багато часу, важливо заздалегідь знати мету візиту і чітко його планувати.

ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЯ – це послуга, що дозволяє територіально рознесеним користувачам обмінюватися відео- й аудіоінформацією в режимі реального часу, бачити й чути один одного, а також передавати інші корисні дані. Забезпечує оперативне проведення нарад, дискусій, експертних і консультацій; зниження витрат, пов'язаних із відрядженнями співробітників; збір і оперативна обробка інформації в режимі віддаленого доступу; дистанційне навчання персоналу.

ВІДНОШЕННЯ – ступінь, в якому реальному або потенційному споживачу подобається або не подобається товар, послуга, особа.

ВІДПУСТКА – це час відпочинку, який передбачає тимчасове оплачуване або безоплатне звільнення роботодавцем працівника від виконання трудових обов'язків протягом встановленої законом або угодою сторін кількості календарних днів із збереженням за ним місця роботи на цей період. Див. Закон України “Про відпустки”.

ВЛАДА АВТОРИТЕТУ – менеджер, що користується у підлеглих авторитетом, здійснює свій вплив на них без демонстрації владних повноважень, люди, не протестуючи, коряться авторитетному керівникові.

ВЛАДА В ОРГАНІЗАЦІЇ – форма впливу: а) визначає коло відповідальності виконавця перед вищестоящим керівником; формальна влада допускає застосування примусових санкцій; б) забезпечує професійну експертизу всіх прийнятих рішень шляхом включення в управлінську ієрархію потрібних і авторитетних експертів; в) обумовлює координацію зусилля всіх членів організації, тобто визнання ними обов'язкових для них рішень і загальних цілей.

ВЛАДА ВПЛИВУ – взаємодія менеджера із впливовими особами, керівниками вищого рангу дає йому непряму силу влади.

ВЛАДА ІНФОРМАЦІЇ – люди постійно відчують потребу у отриманні інформації. Менеджер, регулюючи доступ інформації до своїх підлеглих, здійснює на них владний вплив: яка інформація, такий і характер діяльності людей.

ВЛАДА КОМПЕТЕНЦІЙ – менеджер, через свою професійну підготовленість, наділяється правом виступати в ролі експерта і “судді” практично з усіх питань виробництва.

ВЛАДА МЕНЕДЖЕРА – форма впливу; виявляється в керуванні через визначені канали. Виділяють такі різновиди влади менеджера: *влада примусу, влада впливу, влада компетенцій, влада інформації, влада посадового положення, влада авторитету, влада нагороджувати.*

ВЛАДА НАГОРОДЖУВАТИ – люди легко коряться тому, хто має право і можливість нагороджувати і милувати. Усі хочуть більше заробити, просунутися по службі, користуватися визнанням. Людина, яка здатна впливати на такі цінності, користується визнанням людей. Його влада може піднятися до значних висот.

ВЛАДА ПОСАДОВОГО ПОЛОЖЕННЯ – чим вище посадова позиція менеджера, тим вище ступінь його владного впливу на людей. Підлеглі, зіштовхуючись з керівником у процесі спілкування, насамперед мають справу з бригадиром, майстром, начальником цеху, головним інженером та ін. Процес спілкування спочатку тут зав’язується на вертикалі (ієрархії) підпорядкування і лише потім, якщо менеджер виявить себе як лідер, здобуває горизонтальну виразність.

ВЛАДА ПРИМУСУ – спонукання людей до діяльності всупереч їхньому бажанню; заснована на страху перед покаранням. Інструментами примусу виступають зауваження, догани, штрафи, звільнення, переведення на низькооплачувану роботу та ін.

ВНУТРІОРГАНІЗАЦІЙНА КАР’ЄРА – послідовна зміна стадій розвитку працівника в рамках однієї організації. В. к. реалізується в напрямках: вертикальний – підйом на більш високий щабель структурної ієрархії; горизонтальний – переміщення в іншу функціональну область діяльності; розширення й ускладнення завдань у рамках займаного щабля з адекватною зміною винагороди; доцентровий – просування до ядра, керівництва організації, що виражається в одержанні доступу до неформальних джерел інформації, у довірчих обігах і окремих важливих дорученнях керівництва, запрошеннях на зустрічі й наради. Факторами успішної кар’єри можуть бути: добра нагода, раціональний підхід до вибору напрямку; можливості, надавані соціально-економічним статусом роди-

ни (утворення, зв'язки); гарне знання своїх сильних і слабких сторін; чітке планування.

ВНУТРІШНІ КОНСУЛЬТАНТИ – спеціалісти з економіки та управління, які працюють у штаті організації.

ВОЛОНТЕР (від. фр. *volontaire* – *доброволець*) – добровільний помічник. Це люди, які цілком безоплатно працюють у сиротинцях, притулках, школах-інтернатах і будинках перестарілих. Вони доглядають хворих і допомагають старшими людям поратися по господарству. Фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну, неприбуткову та вмотивовану діяльність, що має суспільно-корисний характер. *Див. Закон України “Про соціальні послуги”*.

ВОЛОНТЕР ДОРАДЧОЇ СЛУЖБИ – будь-яка доросла людина, яка добровільно і безкорисливо, точно розуміючи мету свого призначення, допомагає спеціалістам районних відділків дорадчої служби у роботі з більшою кількістю слухачів (дітей, членів сільським громад), віддає свій час і не отримує фінансової винагороди за свою роботу. Волонтери можуть отримувати гроші тільки на витрати на проведення заходів.

ВОЛОНТЕР-МЕНЕДЖЕР – це такий волонтер, який керує роботою інших волонтерів, працює через інших людей або разом з ними, щоб виконати завдання.

ВОЛОНТЕР-СТИПЕНДІАТ – волонтер, який отримує гроші для покриття витрат на виконання завдання.

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОВВЕДЕНЬ (ПРОЦЕСНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ) – передбачає постійну взаємодію консультанта з клієнтом – сільськогосподарським товаровиробником, оцінку його ідей, пропозицій, аналіз проблем клієнта та підготовку рішень.

ВСТУПНИЙ ВНЕСОК – одноразове грошове перерахування або майновий внесок, що сплачується (передається) при вступі до організації (кооператив, партія, громадська організація, кредитна спілка тощо) в порядку та розмірах, визначених цими організаціями чи законодавством. Як правило, вступний внесок при виході із членів організації не повертається.

Г

ГАРАНТІЯ ЗАЙНЯТОСТІ (ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОБОТОЮ) – заходи захисту працюючого, обговорені зазвичай в трудовому контракті і частково застосовуються у випадку введення нових методів виробництва. Держава забезпечує надання додаткових гарантій щодо працевлаштування працездатним громадянам у працездатному віці, які потребують

соціального захисту і не здатні на рівних конкурувати на ринку праці. Див. Закон України “Про зайнятість населення”.

ГЕНЕТИЧНІ РЕСУРСИ – генетичний матеріал, що має реальну або потенційну цінність. Див. *КОНВЕНЦІЯ про охорону біологічного різноманіття (ст.2) м. Ріо-де-Жанейро, 5 червня 1992 року.*

ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНІ ОРГАНІЗМИ, ГМО (англ. *Genetically modified organisms, GMOs*) – організми, генетичний матеріал (ДНК) яких змінювався не внаслідок відтворення та/або природної рекомбінації, а через додавання модифікованого гена чи гена іншого біологічного виду або різновиду організмів. Законодавство Спільноти щодо ГМО існує з 1998 року. У своїх діях у цій сфері ЄС прагне, дотримуючись правил єдиного ринку, захистити здоров'я людей і природне довкілля. Є закони про використання, поширення, збут ГМО та виявлення їх у продуктах. Крім того, ЄС ухвалив заходи з упровадження положень Картагенського протоколу з біобезпеки про транскордонне розповсюдження ГМО.

ГЕННА ІНЖЕНЕРІЯ – біотехнологічні прийоми спрямованого конструювання рекомбінантних молекул ДНК на основі ДНК, взятої з різних джерел. Біологи оволоділи методами, які дають можливість маніпулювати біологічними молекулами, досліджувати і змінювати їх структуру. За рахунок змін в основних біологічних молекулах ДНК є можливість створювати варіанти живих систем, які не виникають в результаті природної еволюції.

ГІПОТЕЗА (англ. hypothesis) – наукове припущення, що висувається для пояснення будь-якого явища і потребує перевірки на досліді та теоретичного обґрунтування, для того щоб стати достовірною науковою теорією. Завжди має певний ступінь імовірності.

ГОМЕОПАТІЯ – метод лікування хвороб, в основі якого лежить застосування мінімальних доз тих ліків, що у великих дозах викликають у здорової людини явища, подібні до симптомів даного захворювання.

ГОСПОДАРСТВО – 1. Сукупність виробничих відносин того чи іншого суспільного укладу; спосіб виробництва. 2. Все, що складає виробництво, служить виробництву; економіка. 3. Галузь якого-небудь виду виробництва; виробнича одиниця. 4. Обладнання, інвентар, будівлі і т. ін. якого-небудь виробництва або виробничої одиниці. 5. *розм.* Сукупність предметів, речей, належних кому-небудь. 6. Сільськогосподарська виробнича одиниця із знаряддями і засобами виробництва, з ділянкою землі, худобою і т. ін. 7. Виробнича, фінансова і т. ін. сторона побуту.

ГРАНТИ – одноразова грошова допомога, стипендія із спеціального фонду для проведення наукових, дослідницьких та інших робіт.

ГРОМАДСЬКЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – здійснюється всеукраїнською громадською професійною організацією, яка об'єднує суб'єктів дорадчої діяльності.

ГРУПА – соціальна одиниця, що складається з обмеженої кількості індивідуумів, об'єднаних спільною метою, за визначеним типом взаємин і протягом конкретного часу.

ГРУПОВІ МЕТОДИ – передача інформації групі осіб за допомогою лекцій, ділових дискусій, виступів, демонстрацій, днів поля, семінарів, зборів, виставок тощо.

Д

ДАНІ (від лат. *data, dare* – давати, щось дане) – низка суджень, що відображають реальність. Велику групу практично важливих суджень складають вимірювання та спостереження за змінними. Ці судження охоплюють числа, слова та зображення. *Д.* отримуються в результаті якоїсь дії (вимірювання, обчислення).

ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ – це процес передавання керівником частини будь-якої своєї роботи та **повноважень**, необхідних для її виконання, підлеглому, який бере на себе відповідальність за її виконання. За допомогою *Д. п.* встановлюються формальні відносини та посадові зв'язки працівників в організації. Саме вони слугують основою для упорядкування спільної діяльності підрозділів і забезпечують можливості координувати роботу організації. Необхідність *Д. п.* є наслідком обмеженості можливостей та здібностей керівника (одна людина не спроможна виконувати весь комплекс робіт по управлінню всією організацією) та необхідності спеціалізації в управлінні.

ДЕМОНСТРАЦІЙНІ ГОСПОДАРСТВА – суб'єкти господарської діяльності різних форм власності та господарювання, досвід яких використовується при здійсненні сільськогосподарської дорадчої діяльності для демонстрації прогресивних підходів господарювання у звичайних умовах.

ДЕМОНСТРАЦІЙНІ ПОКАЗИ – конкретні покази конкретних переваг прогресивних методів господарювання безпосередньо у демонстраційних господарствах в умовах їх повсякденної діяльності із активним залученням власників цих господарств.

ДЕМОНСТРАЦІЯ – комплекс наочних навчально-практичних заходів, проведених на невеликих земельних ділянках чи фермах приватних сільськогосподарських товаровиробників за допомогою спеціалістів-дорадників, з метою впровадження нових, прогресивних технологій,

широкого розповсюдження передового досвіду, підвищення ефективності господарювання.

ДЕМОНСТРАЦІЯ УСПІХУ – найефективнішим засобом залучення громадян у сільськогосподарський бізнес є приклад успішної справи сусідів.

ДЕНЬ ПОЛЯ – універсальний метод передачі інформації, розповсюдження нових технологій консалтинговими формуваннями. Такі практичні заняття дуже дорогі з погляду витрат часу, людських сил, устаткування і матеріалів. Тому проведення має бути добре продумане.

ДЕПОЗИТ (ВКЛАД) – кошти, що надаються фізичними чи юридичними особами в управління резиденту, визначеному фінансовою організацією (банк, кредитна спілка тощо) згідно з законодавством України, або нерезиденту на строк та під відсоток. Залучення депозитів може здійснюватися у формі випуску (емісії) ощадних (депозитних) сертифікатів. Правила здійснення депозитних операцій встановлюються: для банківських депозитів – Національним банком України відповідно до законодавства; для Д. (в.) до інших фінансових установ – Кабінетом Міністрів України. До Д. (в.) не належать суми завдатку, внесеного як забезпечення договірних зобов'язань однієї сторони договору перед іншою.

ДЕРЖАВНА КАДРОВА ПОЛІТИКА – 1) загальнодержавна стратегія формування, розвитку і раціонального використання трудового потенціалу країни; 2) система визнаних на державному рівні цілей, задач, пріоритетів і принципів діяльності держави з регулювання кадрових процесів і відносин.

ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ – засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені законом, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру (Закон України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців). Особливості Д. р. ю. о. можуть бути встановлені іншими законами – наприклад, громадські організації – реєструються відповідно до Закону України “Про об'єднання громадян”.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЗАЙНЯТОСТІ – служба, створена для реалізації державної політики зайнятості населення, професійної орієнтації, підготовки і перепідготовки, працевлаштування та соціальної підтримки тимчасово не працюючих громадян. Має відділення (центри зайнятості) у всіх районах і містах. Детально на сайті: <http://www.dcz.gov.ua>.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ – це опосередковане управління через закони та нормативні акти, організаційно-кадрову підтримку, стимулювання ініціативи самих об'єктів управління.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ – здійснення заходів, спрямованих на реалізацію принципу відповідності міри праці і міри її оплати, забезпечення рівної оплати за рівну працю.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – полягає в забезпеченні суспільних інтересів у питаннях сільськогосподарської дорадчої діяльності, створення конкурентного середовища серед суб'єктів сільськогосподарської дорадчої діяльності тощо.

ДЖЕНТЛЬМЕНСЬКА УГОДА – умовна назва угоди, укладеної в усній формі.

ДЖЕРЕЛА НАЙМАННЯ ПЕРСОНАЛУ – 1) способи наймання, рекруту кандидатів на роботу, що включають способи поширення інформації про наявні вакансії, способи залучення уваги потенційних кандидатів і спеціальні методи роботи із сегментами ринку робочої сили; 2) напрямок пошуку потенційних працівників. Є два можливих джерела набору: внутрішній (із працівників даної організації) і зовнішній (з людей, до того не зв'язаних з організацією).

ДИСКУСІЯ – публічний обмін ідеями і думками між різними людьми.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ (distance education, e-learning) – відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедіа. Така форма навчання дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання.

ДИСЦИПЛІНА – форма суспільного зв'язку між людьми, що є засобом підтримки і дотримання порядку, необхідного для спільної діяльності людей, функціонування і розвитку організації.

ДИСЦИПЛІНАРНЕ СТЯГНЕННЯ – це міра впливу, яка застосовується спеціально уповноваженим органом за порушення трудової дисципліни, яке передбачене законом, дисциплінарними статутами чи положеннями про дисципліну. Див. Кодекс законів про працю.

ДІАГНОЗ – фаза процесу консультування. Її мета – детально і поглиблено вивчити проблему клієнта, виявити фактори й сили, які впливають на цю проблему, підготувати всю необхідну інформацію для прийняття рішення, а також старанно вивчити важливі аспекти взаємозв'язку поміж проблемою, загальними цілями і результатами діяльності організації клієнта та визначити, наскільки клієнт здатний здійснити запропоновані зміни. Діагностуючи проблему і тісно співпрацюючи з клієнтом, консультант уже впливає на ставлення організації до змін і може навіть мимоволі щось змінити на краще.

ДІЛОВА ГРА – метод пошуку рішень в умовній проблемній ситуації. Елементи ділової гри: розподіл за ролями, змагання, особливі правила і т. д. Застосовується як метод активного навчання учасників Д. г. з метою вироблення в них навичок прийняття рішень в нестандартних ситуаціях, а також як засіб тестування здібностей.

ДІЛОВА ЕТИКА – сукупність принципів і норм, на які спирається організація і її члени у відносинах як внутрішніх, так і з зовнішніми особами.

ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ – постійні комунікаційні зв'язки, що спрямовані на вирішення проблем сільських товаровиробників, на підвищення ефективності сільського господарства через поширення досягнень науково-технічного прогресу і реалізацію інших заходів.

ДОБРОБУТ – ступінь задоволення визначених потреб людини; характеризує забезпеченість населення необхідними матеріальними і духовними благами, тобто предметами, товарами, послугами й умовами; залежить від рівня розвитку продуктивних сил і виробничих відносин.

ДОГОВІР ЛІЗИНГУ – договір, за яким лізингодавець зобов'язується придбати у власність предмет у продавця згідно з встановленими лізингоотримувачем специфікаціями та передати її лізингоотримувачу на строк не менший, ніж один рік за визначену плату (лізингові платежі).

ДОГОВІР ТРУДОВИЙ – угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом (далі власник), за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою з підпорядкуванням внутрішньому трудовому розпорядку, а власник – виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором й угодою сторін. Стаття 23 КЗпП України встановлює, що Д. т. може укладатися на: *невизначений строк, визначений строк, встановлений за погодженням сторін; за час виконання певної роботи*. Д. т., як правило, укладається у письмовій формі. Дотримання письмової форми обов'язкове при організованому наборі працівників; укладенні Д. т. про роботу в районах з особливими природними географічними і геологічними умовами та умовами підвищеного ризику для здоров'я; укладенні контракту; наполяганні працівника на укладенні Д. т. в письмовій формі; укладенні Д. т. з неповнолітніми; в інших випадках, передбачених законодавством України.

ДОКУМЕНТ – це засіб закріплення різними способами на відповідному матеріалі інформації про факти, події, явища об'єктивної дійсності та розумову діяльність людини.

ДОРАДНИК (СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ДОРАДНИК) – фізична особа, яка на професійній основі проводить дорадчу діяльність, склала кваліфікаційний іспит та одержала кваліфікаційне свідоцтво і внесена до Реєстру сільськогосподарських дорадників та сільськогосподарських експертів-дорадників.

ДОРАДНИЦТВО – суспільне явище, яке має на меті відродити сільське господарство та забезпечити його стабільний прибутковий розвиток, на основі специфічних методів формування нового селянина з новим типом економічного мислення, новою ринковою мотивацією та поведінкою, що надає можливість цим ключовим факторам прогресу формувати нове сільськогосподарське виробництво і село.

ДОРАДЧА ДІЯЛЬНІСТЬ (СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ДОРАДЧА ДІЯЛЬНІСТЬ) – сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності і господарювання, а також сільського населення у підвищенні рівня знань та вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства.

ДОРАДЧА СЛУЖБА (СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ДОРАДЧА СЛУЖБА) – юридична особа незалежно від її організаційно-правової форми та форми власності, що здійснює дорадчу діяльність, у складі якої працює не менше трьох дорадників та яка пройшла реєстрацію відповідно до законодавства і внесена до Реєстру дорадчих служб.

ДОРАДЧИЙ КОМІТЕТ – це група осіб, в тому числі сільськогосподарських товаровиробників, зацікавлених у розвитку сільського господарства, сільської місцевості, дорадчої служби, які можуть генерувати ідеї, давати корисні поради, робити діяльність публічно відомою та сприяти їй.

ДОРАДЧІ ПОСЛУГИ – послуги, що надаються суб'єктами сільськогосподарської дорадчої діяльності суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, сільському населенню, а також органам місцевого самоврядування та органам виконавчої влади.

ДОРОСЛА ОСОБА – людина, яка досягла певного віку, та відносно якої є підстави вважати, що вона має тілесну та ментальну зрілість. Д. о. має ті необхідні знання та вміння, які дозволяють їй приймати рішення, важливі на її життєвому шляху. На відміну від підлітків, дорослі мають більше прав та більше відповідальності. Як правило, дорослі в змозі самі себе забезпечувати. Вхідження в дорослий вік, залежно від місцевого законодавства, супроводжується отриманням таких прав, як керування автомобілем, вживання алкоголю, куріння, виїзд за кордон, участь в політичному житті, статеві відносини та встановлення шлюбу.

ДОСЬЄ-ВИРОБНИК – у США досьє заводиться тільки на керівників вищого рангу. Для всіх інших ця процедура обмежується заповненням дуже великої анкети.

ДОТАЦІЯ (від лат. *dotatio* – дар, пожертва) – доплата з державного бюджету задля збалансування бюджетів нижчих рівнів; різновид субсидії. Надаються на безвідплатній і безповоротній основі без встановлення напрямів і (або) умов їх використання. Грошові кошти, що виділяються з державного і місцевих бюджетів для надання фінансової підтримки збитковим підприємствам, у яких грошова виручка від продажу виробленого продукту менше витрат на виробництво і продаж продукту, нижчим за рівнем бюджетам для покриття розриву між їх доходами і витратами. Д. компенсує підвищені витрати, покриває збитки. Надання дотацій підприємствам дозволяє, з одного боку, запобігти їх банкрутству, з іншої – не допускати перевищення роздрібних цін на окремі споживчі товари і послуги, оскільки частина ціни на ці товари оплачується з бюджетних коштів за рахунок дотації. Додаткові виплати працівників, обумовлені трудовим договором або законодавчим актом, наприклад дотація на харчування, на проїзд до місця роботи, виплати на неповнолітніх дітей тощо.

ДОХІД – прирощення вартості підприємства за рахунок продажу товарів і послуг.

ДРУКОВАНІ ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ (ПРЕСА) – періодичні і такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один та більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідоцтва про державну реєстрацію. Див. Закон України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”.

Е

ЕКОНОМІЧНА ІНФОРМАЦІЯ – інформація про суспільні процеси виробництва, розподілу, обміну та використання матеріальних благ, корисні дані сфери економіки, що відображають через систему натуральних, трудових і вартісних показників планову й фактичну виробничо-господарську діяльність та причинний взаємозв’язок між керуючим і керованим об’єктами. Е. і. використовується на всіх рівнях управління народним господарством країни, зокрема в усіх галузях агропромислового комплексу.

ЕКОНОМІЧНЕ ДОРАДНИЦТВО – ґрунтується на технологічному та організаційному дорадництві. Мета Е. д. – надання допомоги в досягненні прибутку об’єктом дорадчої діяльності, його максимізації. Як отримати кредит та і максимально вигідно ним розпоряджатися, як опти-

мізувати податки – приклади Е. д. Основний метод такої діяльності – ін-формаційний.

ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ВІД УПРАВЛІНСЬКОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ – результативність на основі поліпшення прибутковості компанії клієнта, збільшення обсягу продажу та зниження витрат на виробництво:

$$E_i = P_i \times K_{i1} \times K_2,$$

де E_i – економічний ефект від управлінського консультування за i -м показником;

P_i – зміни (приріст, зменшення) за i -м показником;

K_{i1} – частка управлінського консультування в результаті робіт за i -м показником;

K_2 – частка консультантів в отриманні ефекту. Коефіцієнти K_1 й K_2 консультанти і клієнт визначають після впровадження рекомендацій консультантів.

ЕКСПЕРТ – досвідчена людина, що володіє системою правил оцінки певного явища або об'єкту.

ЕКСПЕРТ-ДОРАДНИК (СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ЕКСПЕРТ-ДОРАДНИК) – фізична особа, яка проводить дорадчу діяльність не на професійній основі, має достатній фаховий рівень та одержала кваліфікаційне свідоцтво відповідно до вимог законодавства і надає дорадчі послуги на запит дорадчих служб та дорадників і відповідає вимогам, передбаченим Законом “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”. Е.-д. є працівники закладів науки та освіти, інші вузькоспеціалізовані фахівці, які внесені до Реєстру дорадників.

ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА – група методів, за допомогою яких у конкретних людей (експертів) можна отримати додаткову інформацію в тих випадках, коли інших даних немає.

ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА МАЙНА, МАЙНОВИХ ПРАВ – процес визначення їх вартості на дату оцінки за процедурою, встановленою нормативно правовими актами і є результатом практичної діяльності суб'єкта оціночної діяльності. Див. *Закони України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”, “Про оцінку земель”*.

ЕКСПЕРТНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ – вирішення проблем клієнта через проведення діагностики, розробки рішень та рекомендацій щодо їх впровадження.

ЕКСПРЕС-АНАЛІЗ – це аналіз сукупності показників, зібраних і опрацьованих за короткий проміжок часу, які дозволяють достатньо об'єктивно оцінити стан підприємства. Е.-а. дозволяє також провести оцінку

фінансово-господарської діяльності підприємства та запропонувати її вдосконалення.

ЕМПАТІЯ (від грец. Empatheia – співпереживання) – розуміння почуттів та переживань іншої людини.

ЕРГОНОМІКА – наука, що вивчає допустимі фізичні, нервові та психічні навантаження на людину в процесі праці, проблем оптимального пристосування навколишніх умов виробництва для ефективності праці.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАЦІ – результативність трудової діяльності персоналу, що виражається в досягненні найбільшого ефекту при мінімальних витратах праці. На відміну від економічної ефективності виробництва, що вимірюється відношенням результату до витрат усієї праці живим і упредметненого, економічна Е. п. визначається відношенням отриманого результату до витрат праці у всіх сферах діяльності людей: у сфері матеріального виробництва, у невиробничих галузях, в особистому му підсобному і домашнім господарстві.

Є

ЄВРО (EURO) – Спільна валюта 12 країн-членів Євросоюзу – Австрії, Бельгії, Фінляндії, Франції, Німеччини, Греції, Ірландії, Італії, Люксембургу, Нідерландів, Португалії та Іспанії. Данія, Швеція і Великобританія мають спеціальні домовленості, що дозволяють їм залишатися поза Економічним і Монетарним Союзом. Всі нові члени ЄС зобов'язані згодом прийняти Є., забезпечивши виконання умов, прийнятих Маастрихтською угодою (1992).

Ж

ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ ОРГАНІЗАЦІЇ – сукупність стадій, що проходить організація за період свого функціонування: народження, дитинство, юність, зрілість, старіння, відродження.

З

ЗАВДАННЯ – точно окреслює зміни, які повинні відбутися щодо окремих людей, груп клієнтів та громад, і які відбудуться в результаті проведення програм поширення знань. Вони не є переліком заходів, методів, подій, засобів, кількості учасників чи показником залучення. Усе це є шляхами/способами досягнення мети.

ЗАВДАННЯ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – завдання, встановлені законом України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”: підвищення рівня знань і вдосконалення практичних навичок прибуткового ведення господарства, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення в умовах ринкової економіки; надання суб’єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільському населенню дорадчих послуг з питань економіки, технологій, управління, маркетингу, обліку, податків, права, екології тощо; надання дорадчих послуг органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань підготовки та реалізації планів соціально-економічного розвитку, формування громадянського суспільства; поширення та впровадження у виробництво сучасних технологій, новітніх досягнень науки та техніки; сприяння розвитку несільськогосподарського підприємства в сільській місцевості, у тому числі сільського зеленого туризму, зайнятості сільського населення тощо; робота з сільською молоддю, ініціювання та реалізація молодіжних програм; інші завдання, визначені законом.

ЗАВДАННЯ ПРОМОЦІЙНОЇ РОБОТИ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ – цілі, які необхідно досягти для забезпечення стабільності діяльності дорадчої служби, а саме: поширення інформації про дорадчу службу та послуги, які вона надає; створення позитивного іміджу дорадчої служби; залучення нових клієнтів та збільшення кількості й обсягу послуг, як надає дорадча служба; пошук нових ринків послуг дорадчої служби; створення сприятливих умов для діяльності дорадчих служб через вплив на людей, які приймають рішення.

ЗАЙНЯТІСТЬ – ступінь участі працездатного населення в діяльності, що пов’язана з задоволенням особистих і суспільних потреб і, як правило, що дає дохід у грошовій або іншій формі у вигляді заробітної плати, утримання, додаткових виплат і виплат натурою.

ЗАКОН УКРАЇНИ “ПРО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ДОРАДЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ” – визначає правові засади здійснення сільськогосподарської дорадчої діяльності в Україні, регулює відносини в цій сфері та спрямований на поліпшення добробуту сільського населення та розвиток сільської місцевості.

ЗАМОВЛЕННЯ ПОШТОЮ – форма роздрібною торгівлі, в якій як засіб просування використовуються каталоги і інші інформаційні засоби.

ЗАМОВНИКИ ДОРАДЧИХ ПОСЛУГ – особи, що можуть користуватися послугами дорадчих служб: суб’єкти господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості; сільське населення; органи місцевого самоврядування; органи виконавчої влади; іноземні держави тощо.

ЗАПИСИ – це факти що зберігаються у формі, яка придатна до зчитування.

ЗАПЛАНОВАНА ЗМІНА – зміна, яка виникає в результаті прийняття і виконання цілеспрямованого рішення поліпшити діяльність окремої особистості чи внести якісні зміни в соціальну систему і досягається завдяки професійному управлінню над її виконанням.

ЗАРОБІТНА ПЛАТА – 1) ціна робочої сили, що обумовлена в ході переговорів між працівниками і роботодавцями за участю держави, що забезпечує дотримання досягнутих домовленостей; 2) величина грошової винагороди, що виплачується працівникові за його трудовий внесок, покликана одночасно відбивати вартість його робочої сили і результати його праці; 3) міра праці (трудового внеску), виражена в грошових одиницях, одночасно є мірою вартості робочої сили і мірою результативності праці.

ЗБУТ – система дій, що включає виставлення товару на продаж, пропозиції щодо продажу, продаж, доставку, розміщення товару на ринку тощо.

ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК – це інформація, яка може повідомити клієнту щось нове й важливе відносно його організації; дозволить зрозуміти йому, який метод застосовує консультант і як він просувається у своєму дослідженні; підвищити ступінь участі клієнта у виконанні завдання; допомогти консультанту лишитися на вірному шляху, якщо необхідно, змінити напрямок досліджень.

ЗВ'ЯЗКИ З ПРЕСОЮ – інформування про товар або організацію шляхом розміщення відомостей про них у засобах масової інформації без прямої оплати за час або об'єм інформації.

ЗЕЛЕНІ ДОБРИВА – сільськогосподарська культура, біомаса якої змішується з ґрунтом з метою його поліпшення. Може включати в себе стихійну виростлу на полі культуру, рослини чи водорості.

ЗМІНА – це перехід від одного якісного рівня до іншого, рушійний механізм розвитку.

ЗМІШАНІ ДораДчі ПОСЛУГи – послуги, які характеризуються тим, що дії зобов'язаної особи мають як юридичний, так і фактичний характер (наприклад, здійснення експедитором транспортного експедирування сільськогосподарських вантажів).

ЗНАК СЕРТИФІКАЦІЇ – позначка, емблема або логотип органу сертифікації, що засвідчує сертифікацію продукту відповідно до правил сертифікаційної програми, яку здійснює цей орган.

ЗОВНІШНІ КОНСУЛЬТАНТИ – незалежні консультаційні фірми або окремі консультанти (дорадники), які надають послуги клієнтам на договірних умовах.

ЗОЛОТЕ ПРАВИЛО ДОРАДНИКА – виражається у вислові “консультації дорадника мають бути зрозумілими для клієнта і сприйматися ним”.

I

ІЄРАРХІЯ – поділ на вищі й нижчі посади, чини; суворий порядок підлеглості нижчих щодо посади або чину осіб вищим; розташування частини або елементів цілого в порядку від вищого до нижчого.

ІМІДЖ – образ ділової людини, уявлення оточуючих про неї, часто цілеспрямовано створюване; образ фірми, товарів, послуг, який забезпечує становище на ринку.

І?МІДЖ ПОЛІТИ?ЧНИЙ – образ, що цілеспрямовано формується й покликаний справити емоційно-психологічний вплив на певних осіб з метою популяризації, політичної реклами і т. ін. Населення формує своє уявлення про політика не на підставі безпосередніх контактів, як при звичайному знайомстві, а на основі його символічних уявлень в межах суспільних комунікацій.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЕКТ – це сукупність поєднаних в одне ціле намірів і практичних дій з метою здійснення інвестиційних вкладень, з метою забезпечення визначених конкретних фінансових, економічних, виробничих і соціальних заходів з метою отримання прибутку.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РИЗИК – ймовірність виникнення непередбачених фінансових втрат у процесі інвестиційної діяльності підприємства.

ІНВЕСТИЦІЯ (від лат. *Invest* – вкладення коштів) – у ширшому трактуванні інвестиції являють собою вкладення капіталу з метою подальшого його збільшення. І. мають фінансове та економічне визначення. *За фінансовим визначенням*, І. – це всі види активів (коштів), що вкладаються в господарчу діяльність з метою отримання доходу. *Економічне визначення І.* можна сформулювати таким чином: І. – це видатки на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов’язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни у товарно-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал. *Див. Закон України “Про інвестиційну діяльність”*.

ІНВЕСТОР – особа, яка вкладає гроші та/або інші активи з метою їх збереження та примноження. На відміну від споживання чи витрати, інвестування має на меті перш за все віддачу. Вважається, що якщо людина відкладає понад 30% свого доходу, її можна розглядати як потенційного І. В розмовній мові І., як правило, називають людей чи підприємства, які здійснюють значні капіталовкладення.

ІНГРЕДІЄНТ – складова частина хімічної сполуки або суміші; будь-яка речовина, включаючи харчові добавки, яка використовується при виробництві чи приготуванні їжі та наявна у кінцевому продукті, можливо у зміненій формі.

ІНДИВІДУАЛЬНА ДОРАДЧА ДІЯЛЬНІСТЬ – надання індивідуальних разових консультацій чи постійних дорадчих послуг (абонентське обслуговування) у центральному, районних офісах або з виїздом до клієнта за домовленістю; консультування за телефоном.

ІНДИВІДУАЛЬНІ МЕТОДИ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – передача інформації за допомогою безпосередніх міжособистісних контактів (відвідування консультантом фермера, відвідування фермером консультанта), листування, телефонних розмов, неформальних контактів (на виставках, ярмарках, святах і т.д.).

ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ – 1) людина, що характеризується відмінностями від інших людей; 2) своєрідність психіки індивіда, що виявляється в рисах характеру, специфіці інтересів та ін. І. виявляється в рисах темпераменту, характері, специфіці інтересів, якостей, перспективних процесах і інтелекті, потребах і здібностях індивіда.

ІНЖИНІРИНГ – сфера діяльності, що полягає в наданні інженерно-консультаційних послуг. Охоплює всі стадії створення і організації нових виробництв аж до здачі їх “під ключ” у різних галузях національної економіки.

ІННОВАЦІЇ – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентноздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери. (*Закон України “Про інноваційну діяльність”*).

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентноздатних товарів і послуг. *Див. Закон України “Про інноваційну діяльність”*.

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об’єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо).

ІННОВАЦІЙНА ПРОДУКЦІЯ – нові конкурентноздатні товари чи послуги, що відповідають вимогам, встановленим Законом України “Про інноваційну діяльність”.

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО (інноваційний центр, техно-

парк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) – підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ – результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим цим Законом.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ – комплекс документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції.

ІНСПЕКТОР – особа, призначена органом контролю для проведення процедури контролю.

ІНСПЕКТОР З МОРАЛІ – рідкісна спеціальність, зустрічається тільки на великих фірмах з кількістю працівників не нижче п'яти тисяч. Головний принцип роботи: “жодних пліток, усе має бути голосним”. В області моралі на фірмах існують свої правила, записані і погоджені з профспілками;

ІНСПЕКТОР З НАРАХУВАННЯ ЗАРПЛАТИ – його задача зробити все, щоб ніколи жоден працівник не звернувся до керівництва з вимогою роз'яснити, як нараховується йому зарплата;

ІНСПЕКТОР ЗІ ЗВ'ЯЗКІВ ІЗ АДМІНІСТРАЦІЄЮ – посередник при вирішенні конфліктних ситуацій, що виникають між працівниками. Він відповідає за гарний психологічний клімат у колективі;

ІНТЕГРАЦІЙНА ФУНКЦІЯ РИНКУ – ринок об'єднує суб'єктів економічної системи в одне, сприяючи формуванню єдиного економічного простору як у межах окремої держави, так і в межах світової економіки.

ІНТЕГРОВАНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ І КОНТРОЛЮ (Integrated administration and control system – IACS) – загальноєвропейська система для контролю та виконання на місцях заяв фермерів на отримання допомоги у країнах-членах ЄС.

ІНТЕРАКТИВНИЙ МАРКЕТИНГ (або **ОНЛАЙН-МАРКЕТИНГ**) – форма прямого маркетингу, що здійснюється за допомогою інтерактивних комп'ютерних служб, що надають інформаційні послуги в оперативному режимі за допомогою систем, що забезпечують двосторонній електронний зв'язок між продавцем і покупцем.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ – методи, які спонукають до роздумів і розумового дослідження тих, хто навчається.

ІНТЕРВЕНЦІЙНА ЗАКУПВЛЯ – коли ринкові ціни на сільсько-

господарську продукцію падають нижче узгоджених підтримуючих цін, державні органи втручаються з метою стабілізації ринку шляхом закупівлі надлишку продукції з подальшим її зберіганням і реалізацією за сприятливих ринкових умов. Фінансові інтервенції шляхом закупівлі окремих видів сільськогосподарської продукції здійснює Аграрний фонд України.

ІНТЕРВЕНЦІЙНА ЦІНА – гарантований нижній рівень ринкової ціни на сільськогосподарську продукцію. Коли ціни опускаються нижче, спеціально призначені державами-членами інтервенційні органи скуповують продукти у виробників і опікуються їх збереженням.

ІНТЕРВ'Ю (співбесіда) – метод для пошуку і збору інформації; бесіда з працівником у режимі “запитання – відповідь” по заздалегідь складеній або довільній схемі для одержання додаткових даних про людину.

ІНТЕРВ'ЮЕР – у соціологічному дослідженні фахівець, що проводить опитування, в організації – фахівець, що розмовляє з прийнятими на роботу і вирішує, чи варто наймати цю людину і як його адаптувати в колективі.

ІНФЛЯЦІЙНИЙ РИЗИК – ризик, спричинений непередбаченим зростанням витрат виробництва, знеціненням грошових активів, доходів та прибутку внаслідок інфляційних процесів

ІНФОРМАТИКА – теоретична та прикладна (технічна, технологічна) дисципліна, що вивчає структуру і загальні властивості інформації, а також методи і (технічні) засоби її створення, перетворення, зберігання, передачі та використання в різних галузях людської діяльності.

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ – це сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави.

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ – механізм для збору аналізу і розповсюдження інформації. Забезпечує ефективність прийняття рішень.

ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ РИНКУ – ринок дає об'єктивну інформацію про те які товари користуються попитом; кожна фірма може регулювати власне виробництво.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ – розповсюдження інформації перевіреної практикою та корисної для індивідуального споживача та конкретних умов господарювання.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТОК – публікації з конкретною інформацією для окремої групи клієнтів.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – сукупність методів і способів збору, накопичення, зберігання, пошуку, обробки і розповсюдження ін-

формації, з допомогою яких забезпечується перехід практики управління, регулювання матеріального виробництва, наукових досліджень і інших галузей людської діяльності на індустріальний рівень.

ІНФОРМАЦІЯ (від лат. “informatio” – роз’яснення, виклад фактів, подій) – загальне поняття І. подано у філософії, де під нею розуміють відображення реального світу. Як філософську категорію її розглядають як один з атрибутів матерії, що відбиває її структуру. Погляд на І. з точки зору її споживачів окреслює таке поняття: І. – це нові відомості, які прийняті, зрозумілі і оцінені її користувачем як корисні. Іншими словами, І. – це нові знання, які отримує споживач (суб’єкт) у результаті сприйняття і переробки певних відомостей.

ІНФРАСТРУКТУРА – сукупність організаційно-економічних, соціальних, юридичних умов, а також споруд, будівель, систем і служб, необхідних для функціонування будь-якого типу економіки, процесу матеріального виробництва і забезпечення повсякденного життя населення.

ІПОТЕКА – застава землі і іншого нерухомого майна з метою отримання грошової позики – іпотечного кредиту (кредиту під заставу). І. називають і саму заставу – документ, що засвідчує здачу майна у заставу, а також борг за іпотечним кредитом.

К

КАБАЛЬНА УГОДА – надзвичайно невігідна угода, укладена примусово, внаслідок збігу обставин, обманним шляхом.

КАДРОВА ПОЛІТИКА – цілісна й об’єктивно обумовлена стратегія роботи з персоналом, що поєднує різні форми, методи і моделі кадрової роботи і має на меті створення міцного, відповідального і працьовитого персоналу, здатного адекватно реагувати на мінливі вимоги ринку.

КАДРОВИЙ КОНСАЛТИНГ (РЕКРУТМЕНТ) – це послуги з добору і оцінки кадрів.

КАР’ЄРА – суб’єктивне усвідомлені власні судження працівника про своє трудове майбутнє, очікувані шляхи самовираження й задоволення працею; поступальне просування по службовим сходам, розширення навичок, здатностей, кваліфікаційних можливостей і розмірів винагороди, пов’язаних з діяльністю працівника.

КВАЛІФІКАЦІЙНЕ СВДОЦТВО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ДОРАДНИКА – документ, який підтверджує достатній фаховий рівень підготовки сільськогосподарського дорадника (експерта дорадника) за програмою базової підготовки для самостійного здійснення сільськогосподарської дорадчої діяльності. Надає право сільськогосподар-

ському дораднику, сільськогосподарському експерту-дораднику здійснювати сільськогосподарську дорадчу діяльність після їх внесення до Реєстру сільськогосподарських дорадників чи експертів-дорадників.

КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ІСПИТ – перевірка кваліфікаційною комісією знань та практичних навичок фахівців, які на професійному рівні бажають проводити дорадчу діяльність, на основі програми та методики проведення такого іспиту, затверджених наказом Міністерства аграрної політики України.

КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ДОРАДНИКА – встановлені законодавством вимоги щодо освіти, досвіду роботи, обсягів знань, вмінь до особи, яка претендує на статус дорадника.

КВАЛІФІКАЦІЯ – 1) характеристика предмета, явища, віднесення його до якої-небудь категорії, групи, наприклад кваліфікація злочину – визначення статті кримінального кодексу, що передбачає покарання за даний злочин; 2) професія, спеціальність, ступінь і рівень професійної підготовленості до якого-небудь виду праці, наявність у працівника знань, умінь і навичок, необхідних для виконання певної роботи.

КВАЛІФІКАЦІЯ ПРАЦІВНИКА – ступінь і вид професійної навченості, що необхідні для виконання конкретного виду роботи.

КЛІЄНТ – суб'єкт, який користується послугами дорадчої служби.

КОДУВАННЯ – ототожнювання символів чи груп символів одного коду з символами чи групами символів іншого коду або обробка певної інформації (наприклад, відповідей анкет опитування) через знакову систему певного коду.

КОЛЕКТИВ – група, члени якої мають єдину для всіх мету, психологічно визнають один одного, ототожнюють себе з групою, взаємодіють у процесі досягнення сумісної мети; організована спільність людей, яка об'єднана конкретним видом діяльності і відносинами взаємної відповідальності, що складаються, в ході цієї діяльності, інтересами, ціннісними орієнтаціями, установками і нормами поведінки. К. характеризується такими ознаками, як спільна діяльність, наявність загальних інтересів, цілей і задач, єдина організація і управління, відносна стійкість і тривалість функціонування.

КОМАНДА – колектив однодумців з особливо високим рівнем згуртованості навкруг свого лідера, який одночасно є і вищим посадовцем в організації; соціальна група, в якій неформальні відносини між її членами можуть мати більше значення, ніж формальні, а дійсна роль і вплив конкретної особистості можуть не збігатися з її офіційним положенням в організації.

КОМБІНОВАНА ОПЛАТА КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ – форма оплати, при якій частина робіт (послуг) оплачується замовником

за ринковою ціною, частина – на основі погоджених поденних, помісячних розцінок трудомісткості робіт, частина у вигляді плати за абонентське обслуговування, частина – на основі отриманого ефекту.

КОМЕРЦІЙНИЙ КРЕДИТ – надається одним господарюючим суб'єктом іншому, наприклад виробником товарів – торговцю або оптовим торговцем – роздрібному у формі продажу товарів з відстрочкою платежу.

КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ – послуги, що забезпечують додатковий прибуток або економію затрат конкретними користувачами послуг. Надання К. п. здійснюється за рахунок користувачів цих послуг.

КОМПОНЕНТ – складова частина чогось цілого.

КОМУНІКАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС – багаторівневий процес, що включає мотивацію всіх учасників даної комунікації і всього її маркетингового середовища: реклама, особистий продаж, стимулювання збуту, пропаганда, public relations і прямиий маркетинг тощо.

КОМУНІКАЦІЯ (від лат. *communicatio* – єдність, передача, з'єднання, повідомлення, пов'язаного з дієсловом лат. *communico* – роблю спільним, повідомляю, з'єдную, похідним від лат. *communis* – спільний) – може вживатись у значенні: соціальна комунікація, спілкування між людьми та іншими соціальними суб'єктами; зв'язок за допомогою технічних засобів; певна система, за допомогою якої забезпечується сполучення між віддаленими об'єктами, наприклад: підземні К., транспортні К., каналізаційні К. тощо.

КОНКУРЕНЦІЯ – економічний процес взаємодії і боротьби товаровиробників за найвигідніші умови виробництва і збуту товарів, за отримання найбільших прибутків. Водночас – механізм стихійного регулювання виробництва в умовах вільних ринкових відносин. Змагання підприємців, коли їхні самостійні дії обмежують можливості кожного з них впливати на загальні умови реалізації товарів на ринку і стимулюють виробництво тих товарів, яких потребує споживач. Зокрема, розрізняють такі види К.: *цінова* – К., що здійснюється через зниження цін; *нецінова* – К., здійснювана через підвищення якості товарів, їх надійності, збільшення термінів служби, підвищення продуктивності, поліпшення умов реалізації за незмінних цін; *чиста (ідеальна, досконала)* – конкуренція, на ринку з багатьма продавцями та покупцями тотожного, взаємозамінного товару, коли жоден із продавців чи покупців не здатний відчутно вплинути на ціну чи обсяги продажу; *недосконала* – К., коли окремі виробники мають змогу контролювати ціни й обсяги продажу продукції, яку вони виробляють; основна модель сучасного ринку, в якій переплітаються абсолютна монополія, олігополія та монополістична конкуренція і за якої ускладнюється доступ на ринок. *монополістична* – К., яка має місце на

ринку з багатьма продавцями і покупцями та значною кількістю товарів, що реалізуються за різними цінами; *олігополістична* – К., на ринку з небагатьма великими продавцями товарів, здатними суттєво впливати на ціни реалізації цих товарів.

КОНСАЛТИНГ (від англ. *consulting* – консультивання) – діяльність спеціалізованих компаній із надання інтелектуальних послуг виробникам, продавцям, покупцям (поради і рекомендації) з різноманітних питань виробничої діяльності, фінансів, зовнішньоекономічної діяльності, створення та реєстрації фірм, дослідження і прогнозування ринків товарів і послуг, розробки бізнес-проектів, маркетингових програм, інноваційної діяльності, пошуку шляхів виходу з кризових ситуацій, підготовки статутних документів у разі створення нових підприємств і організацій тощо.

КОНСАЛТИНГОВА ПОСЛУГА – інтелектуальний продукт, що залишається у клієнта після завершення консультивання. Специфіка консалтингової послуги полягає в її удаваній невідчутності, непомітності та, як правило, у відсутності завершеності матеріальної форми.

КОНСУЛЬТАНТ – висококваліфікований фахівець, який спеціалізується на наданні конкретних послуг у конкретній галузі.

КОНСУЛЬТАЦІЙНА ПРОПОЗИЦІЯ – документ, який супроводжує первинний контакт та передує остаточній угоді про співробітництво консультанта і клієнта. Консультаційні пропозиції є важливим компонентом процесу продажу та маркетингової діяльності консалтингу. Пропозиції відображають власне бачення консультантом поточної проблематики організації клієнта та попередні шляхи вирішення окремих завдань із вказівкою приблизної імовірності позитивного ефекту.

КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ – проект надання консультаційних послуг, що повинен включати: мету проекту і результати, яких необхідно досягти; знання, уміння і досвід, які забезпечує консультант; характер і послідовність робіт, які консультант повинен виконати; міру участі клієнта в проекті; ресурси, необхідні для здійснення проекту; графік проекту; вартість послуг; інші умови.

КОНСУЛЬТАЦІЙНІ ПОСЛУГИ – одноразові і типові (які багаторазово надаються різним користувачам), можуть надаватися безкоштовно і на платній основі, можуть виконуватись як безпосередньо представниками районних або обласних дорадчих служб, так і шляхом залучення спеціалістів відповідних організацій та установ, які мають безпосереднє відношення до вирішення проблеми, що цікавить замовника.

КОНСУЛЬТУВАННЯ – професійна діяльність, що пов'язана з наданням незалежних і об'єктивних порад та технічної допомоги клієнтам у вирішенні їх управлінських та ділових проблем, оптимізації їх біз-

несу, підвищення ефективності їх діяльності. *К.*, як діяльність по передачі клієнту знань, навичок та досвіду, сполучає чотири види діяльності: 1) навчання дорослих (підвищення кваліфікації); 2) впровадження нововведень (процес не консультування); 3) експертне консультування про вирішення проблем клієнта; 4) інформаційне забезпечення

КОНТРАКТ – письмова угода, договір, за яким сторони, що його уклали, мають взаємні зобов'язання. *Біржовий К.* – договір між членами біржі відносно виконання угоди на поставку біржового товару проти його оплати. *Валютний К.* – угода (договір) про обмін на встановлену дату однієї валюти на іншу за встановленим заздалегідь курсом. *Відкритий К.* – К. на біржі, який не ліквідується на кінець дня. *Гарантійний К.* – К., який передбачає відповідальність підрядника за експлуатаційні якості продукції, забезпечення її ремонту чи заміни в межах обумовленого терміну. *Глобальний К.* – К. із широким діапазоном взаємних зобов'язань сторін. *К. на вивчення* – К. на попередню розробку проекту. *К. “під ключ”* – К., який передбачає зведення і введення в експлуатацію повністю готового об'єкта контрагентом замовника, який взяв на себе роботи зі здачі об'єкта. *Простий компенсаційний К.* – К., який передбачає взаємну поставку товарів за узгодженими між сторонами цінами на рівну вартість. *Строковий К.* – стандартний К., в якому вказаний термін виконання в майбутньому. *Трудовий К.* – письмова угода, яка визначає організаційні, економічні та правові стосунки між роботодавцем і працівником.

КОНТРОЛЬ (від фр. *controle* – перевірка) – процес, що забезпечує досягнення системою поставлених цілей і складається з трьох основних елементів: встановлення стандартів діяльності системи, які підлягають перевірці; вимірювання досягнутих результатів з очікуваними результатами; корегування управлінських процесів, якщо досягнуті результати істотно відрізняються від встановлених стандартів.

КОНФЛІКТ (від лат. *conflictus*) – зіткнення або боротьба, ворожі відношення; ситуація, в якій кожна зі сторін намагається зайняти позицію несумісну з інтересами іншої сторони. Конфліктувати можуть громадські групи, групи тварин, окремі особистості і особини у тваринному світі, технічні системи. Конфліктні ситуації вивчає *конфліктологія*.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ – ситуація, при якій особа в позиції довіри, наприклад, юрист, страхувальник, політик, адміністративний працівник, директор компанії, дослідник у медичній галузі чи лікар, має протилежні професійні або особисті інтереси. Такі протилежні інтереси можуть ускладнити виконання обов'язку неупереджено. К. і. існує навіть тоді, коли він не стає наслідком яких-небудь неетичних чи неправомір-

них дій. К. і. може створити враження нечистоти, що може підірвати довіру до особи в професійній чи судовій системах. Конфлікт може бути розв'язаний посередництвом і оцінкою усіх дій третьою стороною, проте в будь-якому випадку він існує.

КООПЕРАТИВ (від лат. cooperation – співробітництво) – юридична особа із неприбутковим статусом, утворена фізичними та/або юридичними особами, які добровільно об'єдналися на основі членства для ведення спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення своїх економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування. Див. Закони України “Про кооперацію”, “Про сільськогосподарську кооперацію”, “Про споживчу кооперацію”.

КООПЕРАТИВНІ ПРИНЦИПИ – це система ідей, які здобули кооперативи через власний практичний досвід і які в минулому довели, що вони є найприйнятнішими керівними установками для тих, хто бажає утворити і підтримувати діяльність кооперативних товариств. Закріплені в ст. 3 Закону України “Про сільськогосподарську кооперацію”, відповідно до якої до них належать: добровільність членства фізичних і юридичних осіб в кооперативі і безперешкодний вихід з нього; обов'язкова трудова участь членів у діяльності виробничого кооперативу; обов'язкова участь членів у господарській діяльності обслуговуючого кооперативу; відкритість і доступність членів для тих, хто визнає статут кооперативу, бажає користуватися послугами цього кооперативу та в разі потреби погоджується брати участь у фінансуванні його на умовах, встановлених статутом кооперативу; демократичний характер управління, рівні права у прийнятті рішень за правилом “один член кооперативу – один голос”; розподіл доходу між членами кооперативу відповідно до їх участі в діяльності кооперативу; контроль членів кооперативу за його роботою в порядку, передбаченому статутом кооперативу. Наведені принципи діяльності кооперативів відповідають загальноновизнаним К. п., встановленим Міжнародним кооперативним альянсом.

КРЕДИТ – надання грошей або товарів у борг і, як правило, із сплаченою відсотків; відносини між кредитором і позичальником, при яких кредитор передає позичальнику гроші або речі, а позичальник зобов'язується у певний термін повернути взятую суму грошей або рівну кількість речей такого ж роду і якості, а також, як правило, внести певний надлишок грошей або товарів як платню за надану послугу. Нерідко під К. розуміється сама сума грошей, передана у позику.

КРЕДИТ ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ – дає можливість позичальнику збільшити свої прибутки за рахунок розширення підприємницької діяльності, отримати дохід, який є джерелом повернення кредиту.

КРЕДИТ СПОЖИВЧИЙ – дає змогу позичальнику придбати необхідні для підвищення його рівня життя та добробуту товари та послуги.

КРЕДИТНА СПІЛКА – неприбуткова організація, заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки. Кредитна спілка є фінансовою установою, діяльність якої регулюється Законом України “Про кредитні спілки”

КРЕДИТНА УГОДА – угода, яка визначає обсяг, форми та умови надання кредиту та сплати боргу.

КРЕДИТНИЙ КОМІТЕТ – орган кредитної спілки, банку, відповідальний за організацію кредитної діяльності.

КРЕДИТНИЙ РИЗИК – ризик невиконання позичальником зобов'язань за кредитним договором.

КУЛЬТУРА (від лат. *colere* – населяти, вирощувати, сприяти, упадкувати) – термін для означення алгоритмів людської поведінки і символічних структур, які надають цій поведінці сенсу і значимості. В широкому розумінні культура – це сукупність як матеріальних, так і нематеріальних (“духовних”) цінностей, властивих суспільству в цілому або окремій соціальній групі. Поняття К. в частині нематеріальних цінностей об'єднує в собі науку (включно з технологією) і освіту, мистецтво (літературу та інші галузі), мораль, уклад життя та світогляд. Загальнопоширене використання слова К. в багатьох західних суспільствах може відображати багатошаровість таких суспільств, коли культурними зветься ті соціальні групи, які знаходяться на вищому рівні культурного розвитку, на відміну від нижчих прошарків суспільства.

КУПІВЕЛЬНА ПОВЕДІНКА – тип поведінки споживачів у разі прийняття рішення про купівлю в ситуації, коли недостатнє залучення споживача супроводжується невідчутною різницею між різними марками товару; причини, відповідно до яких споживачі хочуть придбати конкретний товар, їхні критерії вибору, а також де, яким способом і коли вони його купують.

Л

ЛІДЕР – 1) член групи, що має високий статус, і значно впливає на думку і поведінку членів групи і виконує комплекс функцій, подібних з функціями керівника; 2) член групи, що у значимих ситуаціях здатний впливати на поведінку її членів; працівник, що домінує в групі при вирішенні задач певного класу. Л. у групі обумовлюється рядом факторів:

рівень розвитку групи, потреби групи, умови функціонування й особистісні якості її членів тощо.

ЛІЗИНГ – це вид інвестиційної діяльності, при якому спеціалізована лізингова компанія (яка виконує функції інвестора) купує вказане клієнтом майно та передає йому це майно в користування за оплату, з можливістю переходу права власності на предмет лізингу до лізингоотримувача по закінченню строку Л. Згідно із Законом України “Про фінансовий лізинг”: “лізинг – це сукупність цивільно-правових відносин, які виникають з договору фінансового лізингу”.

ЛПНІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ – форма повноважень, що передаються менеджером вищого (середнього) рівня безпосередньо підпорядкованому (підлеглому), а також іншим підлеглим працівникам.

ЛІЦЕНЗІЙНА УГОДА – угода про передачу прав на використання ліцензій ноу-хау, товарних знаків.

ЛІЦЕНЗІЯ – у загальному значенні є документом, що демонструє певний дозвіл. У регуляторній сфері – документ державного зразка, який засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов. У сфері інтелектуальної власності – це письмове повноваження, котре надається особою, що має виключне право дозволяти використання об’єкта права інтелектуальної власності (*ліцензіаром*), іншій особі (*ліцензіату*), про надання їй права на використання цього об’єкта в певній обмеженій сфері. За *ліцензійним договором* ліцензіар надає ліцензіату Л. на умовах, визначених за взаємною згодою сторін з урахуванням вимог законодавства України.

ЛІЦЕНЗУВАННЯ – видача, переоформлення та анулювання *ліцензій*, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпорядження про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування. Це необхідна умова здійснення певних видів підприємницької діяльності, передбачених Законом України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності”, що означає необхідність одержання ліцензії у встановленому законодавством порядку. З моменту одержання Л. підприємцю надається право здійснювати відповідний вид діяльності, що він може реалізовувати протягом терміну дії ліцензії, після закінчення якого це право припиняється.

ЛОБІЗМ (від англ. lobbyism) – скоординована практика відстоювання інтересів чи чинення тиску на законодавців і чиновників неурядовими організаціями, фінансово-промисловими групами чи етнічними спі-

льнотами на користь того, або іншого рішення. Л. також передбачає діяльність зацікавлених осіб, яка сприяє ухваленню органами влади тих або інших рішень, з використанням формальних і неформальних відносин в органах влади. Передусім йдеться про захист інтересів не якоїсь окремої компанії, а цілої галузі. Іноді асоціюється з корупцією і нелегальними методами впливу на прийняття рішень урядовими структурами, хоча Л. не обов'язково передбачає підкуп державних працівників. Представники зацікавлених груп називаються лобістами, а їх групи лобі.

ЛОГОТИП – оригінальне зображення повної або скороченої назви фірми чи товарів, які вона випускає, з метою привернення до них уваги.

ЛЮДСЬКИЙ ФАКТОР – узагальнене поняття, яке охоплюється сукупність усіх можливих проявів сутності людини, його соціальної, творчої активності і всіх можливих наслідків людської діяльності як на рівні особистості, так і на рівні трудових і будь-яких інших колективів.

ЛЮДСЬКІ РЕСУРСИ – сукупність працівників з кваліфікацією до розробки або підтримки продукту або сервісу. Якщо терміни “кадри”, “персонал”, “робоча сила”, “трудові ресурси” відбивають функціональний, технократичний підхід до працівника і відповідає концепції “економічної людини”, то термін “Л. р.” є вираженням особистісного підходу і відповідає концепції “людини соціальної”.

М

МАЛА ГРУПА – група, в якій суспільні відносини виступають у формі безпосередніх особистих контактів. Група складається з невеликого числа індивідів і відрізняється по багатьох соціально-психологічних характеристиках від груп великого розміру.

МАРКЕТИНГ (від англ. *marketing*) – діяльність, спрямована на створення попиту та досягнення цілей підприємства через максимальне задоволення потреб споживачів. Основними функціями М. є: аналітична (вивчення ринку, споживачів, конкурентів, товарної структури ринку, аналіз внутрішнього середовища підприємства), виробнича (організація виробництва нових товарів, матеріально-технічного постачання, управління якістю і конкурентноздатністю продукції), функція збуту (організація системи руху товарів, проведення цілеспрямованої товарної політики, організація сервісу, проведення цілеспрямованої політики збуту), управління та контролю (планування, інформаційне забезпечення, комунікаційне забезпечення управління М., моніторинг та аналіз).

МАРКЕТИНГ КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ – процес, покликаний допомогти клієнтам дізнатись про послуги, оцінити спромож-

ність консультантів вирішувати управлінські проблеми, а клієнтів – купувати консультаційні послуги.

МАРКЕТИНГОВА КОМУНІКАЦІЯ – двобічний процес: з одного боку, передбачається вплив на цільові й інші аудиторії, а з іншого – одержання зустрічної інформації про реакцію цих аудиторій на здійснюваний фірмою вплив. Обидві ці складові однаково важливі; їхня єдність дає підставу говорити про М. к. як про систему. Варто розуміти, що жодна фірма не в змозі діяти відразу на всіх ринках, задовольняючи при цьому запити всіх споживачів. Навпаки, компанія буде процвітати лише в тому випадку, якщо вона націлена на такий ринок, клієнти якого з найбільшою ймовірністю будуть зацікавлені в її маркетинговій програмі.

МАРКЕТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ – аналіз і прогноз ринкової ситуації з метою вибору і ухвалення раціональних розв’язань фірми про виробництво і продаж товарів. Головна задача М. д. – виявити величину очікуваного попиту на товари, що виробляються фірмою на тих ринках, де їхній продаж обіцяє бути найуспішнішою, з урахуванням наявності конкуренції, а також виробничих можливостей і витрат фірми.

МАРКУВАННЯ – будь-яке письмове, друкване або графічне позначення на етикетці продукту, яка може розміщуватися як на самому продукті, так і поблизу продукту.

МАСОВА ІНФОРМАЦІЯ – це публічно поширювана друкована та аудіовізуальна інформація. Див. Закон України “Про інформацію”.

МАСОВІ МЕТОДИ – різні види інформування і консультування товаровиробників за допомогою засобів масової інформації: публікації в пресі; повідомлення, інтерв’ю, реклама, консультування по радіо і телебаченню; інформування через Інтернет; міжнародні, федеральні і регіональні виставки; буклети; аудіо- і відеокасети; плакати на людних автомагістралях і т.д.

МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКА – вид юридичної відповідальності, який полягає в обов’язку робітника або службовця відшкодувати в установленому законом порядку і розмірах пряму дійсну шкоду, заподіяну підприємству (установі, організації), на якому він працює, його протиправним і винним невиконанням чи неналежним виконанням своїх трудових обов’язків.

МЕНЕДЖЕР – найманий робітник, зайнятий професійною організаторською діяльністю в органах (структурах) керування підприємства, фірми, установи (будь-якої форми власності), наділений суб’єктом власності (наймачем) визначеними повноваженнями, у тому числі правом приймати рішення в межах своєї компетенції.

МЕНЕДЖМЕНТ (українською – управління) – це процес планування, організації, приведення в дію та контроль організації з метою досягнення координації людських і матеріальних ресурсів, необхідних для ефективного досягнення завдань. М. пронизує всю організацію, торкається практично всіх сфер її діяльності. Термін *М.* утворився від англійського дієслова *to manage* (керувати), яке, в свою чергу, походить від кореня латинського слова *manus* (рука). З ґрунтового Оксфордського словника англійської мови можна отримати такі тлумачення *М.*: спосіб, манера спілкування з людьми; влада та мистецтво управління; особливого роду вміння та адміністративні навички; орган управління, адміністративна одиниця. Першочергова задача *М.* полягає в створенні організаційної культури, творчого інноваційного клімату, які стимулюють працівників на нововведення.

МЕРЕЖА ЗВ'ЯЗКІВ – це неформальний індивідуальний набір контактів або система взаємного спілкування між трьома і більше соціальними одиницями (людьми, групами чи організаціями).

МЕТА – синонім слову *ціль* в українській мові. Означає стан в майбутньому, котрий можливо змінити відносно теперішнього та варто, бажано або необхідно досягнути. Тим самим *М.* є бажаною кінцевою точкою процесу, як правило дії людини. З досягненням *М.* пов'язаний успіх проекту, або важливої роботи. Наприклад: *М.* візиту, *М.* підприємства.

МЕТОД (від грец. *μέθοδος* – шлях через, шлях до чого-небудь) – систематизована сукупність кроків, які треба здійснити для виконання певної задачі, досягнення мети. Сьогодні під *М.* розуміють прийом або систему прийомів, що застосовуються в якій-небудь діяльності (науці, виробництві тощо). *М.* наукового дослідження – це спосіб пізнання явищ дійсності, їх взаємозв'язку і розвитку, спосіб отримання інформації про об'єкт і предмет дослідження.

МЕТОД SWOT-АНАЛІЗУ – метод аналізу сильних і слабких сторін об'єкту дослідження (підприємства, людини, проекту тощо) для діагностики його проблем з метою розробки заходів поліпшення діяльності. SWOT означає: Strengths – сильні сторони; Weaknesses – слабкі сторони; Opportunities – можливості; Threats – перешкоди.

МЕТОД АНАЛІЗУ ЧАСТКОВИХ БЮДЖЕТІВ – заснований на визначенні приросту або зниженні чистого доходу в результаті запропонованих змін і дозволяє шляхом простих розрахунків методом порівняння визначитися з економічною доцільністю прийняття того чи іншого управлінського рішення.

МЕТОД АНАЛІЗУ КОНКРЕТНИХ СИТУАЦІЙ (від англ. *case study* – вивчення ситуації) – полягає в активному процесі обговорення конкретної ситуації, за допомогою чого учні закріплюють теорію прий-

няття управлінських рішень на реальних ситуаціях. Застосовується тоді, коли інформації про проблему достатньо, але і шляхів розв'язання проблеми декілька, і потрібно вибрати найкращий.

МЕТОД АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМ – використовується консультантами в тих випадках, коли причини появи певної проблеми не відомі.

МЕТОД АНАЛІЗУ СИЛ ДІЇ – використовується для аналізу чинників, що викликали дану ситуацію або проблему.

МЕТОД ГРАФІВ ПРОБЛЕМ – використання методу починається з побудови матриці проблем, за допомогою якої керівники, використовуючи експертні оцінки, визначають причинно-наслідкові зв'язки між проблемами.

МЕТОД ДЕЛЬФІ – метод швидкого прийняття рішень, використовується при експертному прогнозуванні.

МЕТОД ДЕРЕВА ЦІЛЕЙ – розчленовування цілей системи більш високого порядку на цілі системи більш низького порядку. У результаті такого розчленовування одержують дерево цілей, яке показує зв'язки між цілями різних порядків.

МЕТОД ПОРІВНЯННЯ – визначення різниці та подібності явищ. На основі порівняння здійснюється важлива для наукового пізнання операція вимінювання – порівняння якоїсь величини з однойменною, прийнятою за еталон. Порівняння є невід'ємною частиною роботи дорадника на всіх етапах його роботи.

МЕТОДИ КОНСУЛЬТАЦІЙНОЇ (ДОРАДЧОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ (за способами роботи з клієнтами) – масові, групові і індивідуальні.

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ – сукупність визначених прийомів і способів, типових підходів до впливу (впливові) на персонал (як на працівників, так і на трудовий колектив у цілому) з метою досягнення конкретних результатів і координації їхньої діяльності в процесі виробництва.

МЕТОДИКА – конкретний план дій на основі методу, створення інструкцій, чіткого алгоритму.

МЕТОДИКА GROSS MARGIN – аналіз і планування фінансово-господарської діяльності підприємства для оцінки ефективності окремих галузей чи технологій виробництва продукції, прийняття рішень щодо обсягів виробництва і площ посівів, складання оптимальної виробничої програми тощо на основі розрахунку валового прибутку, що дорівнює різниці між валовим виходом продукції та її змінними витратами (за поточними цінами).

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ – опис методів, що сприятимуть розв'язанню певної задачі або упровадження знайденого розв'язання. досягнення мети.

МИРОВА УГОДА – угода між сторонами про припинення суперечки, що виникла між ними, шляхом взаємних поступок

МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА (МТД) – ресурси та послуги, що відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки місцевого та державного розвитку.

МІЖНАРОДНА ТОВАРНА УГОДА – міжнародна угода з регулювання світових ринків окремих сировинних товарів.

МОДЕЛЬ ЛАРІ ГРЕЙНЕРА – ґрунтується на тому, що на успішність змін впливають два ключових чинники: перерозподіл влади на підприємстві (делегування повноважень); здійснення перерозподілу влади через розвиток процесу змін. Визначає шість стадій здійснення змін в організації при впровадженні нововведень: вплив і спонукання до дії; втручання і переорієнтування на нові цінності; визначення проблеми та частки персональної участі; розробка рішень; експериментування і перевірка; підтримка і сприйняття змін.

МОЗКОВИЙ ШТУРМ (МОЗКОВА АТАКА) (брейнстормінг) – процедура групового креативного мислення, спосіб одержання від групи осіб великої кількості ідей за короткий проміжок часу.

МОТИВАЦІЯ – сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, що спонукають людину до діяльності; спрямовують, орієнтують її на досягнення певної мети; використання мотивів поведінки людини в практиці управління його діяльністю.

МОТИВИ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – система факторів, що визначають трудову поведінку працівника. Такими факторами виступають потреби, мотиви, цілі та інтереси. Завдання мотивації полягає також у підтриманні активності працівника на певному рівні.

Н

НАВЧАННЯ – цілеспрямована взаємодія вчителя й учнів, у процесі якої засвоюються знання, формуються уміння й навички

НАВЧАННЯ В ДОРАДЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ – сприяння і стимулювання процесу адаптації сільського населення до нових практичних методів та реалій життя, до нових навичок та технологій.

НАВЧАННЯ ДОРАДНИКІВ ТА ЕКСПЕРТІВ-ДОРАДНИКІВ – навчання за програмами базової підготовки, здійснюється вищими навчальними закладами на замовлення центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики, дорадчих служб, саморегулівної організації тощо.

НАГЛЯД – система заходів, скерована на дотримання всіма особами встановленого порядку у діяльності, правил і норм законодавства. Здійснюється, як правило, державними органами або уповноваженими державою особами.

НАДУРОЧНІ РОБОТИ – роботи понад встановлену тривалість робочого дня. *Див. Кодекс законів про працю.*

НАЙВАЖЛИВША ФУНКЦІЯ ДОРАДНИКА – навчити сільських товаровиробників формувати свою думку з приводу проблем, що виникають або існують і приймати оптимальні рішення щодо їхнього подолання.

НАПІВТОВАРНІ ФЕРМИ (Semi-subsistence farms) – ферми, що виробляють продукцію для власного споживання, але певну частину своєї продукції продають.

НАУКОВІ КАДРИ – представлені дослідниками, конструкторами, проєктувальниками, експериментаторами тощо.

НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ – сукупність дій, спрямованих на задоволення потреб громадян, юридичних осіб і держави у науково-технічній інформації, що полягає у її збиранні, аналітично-синтетичній обробці, фіксації, зберіганні, пошуку і поширенні.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ІНФОРМАЦІЯ – документовані або публічно оголошені відомості про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проєктно-технологічної, виробничої та громадської діяльності.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ (НТР) – революційна форма розвитку матеріально-технічної бази суспільства, якісний стрибок у розвитку продуктивних сил суспільства, переверот в техніці і технології виробництва, поява цілком нових технологічних процесів і принципів роботи машин.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ – сукупність матеріально-технічних, наукових, кадрових, інформаційних і організаційних ресурсів, складових основи науково-технічного прогресу. Від масштабів і якості Н.-т. п. країни залежить рівень її економічного розвитку, ступінь економічної самостійності, можливість міжнародної економічної і науково-технічної співпраці. Він створюється як зусиллями національних науково-технічних організацій, так і використанням світових досягнень науки і техніки.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС (НТП) – поступальний розвиток науки і техніки, одне з основних джерел економічного зростання. Багатопланове явище, яке можна розглядати як сукупність окремих наук із своїми предметами, вивчати крізь призму процесу пізнання, логіки і законів людського мислення, досліджувати як елемент людської культури-

ри і духовного життя суспільства, аналізувати в рамках економічних категорій і понять.

НАЦІОНАЛЬНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ПАЛАТА УКРАЇНИ – всеукраїнська громадська організація. У багатьох країнах утворення та діяльність сільськогосподарських (аграрних) палат регулюється спеціальний законодавством, відповідно до якого держава делегує палатам частину власних повноважень. Закон про аграрні палати в Україні зареєстровано у Верховній Раді України.

НЕВЕРБАЛЬНЕ СПІЛКУВАННЯ – відоме як “мова поз і жестів”, складається з таких форм самовираження, які не спираються на слова й інші мовні символи.

НЕНОРМОВАНИЙ РОБОЧИЙ ДЕНЬ – особливий режим робочого часу, який встановлюється для керівників, спеціалістів, державних службовців та осіб, праця яких, за характером виконаних ними функцій, не завжди може бути обмеженою нормальною тривалістю робочого дня, не піддається точному обліку внаслідок специфіки режиму роботи, і також для осіб, робочий час яких у зв'язку з особливостями організації їх праці розподіляється ними на свій розсуд.

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА – набуття особою знань, умінь, навичок впродовж життя для інтелектуального, культурного і духовного розвитку особистості.

НЕПОВНИЙ РОБОЧИЙ ЧАС – законодавче зменшення загальноновстановленої норми робочого часу з оплатою праці пропорційно відпрацьованому періоду або залежно від фактичного виробітку.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА – здобуття знань, умінь, навичок для задоволення освітніх особистісних потреб, не регламентоване місцем здобуття, терміном та формою навчання, заходами державної атестації.

НОВАТОР – той, хто вносить і здійснює нові, прогресивні ідеї, принципи в будь-якій галузі діяльності.

НОМІНАЛЬНІ (УМОВНІ) ГРУПИ – групи, які поєднують людей, що не входять до складу ні однієї малої групи. Іноді виділення таких груп необхідно в дослідницьких цілях, щоб зрівняти результати, отримані в реальних групах, з тими, які характеризують випадкове об'єднання людей, що не мають ні постійних контактів один з одним, ні загальної мети. На противагу Н. (у.) г. виділяються реальні. Вони являють собою дійсно існуючі об'єднання людей, що повністю відповідають визначенню малої групи.

НОРМАТИВНА КУЛЬТУРА – сукупність культурних зразків, які указують на стандарти правильної поведінки, дозволяють, наказують або забороняють певні соціальні дії.

НОРМАТИВНА КУЛЬТУРА УПРАВЛІННЯ – сукупність принципів, цінностей, норм управлінської діяльності, що можуть впливати на неформальні норми, традиції, прийняття рішень у процесі управління.

НОУ-ХАУ (від англ. *know how* – знаю як) – передача на договірній основі різних знань та досвіду наукового, технічного, виробничого, адміністративного чи іншого характеру, які практично застосовуються в діяльності підприємства чи у професійній діяльності, але ще не стали загальним надбанням. Передача здійснюється на основі укладання ліцензійних договорів. Однією з ознак є елемент конфіденційності. Договором визначаються предмет операції, його ціна, термін дії, час і місце використання, права і обов'язки (включаючи передачу, прийом, оплату і терміни), відповідальності у разі невиконання зобов'язань, основи для звільнення від відповідальності або припинення дії договору. Звичайно в договір включається умова про нерозголошення ноу-хау в період дії ліцензійної угоди і після її закінчення, що повинно гарантуватися покупцем.

О

ОБ'ЄДНАННЯ (АСОЦІАЦІЯ, СПІЛКА) СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ – формування, засноване кооперативами на засадах членства і добровільності для спільного здійснення будь-якої не забороненої законодавством діяльності, пов'язаної із сільськогосподарським виробництвом і захистом економічних інтересів кооперативів, подання їм інформаційної, консультативно-методичної та іншої допомоги.

ОБ'ЄКТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – сільське населення та господарства всіх організаційно-правових форм.

ОБОРОТ ПЕРСОНАЛУ – кількість прийнятих або тих, що вибули працівників за звітний період.

ОБСЛУГОВУЮЧИЙ КООПЕРАТИВ – кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб для надання послуг переважно членам кооперативу, а також іншим особам з метою провадження їх господарської діяльності.

ОПЕРАЦІЯ – є комерційною угодою про купівлю-продаж товару, що укладається між виробниками, продавцями, посередниками, покупцями і містить згадані учасниками умови здійснення обміну.

ОПЕРАЦІЯ ГОСПОДАРСЬКА – дія або подія, яка викликає зміни в структурі активів та зобов'язань, власному капіталі підприємства.

ОПЕРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНА – окрема частина технологічного процесу, сукупність робочих дій (приймів), що характеризується однорідністю технологічного змісту і єдністю предмету праці, застосовуваною інструмента (устаткування) і робочих пристосувань. Виконується на одному робочому місці.

ОРГАН СЕРТИФІКАЦІЇ – орган, який здійснює сертифікацію.

ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ – представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених Законом. “Про органи самоорганізації населення”: будинкові, вуличні, квартальні комітети, комітети мікрорайонів, комітети районів у містах, сільські, селищні комітети.

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА – 1) цінності, поведінкові норми, що характерні для даної організації, це типовий для членів даної організації підхід до рішення проблем. Виявляється у філософії й ідеології керування, ціннісних орієнтаціях, віруваннях, чеканнях, нормах поведінки; 2) система цінностей персоналу конкретного підприємства, що зв’язана з кінцевою метою його розвитку, визначає вчинки і всю діяльність персоналу.

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ДОРАДНИЦТВО – пов’язане зі створенням, реорганізацією, модернізацією, реструктуризацією суб’єктів господарювання та їх функціонування на ринку. Основні методи такої діяльності – отримання актуальної правової та ринкової інформації, організація вертикальної та горизонтальної кооперації тощо.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ФОРМА – це сукупність ознак, що визначають правовий статус юридичної особи та дають підстави для виокремлення однієї юридичної особи від іншої. Види О.-п. ф., відповідно до ч. 1. ст. 83 ЦК України, визначаються законом. Чинне законодавство України не має єдиного законодавчого акту, який давав би вичерпний перелік О.-п. ф. юридичних осіб. Так, наприклад ЦК України визначає два види О.-п. ф. юридичних осіб приватного права – Товариства та установи, Господарський кодекс України – підприємства та об’єднання підприємств, Закон України “Про фермерське господарство” від 19 червня 2003 року № 973-IV, встановлює ще одну О.-п. ф. юридичної особи – фермерське господарство тощо. *Сільськогосподарські дорадчі служби можуть мати будь-яку О.-п. ф.*

ОРГАНІЗАЦІЯ – 1) різновид соціальних систем, об’єднання людей, що спільно реалізують деяку програму (мету) і діють на основі визначених принципів і правил (наприклад, служба зайнятості); 2) внутрішня упорядкованість, погодженість взаємодії щодо автономних частин системи, обумовлена її будовою; 3) одна із загальних функцій управління, сукупність

процесів і (або) дій, що ведуть до утворення й удосконалювання взаємозв'язків між частинами цілого (структурними елементами системи).

ОРГАНІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО – це система екологічного менеджменту сільськогосподарського виробництва, яка підтримує та покращує біорізноманіття, біологічні цикли та біологічну активність ґрунтів. Вона базується на мінімальному використанні неприродних (штучних) сировини й матеріалів та агротехнічних прийомів, які відроджують, підтримують та покращують екологічну гармонію” Керівним принципом для органічного землеробства є використання матеріалів і технологій, які покращують екологічну рівновагу в природних системах та сприяють створенню стійких і збалансованих агроecosystem. При цьому головною метою є оптимізація “здоров’я” та продуктивності ґрунтової фауни, рослинного і тваринного світу та людського суспільства.

ОРГАНІЧНЕ НАСІННЯ І САДИВНИЙ МАТЕРІАЛ – насіння і садивний матеріал, вироблені в рамках сертифікованого органічного господарювання.

ОСВІТА – процес засвоєння систематизованих знань і формування на їх основі світогляду, розвитку пізнавальних можливостей, а також набуття умінь і навичок для практичного застосування загальноосвітніх і професійних знань; діяльність, яку здійснюють один або більше “агентів” (вчителі, установи, організації і т.д.) і яка спрямована на створення змін у знаннях, навичках, вміннях і ставленні окремих людей, груп або громад; процес і результат розвитку, виховання, навчання особи.

ОСВІТА ДОРОСЛИХ (освіта впродовж життя) – цілеспрямований процес розвитку і виховання особистості шляхом реалізації освітніх програм та послуг, здійснення освітньо-інформаційної діяльності в межах та поза межами загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти.

ОСВІТНІ ПОСЛУГИ – діяльність фізичних та юридичних осіб у сфері формальної та неформальної освіти, яка спрямована на задоволення потреб людини в надбанні нею нових знань і розвитку індивідуальних здібностей.

ОСВІТНЯ ПОТРЕБА – усвідомлена особою необхідність набуття певних знань і умінь, які раніше були відсутні або втрачені.

ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ – діяльність, спрямована на оперативне задоволення потреб особи в отриманні інформації про досягнення в різних галузях знань, яка сприяє підвищенню її освітнього рівня.

ОСНОВНІ ВИДИ ІНФОРМАЦІЇ – статистична інформація, масова інформація, інформація про діяльність державних органів влади та

органів місцевого і регіонального самоврядування, правова інформація, інформація про особу, інформація довідково-енциклопедичного характеру, соціологічна інформація.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – максимальна спрямованість на запити сільськогосподарських товаровиробників та сільського населення; забезпечення ефективної взаємодії всіх організацій, установ та підприємств, що впливають на розвиток аграрного сектора; залучення до дорадчої діяльності провідних працівників наукових установ та навчальних закладів; повна незалежність та конфіденційність інформації в роботі з користувачами послуг; гнучкість та орієнтація на перспективу в дорадчій діяльності та організації роботи; часткова самоокупність.

ОХОРОНА ПРАЦІ – система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини у процесі праці.

П

ПАБЛІК-РІЛЕЙШЕНЗ – спеціалізована діяльність державних і громадських організацій, що забезпечує взаєморозуміння і доброзичливість у контактах з масами (публікою), соціальними групами. Реалізується поширенням інформації, що розкриває механізми здійснення влади, контактами, які імітують довіру у взаємовідносинах влади і мас. П.р. – важлива складова управлінської діяльності, покликана забезпечити взаєморозуміння, довіру між сферою управління і широкими суспільними верствами, соціальним середовищем.

ПАЙ – внесок кожного учасника підприємницького проекту, що здійснюється шляхом передачі грошей чи іншого майна або ж майнових прав, земельної ділянки і т.п. П. є свідченням членства і права участі в управлінні; частка що вноситься до спільної справи окремим учасником. Від величини П. залежить дохід, дивіденди, що їх отримують пайовики, і та частина майна чи коштів, на які вони мають право у разі ліквідації підприємства. З пайових внесків формується пайовий фонд підприємства.

ПАРАДИГМА (від грец. *paradeigma* – приклад, зразок) – 1) поняття античної і середньовічної філософії, що характеризує сферу вічних ідей як прототип, зразок, відповідно до якого бог-деміург створює світ сущого; 2) у сучасній філософії науки – система теоретичних, методологічних і аксіологічних установок, які взяті за зразок розв'язування наукових задач і які поділяють всі члени наукового співтовариства.

ПАРАЛЕЛЬНІ ПОВНОВАЖЕННЯ – (concurrent authority) – форма адміністративних повноважень, за якої персонал може накладати вето на рішення лінійного керівництва.

ПАТЕНТ – 1) Документ, що засвідчує авторство на винахід та виключне право на використання його протягом певного строку. П. видається державним патентним відомством винахіднику або його правонаступнику. Дія П. розповсюджується тільки на територію держави, в якій його видано. Строк дії П. встановлюється національним законодавством (як правило, 15–20 років). П. може бути оскаржено і анульовано на законодавчій основі. З поняттям П. тісно пов'язаний юридичний термін “патентна чистота”, який означає, що машину, прилад, технологічний процес, матеріал, продукт тощо можна використовувати (виготовити, ввезти для продажу) в даній державі без порушення прав патентовласника. 2) Свідоцтво на право займатися торгівлею або промислом.

ПАТЕНТНО-ЛЦЕНЗІЙНА УГОДА – частина науково-технічного співробітництва, що сприяє усуненню невинного дублювання у пошуках і розробках, прискоренню науково-технічного прогресу.

ПАУШАЛЬНА ОПЛАТА – фіксована оплата консультаційної послуги, встановлена до початку консультування; оплата за результатами, що залежить від розміру економічного ефекту, отриманого клієнтом у результаті консультування.

ПЕРЕДАЧА РИЗИКУ – спосіб зниження ризику, який передбачає П. р. іншій організації за певну плату. П. р. відбувається шляхом страхування або укладання строкових біржових угод.

ПЕРСОНАЛ ОРГАНІЗАЦІЇ – сукупність фізичних осіб, що складають з організацією як юридичною особою відносини, які регульовані договором наймання, і мають визначені якісні характеристики, що дозволяють забезпечити досягнення мети організації. Такі відносини можуть складатися із фізичними особами – власниками або співвласниками організації, якщо вони крім належної їм частини доходів одержують відповідну оплату за участь у діяльності організації.

ПІДПРИЄМНИЦТВО – безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством.

ПІЛОТНЕ ГОСПОДАРСТВО – господарство, що обране дорадчою службою серед господарств-клієнтів для більш тісної співпраці та використання у проведенні демонстраційних показів – Днів поля чи Ферми.

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду.

ПЛАНУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ – 1) розміщення і розвиток персоналу і напрямків його (персоналу) використання для досягнення мети організації; 2) частина загальної системи планування в організації; включає такі сфери: визначення потреби в персоналі; планування залучення персоналу; планування вивільнення персоналу; планування розвитку персоналу; планування витрат на персонал.

ПЛАТІЖНА УГОДА – міждержавна угода, що встановлює регламент щодо організації взаємних розрахунків і платежів між державами.

ПЛАТНІ ДОРАДЧІ ПОСЛУГИ – послуги, що створюють умови для отримання додаткового прибутку сільськогосподарськими товаровиробниками та сільським населенням. Надання П. д. п. здійснюється за рахунок замовника.

ПОВНОВАЖЕННЯ – офіційно надане кому-небудь право якої-небудь діяльності, ведення справ.

ПОГОДИННА ОПЛАТА – розраховують на основі вартості консультанто-годин. Використовується, коли консультант працює над замовленням клієнта неповний робочий день.

ПОДАТКОВИЙ РИЗИК – небезпека втрат, зумовлених змінами податкового законодавства.

ПОДЕННА ОПЛАТА – застосовується, коли консультант виконує роботу для клієнтів на протязі всього робочого дня, а період консультування триває, як правило, не менше тижня.

ПОЗИЦІОНУВАННЯ – комплекс заходів, завдяки яким в свідомості цільових споживачів даний товар займає власне, відмінне від інших і вигідне для компанії місце відносно аналогічних товарів.

ПОКАЗНИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ – характеризують здатність підприємства отримати прибуток на вкладений капітал.

ПОЛІТИКА СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ (RURAL DEVELOPMENT POLICY) – підхід, що прагне підтримати життєздатність сільської місцевості шляхом збалансованого розвитку сільських регіонів. Сільське господарство відіграє важливу роль, особливо відносно ландшафту і зайнятості. Багато заходів цієї політики використовується і частково фінансується країнами-членами ЄС.

ПОМІСЯЧНА ОПЛАТА – застосовується у випадках, коли нормативна трудомісткість послуги становить декілька місяців або років.

ПОСЕРЕДНИКИ – це особи або організації, що стоять між виробниками і споживачами товарів і послуг, сприяють тому, щоб товар був доставлений на ринок і проданий споживачу.

ПОСЕРЕДНИЦЬКА ФУНКЦІЯ РИНКУ – споживач має можливість обирати оптимального постачальника продукції, продавець має можливість обирати найбільш придатного покупця.

ПОСЛУГА – дія, що дає можливість у чомусь допомогти замовнику (користувачеві інформаційно-консультаційної служби).

ПОСТІЙНО ВИКОРИСТОВУВАНІ МЕТОДИ КОНТРОЛЮ – такі методи контролю, що постійно використовуються: самоконтроль, груповий контроль, процедури і правила.

ПОТЕНЦІЙНИЙ ПОКУПЕЦЬ – юридична або фізична особа, яка може стати покупцем товару компанії.

ПОТРЕБА – незадоволене бажання, або різниця між бажанням і реальністю, тобто деяка внутрішня необхідність.

ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ – це розповсюдження, оприлюднення, реалізація документованої або публічно оголошеної інформації.

ПРАВОВА ІНФОРМАЦІЯ – це сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо.

ПРЕДМЕТ ЛІЗИНГУ – неспоживча річ, віднесена законодавством до основних фондів. Послуга фінансового лізингу, як правило, включає в себе страхування, банківський відсоток, витрати, пов'язані з реєстрацією П. л. та сплату всіх обов'язкових платежів протягом усього строку лізингу. Підписуючи контракт з лізинговою компанією, клієнт придбає комплексний продукт та отримує можливість одержати основний засіб з мінімальними початковими витратами.

ПРЕЙСКУРАНТ – систематизований збірник цін (тарифів) за групами та видами товарів і послуг

ПРЕС-РЕЛІЗ – спеціально підготовлена інформація про товар або фірму, компанію, яку фірма поширює для можливого опублікування у ЗМІ.

ПРЕЦЕДЕНТ – 1) випадок, що стався в минулому і є прикладом або виправданням для наступних подібних випадків; 2) П. судовий – у праві деяких країн (напр., в англо-американській системі права) рішення вищих судових органів у певній справі, що далі є обов'язковими для судів при розв'язанні аналогічних справ.

ПРИЙОМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ – переконання, наслідування, залучення спонукання, метод Сократа, натяк, похвала, порада та ін.

ПРІОРИТЕТНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ – інноваційний проект, що належить до одного з пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, затверджених Верховною Радою України. Див Закон України “Про інноваційну діяльність”

ПРОБЛЕМНІ ГРУПИ – форма консультування, є одним з найдієвіших способів організаційного розвитку широкого кола керівників і фахівців клієнтської організації, а також засобом для вирішення реальних практичних проблем.

ПРОБЛЕМНІ НАРАДИ – форма консультування, в проведенні П. н. поєднуються такі методи як “мозковий штурм”, категорії і оцінки чинників і подій, зближення позицій і переговори технології.

ПРОБЛЕМНІ СЕМІНАРИ – форма консультування, використовується в ситуаціях, коли клієнтській організації необхідний могутній і комплексний прорив в області стратегічних розв’язань або великих проблем, що зачіпають фірму в цілому.

ПРОГНОЗ – науково-обґрунтована оцінка можливих станів об’єкта в майбутньому, альтернативних шляхів досягнення цих станів

ПРОГРАМА (від фр. *programme* – письмове оголошення, порядок денний, від грец. *programma* – вказівка) – заздалегідь затверджена (визначена) дія. Вимоги до П.: реалістичність (П. існують для того, щоб їх виконувати); простота (від надто складного плану найчастіше доводиться відмовлятися); гнучкість (життя завжди вносить свої корективи); оригінальність і пізнавальність (не потрібно копіювати чужу П.).

ПРОГРАМА “ЛІДЕР” (LEADER) – спільна ініціатива ЄС для фінансування пілотних проектів по виконанню програм сільського розвитку. Вона розроблена з метою допомоги тим, хто працює на селі, у визначенні довгострокового потенціалу регіону та заохотити до реалізації інтегрованих, високопрофесійних, оригінальних стратегій сталого розвитку. Остання ініціатива “Лідера” відома як “Лідер+”.

ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ІСПИТІВ – організаційно-методичні документи, які розробляються і затверджуються наказом Міністерства аграрної політики України.

ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ – показник трудової діяльності працівників. Характеризує кількість продукції, виробленої в одиницю часу, або витрати часу на виробництво одиниці продукції.

ПРОЕКТНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ – підхід, при якому консультант спеціально розробляє і пропонує клієнту схему (проект) рішення його проблеми. Проект, у свою чергу, може бути типовим, пристосованим до проблеми і об’єкта, груповим, розробляється для певних клієнтів

і специфічних проблем, і індивідуальним, створеним для даного конкретного клієнта.

ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ – мінімальний розмір коштів, необхідних для забезпечення нормальної життєдіяльності людини при даному рівні соціально-економічного розвитку країни. В Україні П. м. визначається нормативним методом у розрахунку на місяць на одну особу. Крім того, П. м. визначається диференційовано залежно від вікового критерію або ж залежно від соціальної та демографічної групи особи: для дітей віком до 6 років; для дітей віком від 6 до 18 років; для працездатних осіб; для осіб, які втратили працездатність. За поданням Кабінету Міністрів України щорічно затверджується Верховною Радою України до початку розгляду Державного бюджету України

ПРОЛОНГАЦІЙНА УГОДА – вид угоди із цінними паперами, за якою покупець чи продавець мають право продовжити термін кінцевих розрахунків.

ПРОФЕСІЙНА КАР'ЄРА – співробітник у процесі своєї професійної діяльності проходить різні стадії розвитку: навчання, надходження на роботу, професійний ріст, догляд на пенсію.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА – це організація навчання професійних кадрів за допомогою різних форм професійної освіти, яка має за мету прискорене придбання навичок, тими, хто навчається необхідних для виконання визначеної роботи, групи робіт, і може бути отримана в установах початкової професійної освіти, навчальних центрах служби зайнятості, освітніх підрозділах підприємств, установ, організацій, що мають відповідну ліцензію.

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ДОРАДНИКІВ ТА ЕКСПЕРТІВ-ДОРАДНИКІВ – проводиться на базі аграрних вищих навчальних закладів 3–4 рівнів акредитації та інститутів післядипломної освіти.

ПРОЦЕСНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ – підхід, при якому рішення шукають і виробляють консультант спільно з персоналом клієнтської організації. При цьому відбувається навчання персоналу як спеціальним знанням, так і методам рішення проблем через активізацію свідомості. Ухвалені таким чином рішення реалізуються в практиці також за участю консультанта.

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ – галузь науки, що вивчає особистість і групи в соціальній системі керування. Об'єктом є спільна діяльність людей із створення матеріальних і духовних цінностей, в організації, колективі і групі людей; суб'єкти керівники й інші носії тих або інших соціальних функцій. Основна група проблем психології керування – представляють психологічні аспекти діяльності керівника, його функціона-

льні й особистісні характеристики; соціально-психологічні відносини керівника і підлеглих; взаємозв'язок соціально-психологічних факторів і стилю діяльності керівника; друга група проблем пов'язана із соціально-психологічними факторами стимулювання праці, розвитком трудової і суспільної активності; третя група проблем пов'язана з психологією організації спільної діяльності, напрацюванням оптимальних форм спілкування в процесі колективної роботи. Як прикладна галузь науки.

Р

РЕГІОНАЛЬНА КВАЛІФІКАЦІЙНА КОМІСІЯ – група кваліфікованих фахівців, склад якої затверджується наказом Міністерства аграрної політики України і яка приймає кваліфікаційний іспит у конкретному регіоні.

РЕГІОНАЛЬНИЙ КООРДИНАТОР ПРОВЕДЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ – вищий навчальний заклад, визначений наказом Міністерства аграрної політики України за поданням Міністерства агропромислового комплексу Автономної Республіки Крим, головних управлінь агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій, які забезпечують підготовку і проведення кваліфікаційного іспиту фахівців, які мають бажання на професійному рівні проводити дорадчу діяльність.

РЕГУЛЮВАННЯ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – як суспільно значима діяльність, має два види: державне регулювання; громадське регулювання. Державне регулювання здійснюється відповідно до законодавства.

РЕГУЛЮЮЧА ФУНКЦІЯ: РИНКУ – ринок, як регулятор виробництва, через механізм ринкових законів встановлює необхідні пропорції відтворення; завдяки цінам ринок стимулює впровадження досягнень науки та техніки у виробництво – це спричиняє розширення асортименту товарів та послуг.

РЕЄСТР СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ – ведеться Мінагрополітики або за його рішенням всеукраїнською громадською професійною організацією, що об'єднує суб'єктів дорадчої діяльності і має статус саморегулювальної організації, з метою забезпечення ведення єдиного обліку дорадчих служб, відкритості інформації про дорадчі служби, створення сприятливих умов для інформації аграрної сфери. Вносять такі відомості про дорадчу службу: повне найменування; юридична адреса, телефакс, електронна адреса, кількісний склад; перелік дорадчих послуг; номер сертифіката та дата його видачі.

РЕЗЮМЕ (від фр. “*résumé*” або лат. “*curriculum vitae*” (вимова: ку-рі’кулюм ві’те, часто скорочують до CV) – документ, що містить інформацію про досвід роботи, найчастіше використовується під час прийому на роботу. Мета Р. – зацікавити роботодавця своєю кандидатурою. Цей документ завжди складається для кожного конкретного випадку. Подається він із супровідним листом, де висловлюється бажання отримати те чи інше місце та пояснюється, чому саме ви підходите на цю вакансію. Р. пишеться лаконічно, конкретно, правдиво.

РЕІНЖИНІРИНГ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ (Business Process Reengineering) – фундаментальне переосмислення і радикальне перепроєктування бізнес-процесів для досягнення суттєвих покращень в таких ключових для сучасного бізнесу показниках результативності як витрати, якість, рівень обслуговування та оперативність.

РЕЙТИНГ – 1) Показник оцінки діяльності, популярності, авторитету якоїсь особи, організації, групи, програм у певний час, що визначається соціологічним опитуванням, голосуванням та ін. і визначається місцем, яке вони посідають серед собі подібних. 2) Відносний показник надійності ділового партнера, банку, страхової компанії тощо. 3) Становище спортсмена серед йому подібних, що оцінюється певним числом балів.

РЕКЛАМА – популяризація товарів, видовищ, послуг і т. ін. з метою привернути увагу покупців, споживачів, глядачів, замовників і т. ін. Поширення відомостей про кого-, що-небудь для створення популярності. *Див Закон України “Про рекламу”.*

РЕКРУТЕР – особа (часто фахівець кадрового агентства), що займається наймом персоналу.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ АКТИВІВ – фінансовий коефіцієнт, що характеризує ефективність використання всіх активів підприємства. Розраховується як частка від ділення чистого прибутку на середньорічну величину активів.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ – фінансовий коефіцієнт, що характеризує ефективність використання власного капіталу. Розраховується як чистий прибуток компанії, виражений у відсотках до власного капіталу.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ЗАГАЛЬНА – відношення балансового прибутку до середньорічної вартості виробничих фондів за їх початковою оцінкою.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ – економічна категорія, що характеризує ефективність реалізації продукції (товарів, робіт та послуг). Визначається як відношення чистого прибутку від реалізації до виручки від реалізації.

РЕСПОНДЕНТ – той, хто відповідає на лист, запит і т. ін., особа, що відповідає на запитання в ході маркетингового дослідження.

РЕСУРС – запаси чого-небудь, які можна використати в разі потреби; грошові цінності, джерела чого-небудь. Можуть бути матеріальними (земля, будівлі, обладнання, матеріали) і нематеріальні (час, інформація, енергія, правові аспекти, підтримка та ін.).

РИЗИК – усвідомлена можливість небезпеки; сміливий, ініціативний вчинок, дія із сподіванням щастя, успіху, позитивного результату.

РИНКОВА ЕКОНОМІКА – форма організації економіки, за якої продукт, що виробляється, стає товаром, тобто виробляється з метою продажу на ринку. При цьому ціни визначаються рівнем попиту на товари та їхньою кількістю.

РИНКОВА СТРАТЕГІЯ – система заходів, яка використовується організацією (фірмою, підприємством, країною) для розширення своєї збутової діяльності.

РИНОК – сукупність інститутів, що забезпечують взаємодію між покупцями і продавцями і сприяють обміну; місце взаємодії продавців та покупців для визначення ціни та необхідної кількості товару. Походження цього слова пов'язують з німецьким словом “Ring”, що означає кільце, оскільки центр середньовічного міста являв собою площу з будинком магістрату (ратушею) по центру та будинками довкола (кільцем). Як правило, після надання місту магдебурзького права на такій площі періодично проводились ярмарки, а згодом розміщувались крамниці та торгові ятки. Звідси перенесення назви центральної площі міста на явище, яке ще по-східному називають “базар”.

РОБОТОДАВЕЦЬ – власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган, незалежно від форм власності, виду діяльності, господарювання, і фізична особа, яка використовує найману працю, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом).

РОЗПОДІЛЬЧА ФУНКЦІЯ РИНКУ – доходи споживачів і виробників у ринковій економіці диференціюються через ціни, зумовлюючи соціальне розшарування суспільства за доходами.

С

САМООРГАНІЗАЦІЯ – 1) автоматичний, що самоздійснюється процес; 2) властивість, здатність соціальних, соціально-економічних і деяких ін. досить складних систем за рахунок власних зусиль (без зовнішнього впливу) упорядковувати свою структуру і (або) діяльність підсистем (компонентів) і в результаті функціонувати зі зростаючою ефективністю.

САМОФІНАНСУВАННЯ – система господарювання, за якої всі витрати (поточні, на просте і розширене відтворення) фінансуються із власних джерел, без залучення коштів державного бюджету. Частково ці витрати можуть покриватися за рахунок кредитів банку, але за умови погашення їх за рахунок власних коштів.

САНКЦІЯ – (від лат. *sanctio* – найсуворішій постанова), 1) захід впливу, найважливіший засіб соціального контролю; 2) державна міра, що застосовується до порушника встановлених норм і правил; 3) частина правової норми, що містить вказівку на заходи державного впливу у відношенні порушника даної норми; 4) у міжнародному праві заходи впливу, що застосовуються до держави при порушенні нею своїх міжнародних зобов'язань або норм міжнародного права.

САНУЮЧА (ОЗДОРОВЧА) ФУНКЦІЯ РИНКУ – ринок очищає суспільне виробництво від економічно слабих та не життєздатних господарських одиниць.

СВІТОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГІВЛІ, СОТ (World Trade Organization, WTO) – провідна міжнародна економічна організація, членами якої вже є більшість країн світу, на долю яких припадає близько 96 % обсягів світової торгівлі; її функціями є встановлення правил міжнародної системи торгівлі і вирішення спірних питань між країнами членами

СЕГМЕНТ РИНКУ – частина ринку, що представлена групою споживачів зі спільними уподобаннями і групою виробників, що враховують такі уподобання. Наприклад, ринок дитячого одягу, ринок предметів розкоші тощо. Для вивчення попиту та пропозиції у цьому сегменті може бути сформована цільова група.

СЕГМЕНТУВАННЯ РИНКУ (від англ. *market segmentation*) – процес знаходження однорідних груп споживачів для пропозиції товарів та послуг, які задовольняють їхні потреби. Сегмент ринку утворюють споживачі, які однаково реагують на той самий набір спонукальних (причинних) стимулів маркетингу. Основою сегментації ринку є типологічне групування споживачів за певними чітко вираженими ознаками. Сегментації ринку зазвичай передують маркетингові дослідження, метою якого є виявлення типу і структури ринку конкретного товару, знаходження ознак, відповідно до яких провадитиметься сегментація споживачів. Особливого значення набуває визначення привабливості сегмента для збуту товару, його потенційна місткість, обґрунтування вибору даного сегменту.

СЕРТИФІКАТ (від франц. *certificat*, від пізньюлат. *sertifico* – засвідчую) – 1) Документ, що засвідчує той чи інший факт (наприклад, С. медичний про щеплення при виїзді в будь-яку країну та ін.). 2) *С. страхо-*

вий – документ, що містить умови страхового договору та замінює страховий поліс. 3) *С. якості* – документ, що засвідчує якість товару 4) *С. відповідності*.

СЕРТИФІКАТ ВІДПОВІДНОСТІ – документ, виданий для підтвердження того, що продукція, система якості, система управління якістю, система управління довкіллям, персонал відповідає встановленим вимогам конкретного стандарту чи іншого нормативного документу, визначеного чинним законодавством (згідно з Законом України “Про підтвердження відповідності”). Терміни сертифікат якості та “сертифікат на систему управління якістю” є неофіційними термінами, що використовуються в практиці, як синоніми до терміна С. в. С. в. є юридичним документом, який видається Заявнику уповноваженим органом з сертифікації, який і відповідає за достовірність інформації, наведеної в сертифікаті. Форма С. в. встановлюється в кожній з Систем сертифікації продукції, відповідно до нормативних документів, які регламентують діяльність цієї Системи сертифікації. В Україні діє Українська державна система сертифікації продукції (УкрСЕПРО). Форма С. в. в системі УкрСЕПРО встановлюються ДСТУ 3498-96 “Система сертифікації УкрСЕПРО. Бланки документів. Форма та опис”.

СЕРТИФІКАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ СЛУЖБИ – документ, що засвідчує право суб’єкта сільськогосподарської дорадчої діяльності на надання дорадчих послуг шляхом внесення його до Реєстру сільськогосподарських дорадчих служб.

СЕРТИФІКАЦІЯ – діяльність уповноважених органів по підтвердженню відповідності товару (роботи, послуги) обов’язковим вимогам стандарту і видачі документа відповідності. Для С. продукції використовуються різні нормативно-технічні документи, стандарти, а стосовно до експортної продукції, крім перерахованих, міжнародні і національні стандарти інших країн. На Державний Комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики покладено створення та забезпечення функціонування державної системи С.

СИНЕРГІЯ – (від грец.συνεργία Synergos – разом діючий) – це комбінований вплив двох або більше факторів, що характеризується тим, що їхня об’єднана дія істотно перевершує ефект кожного окремо взятого компонента і їхньої суми. Наприклад, знання й зусилля кількох людей організуються таким чином, що вони взаємно підсилюються або прибуток після злиття двох компаній перевершує суму прибутків цих компаній до об’єднання.

СИСТЕМА – множина елементів, які знаходяться у відношеннях та зв’язках один із одним, що утворюють певну цілісність, єдність.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ – 1) методи, процедури, прийоми впливу організації на своїх співробітників з метою максимального використання їхнього потенціалу для досягнення організаційних цілей. Основні функції – підбір, навчання і розвиток, оцінка і винагорода персоналу; 2) система, у якій реалізуються функції управління персоналом.

СИТУАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ – один з етапів планування маркетингової діяльності. Направлений на виявлення потенціалу фірми і меж можливостей його використання. Є ретельним аналізом внутрішнього і загального маркетингового середовища фірми, в результаті якого визначаються її сильні і слабкі сторони, небезпеки і додаткові можливості, що очікують фірму в результаті того або іншого ходу розвитку подій в зовнішньому маркетинговому середовищі. Результатом ситуаційного аналізу може бути вибір фірмою однієї з альтернативних стратегій свого розвитку: зростання, скорочення або об'єднання. Всю систему С. а. можна розбити на три аналітичні напрями. Перше – аналіз зовнішніх умов діяльності фірми: покупців, ринку, конкурентів, постачальників, маркетингових посередників, аналіз мікро-середовища маркетингу. Друге – аналіз системи маркетингу: контроль мети і системи маркетингу з погляду їх відповідності: зовнішнім умовам, задач, функцій і методів системи маркетингу, аналіз програми і ресурсного забезпечення, організація маркетингової діяльності. Третій напрям – аналіз основних елементів маркетингу: товарів, цінової політики, системи руху товару і організації збуту, реклами, стимулювання збуту.

СИТУАЦІЯ – розташування, розміщення чи місце предмету, положення об'єкта по відношенню до його оточення; стан чогось залежно від певних обставин; комбінація обставин в будь-який момент; стан справ.

СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ – території, що знаходяться за межами міст і є переважно зонами сільськогосподарського виробництва та сільської забудови.

СІЛЬСЬКА САДИБА – житловий будинок з присадибною земельною ділянкою, в якому постійно проживає сільський господар та члени його родини або інший житловий будинок, що знаходиться за місцем постійного проживання зазначених осіб, та належить на правах власності сільському господарю або будь-кому з членів родини, що постійно проживають разом з ним.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО (сільськогосподарське виробництво) – вид господарської діяльності з виробництва продукції, яка пов'язана з біологічними процесами її вирощування, призначеної для споживання в сирому і переробленому вигляді та для використання на нехарчові цілі.

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ – відпочинковий вид туризму, що передбачає тимчасове перебування туристів у сільській місцевості (селі) та отримання ними послуг з сільського зеленого туризму.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ДОРАДЧА ДІЯЛЬНІСТЬ (дорадча діяльність) – сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності і господарювання, а також сільського населення у підвищенні рівня знань та вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ДОРАДЧА СЛУЖБА (дорадча служба) – юридична особа незалежно від її організаційно-правової форми та форми власності, що здійснює дорадчу діяльність, у складі якої працює не менше трьох дорадників та яка пройшла реєстрацію відповідно до законодавства і внесена до Реєстру дорадчих служб.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ – система сільськогосподарських кооперативів, об'єднань створених з метою задоволення економічних потреб членів кооперативу.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО (включаючи селянське (фермерське), рибальське та рибницьке господарства) – юридична особа, основним видом діяльності якої є вирощування та переробка сільськогосподарської продукції, виручка від реалізації якої становить не менше 50 % загальної суми виручки.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ВИРОБНИЧИЙ КООПЕРАТИВ – юридична особа, утворена шляхом об'єднання фізичних осіб, які є сільськогосподарськими товаровиробниками, для спільного виробництва продукції сільського, рибного і лісового господарства на засадах обов'язкової трудової участі у процесі виробництва.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ДОРАДНИК (ДОРАДНИК) – фізична особа, яка на професійній основі проводить дорадчу діяльність, склала кваліфікаційний іспит та одержала кваліфікаційне свідоцтво і внесена до Реєстру сільськогосподарських дорадників та сільськогосподарських експертів-дорадників.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ЕКСПЕРТ-ДОРАДНИК (ЕКСПЕРТ-ДОРАДНИК) – фізична особа, яка проводить дорадчу діяльність не на професійній основі, має достатній фаховий рівень та одержала кваліфікаційне свідоцтво відповідно до вимог законодавства і надає дорадчі послуги на запит дорадчих служб та дорадників і відповідає вимогам, передбаченим Законом “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”. Експертами-дорадниками є працівники закладів науки та освіти, інші вузькоспеціалізовані фахівці, які внесені до Реєстру дорадників.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ КООПЕРАТИВ – юридична особа, утворена фізичними та/або юридичними особами, що є сільськогосподарськими товаровиробниками, на засадах добровільного членства та об'єднання майнових пайових внесків для спільної виробничої діяльності у сільському господарстві та обслуговування переважно членів кооперативу.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ОБСЛУГОВУЮЧИЙ КООПЕРАТИВ – юридична особа, утворена фізичними та/ або юридичними особами, що є сільськогосподарськими товаровиробниками, на засадах добровільного членства та об'єднання майнових пайових внесків для обслуговування власних потреб, пов'язаних з їхньою сільськогосподарською діяльністю. Створюються для надання комплексу послуг, пов'язаних з виробництвом, переробкою, збутом продукції рослинництва, тваринництва, лісівництва і рибництва. Залежно від виду діяльності поділяються на переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі, сервісні і інші.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ТОВАРОВИРОБНИК – фізична або юридична особа незалежно від форми власності та господарювання, в якій валовий дохід, отриманий від операцій з реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, за наявності сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень тощо) та/або поголів'я сільськогосподарських тварин у власності, користуванні, в тому числі й на умовах оренди за попередній звітний (податковий) рік, перевищує 50 відсотків загальної суми валового доходу. Це обмеження не поширюється на осіб, які мають особисті підсобні господарства.

СОБІВАРТІСТЬ – вартість факторів виробництва, які необхідно витратити для виробництва продукції. Відображаючи рівень витрат на виробництво, *C*. комплексно характеризує ступінь використання усіх ресурсів підприємства, а значить, і рівень техніки, технології та організації виробництва. Чим краще працює підприємство, інтенсивніше використовує виробничі ресурси, успішніше удосконалює техніку, технологію і організацію виробництва, тим нижча *C*. продукції. Тому *C*. є одним з важливих показників ефективності виробництва. *C*. продукції має тісний зв'язок а з ціною. Це проявляється в тому, що *C*. слугує базою ціни товару і її нижньою межею для виробника.

СОЦІАЛЬНА ЗАХИЩЕНІСТЬ: 1) сукупність необхідних і достатніх соціально-економічних і правових гарантій, що забезпечують кожному членові суспільства реалізацію його найважливіших соціально-економічних прав, у тому числі права на гідний рівень життя, що обумовлює нормальне відтворення і розвиток особистості; 2) узагальне-

на характеристика ефективності системи соціального захисту, діяльності органів державного керування з реалізації соціальної політики.

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ – частина політики управління персоналом, що включає в себе всі цілі і заходи, пов’язані з добровільними соціальними послугами фірми. Управлінські рішення у даній сфері, значною мірою, обумовлені існуючими в організації й у суспільстві системами цінностей.

СОЦІАЛЬНА ФУНКЦІЯ РИНКУ – ринок диференціює виробників, надає державі кращі можливості для досягнення соціальної справедливості в національній економіці, що не могло бути досягнутим в умовах тоталітарної держави.

СОЦІАЛЬНО НЕОБХІДНІ ДОРАДЧІ ПОСЛУГИ – послуги, які на даний момент розвитку соціально-економічних відносин є нерентабельні, їх не можна знайти на ринку сільськогосподарських дорадчих послуг, але вони є ефективними для реалізації державної аграрної політики в рамках загальнодержавних інтересів.

СОЦІАЛЬНО СПРЯМОВАНІ ДОРАДЧІ ПОСЛУГИ – послуги, що надаються суб’єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільському населенню за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВЕ ДОРАДНИЦТВО – дорадництво з питань сімейної економіки сільського населення (виробничі функції окремих сільськогосподарських товаровиробників переплітаються з веденням домашнього господарства, наприклад, фермерське господарство).

СОЦІОЛОГІЧНА ІНФОРМАЦІЯ – це документовані або публічно оголошені відомості про ставлення окремих громадян і соціальних груп до суспільних подій та явищ, процесів, фактів.

СПЕЦІАЛЬНЕ НАВЧАННЯ – щорічне вивчення працівниками, які залучаються до виконання робіт з підвищеною небезпекою або там, де є потреба в професійному доборі, вимог відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

СПОЖИВАЧ – в економічному розумінні: особа, сім’я, організація, які споживають, використовують продукт якого-небудь виробництва, чиєї-небудь діяльності, включаючи і свій власний продукт, незалежно від того, з якою метою вони застосовують цей продукт; у розумінні Закону України “Про захист прав споживачів”: фізична особа, яка придбаває, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов’язаних з підприємницькою діяльністю або виконанням обов’язків найманого працівника.

СПОЖИВЧИЙ КООПЕРАТИВ (СПОЖИВЧЕ ТОВАРИСТВО)

– кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб для організації торговельного обслуговування, заготівель сільськогосподарської продукції, сировини, виробництва продукції та надання інших послуг з метою задоволення споживчих потреб його членів.

СПОНСОРСТВО – добровільна безприбуткова участь фізичних та юридичних осіб у матеріальній підтримці благодійної діяльності з метою популяризації винятково свого імені (назви), торгової марки.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ – пасивний метод наукового дослідження, при якому дослідник, тобто спостерігач не впливає на розвиток подій. На відміну від С., активний метод дослідження експеримент вимагає постановки, при якій дослідник підбирає систему, яку збирається дослідити й організовує умови, при яких проходитиме дослід. При С. спостерігач може отримувати дані або безпосередньо, за допомогою своїх органів чуття, або ж за допомогою наукових інструментів.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАЦІВНИКА – один із найкорисніших і достовірних способів одержання інформації для оцінки результатів роботи.

СТАЖУВАННЯ – набуття особою практичного досвіду виконання виробничих завдань і обов'язків на робочому місці підприємства після теоретичної підготовки до початку самостійної роботи під безпосереднім керівництвом досвідченого фахівця.

СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ – офіційна державна інформація, яка характеризує масові явища та процеси, що відбуваються в економічній, соціальній та інших сферах життя України та її регіонів. *Див. Закон України “Про державну статистику”.*

СТИМУЛЮЮЧА ФУНКЦІЯ РИНКУ – ринок спонукає виробників товарів до зниження витрат, підвищення якості та споживчих властивостей товарів.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ – це процес прийняття рішень топ-менеджментом, що фокусується на довгостроковій перспективній діяльності підприємства і визначає засоби, за допомогою яких цілі цієї діяльності можуть бути досягнуті; включає визначення місії та цілей (як підприємство бачить свою мету і куди воно хоче прямувати).

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ – система основних орієнтирів довгострокової інвестиційної діяльності, коли розробляється стратегія та формується портфель довгострокових інвестицій.

СТРАТЕГІЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ – система заходів, яка використовується для того, щоб організація не стала надто залежною від одно-

го стратегічного господарського підрозділу або асортиментної групи товарів.

СТРАТЕГІЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ – стратегія маркетингу, яка полягає в політиці виділення фірмою своєї продукції (або послуг) як особливої, відмінної від конкуруючої продукції (послуг).

СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА – складова частина управління, його вища сфера, що охоплює питання визначення напрямів розвитку підприємства і здійснення його довгострокових планів, які дають змогу реалізувати основне призначення підприємства.

СТРАХУВАННЯ – вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів. *Див. Закон України “Про С.”.*

СТРЕС – стан організму, що виникає у відповідь на дію несприятливих зовнішніх або внутрішніх чинників (стресорів). Виявляється у формі напруження або специфічних пристосувальних реакцій.

СУБ’ЄКТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – фізичні та юридичні особи, які здійснюють сільськогосподарську дорадчу діяльність (дорадники, експерти-дорадники, дорадчі служби).

СУБ’ЄКТИВАЦІЯ – процес формування суб’єктів шляхом формування активної позиції персоналу організації щодо її функціонування.

СУБ’ЄКТНІСТЬ – сукупність властивостей, притаманних суб’єкту.

СУБВЕНЦІЯ (від лат. *subvenio* – приходжу на допомогу) – форма грошової допомоги місцевим бюджетам із державного бюджету, яка призначена для конкретно прописаної цілі/цілей. С. слід відрізняти від **дотації**, при якій грошова допомога від держбюджету не обумовлена ніякими умовами, і від **субсидії**, яка призначена як дотації бюджетам, так і різним організаціям за рахунок бюджету або за рахунок спеціальних фондів, які формуються на основі внесків громадян і окремих компаній.

СУБ’ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ – юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, яка займається діяльністю з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншою господарською діяльністю; будь-яка юридична або фізична особа, яка здійснює контроль над суб’єктами господарювання, група суб’єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими. С. г. визнаються також органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського уп-

равління та контролю в частині їх діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності.

СУБ'ЄКТ ПРАВА – фізична або юридична особа, яка за законом володіє здатністю мати і здійснювати безпосередньо або через представника права і юридичні обов'язки, тобто правосуб'єктністю. С. п. є обов'язковим елементом правовідносин у всіх галузях права, хоча в кожній із них він має певну специфіку.

СУБ'ЄКТИ АГРАРНОГО ПРАВА – це виробники сільськогосподарської продукції, що володіють відособленим майном, наділені спеціальною правоздатністю і дієздатністю (правосуб'єктністю), господарська діяльність яких здійснюється при використанні землі як основного засобу виробництва для забезпечення населення міста і села необхідними продуктами харчування, сировиною і продовольством рослинного і тваринного походження.

СУБСИДІЯ – фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту, споживання подібного товару, завдяки якій суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки).

СУСПІЛЬНО-КОРИСНІ ПОСЛУГИ – послуги, реалізація яких безпосередньо не впливає на прибутковість сільськогосподарського виробництва, але створює умови для прибуткового господарювання сільськогосподарських підприємств та сільського населення, підвищення рівня їх доходів.

Т

ТЕМПИ ІНФЛЯЦІЇ – розмір знецінення (зниження купівельної спроможності) грошей за певний період у процентах, по відношенню до їх номіналу на початок періоду.

ТЕНДЕНЦІЯ – напрямок розвитку будь-якого процесу або явища.

ТЕНДЕР – 1) конкурентні торги відкритого (відкритий тендер) або закритого (для обмеженого числа учасників – закритий тендер) типів; конкурсна форма розміщення замовлення; 2) письмова пропозиція, заява про підписку на цінні папери, про намір укласти контракт або поставити товари; 3) ціна на товар, запропонована його виробником, виходячи з рівня цін, пропонувананих його конкурентом, а не з рівня власних витрат або величини попиту на товар.

ТЕСТУВАННЯ – визначення професійних знань і умінь, здібностей, мотивів, психології особистості за допомогою спеціальних тестів із наступною їх розшифровкою за допомогою “ключів”.

ТЕХНОЛОГІЧНЕ ДОРАДНИЦТВО – пов’язане з впровадженням нових технологій у сферу виробництва сільськогосподарської продукції. Основний метод такої діяльності – освітній.

ТЕХНОПАРК (ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПАРК) – форма територіальної інтеграції науки, освіти і виробництва у формі об’єднання наукових організацій, проектно-конструкторських бюро, навчальних закладів, виробничих підприємств; Т. (т. п.) – юридична особа або група юридичних осіб (далі – учасники Т.), що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об’єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів Т. (Т. п.) з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції. Див. Закон України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків”

ТЕХНОПОЛІС – центр впровадження досягнень науки й техніки. Це, як правило, нове місто, в якому запроваджується у виробництво нові розробки, а також проживає населення. У Т., поруч з науково-дослідними закладами, має бути мережа навчальних центрів для підготовки кадрів та підвищення їхньої кваліфікації.

ТОВАР – продукт природи, природи і людської праці або тільки людської праці у матеріальній і нематеріальній субстанції та у формі послуг, який завдяки своїм властивостям здатен задовольняти наявні чи передбачувані суспільні потреби і призначений для обміну і купівлі-продажу; продукт праці, що виробляється не для власного споживання, а на продаж; матеріальні та нематеріальні активи, а також цінні папери та деривативи, що використовуються у будь-яких операціях, крім операцій з їх випуску (емісії) та погашення.

ТОРГИ – традиційна, найпоширеніша форма торгівлі, при якій торговій операції між продавцем і покупцем передують переговори у вигляді торгу з приводу ціни товару.

ТОЧКА БЕЗЗБИТКОВОСТІ (Break-Even Point) – об’єм або рівень операцій, при якому сукупний дохід дорівнює сукупним витратам, тобто це точка нульового прибутку або нульових збитків.

ТРАДИЦІЯ – досвід, звичаї, погляди, смаки, норми поведінки і т. ін., що склалися історично й передаються з покоління в покоління; передача досвіду, звичаїв, культурних надбань із покоління в покоління; звичайна, прийнята норма, манера поведінки, усталені погляди, переконання когось тощо.

ТРЕТЕЙСЬКИЙ СУД – недержавний незалежний орган, що утворюється за угодою або відповідним рішенням зацікавлених фізичних та/

або юридичних осіб у порядку, встановленому Законом “Про третейські суди” для вирішення спорів, що виникають із цивільних та господарських правовідносин. Особи мають право передавати на розгляд Т. с. будь-який спір, який виникає з цивільних чи господарських правовідносин, окрім випадків, передбачених законом за наявності між сторонами третейської угоди, яка відповідає вимогам закону.

ТРУДОВА КНИЖКА – основний документ про трудову діяльність працівника, який підтверджує стаж роботи, а також дає змогу власнику при прийнятті на роботу мати уяву про досвід роботи працівника. Питання щодо ведення Т. к., їх зберігання, виготовлення, постачання і облік регулюються постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1993 р. № 301 “Про трудові книжки працівників” та Інструкцією про порядок ведення трудових книжок працівників, затвердженої наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціального захисту населення України від 29 липня 1993 р. № 58, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 серпня 1993 р. за № 110.

У

УГОДА – взаємна домовленість про що-небудь; договір, за яким встановлюються взаємні зобов’язання щодо чого-небудь; згода між ким-небудь на основі якоїсь вигоди.

УГОДА РЕПО – угода щодо продажу тих чи інших активів зі зворотним їх викупом.

УКЛАДЕННЯ УГОДИ (ДОГОВОРУ, КОНТРАКТУ) – завершальна стадія оформлення угоди між сторонами, які домовляються.

УМОВИ ПРАЦІ – сукупність взаємозв’язаних виробничих, санітарно-гігієнічних, психофізіологічних, естетичних і соціальних факторів конкретної праці, обумовлених рівнем розвитку продуктивних сил суспільства, які визначають стан виробничого середовища та впливають на здоров’я і працездатність людини.

УПРАВЛІННЯ – будь-яка зміна стану деякого об’єкта, системи або процесу, що призводить до досягнення поставленої мети. Див. **МЕНЕДЖМЕНТ**

УПРАВЛІННЯ КАР’ЄРОЮ – 1) вплив керівника кадрової служби на цілеспрямований розвиток здібностей людини, накопичення їм професійного досвіду і раціональне використання його потенціалу в інтересах як співробітника, так і організації; 2) організація планомірного горизонтального і вертикального просування працівника по системі посад або

робочих місць організації; починається з моменту прийняття працівника в організацію і до передбачуваного його звільнення з роботи.

УПРАВЛІНСЬКИЙ КОНСАЛТИНГ – комплекс заходів, спрямованих на поліпшення якості управління і підвищення ефективності роботи як підприємства в цілому, так і кожного із співробітників.

Ф

ФАНДРАЙЗИНГ (від англ. *Fundraising*) – процес залучення коштів, збору інвестиційного капіталу організацією, переважно некомерційною і для благодійних або освітніх цілей.

ФАХІВЕЦЬ З ХАРАКТЕРУ – має знати характеристики всіх посадових місць і характери всіх працівників. Без його участі не проходить жодне призначення на посаду.

ФАХІВЕЦЬ ІЗ ПЛАНУВАННЯ КАР'ЄРИ – його мета – складання графіка посадового росту працівників аж до пенсії із зазначенням, коли буде додаватися зарплата і за що. У графік включаються також підвищення освітнього рівня, збереження кваліфікації, перекваліфікація. Ф.і.п.к. стежить за виконанням графіка, не допускаючи жодних непорозумінь.

ФАХІВЕЦЬ ІЗ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН – зобов'язаний з'ясувати й усунути причини, що заважають нормальному життю працівника. Фірма, у свою чергу, прагне поліпшити матеріальний стан працівника з тим, щоб його сили були спрямовані на роботу, а не вирішення сімейних проблем.

ФІЛІЯ – відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює всі або частину її функцій, зокрема функції представництва. Ф. не є юридичними особами. Вони наділяються майном, що надано їхньою юридичною особою, і діють на підставі затверджених ним положень. Керівники Ф. призначаються юридичною особою і діють на підставі його доручення. Відомості про Ф. мають бути вказані в засновницьких документах тої юридичної особи, що створила їх.

ФІНАНСУВАННЯ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – проводиться за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також коштів суб'єктів господарювання. Може здійснюватись за рахунок грантів, міжнародної технічної допомоги, коштів міжнародних програм та проектів, благодійних внесків фізичних та юридичних осіб, інших джерел, не заборонених законом.

ФІНАНСУВАННЯ ДОРАДЧОЇ СЛУЖБИ – сукупність взаємозалежних дій, спрямованих на фінансове забезпечення діяльності служби.

ФОКУС-ГРУПИ – групове інтерв'ю що проводиться у формі групової дискусії. В ході дискусії учасники групи не сковані рамками стандартного інтерв'ю і можуть вільно спілкуватися один з одним. Застосовується для: генерації нових ідей (розробка нових товарів/послуг, упаковки, реклами, тощо); оцінка нових товарів/послуг, реклами, іміджу компанії, тощо; отримання попередньої інформації по темі що цікавить дослідника (на етапі визначення конкретних цілей маркетингового дослідження); пояснення даних, отриманих за результатами кількісного дослідження; ознайомлення із запитамі споживачів і мотивами їх поведінки. Переваги Ф.-г.: максимальна можливість для свободи генерації ідей; різноманіття напрямків використання даного методу; можливість вивчати респондентів, які в більш формальній обстановці не піддаються вивченню; можливість для замовника приймати участь на всіх етапах дослідження. Недоліки Ф.-г.: можлива не репрезентативність (судження, висловленні учасниками не можна вважати думками всіх споживачів); суб'єктивна інтерпретація отриманих результатів.

ФОРМАЛЬНА ОСВІТА – освіта, спрямована на одержання або зміну освітнього рівня та/або кваліфікації в навчальних закладах та установах освіти згідно з визначеними освітньо-професійними програмами і терміном навчання, заходами державної атестації, що підтверджується отриманням відповідних документів про освіту.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНСАЛТИНГОВОГО ФОРМУВАННЯ: 1) служби, що створюються як структурні підрозділи галузевих органів управління – міністерства аграрної політики, регіональних і місцевих управлінь і департаментів; 2) служби, організовані на базі великих регіональних багатопрофільних або галузевих університетів (так звана модель “land-grant” університетів), сільськогосподарських коледжів і профільних шкіл; 3) фермерські організації або об'єднання із надання консультаційних послуг; 4) консультаційні служби як підрозділи комерційних фірм; 5) приватні консультаційні служби.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ПОВНОВАЖЕННЯ – форма адміністративних повноважень, за яких персонал може почати діяти за вказівками менеджера, але може також накласти на них вето в межах своєї компетенції.

Х

ХАРАКТЕР ПРАЦІ – характеристика праці з погляду її напруженості, співвідношення управлінських і виконавських функцій, одноманітності і монотонності операцій, закріпленості персоналу за визначеним видом праці.

Ц

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ – потенційні користувачі товарів фірми. Може складатися з окремих осіб, груп осіб, конкретних контактних чи аудиторій широкої публіки. Цільова аудиторія впливає на рішення про те, що сказати, як сказати, коли сказати, де сказати й від чийого імені сказати.

ЦІЛЬОВИЙ РИНОК – сегмент ринку, на який направлена пропозиція або звертання компанії.

ЦІЛЬОВІ КЛІЄНТИ – особи (фізичні та юридичні), яких прагне мати компанія в якості своїх споживачів.

ЦІНА ПРОДАВЦЯ (ЦІНА ПРОПОЗИЦІЇ) – величина грошової суми, яку продавець бажає отримати за товар, що продається, щоб компенсувати витрати, пов'язані з виробництвом і обігом товарів, і отримати прибуток як додаткову винагороду за свої зусилля і для вкладень у подальшу підприємницьку діяльність.

ЦІНА СПОЖИВАЧА (ЦІНА ПОПИТУ) – величина грошової суми, яку покупець готовий сплатити за пропонований йому товар, виходячи з грошових коштів, призначених для покупки і власних уявлень про корисність, цінність товару.

ЦІНА ТОВАРУ – погоджена між продавцем і покупцем грошова сума, за яку продавець згоден продати, а покупець готовий купити дану одиницю товару (роздрібна ціна) або партію (оптова ціна).

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ – соціально-психологічне поняття, за допомогою якого виявляється визначення матеріальних і духовних явищ людей. У формі Ц. о. у процесі соціалізації фіксується істотне, найбільш важливе для людини. Ц. о. – це стійкі, інваріантні утворення свідомості, значені компоненти світогляду. Зміст Ц. о. рухливий, у них відбуваються дії, що змінюються, уловлюються і закріплюються історичні тенденції.

ЦІНОУТВОРЕННЯ – процес формування цін на товари і послуги, на який діють як державні органи (через податкову, кредитну і інші види економічної політики), так і самі суб'єкти економічної діяльності. Див. Закон України “Про ціни і ціноутворення”

ЦІНОУТВОРЮЮЧА ФУНКЦІЯ РИНКУ – ринок визнає тільки суспільно необхідні затрати, які згоден оплатити покупець. На ринку формується ринкова ціна, що відображає суспільну вартість. Завдяки ринку між вартістю і ціною встановлюється рухомий зв'язок, який чутливо реагує на зміни у виробництві і потребах.

Ч

ЧАС ВІДПОЧИНКУ – час, протягом якого робітники і службовці звільняються від виконання трудових обов’язків і можуть його використовувати на свій розсуд (упродовж робочого дня, доби, тижня, року)

ЧЕК – документ, який містить безумовний наказ власника поточно-го рахунка банку про виплату або перерахування певної суми грошей вказаної в ньому особі або пред’явникові.

ЧИСЕЛЬНІ МЕТОДИ – методи наближеного або точного вирішення задач прикладної математики, засновані на побудові кінцевої послідовності дій над кінцевою множиною чисел.

ЧЛЕН КООПЕРАТИВУ – фізична або юридична особа, яка зробила вступний і пайовий внески в розмірах, визначених статусом кооперативу, визначає принципи і цілі кооперативу, дотримується вимог його статусу і користується правом ухвального голосу в кооперативі. Див. Закони України “Про кооперацію”, “Про сільськогосподарську кооперацію”, “Про споживчу кооперацію”.

Ю

ЮРИДИЧНА ОСОБА – це організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку, яка наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, а відтак може бути позивачем та відповідачем у суді. Основні ознаки Ю. о. – організаційна єдність, універсальна правоздатність, майнова відокремленість, самостійна відповідальність за своїми зобов’язаннями, виступ в обороті від свого імені. Більш детально див. Цивільний кодекс України.

ЮРИДИЧНА ЧИННІСТЬ ДОКУМЕНТА – властивість документа бути справжнім доказом фактів, подій, дій. Документ має юридичну силу за наявності дати і підпису, а у деяких випадках – печатки, грифа, нотаріального посвідчення й інших реквізитів, визначених відповідними нормативними актами.

ЮРИДИЧНЕ ДОРАДНИЦТВО – надання юридичних послуг суб’єктами сільськогосподарської дорадчої діяльності.

Я

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ – сукупність кількісних і якісних характеристик добробуту, система соціально-економічних показників, що характеризують ступінь розвитку і задоволення потреб у матеріальних благах і пос-

лугах, безпеці, в екологічних умовах, що забезпечують створення рівних для всіх громадян умов для всебічного гармонічного розвитку; до них також належать розвиток національної самобутності, гармонізація між-національних відносин, патріотизм і інтернаціоналізм. Я. ж. – багатогранне поняття, його неможливо визначити яким-небудь єдиним показником. Найчастіше Я. ж. вимірюється визначеним набором економічних і соціальних показників, що відбивають відношення індивідів до умов життя і до їхнього добробуту: ріст добробуту, стиль життя, індивідуальне сприйняття щастя й ін. Узагальнюючими показниками добробуту можуть бути показники валового внутрішнього продукту (ВВП) на душу населення, очікувана тривалість життя й ін. Показники Я. ж. мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. Об'єктивні показники: доход на душу населення, міграція населення, рівень смертності, система утворення і рівень утворення, ступінь рівності при розподілі доходу й ін.

Я-КОНЦЕПЦІЯ – це прояв самосвідомості, динамічна система уявлень людини про себе. Вона формується під впливом досвіду кожного індивіда. Ця система становить основу вищої саморегуляції людини, на базі якої вона будує свої стосунки з оточуючим її світом. Містить уявлення особистості про себе, свої інтереси, схильності, орієнтацію, самоповагу, впевненість у собі.

ЯРМАРОК – великий, періодично діючий ринок, що організується у повному місці, за наперед встановленого часу і на обмежений термін.

ЯРМАРОК ВАКАНСІЙ – інструмент політики державної служби зайнятості на ринку праці; періодичні заходи, які організуються місцевою службою зайнятості, метою яких є сприяння у працевлаштуванні через безпосередній контакт із роботодавцем.

ТЕРМІНИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ДОРАДНИЦТВА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

A

ADAPTIVE RESEARCH (АДАПЦІЙНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ) – Applied research designed to specialize technical advances to the needs of farmers. Usually field trials for improved seeds, varieties, breeds, practices, etc. are carried out under farm conditions prior to recommending them to the farming public.

AGRICULTURAL COMPETITIVENESS AND PROFITABILITY (АГРАРНА КОНКУРЕНЦІЯ ТА ПРИБУТКОВІСТЬ) – Educational programs emphasizing systems approaches that maintain and enhance profitability through application of sound crop and animal production practices. Farm business management, marketing, decision making skills and environmental considerations are the focus. Problem-oriented programs transfer latest proven technologies and promote optimum use of resources consistent with environmental and family goals.

ACHIEVEMENT DAY (ДЕНЬ ДОСЯГНЕНЬ) – Activities in which people who have made noteworthy educational achievements are recognized by presentation of awards or certificates; may be competitive.

ADOPTION (ВПРОВАДЖЕННЯ) – A decision to make full use of an innovation as the best course of action. Rogers, Everett M. 1995. *Diffusion of Innovations* 4th ed., p. 21. New York, NY: The Free Press.

AGRICULTURAL EXTENSION (АГРАРНИЙ КОНСАЛТИНГ) – Assistance to farmers to help them to identify and analyze their production problems and to become aware of the opportunities for improvement.

AGRICULTURAL PROGRAMS (АГРАРНІ ПРОГРАМИ) – One of the areas of Extension work. The main objective of the agricultural program is to help producers retain their competitiveness in world markets. The major goal is to increase profitability, create new and alternative opportunities, and use sound management practices that will help to preserve renewable natural resources.

AGRICULTURAL SOCIETIES (АГРАРНІ ОБ'ЄДНАННЯ) – Groups organized on a state, county, and community basis for the purpose of educating members about agricultural concerns, and for the promotion of agriculture in general. The first society devoted to agriculture was organized in Philadelphia, Pennsylvania in 1785. The societies served as a focal point for forming a department of agriculture in the federal government and the establishment of colleges to teach agriculture and the mechanic arts.

ANIMATION RURAL (ФІЛЬМИ ДЛЯ СЕЛЯ) – A movement in francophone, Africa based on the principle that the prerequisite to rural development is the awakening of rural people and their energies. The movement concentrated on the identification and training of animators who were to act as innovators and change agents at the village level.

ANIMATOR (АНИМАТОР) – See animation rural.

APPROPRIATE (OR INTERMEDIATE) TECHNOLOGY (ВІДПОВІДНА ТЕХНОЛОГІЯ) – Technical change which meets a specific need.

AREA LEVEL (МІСЦЕВИЙ РІВЕНЬ) – The smallest administrative unit in an extension program usually consisting of several villages. Equivalent to the block level in India.

AUDIO-VISUAL AIDS OR MEDIA (АУДІОВІЗУАЛЬНІ ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ) – Any material object, instrument or system which serves to communicate information (messages), including leaflets, farming press, other written and printed material, all types of cinema films, radio and television, and video systems.

AUTONOMOUS EXTENSION (АВТОНОМНИЙ КОНСАЛТИНГ) – An independent extension service which aims to modernize subsistence or commercial agriculture by providing technical advice to farmers.

B

BASE PROGRAMS (БАЗОВІ ПРОГРАМИ) – Programs that address problems and issues that are common to most Extension units and central to the mission of the various Extension discipline areas. These programs may also be multi-disciplinary in nature. Base programs are on-going from year to year.

BENNETT'S HIERARCHY (ІЄРАРХІЯ БЕНЕТА) – A model that has been used in Extension extensively to describe different levels of objectives and program accomplishments. Each of the seven levels of the hierarchy indicate a criteria for developing program objectives and for measuring program results.

BLOCK LEVEL (АДМІНІСТРАТИВНИЙ РІВЕНЬ) – See area level.

C

CAMP (ТАБІР, РЕКРЕАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ) – Outdoor recreational activity where educational programs are given.

CHANGE AGENT (ДОРАДНИК ЗМІН) – An individual who seeks to influence the behavior of his clients in a direction recommended by an employer.

CLIENT (КЛІЄНТ) – Individuals who Extension serves through the educational process. May include 4-H and other youth, adult volunteer leaders, and adult learners. Anyone who plans and participates in educational programs conducted by Extension.

CLUBS (КЛУБИ) – A group of youth or adults organized for a common purpose. Most clubs have officers and a program of work or activities to accomplish its mission. A club may be organized on a community basis (e.g., community or school boundary, or section of a city) or it may be organized to study specific interests, such as a photography project. Extension educators work primarily with 4-H clubs and Family Community Education clubs (formerly called Extension Homemaker clubs). Working through clubs is an efficient method for reaching and teaching specific audiences.

COALITION (КОАЛІЦІЯ, ОБ'ЄДНАННЯ) – Individuals or organizations working together in a common effort for a common purpose to make more effective and efficient use of resources, an alliance. (Clark, Richard, et. al. 1995). *Building Coalitions*, p. 1. Columbus, OH: The Center for Action on Coalition Development, The Ohio State University Cooperative Extension Service.

COMMITTEE (КОМІТЕТ) – A group of individuals who have the responsibility to perform a function, such as investigating, planning, or acting on a particular matter within a short period of time. Committees are used extensively in Extension work. Some examples include activity planning committees, program review committees, advisory committees, standing committees, and ad hoc committees.

COMMUNITY DEVELOPMENT (РОЗВИТОК ГРОМАДИ) – A social process by which people, through group action, become empowered to control their living conditions.

COMMUNITY DEVELOPMENT PROGRAM (РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ ПРОГРАМ) – A program area of Extension work with the objective of improving the physical, social, and economic conditions of a community. The program goals are to strengthen communities by increasing group effectiveness, and to improve the quality and level of living that is public in nature. Extension professionals target citizen groups, business and industry leaders, city and county governing bodies, and voluntary service and civic organizations.

CONFERENCE (КОНФЕРЕНЦІЯ) – Meeting series designed around a theme or issue, usually having a keynote session and subsessions on related topics.

CONSULTATION (КОНСУЛЬТАЦІЯ) – One-to-one direct contact for consideration of a problem on-site (e.g., home, farm or business visit).

COOPERATIVE EXTENSION SERVICE (CES) (КООПЕРАТИВНІ ПОСЛУГИ З ДОРАДНИЦТВА) – A public-funded, nonformal, educational system that links the education and research resources of the U.S. Department of Agriculture (USDA), land-grant universities, and county administrative units. The basic mission of this system is to help people improve their lives through an educational process that uses scientific knowledge focused on issues and needs.

COOPERATIVE FARM-DEMONSTRATION WORK (КООПЕРАТИВНА ГОСПОДАРСЬКА ДЕМОНОСТРАТИВНА ПРОГРАМА) – A program established by the federal government around 1887 where “agents” were appointed to work with farmers in small geographic areas to demonstrate new or improved production practices such as ways of controlling certain diseases of crops. The success of this demonstration method led to the employment of the first county agents.

COOPERATIVE STATE RESEARCH, EDUCATION, EXTENSION SERVICE (CSREES) (ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕНЬ, НАУКОВО-ОСВІТНЯ ДОРАДЧА ДІЯЛЬНІСТЬ) – National level of USDA organization for research and Extension established in 1994 under the Government Reorganization Act. Formerly Extension was a separate unit within USDA referred to as Extension Service–United States Department of Agriculture (ES-USDA).

CONTACT FARMER (ФЕРМЕР ДЛЯ КОНТАКТУ) – A farmer who acts as an intermediary between fellow farmers and the extension agency.

CONTRACT FARMING (ФЕРМА ДЛЯ ПОШИРЕННЯ ДОСВІДУ) – A system of production in which the farmer receives technical advice, farm inputs, credit and marketing services in return for farm produce of a certain minimum quality or grade.

CONTROL (OR MANAGEMENT) PROCEDURE (ПРОЦЕДУРА З КОНТРОЛЮ УПРАВЛІННЯ) – A systematic method of achieving a specific objective which obliges management to set down a precise plan, monitor its implementation and make adjustments when necessary.

CREDIT (КРЕДИТ) – A loan made either through the transfer of cash with the promise of future repayment or, more commonly, through the transfer of goods (farm inputs) to be paid for after harvest.

COUNTY AGENT (LOWER CASE) (ДОРАДНИК У ОБЛАСТІ/РАЙОНІ) – The extension educator employed at the local county or parish level. The number of agents per county vary according to community size and support. The agent’s primary responsibilities are educator and advisor, and transferring the findings of research and new technology to the solution of problems in the community, farm/ranch, or home. Specific title of this position

may vary from-state to state. Some titles include: Farm Agent, Agriculture, Home Economics, or 4-H Agent, Youth Development Agent, Family and Consumer Science Educator.

D

DEMONSTRATION WORK (ALSO SEE COOPERATIVE FARM-DEMONSTRATION WORK) (ДЕМОНСТРАЦІЯ РОБОТИ) – A demonstration of a new production practice, the test of a research recommendation or the trial of a new crop variety on a local producer farm. These methods include educational activities such as short courses, special interest meetings, clubs and community forums.

DEMONSTRATION PLOT (ВИПРОБУВАЛЬНА ДІЛЯНКА) – A small area set aside for result-demonstrations by extension staff.

DESIGN AND IMPLEMENTATION (ДИЗАЙН ТА ВПРОВАДЖЕННЯ) – The step in the program planning process that builds on planning. Includes the selection and development of program content, selection and/or development of program delivery methods and resource materials, and creation of time lines for program implementation and evaluation. Also includes putting a program into operation.

DIFFUSION (ПОШИРЕННЯ) – The process by which an innovation is communicated through various channels over time among the members of a social system. Diffusion is a special type of communication concerned with the spread of messages that are new ideas.” Rogers, Everett M. 1995. *Diffusion of Innovations* 4th ed., p. 5. New York: The Free Press.

DISCUSSION (ДИСКУСІЯ) – Small group of people led by a moderator expresses ideas, exchanges information or otherwise explores a topic to learn more about the subject, reach a decision or solution, or achieve acceptance.

DISTRICT LEVEL (РАЙОННИЙ РІВЕНЬ) – An intermediate level in extension; organization between the subdivision or area level and the regional, county, provincial or state level.

E

EDUCATIONAL ACTIVITY (ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ) – Part of a program that has been planned and conducted to meet the stated objectives. Non-formal (non-credit) examples may include: meetings, workshops, discussion, field days, and medial presentations.

EXECUTIVE BOARD (ВИКОНАВЧА РАДА) – A small body within the Extension Program Council which provides overall leadership and coordination to the Council. Membership, authority and method of appointment are defined in the standing rules. [*Urban County Councils refer to BOARD OF ADVISORS*].

EPSILON SIGMA PHI (ESP) (ОСВІТНЄ БРАТСТВО СПЕЦІАЛІСТІВ З ДОРАДНИЦТВА) – Epsilon Sigma Phi is an educational fraternity for Extension professionals who have exhibited excellence in education and programming leadership. The mission of ESP is dedicated to fostering standards of excellence in the Extension system and developing the Extension profession and the provisional.

EVALUATION (ОЦІНКА ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ) – Systematic and objective measurement of the effects of an extension program, especially in relation to their predetermined aims.

EVALUATION (ОЦІНКА ЕФЕКТУ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ) – The systematic process of determining the worth of a person, product, or program. Includes the planning and implementation procedures to measure various dimensions of program success and impact. Provides information for further action.

EXPANDED FOOD NUTRITION EDUCATION PROGRAM (EFNEP) (РОЗШИРЕНА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЗДОРОВОГО ХАРЧУВАННЯ) – EFNEP is an integral part of the home economics and 4-H youth programs in Extension. It is designed to reach low-income families with young children. The goal of the program is to help families learn to improve dietary practices and become effective managers of available resources.

EXTENSION COMMITTEE ON ORGANIZATIONAL POLICY (ЕСОР) (ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ З ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ) – A fourteen person committee, comprised of Extension directors from each of the four regions of the US. ECOP concerns itself with all aspects of the Extension organization: structure, programs, finances and relationships with others including USDA, research, resident instruction, and other organizations. All program and policy decisions related to Extension are addressed by ECOP.

EXTENSION EDUCATORS (ВИКЛАДАЧІ З ДОРАДНИЦТВА) – Professional employees of the state Extension service of the land-grant institutions and the Extension Service USDA. May include county staff (agents, program assistants, EFNEP educators), District Staff (agents, directors, program specialists) and State staff (administrators, program specialists).

EXTENSION EDUCATIONAL PROCESS (ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС З ДОРАДНИЦТВА) – The composite of actions where an Extension educator conducts a situational analysis of individual and community needs, establishes

specific learner objectives, implements a plan of work and evaluates the outcomes of the instruction to determine of behavioral changes have occurred.

EXTENSION MANAGEMENT INFORMATION SYSTEM (EMIS) (ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТУ ДОРАДНИЦТВА)

– A reporting and accountability system that provides data on clientele contacts, clientele characteristics, time devoted to major programs or initiatives.

EXTENSION PARTNERSHIP (ПАРТНЕРСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ В ДОРАДНИЦТВІ) – The tripartite organizational structure of the Cooperative Extension System. Includes the federal partner (CSREES-Cooperative States Research, Education, and Extension Service -USDA, former ES-USDA), state partners (Extension services of the state land-grant universities), and local partners (county or parish legislative units).

EXTENSION PROGRAM COUNCIL (РАДА З ДОРАДЧИХ ПРОГРАМ) – The organization established to bring needed Extension educational programs to bear on county problems; composed of community leaders who are broadly representative of various county concerns and serve as channels for bringing issues and problems to the attention of relevant groups and agencies and for taking needed information to people.

EXTENSION TEACHING METHODS (МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ З ДОРАДНИЦТВА) – A collective phrase for all the known methods by which extension educators teach youth and adults. These methods are classified by the three functions of teaching: information delivery, program delivery and problem-solving tasks or by the method of contact: individual, group, and mass media methods.

EXTENSION WORK (ДОРАДНИЦЬКА ПРАЦЯ) – A collective phrase for describing the various methods by which extension educators accomplish the educational mission of the organization and the program areas that are central to its instruction.

EXTENSION WORKER (СПЕЦІАЛІСТ З ДОРАДНИЦТВА) – Men and women employed by an extension agency. In this book the term includes technical and professional staff employed at all levels.

F

FAMILY COMMUNITY EDUCATION CLUBS (FORMERLY EXTENSION HOME-MAKER CLUBS) (КЛУБИ З СІМЕЙНОЇ ОСВІТИ)

– A volunteer organization at the community and county level to learn about subjects related to the family and the home. Local clubs have educational and community improvement activities. A county, state and national organizational structure assists members to develop leadership skills.

FARM INPUTS (ВНЕСКИ ФЕРМЕРІВ) – Materials and services used in crop and livestock production.

FARMERS' INSTITUTES (ФЕРМЕРСЬКІ ІНСТИТУТИ) – A community meeting covering a period of two to three days devoted to a discussion of agricultural problems and subjects related to the home. Many of these institutes were organized by state boards of agriculture as early as 1850 as a primary means of disseminating research findings of the Experiment Stations to those who could not or would not attend college.

FARMER TRAINING CENTRE (ФЕРМЕРСЬКИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЦЕНТР) – A residential training centre for farmers.

FARMING SYSTEM (ФЕРМЕРСЬКА СИСТЕМА) – A way of organizing farms which arises from the common aims of a group of farmers and is characterized by specific adaptations of known cropping patterns and farm practices to the physical environment (soil, rainfall, temperature, etc.).

FIELD ASSISTANT (ДОРАДНИК З РОСЛИННИЦТВА) – An extension worker at the village level.

FIELD DAY (ДЕНЬ ПОЛЯ) – Group meeting conducted on a single site (farm, ranch, business, and experiment station) to observe and discuss improved practices, equipment or facilities.

FOCUS GROUPS (ФОКУСНІ ГРУПИ) – An evaluation technique that utilizes small groups of individuals with a common interest who discuss a topic in a systematic manner.

FORMAL EDUCATION (ФОРМАЛЬНА ОСВІТА) – The chronologically graded and structured system of teaching at institutions from primary schools to universities.

FORMATIVE EVALUATION (ВИЗНАЧЕНА ОЦІНКА) – Evaluations for reasons of improvement. Provides feedback throughout the program planning and implementation process allowing for adjustments or mid-course corrections.

FORUM (ФОРУМ) – Panel or discussion, with a moderator, by which one or more proponents of opposing sides of a controversial topic presents their views.

FULL TIME EQUIVALENT (FTE) (ПОВНИЙ ЕКВІВАЛЕНТ ЧАСУ) – One FTE equals one Extension employee working 228 work days.

FUTURING (ПЛАН НА ПЕРСПЕКТИВУ) – A planning strategy that encourages participants to think about the future; improve understanding of trends and their implications; anticipate consequences of intended or unintended behaviors, decisions, and policies; and enhance vision of a desirable future. Futuring is a technique used for long-range or strategic planning. Common approaches include: forecasting, simulations, risk management, and computer modeling.

G

GOALS (МЕТА) – A clearly written statement about the desired direction or outcome of an educational program. May be determined by an individual or group.

GROUP TEACHING METHODS (ГРУПОВІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ) – A broad category of teaching for a number of persons assembled together in one location. These methods include such educational activities as short courses, special interest meetings, clubs, and community forums.

H

HATCH ACT OF 1887 (АКТ ХАТЧА 1987 Р) – An USA Act that provided for the establishment of an agricultural experiment station in each of the land-grant colleges established under the Morrill Act of 1862. This Act established research as one of the functions of the land-grant colleges and universities.

HOME ECONOMICS PROGRAMS (ПРОГРАМИ ДОМАШНЬОЇ ЕКОНОМІКИ) – A program area of Extension work with emphasis on teaching family members how to improve the social, economic, and physical well-being of their families. Its goals are to assist families to manage resources better, make sound decisions, improve the level of nutrition, diet and health, and build human capital.

HOME ECONOMICS (ДОМАШНЯ ЕКОНОМІКА) – A collective term to describe those subjects associated with domestic work: child care, nutrition, hygiene, preparing and cooking food, dressmaking as well as poultry keeping, dairying and gardening.

4-H PROGRAM (ПРОГРАМА ДЛЯ ДІТЕЙ) – One of the program areas of American Extension work with the objective of helping youth acquire the life skills and knowledge necessary to grow and succeed in a rapidly changing and complex society. The mission of the 4-H and Youth Development program is to create supportive environments in which culturally diverse youth and adults can reach their fullest potential.

4-H PROJECTS (ПРОЕКТИ ДЛЯ ДІТЕЙ) – A structured learning experiences for 4-H youth that enables them to learn, make, or do something. Project work can include both individual and group efforts that emphasize the “learn-by-doing” approach and incorporate real-life experiences. Project topics are available in a wide variety of interests to attract youth from all backgrounds, age, and levels of ability.

I

INDIVIDUAL CONTACT TEACHING METHODS (МЕТОДИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ) – One-on-one instructional methods used by Extension educators for imparting knowledge to clientele. Some individual methods include farm, home, or office visits.

INFORMATION DAY (ДЕНЬ ІНФОРМАЦІЇ) – Planned group activity designed to interpret Extension programs to key leaders or the public.

INNOVATION (ІННОВАЦІЇ) – An idea, method, practice or technique perceived as new by an individual.

INNOVATION (ІННОВАЦІЯ) – An idea, practice, or object that is perceived as new by an individual or other unit of adoption.” Rogers, Everett M. 1995. *Diffusion of Innovations* 4th ed., p. 11. New York, NY: The Free Press.

INNOVATORS AND EARLY ADOPTERS (ІННОВАТОРИ ТА ПЕРШІ ВИПРОБУВАЧІ) – Those members of a social system who most readily accept innovations.

INTERNATIONAL FOUR-H YOUTH EXCHANGE (IFYE) (СВІТОВА ПРОГРАМА ДЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ) – A two-way exchange of United States 4-H members and youth from other countries throughout the world. Young people ages 19 to 28 live with rural families in another country.

IN-SERVICE TRAINING (ПЕРІОДИЧНЕ ТРЕНУВАННЯ ЗНАТЬ ТА НАВИЧОК) – The periodic training given to extension staff to up grade their knowledge and practical skills.

ISSUES (ПИТАННЯ) – Matters of wide public concern arising out of complex human problems.

ISSUES PROGRAMMING (ОСВІТНІ МЕТОДИКИ, ЯКІ ФОКУСУЮТЬСЯ НА ПИТАННЯХ, З ЯКИМИ СТИКАЮТЬСЯ ІНДИВІДУМИ) – Educational efforts that focus on issues facing individuals in their own context or setting. Issues programming involves identifying the problem or issue, the audience, the method of program implementation, and the resources necessary to address the issue.

K

KNAPP, SEAMAN (СИМЕН КНАП) – An educator, farmer, and land developer. He was president of the Iowa Agricultural College and in charge of the USDA farm demonstration work. Knapp is called the father of Extension work. He is largely responsible for the success of the cooperative farm-demonstration work and the development of boys and girls clubs in the South.

This approach became the model for federal Extension efforts and the primary method of teaching outlined in the Smith-Level Act.

L

LAND-GRANT COLLEGE/UNIVERSITY (ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ПІДТРИМАНИЙ МОРИЛЛ АКТАМИ У 1862 І 1890 І РОЗШИРЕНИЙ ХЕТЧ АКТОМ У 1887) – An institution of higher education sustained and supported by the Morrill Acts of 1862 and 1890, and expanded by the Hatch Act of 1887, the Smith-Lever Act of 1914, and subsequent legislation.” Sanderson, David R. 1988. *Working with Our Publics: Module 1*. p. 59. Raleigh, NC: North Carolina Agricultural Extension Service, North Carolina State University.

LAND GRANT COLLEGES (ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ КОЛЕДЖ) – The state agricultural colleges that were started with a grant of land and are responsible for agricultural education in the USDA.

LAND-GRANT PHILOSOPHY (ОСВІТА НА ОСНОВІ ПРАКТИЧНИХ ЗНАТЬ) – Education outreach with emphasis on practical and useful knowledge, linkage to research, the use of hands-on approach, and programming in a nonformal or non-school setting.

LEADERSHIP (ЛІДЕРСТВО) – Influence, or the art or process of influencing people, so that they strive willingly and enthusiastically toward the accomplishment of group goals.

M

MANAGEMENT (МЕНЕДЖМЕНТ) – Effective utilization of available resources (human and material) to achieve common goals or objectives and has been described as an art, a science, a body of knowledge, a process, and a set of functions.

MARKETING (МАРКЕТИНГ) – This includes the processing, packing, storage, transport, and sale of farm output.

MASS-MEDIA TEACHING METHODS (НАВЧАЛЬНІ МЕТОДИ МАС-МЕДІА) – A broad category of teaching methods that utilizes print or broadcast media. These media can include newspaper articles, television programs, or satellite broadcasts.

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING (МЕМОРАНДУМ ПОРОЗУМІННЯ) – This memorandum outlines the responsibilities and clarifies the working relationship of the partners involved in implementing a partnership agreement.

MONITORING (КОНТРОЛЬ) – Periodic checking of progress to find out if the standards laid down in the plan are being achieved in practice.

METHOD-DEMONSTRATION (ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МЕТОД) – A practical demonstration of a technique with the purpose of teaching skills to farmers. Demonstrations may be given at intervals to teach a series of interrelated techniques.

MORRILL ACT OF 1862 (АКТ МОРИЛА 1862 РОКУ) – An USA Act for the endowment, support, and maintenance of at least one college in a state whose primary objective was to teach agriculture and the mechanic arts without excluding other scientific and classical studies.

MORRILL ACT OF 1890 (АКТ МОРИЛА 1890 РОКУ) – A second land-grant act that provided for the maintenance of the land-grant colleges through endowment funds, sometimes called the 2nd Morrill Act. It specified no federal support for colleges that made a distinction of admission regarding race or color. It allowed for those existing state colleges for white and black students to receive funds, provided the funds were distributed equitably and for the creation of separate, but equal facilities for new colleges. Some seventeen “historically black” institutions are known as 1890 land-grant colleges.

MULTIPLIER APPROACH TO TRAINING (БАГАТОГРАННИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ) – The chain of learning and teaching which is set up by training people to teach others.

N

NATIONAL 4-H COUNCIL (НАЦІОНАЛЬНА ДИТЯЧА РАДА) – The National 4-H Council in the USA is a private, not-for-profit educational partner of 4-H and Extension. The Council seeks major grants and donations to support educational activities and programs of youth, adults, and volunteers involved in Extension and 4-H work. The council also operates the National 4-H Conference Center in Chevy Chase, Maryland, the National 4-H Supply Service, and a national marketing firm for 4-H. The National 4-H Council mission is to build partnerships for community youth development that value and involve youth in solving issues critical to their lives, their families, and society.

NATIONAL INITIATIVES (НАЦІОНАЛЬНА ІНІЦІАТИВА) – The focus of Extension work toward the most current, significant, and complex issues that the organization has the potential to impact. These issues are widespread across the various states and are identified at the federal level.

NEEDS ASSESSMENT (ОЦІНКА ПОТРЕБ) – The systematic process of analyzing gaps between what learners know and can do, and what they should know and be able to do.

NON-FORMAL EDUCATION (НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА) –

Any organized educational activity outside the established formal system that is intended to serve a particular learning group and objective.

NON-FORMAL EDUCATION (НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА) –

“Out-of-school, noncredit education formats; the essential form of Extension education.” Sanderson, David R. 1988. *Working with Our Publics: Module 1*. p. 59. Raleigh, NC: North Carolina Agricultural Extension Service, North Carolina State University.

NORMS (НОРМИ, СТАНДАРТИ) – The established behavior patterns of the members of a social system.

O

OBJECTIVES (ЦІЛІ) – Precise statements defining what program participants should be able to do upon completion of the program. Objectives state the intended changes in individuals, groups, or communities as a result of the educational program.

ORGANIC ACT OF 1862 (ЗАКОН ПРО УТВОРЕННЯ ДЕПАРТАМЕНТУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА АМЕРИКИ) – An act that created the United States Department of Agriculture.

ORGANISATIONAL STRUCTURE (ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА) – The pattern of authority, the division of labor and the channels of communication among members of an organization.

ORIENTATION (ОРІЄНТАЦІЯ) – Familiarizing staff and volunteers with both the total organization and with specific job responsibilities.

P

PACKAGE PROGRAM (ПАКЕТ ПРОГРАМ) – Farm inputs, credit and technical advice to farmers, organized by the extension agency.

PARADIGM (ПАРАДИГМА, ПРИКЛАД) – A model, pattern or way of thinking about a conceptual system; involves the rules, concepts and values inherent in understanding how something is viewed or perceived.

PARAPROFESSIONAL (ПОМІЧНИК ДОРАДНИКА) – Supervised by and serves as an assistant to the county agent. Also known as program assistant. Most frequently assists with coordinating and organizing many of the activities and events that the office sponsors.

PLAN OF WORK (POW) (ПЛАН РОБОТИ) – Plan of action that puts the educational programs into operation. Involves setting specific objectives in terms of the behavioral change desired, the selection of teaching

methods, the scheduling of activities, and the dividing of responsibilities among Extension professionals for each program area. Developed at all levels (individual, county, and state). Individual and county plans are reviewed annually. State plans are developed and submitted to USDA on a four-year budget cycle. All POWs are based upon program priorities determined from Extension needs assessment throughout the state. Generally includes several elements: a statement of the situation of need; program objectives; identification of target audiences; program delivery methods; and strategies for evaluation.

PLENARY SESSION (ПЛЕНАРНА СЕСІЯ) – An assembly of all groups for the purpose of joint discussion.

PROBLEM CENSUS (ПЕРЕПИС ПРОБЛЕМИ) – A structured enquiry aimed at obtaining agreement between farmers and extension staff on a course of action to overcome farmers' problems.

PROFESSIONAL RESEARCH AND KNOWLEDGE (PRK) (ПРОФЕСІЙНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ І ЗНАННЯ) – A USA 4-H data base established to catalog the knowledge and research base of 4-H youth development programs. PRK, introduced in 1986 and revised in 1994, also includes a taxonomy of competencies and skills needed by 4-H professionals.

PROGRAM (EXTENSION EDUCATION PROGRAM) (ПРОГРАМА ДОРАДЧОЇ ОСВІТИ) – A planned sequence of educational experiences guided by specific objectives. Includes activities and events that are planned, conducted, and evaluated for their impact on identified needs of the participants. Usually occurs over a period of time.

PROGRAM DEVELOPMENT (РОЗВИТОК ПРОГРАМИ) – The USA Extension Committee on Policy (1974) defined Extension program development as a continuous series of complex, interrelated processes which result in the accomplishments of the educational mission and objectives of the organization. Most Extension planning models identify three main components of the program development process: planning, design and implementation, and evaluation and accountability. The terms program planning and program development are frequently used interchangeably.

PROGRAM PLANNING (ПЛАНУВАННЯ ПРОГРАМИ) – See program development.

R

RESULT DEMONSTRATION (ДЕМОНСТРАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТИВ) – Observable example of a recommended practice, intended to show the value of the practice or product and designed to teach others in addition to the person conducting the demonstration; involves substantial period of time,

records of results and comparisons. In Extension programming, this applied research is usually conducted by a producer, homemaker, 4-H member or other person under direct guidance of an Extension educator.

RESULT-DEMONSTRATION (ДЕМОНСТРАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТИВ) – A practical demonstration to show the effects of a recommended practice.

RURAL (OR INTEGRATED REGIONAL) DEVELOPMENT (РОЗВИТОК СЕЛІА / РЕГІОНУ) – A broadly-based approach to development, usually focused on a region, involving the coordination of productive services (input supply, credit, extension, etc.) as well as social services (education, health, water supplies, etc.). Not a subject in itself but a statement about coordination and an inspiration to do better.

S

SITUATIONAL ANALYSIS (СИТУАТИВНИЙ АНАЛІЗ) – A description of the community and circumstances surrounding a proposed program that enables the educator to understand the environment for programming more completely. May include social, historical, educational, emotional, economic, political, and personal factors.

SMITH-LEVER ACT OF 1914 (АКТ СМІТА ЛІВЕРА 1914) – An act that provided for mutual cooperation of USDA and land-grant colleges in conducting agricultural Extension work.

SOCIAL INDICATORS (СОЦІАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ) – Demographic or statistical data that describe the size and characteristics of population groups. Alone, these indicators may not establish need, but in combination with other information, they can provide evidence of need.

SPECIALISTS (СПЕЦІАЛІСТИ) – Faculty members with expertise and specialized knowledge in a particular subject-matter area. Involved in translating and disseminating researched-based material to county Extension agents and their clientele groups. Specialists usually have a doctorate degree with rank equivalent to the campus professor system.

STANDING RULES (СТАНДАРТНІ ПРАВИЛА) – Principles by which the Extension Program Council abides and which are adopted by the membership for its own guidance in organizational behavior. Contents usually include: name, purpose, membership, officers, terms of office, meetings, finances, organizational components, voting body, quorum and amendment procedures.

STAFF DEVELOPMENT AND TRAINING (РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛЮ ТА ТРЕНІНГИ) – Assisting staff and volunteers to develop additional

knowledge, attitudes, and skills that will help them do their jobs better and more responsibly.

STAKEHOLDERS (АКЦІОНЕРИ) – People who have a vested interest in a program.

STEERING COMMITTEE (КЕРІВНА КОМІСІЯ) – A small group of local leaders who guide in creation or reorganization of a county’s Extension Program Council; disbanded usually within 1–2 years as new Council takes shape.

STUDY GROUP (ГРУПА ДЛЯ ДОСЛІДЖЕНЬ) – A group appointed for the special purpose of analyzing and interpreting information related to critical issues and long-range program development. A study group presents its recommendations to the Extension Program Council which, in turn, uses the information to set program priorities and make other program decisions.

SUMMATIVE EVALUATION (ПІДСУМКОВА ОЦІНКА) – Accountability evaluations provides documentation of program outcomes and end results. This information is critical in documenting program impact, making changes for future programs, and identifying additional goals and objectives for future programming.

SUPERVISION (КОНТРОЛЬ) – The process of leading and influencing individuals and groups to assist willingly and harmoniously in accomplishing objectives established by the organization. To ensure accomplishment of objectives, the supervisor is involved in establishing and communicating standards, measuring performance against those standards, and acknowledging success and reviewing areas of concerns.

SUPPORT STAFF (ДОПОМІЖНИЙ ПЕРСОНАЛ) – Staff may include receptionists, secretaries, bookkeepers, and office managers. They have a vital function in any organization and are often the ones who have the initial contact with clients.

SUPPLY FUNCTION (ФУНКЦІЯ ПОСТАЧАННЯ) – The provision of farm inputs.

T

TARGET AUDIENCES (ЦІЛЬОВІ АУДИТОРИ) – A group of individuals with special needs who become the focus of Extension teaching.

TRAINING AND VISIT SYSTEM (СИСТЕМА ПОСТІЙНОГО ВІДВІДУВАННЯ ТА ТРЕНІНГІВ ДЛЯ ФЕРМЕРІВ) – A management procedure involving regular, intensive training sessions for village extension workers followed by a schedule of visits to farmers.

TOUR (ГРУПОВІ ЗБОРИ) – Group meeting conducted at two or more sites (farms, ranches, homes, and businesses) to observe and discuss improved practices, facilities and/or equipment.

U

UNITED STATES DEPARTMENT OF AGRICULTURE (USDA) (ДЕПАРТАМЕНТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ) – A department of the federal government established by President Lincoln in 1862 under the Organic Act for the purpose of acquiring and diffusing useful information on subjects related to agriculture and to distribute among the people new and valuable seeds and plants. The first Secretary of Agriculture (a cabinet position) was named in 1889.

V

VILLAGE-LEVEL WORKER (ПРАЦІВНИК СІЛЬСЬКОГО РІВНЯ) – The multi-purpose extension agent of India's community development program.

VOLUNTEERS (ВОЛОНТЕРИ – ДОБРОВІЛЬНІ ПРАЦІВНИКИ, БЕЗ ОПЛАТИ) – Unpaid individuals who offer their time, talents, and services to the organization.

W

WORKSHOP (СЕМІНАР) – One or more training sessions in which participants plan and carry out specific study or work assignments based on subject being taught. A workshop is usually concluded with a summary-evaluation session.

WORK SESSION (РОБОЧА СЕСІЯ) – A technique in which participants perform certain work tasks based on what is being taught.

**АКТИ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
(у порядку їх прийняття)¹**

Дата орθίνιας	Ноμєρ	Назва актє	Βθδ	Βθδαννα
17.06.2004	1807-IV	Про рільськоγοοροοδαρρκє δοραδчє дїяльнїє	Закон Україνθ	Веровна Рада
26.04.2005	176, зарєєρєρєρє в Μίνιєρєρєρє ιυρєθчї від 2 ρєρονα 2005 ρокє за № 838/11118	Про засвєρδєννя Поло- жєννя ορο квалїфїкачїє ρвїдоцєво рїльськоγοοροοδαρ- ρκєου δοραδνθка, рїльськоγοοροοδαρρκєου єκρєєρєє-δοραδνθка	Наказ	Μίναγρο- οολїєθκθ
11.07.2005	311	Про οροφєρїєνє νανчαννя δοραδνθкїν єа єκρєєρєєν δοραδνθкїν	Наказ	Μίναγρο- οολїєθκθ
31.01.2006	26	Про засвєρδєννя ρκλαδє ρєγїοναльνθυ квалїфїка- чїєνθυ κομїрїє, ρєγїοναль- νθυ κοορδθναєορїє єа αοєлїчїєνοї κομїрїє	Наказ	Μίναγρο- οολїєθκθ
03.06.2006	897	Про засвєρδєννя οοло- жєννє ορο ρєєρєρθ рїльсько- γοοροοδαρρκєθυ δοραδчєθυ ρлєжє, а єакож рїльськоγοορ- οοδαρρкєθυ δοραδνθкїν ї єκρєєρєєν-δοραδνθкїν	Πορєανοва	Καοїνєє Μίνιєρєρїє
20.06.2005	210	Про ρυвалєννя Κονчєοчїє Дєρжавοї чїльвоє ορογρ- ραчє рїльськоγοοροοδαρρкєοї δοραдчοї дїяльнορєє να 2006–2009 ρокθ	Ροζοοργδ- жєννя	Καοїνєє Μίνιєρєρїє
13.09.2006	519	Про οργανїзачїю οροφєρїєν- νοї οїδγοєονκθ єа οροβєδєν- νя δοραдчοї дїяльнορєє να οροφєρїєνομє ρїνї	Наказ	Μίναγρο- οολїєθκθ
23.10.2006	600	Про ννєρєννя єμїν до νακαєє Μίναγροοολїєθκθ від 13.09.2006 № 519	Наказ	Μίναγρο- οολїєθκθ

¹ Щїра подяка начальнику Відділу координачїє дораднїчєтва панї Людмїлї Галкїнїє за цю їнформачїю.

20.11.2006	680	Про вверення змін до наказу Мінagroоолісθκθ від 31.01.2006 №26	Наказ	Μίνagro-οολίσθκθ
20.01.2007	30	Про вверення змін в додажок 1 до наказу Μίνagroοολίσθκθ від 31.01.2006 №26	Наказ	Μίνagro-οολίσθκθ
24.02.2007	121	Про засвердження Рєєрєрїв рїльєкоγοοοδαρρєκθυ δοραδчθυ ρлєжє, а єакож рїльєкоγοοοδαρρєκθυ δοραδνθκїв і єκρєєрєїв-δοραδνθκїв	Наказ	Μίνagro-οολίσθκθ
05.04.2007	239	Про засвердження γραφїка οροєєδєννє κωλїφїкацїїνθυ їροθєїв рїльєкоγοοοδαρρєκθυ δοραδνθκїв єа рїльєкоγοοοδαρρєκθυ єκρєєрєїв-δοραδνθκїв	Наказ	Μίνagro-οολίσθκθ
24.04.2007	281	Про вверення змін σ δοδαєοκ 1 до νακαєσ Μίνagroοολίσθκθ від 31.01.2006 №26	Наказ	Μίνagro-οολίσθκθ
08.05.2007	316 (ρκαροανο)	Про засвердження ογρανїзацїїνο-μєєοδθчνθυ δοκυμєνєїв з οροєєδєννє κωλїφїкацїїνθυ їροθєїв рїльєкоγοοοδαρρєκθυ δοραδνθκїв, рїльєкоγοοοδαρρєκθυ єκρєєрєїв-δοραδνθκїв	Наказ	Μίνagro-οολίσθκθ
11.07.2007	927	Про засвердження Дєржавнοї цїльοвοї ορογραєθ рїльєкоγοοοδαρρєκθοї δοραδчοї дїяльνορєї να οєрїοδ до 2009 ροєσ	Πορєανοα	Καοїνєє Μїνїρєрїв
23.07.2007	526	Про вверення змін до наказу Μίνagroοολίσθκθ від 31.01.2006 №26	Наказ	Μίνagro-οολίσθκθ

19.09.2007	1131	Про засвердження Порядку встановлення в 2007 році коштів, передбачених в державному бюджеті для державної оцінки рільськогосподарської діяльності	Поршанова	Κααίνες Μίνιςτρής
05.11.2007	773	Про засвердження розподілу коштів, передбачених в державному бюджеті для державної оцінки рільськогосподарської діяльності	Наказ	Μινιαγροοολίσθκθ, οογοδζ. ζ Μίνφίνουμ
21.11.2007	816/394, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30.11.2007 за № 1330/14597	Про засвердження вартості роціального рорямовану діяльності оорлсу	Соільнθй ваказ	Μινιαγροοολίσθκθ, Μίνεκονομίσθκθ, οογοδζ. ζ Μίνφίνουμ
25.01.2008	24	Про ввєрення зпів до ваказу Μινιαγροοολίσθκθ від 31.01.2006 № 26	Наказ	Μινιαγροοολίσθκθ
26.11.2007	824/1316	Про засвердження оароорса бюджетної програми на 2007 рік	Соільнθй ваказ	Μινιαγροοολίσθκθ, Μίνφίν
28.01.2008		Μεσοδθχνί ρεκομєνδαції з оровєдення конкорт для вθзначєння ρσ'єκςίς ρ'γυ діяльності, які ναδαваςθμςςь роціально рорямовані діяльні оорлсуθ (для γοловнθυ σοραβλίνθ ΑΠΡ)	Πογοδζєво з зарςσονθκομ Μίνιςτρα Μєльνθκομ С.Ι.	
07.02.2008		Οριєνςονє οοложєννя оро ρєγίοναλνς κομ ίρiου з оровєдення конкорт ρєρєд ρσ'єκςίς ρίλνρκογοροοδαρρκοί дорадчої діяльності, що ναδαваςθμςςь роціально рорямовані діяльні оорлсуθ	Πογοδζєво зарςσονθκομ Μίνιςτρα Γαδζαλο ί .Μ.	
19.02.2008	64	Про засвердження графіка оровєдення кваліфікаційнθυ ірοθςίς ρίλνρκογοροοδαρρκθυ дораδνθκίς ζα ρίλνρκογοροοδαρρκθυ єκρєρςίς-дораδνθκίς	Наказ	Μινιαγροοολίσθκθ

22.02.2008	67	Προ βθοκοθρζαννγ σ 2008 ροοί κοηζίβ, οερεδααενθυ σ δερζαννομ σ αοοδεζί δλγ δερζαννοί οίδζρθμκθ ρίλγρκογοοοοοαρρκοί δοοαδχοί ρλζαθ	Πορζανοβα	Καάινεζ Μίνιρζρβιβ Υκραινθ
25.02.2008	89	Προ ρκαρσβαννγ νακαζσ Μίνιρζερρζβα αγραρνοί οολίζθκθ Υκραινθ βίδ 8 ζρavan 2007 ροκσ № 316	Νακαζ	Μίνγγοοολίζθκθ
12.03.2008	№ 136/385	Προ ζαζβεορδεζννγ οοοοορζίβ αοοδεζνθυ οοογρμγ va 2008 ρίκ	Νακαζ	Μίνγγοοολίζθκθ, Μίνφίβ
12.03.2008	135, ζαρεεζρζοβανο β Μίν'γορζί 10.04.2008 ζα № 289/14980	Προ ζαζβεορδεζννγ Ποργδοκσ ζα σι οβ οροβεδεννγ κον-κσρρσζ ζ ναδαννγ ροζίαννο ροργμ οβανθυ δοοαδχου οορλσγ	Νακαζ	Μίνγγοοολίζθκθ
25.03.2008	179	Προ ζαζβεορδεζννγ Ροζοο-δίλσ κοηζίβ, οερεδααενθυ σ δερζαννομ σ αοοδεζί δλγ δερζαννοί οίδζρθμκθ ρίλγρκογοοοοοοαρρκοί δοοαδχοί ρλζαθ	Νακαζ	Μίνγγοοολίζθκθ, οοοοδεζεν θή Μίνφίβιομ
28.03.2008	196	Προ βνερεννγ ζμίν δο νακαζσ Μίνγγοοολίζθκθ βίδ 31.01.2005 № 26	Νακαζ	Μίνγγοοολίζθκθ
31.03.2008		Κβαλίφίκαζίβνι βαοακζεορθρ-ζθκθ: «ρίλγρκογοοοοοοαρρ-ρρκοί δοοαδνθκ», «ρίλγρκο-γοοοοοοαρρκοί εκροερζ-δοοαδνθκ»	Ζαζβεορδεζ ζαρζσονθ-κομ Μίνιρζ-ρα αγραρνοί οολίζθκθ Υκραινθ Γαδζαλο ί .Μ. ζα οο-γοοδεζεννγμ ζ Μίνοραζί ζα ροζίαννοί οολίζθ-κθ Υκραινθ	
16.04.2008	250	Προ ζαζβεορδεζννγ οργα-νίζαζίβνιο-μεζοδθχνθυ δοκσμενζίβ ζ οροβεδεννγ κβαλίφίκαζίβνθυ ίροθζίβ ρίλγρκογοοοοοοοαρρκοθυ δοοαδνθκίβ, ρίλγρκογοοοοοοαρρ-ρρκοθυ εκροερζίβ-δοοαδνθκίβ	Νακαζ	Μίνγγοοολίζθκθ

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Адреса:

01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 24

Інтернет-сторінка: <http://www.minagro.gov.ua>

Міністр аграрної політики України

Мельник Юрій Федорович

ministr@minaprk.gov.ua

тел.: +38 044 278-71-18

Заступник Міністра аграрної політики України

Гадзало Ярослав Михайлович

тел.: +38 044 226-28-51

Директор Департаменту аграрної освіти, науки та дорадництва

Іщенко Тетяна Дем'янівна

кімната 527

тел. +38 044 – 279-83-67, тел/факс +38 044 – 279-81-04

тел. +38 044 – 279-83-67, тел/факс +38 044 – 279-81-04

вн. тел. 28-51, 28-17

gai@minaprk.gov.ua

Відділ координації дорадництва

Департаменту аграрної освіти, науки та дорадництва

кімната 520

Галкіна Людмила Анатоліївна – **Начальник відділу**

тел. +38 044 279-67-47, внутр. тел. 20-55

stavnicha@minaprk.gov.ua

Дзюбенко Наталя Володимирівна – **Головний спеціаліст**

тел. 279-67-47, вн. тел. 20-55

natasha@minaprk.gov.ua

Сіренко Світлана Володимирівна – **Провідний спеціаліст**

тел. +38 044 279-67-47, вн. тел. 20-55

sirenko@minaprk.gov.ua

Телефон довіри – +38 044 278-41-31

Робочі дні з 10.00 до 12.00 години

РЕГІОНАЛЬНІ ОРГАНИ ВЛАДИ У СФЕРІ АГРОПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ

1. **Автономна Республіка Крим**, Міністерство аграрної політики – 95034, м. Сімферополь, вул. Київська, 81, тел. 25-01-36, 27-88-85, факс 27-46-55, E-mail: kancel@minagro.crimea.ua, it@minagro.crimea.ua; www.minagro.crimea-portal.gov.ua

Обласні управління агропромислового розвитку

2. **Вінницька область** – 21100, м. Вінниця, вул.Соборна,15а, тел. (0432) 67-08-30 67-08-20, E-mail: vinagro@in.vn.ua
3. **Волинська область** – м. Луцьк, Київський майдан, 9, тел. (0332) 49993, 47188
4. **Дніпропетровська область** – 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Комсомольська, 52, тел. (056) 742-83-70, факс 744-45-44, E-mail: uprsxprodoga@adm.dp.ua
5. **Донецька область** – 83105, м. Донецьк, б-р Пушкіна, 34, тел. (062) 305-27-31, 304-81-46
6. **Житомирська область** – 10014, м. Житомир, майдан С.П.Корольова, 3/4; тел. 47-47-50; факс: 47-00-52
7. **Закарпатська область** – 88008, м. Ужгород, пл. Народна, 4, тел. (03122) 3-41-19, 3-63-66
8. **Запорізька область** – 69107, м. Запоріжжя, пр. Леніна, 164, тел. (0612) 224-60-81, 224-65-41, E-mail: ukrsel@zr.ukrtel.net
9. **Івано-Франківська область** – 76004, м. Івано-Франківськ, вул. Грушевського,21, тел. (0342) 55-22-09, факс 55-22-85
10. **Київська область** – 01004, м. Київ, вул. Червоноармійська, 13, тел. (044) 234-63-24, факс 234-63-24
11. **Кіровоградська область** – 26005, м. Кіровоград, вул. Тимірязєва, 84, тел. (0522) 24-63-06, факс 24-77-44, E-mail: agro2000@ukr.net, www.content.net.ua/kirovograd_GUAPR
12. **Луганська область** – 91016 м. Луганськ, площа Героїв Великої Вітчизняної війни, 9, тел./факс (0642) 58-56-59 E-mail: food@loga.gov.ua
13. **Львівська область** – 79601, м. Львів, вул. Чорновола, 4, корп.2, тел. (032) 255-05-76, факс: 52-85-69, e-mail: apk@loda.gov.ua
14. **Миколаївська область** – 54030 м. Миколаїв вул.Спаська,1 тел.(0512) 35-30-46, факс 35-24-24 reform@mykolayiv-oda.gov.ua

15. **Одеська область** – 65032, м. Одеса, вул. Канатна, 83, тел. (0482) 28-35-42, 22-50-17, E-mail: upr_agro@odessa.gov.ua
16. **Полтавська область** – 36011, м. Полтава, вул. Міщенка, 2, тел/факс. (05322) 2-97-48, E-mail: sl_arc@kot.poltava.ua, www.apk.poltava.ua
17. **Рівненська область** – 33028, м. Рівне, майдан Просвіти, 1, тел. 22-30-70, E-mail: agroprom@icss.rv.ua
18. **Сумська область** – 40030, м. Суми, вул. Першотравнева, 29, тел. (0542) 213352, факс 213364
19. **Тернопільська область** – 46000, м. Тернопіль, вул. Князя Острозького,14, факс 52-10-68,52-46-00
20. **Харківська область** – тел. (057) 705-21-62, 705-21-65
21. **Херсонська область** – 73000, вул. Маяковського 6/29, тел. (0552) 49-14-40 E-mail: agroref@oda.kherson.ua
22. **Хмельницька область** – 29000, м. Хмельницький, вул. Свободи, 70, тел. 79-52-07, 76-27-55, 79-57-93, 76-47-42, 65-10-84, 79-44-81
23. **Черкаська область** – 18000, м. Черкаси, вул. Смілянська, 131, тел/факс (0472) 36-07-60, E-mail: reform@majar.com
24. **Чернівецька область** – 58010, м. Чернівці, вул.Грушевського,1, тел. (0372) 55-26-63
25. **Чернігівська область** – 14000, м. Чернігів, пр. Миру, 14, тел. (04622) 7-44-88, факс 4-24-44, E-mail: apk@mail.cn.ua

**ДОРАДЧІ СЛУЖБИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
ДОРАДНИЦТВА УКРАЇНИ**

Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України (НАСДСУ)	<i>01133, м. Київ, вул. Мечникова, 16, к. 509 Тел/факс: (044) 239-37-87 E-mail: office@dorada.org.ua www.dorada.org.ua</i>
Автономна Республіка Крим	
Кримський державний аграрний навчально-консультаційний центр	<i>95050, Сімферополь, вул. Шалфейна, 1 Тел.: (0652) 22-95-19 E-mail: info@minagro.crimea.ua</i>
Бахчисарайське інформаційно-консультаційне відділення	<i>98405, м. Бахчисарай, вул. Леніна, 95 Тел.: (06554) 4-76-54</i>
Білогірське інформаційно-консультаційне відділення	<i>97600, м. Білогірськ, вул. Шевченка, 61 Тел.: (06559) 3-13-36, 9-16-23</i>
Джанкойське інформаційно-консультаційне відділення	<i>96100, м. Джанкой, вул. Леніна, 56 Тел.: (06564) 3-25-10</i>
Кіровське інформаційно-консультаційне відділення	<i>97300, смт Кіровське, вул. Польова, 2 Тел.: (06555) 3-14-47</i>
Красногвардійське інформаційно-консультаційне відділення	<i>97000, смт Красногвардійське, вул. Чкалова, 2 Тел.: (06556) 9-59-70</i>
Краснопереконське інформаційно-консультаційне відділення	<i>96000, м. Краснопереконськ, вул. Героїв Перекопу, 1 Тел.: (06565) 2-13-87</i>
Ленінське інформаційно-консультаційне відділення	<i>98200, селище Леніно, вул. Фрунзе, 2 Тел.: (06550) 2-16-36</i>
Нижньогірське інформаційно-консультаційне відділення	<i>97100, смт Нижньогірськ, вул. Фрунзе, 2 Тел.: (06550) 2-16-36</i>
Первомайське інформаційно-консультаційне відділення	<i>96300, смт Первомайське, вул. Жовтнева, 58 Тел.: (06552) 9-21-02</i>
Раздольненське інформаційно-консультаційне відділення	<i>96200, смт Раздольне, вул. Леніна, 71 Тел.: (06553) 9-11-89</i>
Сакське інформаційно-консультаційне відділення	<i>96500, м. Саки, вул. Леніна, 15 Тел.: (06563) 2-51-70</i>
Сімферопольське інформаційно-консультаційне відділення	<i>95006, м. Сімферополь, вул. Павленко, 1 Тел.: (0652) 24-90-78</i>

Советське інформаційно-консультаційне відділення	97200, смт Советське, вул. Кримських партизан, 1 Тел.: (06551) 9-10-97
Судакське інформаційно-консультаційне відділення	98800, м. Судак, вул. Леніна, 85 Тел.: (06566) 2-12-04
Чорноморське інформаційно-консультаційне відділення	96400, смт Чорноморське, вул. Індустріальна, 1 Тел.: (06558) 9-93-89
Ялтинське інформаційно-консультаційне відділення	98600, м. Ялта, пл. Советська, 1 Тел.: (0654) 23-10-01
Новобузьке регіональне відділення	55600, м. Новий Буг, вул. Леніна, 37 Тел.: (05151) 9-11-97
Вінницька область	
Асоціація «Агроконсалт Вінниця»	21132, м. Вінниця, вул. В. Чорновола, 29/311. Тел.: (0432) 57-93-53 E-mail: aktvin@svitonline.com
Споживче товариство «Вінницька обласна сільськогосподарська дорадча служба «Агродорада»	21037, м. Вінниця, вул. Зодчих, 8, к. 93 Тел./факс: 65-85-11, 65-85-12 E-mail: agrodorada@gmail.com
Вінницький місцевий (обласний) осередок НАДСУ	21050, м. Вінниця, вул. Соборна, 56, оф. 11. Тел./факс: (0432) 35-13-69 E-mail: center@vn.ua
Волинська область	
Волинська сільськогосподарська дорадча служба	43005, м. Луцьк, проспект Перемоги, 14, кімнати 25, 26, 27 Тел.: (03322) 4-15-07 E-mail: volynland@vocar.lutsk.ua
Володимиро –Волинське відділення	44700, м. Володимир-Волинський, вул. Ковельська, 10 Тел.: (03342) 2-28-28
Горохівське відділення	45700, м. Горохів, вул. Шевченка, 17 Тел.: (03379) 2-14-31
Ківерецьке відділення	45200, м. Ківерці, вул. Незалежності, 20, кім. 18. Тел.: (03365) 2-21-39
Ковельське відділення	45000, м. Ковель, вул. Грушевського, 14 Тел.: (03352) 5-03-65
Любешівське відділення	44200, м. Любешів, вул. Незалежності 53, кім. 402. Тел.: (03362) 2-13-92
Дніпропетровська область	
Дніпропетровська сільськогосподарська дорадча служба	49600, м. Дніпропетровськ, вул. Комсомольська, 52, к. 327 Тел.: (0562) 31-42-60 E-mail: dorada@ua.fm

Васильківське відділення	52600 смт Васильківка, вул. Партизанська, 160 Тел.: (05639) 951-34
Софіївське відділення	53100 смт Софіївка, вул. Шкільна, 7 Тел.: (05650) 295-33
Петриківське відділення	смт Петриківка, вул. Леніна, 69, кім. 202 Тел.: (05634) 227-77
Донецька область	
Донецька сільськогосподарська дорадча служба	83086, м. Донецьк, вул. Ф. Зайцева, 46а Тел.: (062) 387-22-34 e-mail: tb@dbp.dn.ua brivko@telenet.dn.ua
Шахтарський відділ	86200, м. Шахтарськ, вул. Крупської, 38/13. Тел.: (06255) 4-24-47 E-mail: agro@shakh.dc.ukrtel.net
Красноармійський відділ	85300, м. Красноармійськ, пр. Миру, 30 Тел.: (06239) 2-85-12 E-mail: af@krasn.dn.ua
Слов'янський відділ	84120, м. Слов'янськ, вул. Чубаря, 4 оф. 3, 4. Тел.: (06262) 2-74-95 E-mail: timoffice@cspr.ins.dn.ua
Старобешівський відділ	87200, смт Старобешеве, вул. Советська, 45, Тел.: (06253) 2-16-44 E-mail: star@stbesh.dc.donetsk.ua
Волноваський відділ	85700, м. Волноваха, вул. Гагаріна, 26 Тел.: (06244) 4-25-24 E-mail: donagrkons@volnov.dc.ukrtel.net
Мар'їнський відділ	85600, м. Мар'їнка, вул. Ворошилова, 30 Тел.: (06278) 5-13-74 E-mail: marofis@mar.dc.ukrtel.net
Громадська організація «Донецький аграрний розвиток»	83086, м. Донецьк, вул. Ф. Зайцева, 46а Тел.: (062) 304-03-53 (062) 304-03-41 E-mail: inna@spsp.donetsk.ua
Житомирська область	
Житомирська сільськогосподарська дорадча служба	10014, м. Житомир, вул. Героїв Пожежних, 67-а Тел./факс (0412) 41-89-29, тел. (0412) 24-34-11 e-mail: alucja@ukr.net
Житомирська обласна Асоціація науковців і консультантів «Дорадчий центр»	м. Житомир, вул. Соснова 36-г, тел. 8067 423-25-76 e-mail: consultcentre@gmail.com

Закарпатська область	
Закарпатський сільськогосподарський дорадчий центр «Терра Деї»	90200 Закарпатська обл., м. Берегово, вул. Б. Хмельницького, 30 Тел./факс: (03141) 2-41-74 E-mail: terradei@bereg.net.ua
Запорізька область	
Запорізька сільськогосподарська дорадча служба	72315, Мелітополь, пр. Б. Хмельницького, 18. Тел.: (0619) 42-04-35, 42-13-68, E-mail: ikc@tsaa.artsv.net www.ukragrocoop.im.net.ua
Івано-Франківська область	
Івано-Франківська сільськогосподарська дорадча служба	76018, м. Івано-Франківськ, вул. Угорницька, 12А; 76014, м. Івано- Франківськ, вул. Розумовського, 9А Тел.: (0342) 71-03-31 (0342) 52-25-50 Факс: (0342) 71-03-31 (0342) 52-25-50 E-mail: inst-apv@il.if.ua
Київська область	
Київська обласна сільськогосподарська дорадча служба	01133, м. Київ, вул. О. Теліги 8 тел. (044) 239-37-83, тел./факс (044) 239- 37-82, моб. 8 050 445-65-87 e-mail: koras@koras.com.ua, ng@koras.com.ua; www.koras.com.ua
Ставищенська сільськогосподарська дорадча служба	09400, Київська обл., смт Ставище, вул. Радянська, 44 Тел.: (04464) 5-24-94 E-mail: stras@koras.com.ua
Білоцерківська сільськогосподарська дорадча служба	09100, Київська обл., м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 8 Тел.: (04463) 3-66-47 E-mail: bras@koras.com.ua
Згурівська сільськогосподарська дорадча служба	07600, Київська обл., смт Згурівка, вул. Українська, 13, поверх 2, Тел.: (04470) 5-20-65 E-mail: zbas@koras.com.ua
Макарівська сільськогосподарська дорадча служба	08000, Київська обл., вул. Проектна, 5 Тел.: (04478) 5-14-36 E-mail: mras@koras.com.ua
Тетіївська сільськогосподарська дорадча служба	09800, Київська обл., м. Тетіїв, вул. Цвіткова, 11, поверх 3, к. 44а Тел.: (04460) 5-22-47 E-mail: tras@koras.com.ua
Володарська сільськогосподарська дорадча служба	Київська обл., смт Володарка, вул. Миру, 53. Тел./факс: (04469) 5 22 52

Кіровоградська область	
Кіровоградська обласна сільськогосподарська дорадча служба	25006, м. Кіровоград, вул. Тимірязєва 84, кім. 106. Тел.: (0522) 24-29-15 E-mail: melnik@romb.net
Луганська область	
Луганська аграрна дорадча служба	91011, м. Луганськ, вул. Магнітогорська, 2, к. 1024 Тел/факс: (0642) 34-10-26 (0642) 34-10-23 E-mail: lac@cci.lg.ua, urlp@cci.lg.ua
Антрацитівське відділення	94613, Луганська обл., м. Антрацит, вул. Петровського, 33 Тел.: (050) 297-18-50 E-mail: urlp@cci.lg.ua
Новоайдарське відділення	93500, Луганська обл., смт Новоайдар, вул. Пролетарська, 4 Тел.: (06445) 9-13-35 E-mail: urlpl@yandex.ru
Сватівське відділення	92600, Луганська обл., м. Сватів, майдан Злагоди 25, кім. 209-210 Тел.: (06471) 3-26-22 E-mail: go_ssr@svt.lg.ukrtel.net
Старобільське відділення	92700, Луганська обл., м. Старобільськ, площа Комунарів, 3, к. 11 Тел.: (06461) 2-26-05 E-mail: programa@stb.lg.ua
Львівська область	
Львівська аграрна дорадча служба	79058, м. Львів, вул. Замарстинівська, 49, пов. 2 тел. (032) 252-04-49, (032) 252-34-33 e-mail: takivan@ukr.net, petrunic@mail.ru
Буське регіональне відділення ЛАДС	80500, Львівська обл., м. Буськ, вул. Львівська, 2. Тел.: (03264) 2-11-65
Городоцьке регіональне відділення ЛАДС	81500, Львівська обл., м. Городок, вул. Львівська, 1а. Тел.: (03231) 9-10-62
Дрогобицьке регіональне відділення ЛАДС	82100, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. 22-го Січня, 37, к.17 Тел.: (03244) 2-35-41
Мостиське районне відділення ЛАДС	81300, Львівська обл., м. Мостиська, вул. Грушевського, 22. Тел.: (03234) 2-00-58
Стрийське регіональне відділення ЛАДС	82400, Львівська обл., м. Стрий, вул. Шевченка, 107. Тел.: (03245) 5-33-91
Турківське районне відділення ЛАДС	82500, Львівська обл., м. Турка, вул. Січових Стрільців, 56 Тел.: (03269) 4-15-53

Добровільне об'єднання місцевих рад Жовківського району «Дорадча служба»	80300, Львівська обл., м. Жовква, вул. Львівська, 5 Тел.: (03252) 2-20-14
Миколаївська область	
Миколаївська аграрна дорадча служба	м. Миколаїв, вул. Гмирьова, 1-а, Тел.: (0512) 23-62-39 E-mail: gorkusha@mksat.net, potrivayev@mail.ru
Первомайське регіональне відділення	55200, м. Первомайськ, вул. Чкалова, 12, к.3 Тел.: (05161) 4-32-64
Новобузьке регіональне відділення	55600, м. Новий Буг, вул. Леніна, 37 Тел.: (05134) 4-21-59
Вознесенське регіональне відділення	56500, м. Вознесенськ, вул. Леніна, 10 Тел.: (05134) 4-21-59
Одеська область	
Одеська сільська дорадча служба	65045, м. Одеса, вул. Преображенська, 34, оф. 355. Тел.: (048) 726-95-57; 726-95-59; 726-96-11 E-mail: khfodess@tm.odessa.ua, fsocial@tm.odessa.ua
Білгород-Дністровське представництво	67700, м. Білгород-Дністровський, вул. Л.Попова 24, оф. 38 Тел.: (04849) 2-48-43 E-mail: centr_so@tm.odessa.ua
Велико-Михайлівське представництво	67100, смт Велика Михайлівка, вул. Леніна, 122. Тел.: (04859) 2-16-77 E-mail: vmmisa@uptel.net
Овідіопольське представництво	67800, смт Овідіополь, вул. Леніна, 183 Тел.: (04851) 3-70-78 E-mail: crs_ovid@uptel.net
Полтавська область	
Полтавська сільськогосподарська дорадча служба	36011, м. Полтава, вул. Міценка, 2, кім. 12–13. Тел. (0532) 61-15-27 e-mail: porada@mail15.com
Відокремлений структурний підрозділ у «Зіньківський»	38100, м. Зіньків, вул. Прохорова, 4 Тел.: (05353) 3-13-64 E-mail: spilka@poltava.ukrtel.net
Відокремлений структурний підрозділ «Глобинський»	39000, м. Глобіно, вул. Леніна, 287 Тел.: (05365) 2-21-37
Відокремлений структурний підрозділ «Шишацький»	38013, с. Михайлики, вул. Леніна, 26 Тел.: (05352) 97-79-2

Відокремлений структурний підрозділ «Чутовський»	38800, смт Чутове, вул. Леніна 24а Тел.: (050) 192-10-76
Відокремлений структурний підрозділ «Лохвицький»	с. Вирішальне Тел.: (05356) 9-38-13
Рівненська область	
Рівненська сільськогосподарська дорадча служба	33028, м. Рівне, вул. Драгаманова, 27 Тел.: (0362) 22-79-57 (0362) 63-42-44 E-mail: rsds@ukrwest.net
Березнівське відділення	34600, м. Березне, вул. Київська, 10а Тел.: (03653) 5-69-45
Радивилівське відділення	35500, м. Радивилів, вул. І. Франка, 11 Тел.: (03633) 4-31-46
Млинівське відділення	35100, смт Млинів, вул. В. Поліщука, 37 Тел.: (03659) 6-46-00
Дубенське відділення	35600, м. Дубно, вул. Д. Галицького, 17 Тел.: (03656) 4-10-75
Сумська область	
Сумська сільськогосподарська дорадча служба	40030 м. Суми, вул. Першотравнева, 29, оф. 11 Тел.: (0542) 349-118 (0542) 349-117 E-mail: sm_saes@chereda.net
Буринське відділення	41700 м. Буринь вул. Першотравнева, 20 Тел.: (05454) 2-28-61
Лебединське відділення	42200 м. Лебедин, вул. Карла Маркса, 12 Тел.: (05445) 2-09-07
Ямпільське відділення	41200 м. Ямпіль, вул. 50 років СРСР, 23 Тел.: (05456) 2-23-91
Тернопільська область	
Тернопільська обласна сільськогосподарська дорадча служба (ТОСДС)	46000, м. Тернопіль, вул. Кн. Острозького, 14/605 Тел.: (0352) 52-06-17 (0352) 52-32-73 E-mail: info@agrarik.te.ua
Західно-український регіональний центр фермерства	48600 Тернопільська обл., м. Заліщики, вул. С.Крушельницької, 52 Тел.: (03554) 2-23-53 E-mail: rena@zal.tr.ukrtel.net
Кременецьке регіональне відділення ТОСДС	47000, м. Кременець, вул. Базарна, 9 Тел.: (03546) 2-23-75 E-mail: doradaksds@kre.tr.ukrtel.net
Заліщицьке регіональне відділення ТОСДС	48600, м. Заліщики, вул. С. Крушельницької, 52 Тел.: (03554) 2-14-02

Харківська область	
Харківська обласна сільськогосподарська дорадча служба	61145, м. Харків, вул. Шатилова дача, 4, оф. 110 Тел.: (0572) 17-50-36 E-mail: rkz@vlink.kharkov.ua, rkz@vk.kh.ua
Куп'янський осередок	63700 Харківська обл., м. Куп'янськ, вул. Садова, 4. Тел.: (05742) 5-36-49
Херсонська область	
Херсонська сільськогосподарська дорадча служба кредитної спілки «Громада»	73001, м. Херсон, вул. Робоча, 52 Тел.: (0552) 24-40-48 E-mail: gromada@selena.net.ua
Високівське відділення	74323, Бериславський р-н, с. Високе, вул. Широка. Тел.: (5546) 56-4-51
Чулаківське відділення	75635, Голопристанський р-н, с. Чулаківка. Тел.: (05539) 43-6-44
Львівське відділення	74331, Бериславський р-н, с. Львово Тел.: (050) 130-41-18
Шевченківське відділення	75732, Скадовський р-н, с. Шевченко Тел.: (05537) 34-0-95
Широківське відділення	75730, Скадовський р-н, с. Широке Тел.: (05537) 38-0-63
Хмельницька область	
Хмельницький місцевий (обласний) осередок НАДСУ	32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. П'ятницька, 7 тел. (03849) 2-80-72, 2-33-19, 2-33-38 e-mail: agroargument@kp.rel.com.ua, ipgee@pdata.kp.km.ua, center@kp.rel.com.ua
Білогірське відділення	30200, смт Білогір'я, вул. Шевченка, 46 Тел.: (03841) 9-13-43 E-mail: bilogirya@bg.km.ua
Вінковоцьке відділення	32500, м. Вінківці, вул. Соборної України, 1 Тел.: (03846) 21-2-39, 21-4-63 E-mail: vinkovtsi@vn.km.ua
Волочиське відділення	31200, м. Волочиськ, пл. Центральна, 1 Тел.: (03845) 3-56-86 E-mail: volochisk@vl.km.ua
Городоцьке відділення	32000, м. Городок, пров. Піонерський, 2 Тел.: (03851) –025-27 E-mail: goradm@gr.km.ua
Деражнянське відділення	32200, м. Деражня, вул. Миру, 13 Тел.: (03822) 2-21-16

Дунаєвське відділення	32400, м. Дунаєвці, вул. Шевченка, 50 Тел.: (03858) 3-21-69 E-mail: dunaevtsi@dn.km.ua
Ізяславське відділення	30300, м. Ізяслав, вул. Заводська, 8 Тел.: (03852) 4-23-28
Красилівське відділення	31000, м. Красилів, пл. Леніна, 2 Тел.: (03855) 2-34-74 E-mail: krasiliv@kr.km.ua
Летичівське відділення	31500, м. Летичів, вул. Горького, 2 Тел.: (03857) 9-18-46 E-mail: letichiv@lt.km.ua
Новоушицьке відділення	32600, м. Нова Ушиця, вул. Подільська, 34 Тел.: (03847) 2-14-09 E-mail: novaushytza@nu.km.ua
Полонське відділення	30500, м. Полонне, вул. Поліська, 41а Тел.: (03843) 3-03-16 E-mail: polone@pl.km.ua
Славутське відділення	30000, м. Славута, Одухи, 2 Тел.: (03842) 2-23-58
Старокостянтинівське відділення	31100, м. Старокостянтинів, вул. Островського, 28. Тел.: (03854) 2-41-37 E-mail: starcon@sk.km.ua
Старосинявське відділення	31400, м. Стара Синява, вул. Заводська, 17 Тел.: (03850) 2-04-60 E-mail: stsinyava@sn.km.ua
Теофіпольське відділення	30600, м. Теофіполь, вул. Леніна, 27 Тел.: (03844) 3-09-84 E-mail: teofipol@tf.km.ua
Хмельницьке відділення	29000, м. Хмельницьк, вул. Кам'янецька, 122/2 Тел.: (0382) 72-65-35 E-mail: khmelnitsky@ic.km.ua
Чемеровецьке відділення	31600, м. Чемерівці, вул. Центральна, 28 Тел.: (03859) 9-24-05 E-mail: chemerivtsi@cm.km.ua
Шепетівське відділення	30400, м. Шепетівка, вул. Карла Маркса, 47 Тел.: (03840) 5-16-00 E-mail: shepetivka@sh.km.ua
Ярмолинецьке відділення	32100, м. Ярмолинці, вул. 600-річчя Ярмолинець, 2 Тел.: (03853) 2-13-39 E-mail: yarmolintsi@yr.km.ua

ГО «Хмельницька обласна консалтингова сільськогосподарська дорадча служба»	29000, м. Хмельницький, вул. Свободи, 70 тел. (0382) 72-06-88, тел./факс (0382) 72-05-96 моб. (50) 438-8606 e-mail: reform@ic.km.ua
Черкаська область	
Черкаський місцевий (обласний) осередок НАСДСУ	20305, Черкаська обл., м. Умань, вул. Інститутська, 1 тел. (04744) 3-24-27, (04744) 3-44-63 e-mail: ipo@usau.ic.ck.ua
Звенигородське відділення	20200, Черкаська обл., м. Звенигородка, пр. Шевченка, 63. Тел.: (04740) 5-21-01
Маньківське відділення	20100, Черкаська обл., м. Маньківка, вул. Леніна, 14. Тел.: (04748) 6-15-72
Монастирищенське відділення	19100, Черкаська обл., м. Монастирище, вул. Леніна, 121. Тел.: (04746) 2-11-75
Тальнівське відділення	20400, Черкаська обл., м. Тальне, вул. Гагаріна, 24а Тел.: (04731) 2-22-4, 2-22-51, 2-26-06
Уманське відділення	20300, Черкаська обл., м. Умань, вул. Залізняка, 2. Тел.: (04744) 3-25-77
Черкаське відділення	18000, м. Черкаси, вул. Смілянська, 131 Тел.: (0472) 47-33-72, 47-42-00, E-mail: roncher@ck.ukrtel.net
Кам'янське відділення	20800, Черкаська обл., м. Кам'янка, вул. Леніна, 37 Тел.: (04732) 2-17-35, 2-21-58
Чорнобаївське відділення	19900, Черкаська обл., смт Чорнобай, пров. Слинька, 1. Тел.: (04739) 2-25-97
Шполянське відділення	20600, Черкаська обл., м. Шпола, вул. Пролетарська, 66 Тел.: (04741) 5-51-87
Золотоніське відділення	19700, Черкаська обл., м. Золотоноша, вул. Суворова, 8а. Тел.: (04737) 52782 E-mail: sandiga@rambler.ru
Лисянське відділення	19300, Черкаська обл., м. Лисянка, вул. Леніна, 20. Тел.: (04749) 6-27-67
Христинівське відділення	20000, Черкаська обл., м. Христинівка, вул. Леніна, 30. Тел.: (04745) 2-27-10
Корсунь-Шевченківське відділення	19400, Черкаська обл., м. Корсунь-Шевченківський, вул. Червоноармійська, 9 Тел.: (04735) 2-42-74
Катеринопільське відділення	20500, Черкаська обл., м. Катеринопіль, вул. Леніна, 12. Тел.: (04742) 2-23-84
Жашківське відділення	19200, Черкаська обл., м. Жашків, вул. Костромська, 17. Тел.: (04747) 2-17-77

Драбівське відділення	19800, Черкаська обл., м. Драбів, вул. Леніна, 61. Тел.: (04738) 2-25-93
Городищенське відділення	19500, Черкаська обл., м. Городище, вул. Миру, 118. Тел.: (04734) 2-20-40
Канівське відділення	19000, Черкаська обл., м. Канів, вул. Леніна, 38. Тел.: (04736) 3-21-64
Чигиринське відділення	20900, Черкаська обл., м. Чигирин, вул. Хмельницького, 26 Тел.: (04730) 2-57-29 (04730) 2-56-58
Смілянське відділення	20700, Черкаська обл., м. Сміла, вул. Свердлова, 106 Тел.: (04733) 4-22-27, 4-44-14, 4-21-19
Чернівецька область	
Чернівецький місцевий (обласний) осередок НАСДСУ	58010, м. Чернівці, вул. Грушевського, 1 Тел.: (0372) 59-03-88, 55-05-95 (03737) 3-13-52 E-mail: chrefapk@cv.ukrtel.net
Сторожинецька районна сільськогосподарська дорадча служба	Чернівецька обл., м. Сторожинець, вул. Чернівецька, 6а, оф. 52 Тел./факс: (03735) 2-17-75 (03735) 2-17-75
Кіцманська районна сільськогосподарська дорадча служба	59300, Чернівецька обл., м. Кіцмань, вул. Незалежності, 83. Тел.: (03736) 2-38-17
Кельменецька районна сільськогосподарська дорадча служба	60100, Чернівецька обл., смт Кельменці, площа Центральна 2, каб. 63 Тел.: (03732) 2-07-23 (098) 449-07-68 E-mail: kelrada@ukr.net
Заставнівська районна сільськогосподарська дорадча служба	59400, Чернівецька обл., м. Заставна, вул. Чорновола, 6, кім. 32 Тел.: (03737) 2-23-38 (050) 902-17-68 E-mail: zrrovn@cv.ukrtel.net
Глибоцька районна сільськогосподарська дорадча служба	60400, Чернівецька обл., смт Глибока, вул. Піонерська, 2а, кім. 43 Тел.: (03734) 2-44-87; (050) 207-42-21
Чернігівська область	
Чернігівська аграрна дорадча служба	Чернігів, пр. Миру 14, кім. 420 Тел.: (04622) 7-41-93 E-mail: chernihiv_es@ukr.net
Ніжинське відділення	16600, Чернігівська обл., м. Ніжин, вул. Лащенка, 12 Тел.: (04631) 2-23-09; (066) 218-35-82
Прилуцьке відділення	17500, Чернігівська обл., м. Прилуки, вул. Київська, 224. Тел.: (04637) 5-21-95
Сосницьке відділення	16100, Чернігівська обл., смт Сосниця, вул. Виноградського, 36 Тел.: (04655) 2-15-30, 2-03-07

СИСТЕМА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ США

- Iowa State University Extension: <http://www.extension.iastate.edu/>
- University of Illinois – Extension: <http://www.extension.uiuc.edu/>
- Purdue University (Indiana) – Extension: <http://www.ces.purdue.edu/>
- Michigan State University Extension: <http://www.msue.msu.edu/msue/>
- University of Minnesota – Extension Service: <http://www.extension.umn.edu/>
- Ohio State University Extension: <http://www.ag.ohio-state.edu/>
- University of Wisconsin – Extension: <http://www.uwex.edu/ces/>
- University of Alaska Fairbanks Cooperative Extension Service: <http://www.uaf.edu/coop-ext/>
- Washington State University Cooperative Extension: <http://ext.wsu.edu/>
- Montana State University Extension Service: <http://extn.msu.montana.edu/>
- North Dakota Cooperative Extension: <http://www.ext.nodak.edu/>
- Penn State Cooperative Extension: <http://www.extension.psu.edu/>
- Cornell Cooperative Extension: http://www.cce.cornell.edu/local_offices.cfm
- University of Vermont Extension: <http://ctr.uvm.edu/ext/>
- University of New Hampshire: <http://ceinfo.unh.edu/>
- University of Massachusetts: <http://www.umass.edu/umext/>
- University of Maine Cooperative Extension: <http://www.umext.maine.edu/>
- Rhode Island Cooperative Extension: <http://www.edc.uri.edu/>
- University of Connecticut Cooperative Extension System: <http://www.canr.uconn.edu/ces/index.html>

- Rutgers Cooperative Extension, the State University of New Jersey: <http://www.rce.rutgers.edu/>
- Delaware Cooperative Extension: <http://bluehen.ags.udel.edu/extension/index.html>
- Delaware Cooperative Extension: <http://bluehen.ags.udel.edu/extension/index.html>
- Maryland Cooperative Extension: <http://www.agnr.umd.edu/MCE/index.cfm>
- Virginia Cooperative Extension: <http://www.ext.vt.edu/>
- West Virginia University extension Service: <http://www.ext.vt.edu/>
- South Dakota State Cooperative Extension: <http://sdces.sdstate.edu/>
- Wyoming Cooperative Extension: <http://www.uwyo.edu/ces/ceshome.htm>
- University of Idaho Extension: <http://www.uidaho.edu/ag/extension/>
- Oregon State University Extension Service: <http://www.osu.orst.edu/extension/>
- University of Nevada Cooperative Extension: <http://www.nce.unr.edu/>
- University of California Cooperative Extension: <http://ucanr.org/CES.CEA.shtml>
- Utah State University Extension: <http://extension.usu.edu/>
- Colorado State Cooperative Extension: <http://www.ext.colostate.edu/>
- University of Nebraska Cooperative Extension: <http://extension.unl.edu/>
- University of Missouri Extension: <http://extension.missouri.edu/>
- Kentucky Cooperative Extension Service: <http://www.ca.uky.edu/ces/index.htm>
- North Carolina Cooperative Extension Service: <http://www.ces.ncsu.edu/>
- Clemson Cooperative Extension, South Carolina: <http://www.ces.ncsu.edu/>
- Tennessee Agricultural Extension Service: <http://www.utextension.utk.edu/>
- Kansas Cooperative Extension: <http://www.oznet.ksu.edu/>

- Arizona Cooperative Extension: <http://ag.arizona.edu/extension/>
- New Mexico State University Cooperative Extension Service: <http://cahe.nmsu.edu/ces/>
- Oklahoma Cooperative Extension Service: <http://www.dasnr.okstate.edu/oces/>
- Arkansas Cooperative Extension: <http://www.uaex.edu/>
- Mississippi Cooperative Extension: <http://msucares.com/>
- Alabama Cooperative Extension System: <http://www.aces.edu/>
- University of Georgia Cooperative Extension Service: <http://www.ces.uga.edu/>
- Florida Cooperative Extension: <http://www.ifas.ufl.edu/www/extension/ces.htm>
- Louisiana Cooperative Extension Service: <http://www.agctr.lsu.edu/nav/extension.htm>
- Texas Agricultural Extension Service: <http://agextension.tamu.edu/>
- University of Hawaii, Office of Cooperative Extension: <http://www.ctahr.hawaii.edu/ctahr2001/Extension>

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ДОРАДНИЦТВО ТА УНІВЕРСИТЕТИ СВІТУ

Країни	Університети	Рік створення екстеншн	Екстеншн модель	Веб-сторінка
Африка				
Ефіопія	Наскова організація EARO	1986	Державна	www.etharc.org
Кенія	Jkuaj	1991	Громадська	www.science@skuat.ac.ke
Азія				
Китай	Zhejiang University	1950	Державна	www.zju.edu.cn
Китай	South China Agricultural University	1910	Державна	www.scau.edu.cn
Філіппіни	Central Luzon State University	1975	Державна, громадська	www.clsu.edu.ph
Індія	Marathwada Agricultural University	1972	Державна, громадська, приватна	mkv@mah.nic.in
Ізраїль	Hebrew University of Jerusalem	1978	Державна, приватна	www.huji.ac.il
Туреччина	Ege University	1975	Державна	www.ege.edu.tr
Туреччина	University Akdeniz	1942	Громадська	www.akdeniz.edu.tr
Австралія				
Австралія	University of Western Sydney	1904	Державна, громадська, приватна	www.uws.edu.au
Європа				
Австрія	Non-University	1991	Приватна	www.ifoc.org
Чехія	Agricultural University	1998	Приватна	www.mze.cz
Хорватія	Croatian Extension Institute	1991	Державна	www.agr.hr
Фінляндія	Helsinki University	2000	Державна, громадська, приватна	www.helsinki.fi

Франція	Ecole Superieure D' Agriculture de Purpan (ESAP)	1985	ПрѠваца	www.esa-purpan.fr
НімеччѠна	Center for Agriculture	1920	Державна, орѠваца	www.ralf.de
Греція	Technological Education Institute of Thessalonica	1952	Гроц адрѠка, орѠваца	www.aua.gr
УгорщѠна	Saint-Stephen University of Godollo/Gtyongyos	1996	Мішана	www.gyfk.hu
УгорщѠна	Szent Istvan University	1993	Мішана	www.fvm.hu
НідерландѠ	Wageningen University	1891	Державна, орѠваца, мішана	www.wageningenuniversity.nl
ВелѠко-арѠавія	The University of Reading	1946	Мішана	www.rdg.ac.UK
Центральна Америка				
ГондѠрар	Zamorano University	1983	ПрѠваца	www.zamorano.edu
Латинська Америка				
Чілі	Universidad Catolica De Ualparaise	1970	ПрѠваца	www.ucv.cl
Північна Америка				
США	Purdue University	1885	Державна, гроц адрѠка	www.purdue.edu
США	Lowa State University	1903	Державна	www.iastate.edu
США	University of California	1918	Державна	www.berkeley.edu
США	University of California, Davis	1914	Державна	www.ucdavis.edu
США	University of Illinouis	1914	Державна	www.illinois.edu
США	University of Maryland at College Park	1862	Державна, гроц адрѠка, мішана	www.agnr.umd.edu
США	University of Nebraska	1914	Державна, гроц адрѠка	www.ianr.unl.edu

ПРО УКРАЇНСЬКУ АКАДЕМІЮ АГРАРНИХ НАУК

Українська академія аграрних наук (УААН) розпочала свою діяльність як Всеукраїнська академія сільськогосподарських наук 22.05.1931 р. і проіснувала самостійно та в складі різних відомств до 1990 р. В нинішньому статусі діє з 27.12.1990 р. згідно з постановою Ради Міністрів УРСР від 22.09. 1990 р. № 279.

Академія є державною самоврядною науковою організацією і фінансується з державного бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством України. Самоврядність її полягає в тому, що вона самостійно визначає тематику досліджень, свою структуру, вирішує науково-організаційні, господарські, кадрові питання, здійснює міжнародні зв'язки.

Персональний склад налічує: 78 академіків, 102 члени-кореспонденти, 53 іноземних та 13 почесних членів академії.

Структурно Академія розділена на 8 галузевих відділень: землеробства, рослинництва, зоотехнії, ветеринарної медицини, харчової і переробної промисловості, механізації і електрифікації, аграрної економіки та регіональних центрів наукового забезпечення АПВ.

До складу Академії входять понад 340 наукових установ підприємств і організацій. В прямому підпорядкуванні Академії перебувають 5 національних наукових центрів, 52 інститути, 11 дослідних станцій. В систему Академії входять понад 200 дослідних господарств та інших підприємств. В кожній області діють регіональні центри наукового забезпечення АПВ. З метою впорядкування діяльності науково-дослідних установ Академії було проведено оптимізацію їх кількості та кількості земельних угідь, необхідних для виконання програм наукових досліджень та апробації і впровадження наукових розробок. На 01.01.2004 р. кількість її в установах становила 584,2 тис. га, в т. ч. сільськогосподарських угідь 529,5 тис. га.

В наукових установах Академії працює понад 13,7 тис. чоловік, з них 5,4 тис. наукових працівників, в т.ч. 381 доктор і 2,1 тис. кандидатів наук. В аспірантурі і докторантурі навчається понад 1200 осіб за 52 спеціальностями, щорічно захищається 120–130 дисертацій.

Академія проводить наукові дослідження за 1 національною, 6 державними цільовими, 32 галузевими науково-технічними програмами і 6 окремими проектами, та координує тематику досліджень в організаціях, які працюють над розв'язанням проблем АПК, незалежно від їх відомчої належності. Підтримує міжнародні наукові зв'язки більш ніж 60 установами і організаціями світу.

Наукові установи Академії щорічно завершують 500–800 наукових розробок, реєструють 200–250 патентів та інших охоронних документів на винаходи і корисні моделі, укладають 350–400 ліцензійних договорів на використання об'єктів інтелектуальної власності.

Насінницькі господарства наукових установ щорічно виробляють 100 тис. тонн елітного насіння нових сортів зернових культур, 30 тис. тонн насіння батьківських форм гібридів кукурудзи, соняшника, цукрових буряків та інших культур і забезпечують близько 90 % потреби держави в елітному насінні.

Науковцями академії за останні роки виведено 2 породи, 4 внутріпородні і заводські типи сільськогосподарських тварин та 2 кроси птахів; до 25 % потреби України в племінному молодняку сільськогосподарських тварин задовольняється установами УААН.

Створені сучасні лікувальні і профілактичні препарати для ветеринарії, налагоджене виробництво біопрепаратів в установах Академії. За рахунок цього ветеринарія України на 80 % забезпечена вітчизняними препаратами.

Науковцями створені нові види харчових продуктів та харчових добавок, а також нові види обладнання, які дають змогу економити від 8 до 12 % сировини та інтенсифікувати окремі технологічні процеси на 15–20 %.

Щорічно установи Академії розробляють близько 35 найменувань машин та обладнання, 10–15 нових технологій і технологічних процесів, 8–10 вихідних вимог на машини та інших нормативних документів.

Академія має книжкове видавництво “Аграрна наука”, видає два періодичних журнали: “Вісник аграрної науки” і Реферативний журнал “Агропромисловий комплекс України”, а також науково-інформаційний бюлетень “Аграрна наука – виробництву”. В більшості наукових установ видаються збірники наукових праць за галузями знань.

Інтернет-сторінка – www.uaan.gov.ua.

Адреса: 01010, м. Київ, вул. Суворова, 9.

E-mail: prezid@ukr.net.

НАУКОВО-ДОСЛІДНІ УСТАНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК

НАЦІОНАЛЬНІ НАУКОВІ ЦЕНТРИ

1. Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова “Асканія-Нова” – Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства

75230, Херсонська обл., Чаплинський р-н, смт Асканія-Нова
Факс: (05538) 2-26-75; E-mail: asknov@ns.chap.hs.ukrtel.net

Мережа установи

Дослідне господарство “Маркесво”

75320, Херсонська обл., Чаплинський р-н, с. Маркесво

Дослідне господарство “Асканія-Нова”

75230, Херсонська обл., Чаплинський р-н, смт Асканія-Нова

2. Національний науковий центр “Інститут бджільництва ім. П.І. Прокоповича”

03143, м. Київ, вул. Заболотного, 19 факс: (044) 266-31-89, 252-17-81

Мережа установи

Полтавський філіал

37300, Полтавська обл., м. Гадяч, вул. Тельмана, 29

Дослідне племінне бджологосподарство “Мукачівське”

89600, Закарпатська обл., м. Мукачів, вул. Свердлова, 38

3. Національний науковий центр Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського

61024, м. Харків, вул. Чайковського, 4 факс: (057) 704-16-69;
E-mail: pochva@online.kharkiv.net <http://www.issar.kharkov.ua>

Мережа установи

Поліська дослідна станція ННЦ ІГА

43001, Волинська обл. м. Луцьк, вул., Шевченка, 35
тел. (0332) 72-87-66

Донецька дослідна станція ННЦ ІГА

85299, Донецька обл., м. Дзержинськ, сел. Новгородське,
вул. Садова, 16. Тел. (06247) 4-81-91

Державна установа “Коротичанське дослідне поле” ННЦ ІГА

62454, Харківська обл., Харківський р-н, с. Коротич-1
тел. (057) 742-38-82

Державне підприємство “Дослідне господарство “Донецьке” ННЦ ІГА

85299, Донецька обл., м. Дзержинськ, с-ще Суха Балка, вул. Миру, 1
Тел.: (06236) 2-81-98

Державна установа “Траківське дослідне поле” ННЦ ІГА

63544, Харківська обл., Чугуївський р-н, с. Дослідне, вул. Зелена, 4
Тел.: (08246) 5-12-29

4. Національний науковий центр Інститут землеробства

08162, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, смт Чабани
факс: (044) 266-11-07; E-mail: selectio@ukrpack.net

Мережа установи

Київська дослідна станція

07334, Київська обл., Вишгородський р-н, с. Литвинівка

Державне підприємство “Дослідне господарство” дослідної станції

07334, Київська обл., Вишгородський р-н, с. Литвинівка

Панфільська дослідна станція

07750, Київська обл., Яготинський р-н, с. Панфили

Державне підприємство “Дослідне господарство” дослідної станції

07750, Київська обл., Яготинський р-н, с. Панфили

Дослідне господарство “Чабани”

08162, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, смт Чабани,
вул. Кірова, 5-А

**5. Національний науковий центр “Інститут механізації
та електрифікації сільського господарства”**

08631, Київська обл., Васильківський р-н, смт Глеваха,
вул. Вокзальна, 11; факс: (04498) 3-56-79; E-mail: nnc-imesg@ukr.net;
<http://www.uaan.gov.ua/nnc-imesg>

Мережа установи

Південний філіал

72502, Запорізька обл., Якимівський р-н, с. Якимівка

Західний філіал

81100, Львівська обл., Пустомитівський р-н, с. Підгірне
Дослідне господарство “Миклашів” Західного філіалу

81140, Львівська обл., Пустомитівський р-н, с. Миклашів
Дослідне конструкторсько-технологічне бюро

08631, Київська обл., Васильківський р-н, смт Глеваха,
вул. Вокзальна, 11

Дослідне господарство “Оленівське”

08520, Київська обл., Фастівський р-н, с. Оленівка

Дослідне господарство “Мар’янівка”

08650, Київська обл., Васильківський р-н, с. Мар’янівка,
вул. Декабристів, 11

Державний житлово-комунальний комбінат

08631, Київська обл., Васильківський р-н, смт Глеваха,
вул. Вокзальна, 18

6. Національний науковий центр”Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини”

61023, м. Харків, вул. Пушкінська, 83 факс: (0572) 47-81-33;
E-mail: admin@vet.kharkov.ua; root@vet.kharkov.ua
веб-сайт: www.iekvm.kharkov.ua

Мережа установи

Дочірнє підприємство “Ветеринарна медицина”

61023, м. Харків, вул. Пушкінська, 83

Кримська дослідна станція

95018, Автономна республіка Крим, м. Сімферополь,
п/в Комсомольське, вул. Сєдова, 12-А факс (0652) 26-41-86

Одеська дослідна станція

65037, м. Одеса, просп. Свободи, 2 факс: (0482) 69-58-49

7. Нікітський ботанічний сад – Національний науковий центр

98648, Автономна Республіка Крим, м. Ялта, смт Нікіта
факс: (0654) 33-53-86; E-mail: nbs1812@ukr.net

Мережа установи

Степове відділення

97513, Автономна Республіка Крим, Сімферопольський р-н.,
смт Гвардійське, с. Новий сад

Кримська помологічна станція

99049, Автономна Республіка Крим, м. Севастополь,
сел. Вавилова, 1; факс: (0692) 72-28-83

Дослідне господарство “Приморське”

98542, Автономна Республіка Крим, Алуштинський р-н, смт Партеніт

Дослідне господарство “Новокаховське”

74992, Херсонська обл., м. Нова Каховка, вул. Садова, 1

Дослідне господарство “Джанкойський інтродукційно-карантинний розсадник”

96121, Автономна Республіка Крим, Джанкойський р-н, с. Ведмедівка

Державне підприємство “Торговий дім “Нікітський сад”

98648, Автономна Республіка Крим, м. Ялта, смт Нікіта

**8. Селекційно-генетичний інститут – Національний центр
насіннізнавства та сортовивчення**

65036, м. Одеса, Овідіопольська дорога, 3
факс: (0482) 39-52-89; E-mail: sgi_uaan@tekom.odessa.ua

Мережа установи

Експериментальна база “Дачна”

67624, Одеська обл., Біляївський р-н, п/в Дачна

Державне дослідне господарство “Новоселівське”

66360, Одеська обл., Котовський р-н, п/в Новоселівське

факс: (04862) 4-02-66

Дослідне господарство “Реконструкція”

56234, Миколаївська обл., Березнеговатський р-н, с. Лепетиха

факс: (05168) 9-11-92

Дослідне господарство “Богунівська Еліта”

67252, Одеська обл., Іванівський р-н, с. Богуново, вул. Леніна, 80

Дослідне господарство “Андріївське”

67742, Одеська обл., Білгород-Дністровський р-н, с. Андріївка,
вул. Леніна, 58

Дослідне господарство ім. М.І. Кутузова

68440, Одеська обл., Арцизький р-н, п/в Пряма Балка, вул. Леніна, 15

Державне дослідне господарство “Покровське”

67631, Одеська обл., Біляївський р-н, с. Маринівка

Житлово-комунальна контора

65036, м. Одеса, Овідіопольська дорога, 3-Б

НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ІНСТИТУТИ

1. Біосферний заповідник “Асканія-Нова”

75230, Херсонська обл., Чаплинський р-н, смт Асканія-Нова,
вул. Фрунзе, 13
факс: (05538) 6-12-32; E-mail: bp_askania-nova@chap.hs.ukrtel.net

2. Інженерно-технологічний інститут “Біотехніка”

65012, м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 19 факс: (0482) 25-53-89;
E-mail: biotech@pla.odessa.ua

Мережа установи

Первомайський філіал

55200, Миколаївська обл., м. Первомайськ, вул. Набережна-на-Бузі, 2-А
Дослідно-експериментальний завод
66100, Одеська обл., м. Балта, вул. М. Островського, 51

3. Інститут аграрної економіки

03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10 факс: (044) 266-05-65;
E-mail: pd@iae.kiev.ua

4. Інститут агроєкології

03143, м. Київ, вул. Метрологічна, 12
факс: (044) 266-23-38; E-mail: iabuaas@ukr.net

5. Інститут біології тварин

79034, м. Львів, вул. В. Стуса, 38
т./факс: (0322) 70-70-29; E-mail: inenbiol@mail.lviv.ua

Мережа установи

Дослідне господарство “Чишки”

81144, Львівська обл., Пустомитівський р-н, с. Чишки
Ремонтно-будівельне управління “Каменяр”
80300, Львівська обл., Жовківський р-н, с. Гряда

6. Інститут ветеринарної медицини

03151, м. Київ, вул. Донецька, 30
факс: (044) 242-69-81; E-mail: ivm_kiev@akcecc.kiev.ua

Мережа установи

Полтавський філіал

36032, м. Полтава, вул. Фрунзе, 153-А

Тернопільська дослідна станція

46004, м. Тернопіль, вул. Тролейбусна, 12

факс: (0352) 33-07-18

Державне дослідно-виробниче підприємство “Біоветпрепарат”

03151, м. Київ, вул. Донецька, 30

факс: (044) 241-11-15

Експериментальна база

07840, Київська обл., Бородянський р-н, с. Пилиповичі,
вул. Привокзальна, 7

7. Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова

65496, м. Одеса, смт Таїрове, вул. 40-річчя Перемоги, 27

факс: (0482) 40-44-56; E-mail: iviv@te.net.ua

Мережа установи

Донецька дослідна станція

85747, Донецька обл., м. Докучаєвськ, Волноваський р-н, с. Ясне,
ул. Леніна

Дослідне господарство ім. Суворова

68740, Одеська обл., Болградський р-н, с. Оксамитне,
вул. Суворова, 12

Дослідне господарство “Кучурганське”

67450, Одеська обл., Роздільнянський р-н, с. Кучурган

факс: (04853) 2-41-43

Дослідне господарство “Таїровське”

65496, Одеська обл., Овідіопольський р-н, смт Таїрове,
вул. 40-річчя Перемоги, 25

8. Інститут винограду і вина “Магарач”

98600, Автономна Республіка Крим, м. Ялта, вул. Кірова, 31

факс: (0654) 23-06-08; E-mail: magarach@rambler.ru

Мережа установи

Кримська дослідна станція тютюництва

98430, Автономна Республіка Крим, Бахчисарайський р-н,
с. Табачне

Передгірське дослідне господарство

98433, Автономна Республіка Крим, Бахчисарайський р-н,
с. Віліно, вул. Чапаєва, 9 факс: (06554) 4-09-49

Степове дослідне господарство

96118, Автономна Республіка Крим, Джанкойський р-н,
сел. Дмитрівка, вул. Центральна, 10

Агрофірма “Магарач”

98656, Автономна Республіка Крим, м. Ялта, смт Отрадне,
вул. Янтарна, 7

9. Інститут гідротехніки і меліорації

03022, м. Київ, вул. Васильківська, 37 факс: (044) 257-40-01;
E-mail: igim@creator.ukrsat.com

Мережа установи

Кримський філіал

95022, Автономна Республіка Крим, м. Сімферополь,
вул. Кечкеметська, 198

Дослідне господарство Кримського філіалу

97140, Автономна Республіка Крим, Нижньогірський р-н,
с. Желябівка, вул. Ювілейна, 15

Кам'янсько-Дніпровська дослідна станція

71300, Запорізька обл., м. Кам'янка-Дніпровська, пр. Кошового, 14

Сарненська дослідна станція

34501, Рівненська обл., м. Сарни факс: (03655) 3-27-15

Сульське дослідне поле

42045, Сумська обл., Роменський р-н, с. Ведмеже, вул. Центральна, 7

Центральна науково-дослідна лабораторія з якості води

та ґрунтів

08324, Київська обл., Бориспільський р-н, с. Гора, вул. Науки

Львівський дослідно-механічний завод

80381, Львівська обл., Жовківський р-н, м. Дубляни, вул. Львівська, 3

Дослідне виробниче підприємство

08170, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Юрівка,
вул. Набережна, 25

Кримське науково-виробниче підприємство з мікрозрошення
95022, Автономна Республіка Крим, Красногвардійський р-н,
с. П'ятихатка, вул. Шосейна

10. Інститут епізоотології

33028, м. Рівне, вул. Князя Володимира, 16/18 факс: (0362) 26-65-64; E-mail: instvet@instvet.vt.rovno.ua; dewi@ukrwest.net

11. Інститут ефіроолійних і лікарських рослин

95493, Автономна Республіка Крим, м. Сімферополь,
вул. Київська, 150

Мережа установи

Науково-виробничий центр м'ясного птахівництва

97503, Автономна Республіка Крим, Сімферопольський р-н,
п/в Мирне

Дослідне господарство “Кримська Роза”

97633, Автономна Республіка Крим, Білогірський р-н,
с. Кримська Роза, вул. Павлюченко, 4

Державне підприємство “Торговий дім “Лаванда”

95453, Автономна Республіка Крим, м. Сімферополь,
вул. Київська, 150

12. Інститут захисту рослин

03022, м. Київ, вул. Васильківська, 33 факс: (044) 257-21-85;
E-mail: nikol@mail.kar.net; веб-сайт: www.ipruaan.by.ru

Мережа установи

Дослідна станція по карантину винограду і плодових культур
65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 49 факс: (0482) 64-10-96

Закарпатський територіальний відділ карантину рослин

88017, м. Ужгород, вул. Університетська, 21 факс: (03122) 4-36-50

13. Інститут землеробства і тваринництва західного регіону

81115, Львівська обл., Пустомитівський р-н, с. Оброшине
факс: (0322) 39-62-65; E-mail: agriwr@mail.lviv.ua

Мережа установи

Передкарпатський філіал

82127, Львівська обл., Дрогобицький р-н, с. Лішня

Дослідне господарство “Оброшине”

81115, Львівська обл., Пустомитівський р-н, с. Оброшине

Дослідне господарство “Грусятичі”

81717, Львівська обл., Жидачівський р-н, с. Грусятичі

Дослідне господарство “Радехівське”

80200, Львівська обл., м. Радехів, вул. Стоянівська, 31

14. Інститут землеробства південного регіону

73483, м. Херсон, сел. Наддніпрянське

т/факс: (0552) 59-33-90; E-mail: izur@selen.kherson.ua

Мережа установи

Брилівська дослідна станція

75142, Херсонська обл., Цюрупинський р-н, с. Привітне

Дослідне господарство “Копані”

75011, Херсонська обл., Білозерський р-н, с. Петрівське,
вул. Херсонська

Дослідне господарство “Каховське”

74830, Херсонська обл., Каховський р-н, п/в Кам’янка,
вул. Радянська

Дослідне господарство “Піонер”

74212, Херсонська обл., Нововоронцовський р-н,
п/в Любимівка, вул. Центральна, 135

15. Інститут зернового господарства

49027, м. Дніпропетровськ, вул. Дзержинського, 14

E-mail: corn@a-teleport.com

Мережа установи

Генічеська дослідна станція

75560, Херсонська обл., Генічеський р-н, с. Новоолексіївка

Жерібківська дослідна станція

66400, Одеська обл., Ананьївський р-н, с. Жерібково

Ізмаїльська дослідна станція

68413, Одеська обл., Арцизький р-н, п/в Миропілля

Красноградська дослідна станція

63300, Харківська обл., м. Красноград

Розівська дослідна станція

70303, Запорізька обл., Розівський р-н, смт Розівка

Синельниківівська селекційно-дослідна станція

52523, Дніпропетровська обл., Синельниківський р-н, с. Раївка

Ерастівська дослідна станція

52151, Дніпропетровська обл., П'ятихатський р-н, п/в Лозоватка

Дослідне господарство “Дніпро”

52071, Дніпропетровська обл., Дніпропетровський р-н, с. Дослідне

16. Інститут зрошуваного садівництва ім. М.Ф. Сидоренка

72311, Запорізька обл., м. Мелітополь, вул. Вакуленчука, 99

факс: (06192) 3-13-78

Мережа установи

Державне дослідне підприємство “Мелітопольське”

72311, Запорізька обл., м. Мелітополь, вул. Вакуленчука, 99

факс: (06142) 3-15-85

17. Інститут картоплярства

07853, Київська обл., Бородянський р-н, смт Немішаєве,

вул. Чкалова, 22 факс: (04477) 4-15-42;

E-mail: upri@visti.com <http://my.elvisti.com/upri>

Мережа установи

Поліська дослідна станція ім. О.М. Засухіна

11605, Житомирська обл., Малинський р-н, п/в Передвижне, 2

Дослідне господарство “Немішаєве”

07853, Київська обл., Бородянський р-н, смт Немішаєве,

вул. Чкалова, 42

18. Інститут кормів

21100, м. Вінниця, просп. Юності, 16

факс: (0432) 46-41-16; E-mail: fri@post.vinnica.ua; fri@mail.vinnica.ua

Мережа установи

Дослідне господарство “Бохоницьке”

23233, Вінницька обл., с. Бохоники

19. Інститут луб'яних культур

41400, Сумська обл., м. Глухів, вул. Леніна, 45
факс: (05444) 2-26-43; E-mail: ibc@sm.ukrtel.net

Мережа установи

Золотоніський відділ селекції і насінництва конопель
19700, Черкаська обл., м. Золотоноша, вул. Пархоменка, 50

20. Інститут механізації тваринництва

69017, м. Запоріжжя, Орджонікідзевський р-н, острів Хортиця
факс: (0612) 41-03-51

Мережа установи

Дослідне господарство “Світанок”
69126, Запорізька обл., Запорізький р-н, с. Августинівка, вул. Леніна, 1

21. Інститут овочівництва і баштанництва

62478, Харківська обл., Харківський р-н, п/в Селекційне
т/факс: (057) 748-91-91; E-mail: ovoch@intercomplect.kharkov.ua

Мережа установи

Дніпропетровська дослідна станція

52041, Дніпропетровська обл., Дніпропетровський р-н,
п/в Олександрівка

Донецька дослідна станція

86081, Донецька обл., Ясинуватський р-н, п/в Дослідне

Київська дослідна станція

08520, Київська обл., Фастівський р-н, сел. Борова

Сквирська дослідна станція

09000, Київська обл., м. Сквиря, сел. Дослідне, вул. Селекційна, 1

Дослідна станція “Маяк”

16645, Чернігівська обл., Ніжинський р-н, с. Крути

Дослідне господарство “Мерефа”

62478, Харківська обл., Харківський р-н, сел. Селекційне

22. Інститут олійних культур

70417, Запорізька обл., Запорізький р-н, сел. Сонячне,
вул. Весняна, 1 факс: (0612) 59-77-80;

E-mail: oilseed@marka.net.ua;
веб-сайт: www.oilseed.marka.net.ua

Мережа установи

Державне дослідне господарство “Сонячне”

70417, Запорізька обл., Запорізький р-н, с. Петрівське,
вул. Наукова, 38

Дослідне господарство “Асканійське”

74862, Херсонська обл., Каховський р-н, с. Тавричанка,
вул. 40-річчя Перемоги

Дослідне господарство “Ізвестія”

71650, Запорізька обл., Веселівський р-н, с. Широке,
вул. Комсомольська, 1

Дослідне господарство “Забойщик”

85544, Донецька обл., Великоновоселівський р-н, с. Розлив,
вул. Леніна

23. Інститут південного овочівництва і баштанництва

75600, Херсонська обл., м. Гола Пристань, вул. Червоноармійська, 71
факс: (05539) 2-63-22

Мережа установи

Кримська дослідна станція овочівництва

97536, Автономна Республіка Крим, Сімферопольський р-н,
с. Укромне

Дослідне господарство

75634, Херсонська обл., Голопристанський р-н,
с. Великі Клини, вул. Конотопа, 7

24. Інститут помології ім. Л.П. Симиренка

19512, Черкаська обл., Городищенський р-н, с. Мліїв-1
факс: (04734) 2-24-40, 2-41-28

25. Інститут птахівництва

63421, Харківська обл., Зміївський р-н, с. Бірки, вул. Леніна, 20
факс: (05747) 7-84-70; тел. (05747) 7-80-00; 7-80-01; 7-80-02;
E-mail: poultry@meta.ua, WEB: <http://www.avian.org.ua>

Мережа установи

Державне підприємство “Дослідне господарство “Борки”
63421, Харківська обл., Зміївський р-н, с. Бірки, вул. Леніна, 26
факс: (05747) 7-82-74, тел. (05747) 7-83-86; 7-83-88
E-mail: borki-avian@meta.com

Державне дослідно-вирбниче підприємство “Птахоцентр”
63421, Харківська обл., Зміївський р-н, с. Бірки, вул. Леніна 20
тел.-факс: (05747) 7-80-36 E-mail: ptahocentr@zm.kh.ua

26. Інститут рибного господарства

03680, м. Київ, вул. Обухівська, 135 факс: (044) 426-74-74;
E-mail: ifr@mail.kar.net

Мережа установи

Львівське відділення інституту
81555, Львівська обл., Городоцький р-н, с. Великий Любінь
Дослідне господарство “Нивка”
03179, м. Київ, Житомирське шосе, 17 км

27. Інститут рису

75705, Херсонська обл., Скадовський р-н, с. Антонівка
факс: (05537) 5-20-19; E-mail: strise@askad.net

28. Інститут розведення і генетики тварин

08321, Київська обл., Бориспільський р-н, с. Чубинське,
вул. П.Л. Погребняка, 1 факс: (04495) 3-05-40

Мережа установи

Дослідне господарство “Нива”
08334, Київська обл., Бориспільський р-н, с. Артемівка,
вул. Червоноармійська

29. Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр’єва

61060 м. Харків, просп. Московський, 142
факс: (057) 779-77-63;
E-mail: ncpgru@relcom.kharkov.ua; direct@kharkov.ukrtel.net

Мережа установи

Устимівська дослідна станція рослинництва

39074, Полтавська обл., Глобинський р-н, с. Устимівка

Дослідне господарство “Елітне”

62408, Харківська обл., Харківський р-н, с. Радгоспне,
вул. Насінна, 19

Дослідне господарство “Комсомолец”

64644, Харківська обл., Лозівський р-н, с. Комсомольське

Дослідне господарство “Червоний Жовтень”

64253, Харківська обл., Балаклійський р-н, п/в Веселе

Дослідне господарство “Червона Хвиля”

62650, Харківська обл., Великобурлуцький р-н, с. Червона Хвиля

30. Інститут садівництва

03027, м. Київ-27, смт Новосілки факс: (044) 266-65-49;

E-mail: ih@uaas.relc.com

Мережа установи

Артемівська дослідна станція розсадництва

84571, Донецька обл., Артемівський р-н, с. Опитне, вул. Київська, 1
факс: (06274) 6-05-69

Подільська дослідна станція садівництва

23226, Вінницька обл., Вінницький р-н, с. Ведмеже Вушко
факс: (0432) 32-17-36

Краснокутська дослідна станція садівництва

62002, Харківська обл., смт Краснокутськ, вул. Тельмана, 10
факс: (05756) 9-11-28

Львівська дослідна станція садівництва

80455, Львівська обл., Кам'янка-Бузький р-н, с. Неслухів
факс: (03254) 5-34-37

Кримська дослідна станція садівництва

97517, Автономна Республіка Крим, Сімферопольський р-н,
п/в “Маленьке” факс: (0652) 32-36-48

Сумська дослідна станція садівництва

41663, Сумська обл., Конотопський р-н, с. Малий Самбір
факс: (0432) 32-17-36

Дослідне господарство “Дмитрівка”

08112, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Дмитрівка,
вул. Молодіжна, 1

Дослідне господарство “Фастівське”
08503, Київська обл., м. Фастів, вул. Якубовського, 113
Дослідне господарство “Чернігівське”
15562, Чернігівська обл., Чернігівський р-н, с. Ягідне

31. Інститут свинарства ім. О.В. Квасницького

36006, м. Полтава, вул. Шведська Могила
т/факс: (05322) 2-27-53; E-mail: slsvin@e-mail.pl.ua

Мережа установи

Державне дослідне господарство “Тахтаулово”
38720, Полтавська обл., Полтавський р-н, с. Тахтаулово

32. Інститут сільського господарства Полісся

14027, м. Чернігів, вул. Шевченка, 97 факс (04622) 3-21-57
E-mail: ishmb@cn.relc.com

Мережа установи

Дослідна станція відродження земель радіаційної зони
11542, Житомирська обл., Коростенський р-н, п/в Грозине
Дослідне господарство “Грозинське” дослідної станції
11542, Житомирська обл., Коростенський р-н, п/в Грозине,
вул. Мічуріна, 3

Дослідне господарство “Нова Перемога”
13122, Житомирська обл., Любарський р-н, п/в Стара Чорторя,
вул. Молодіжна

Дослідне господарство “Чорнорудка”
13620, Житомирська обл., Ружинський р-н, п/в Чорнорудка

Дослідне господарство “Рихальське”
11246, Житомирська обл., Ємільчинський р-н, п/в Рихальське

Дослідне господарство “Хмелярство”
10007, м. Житомир, Київська, 131

33. Інститут сільськогосподарської мікробіології

14027, м. Чернігів, вул. Шевченка, 97
факс: (04622) 3-21-57; E-mail: ishmb@cn.relc.com

Мережа установи

Південний філіал

97513, Автономна Республіка Крим, Сімферопольський р-н,
с. Гвардійське, вул. К.Маркса, 107 факс: (0652) 32-30-50;
E-mail: filial@cit.sf.ukrtel.net

Дослідне господарство

14020, м. Чернігів, вул. Малиновського, 43

34. Інститут тваринництва

62404, Харківська обл., Харківський р-н, п/в Кулиничі
факс: (0572) 62-51-72; E-mail: dar@as.concom.kharkov.ua

Мережа установи

Черкаська дослідна станція звірівництва та мисливствознавства

18007, м. Черкаси, вул. Дахнівська, 25-В

Дослідне господарство “Кутузівка”

62405, Харківська обл., Харківський р-н, п/в Кутузівка

Дослідне господарство “Українка Слобідська”

62407, Харківська обл., Харківський р-н, п/в Фрунзе

Дослідне господарство “Чувиріно”

62571, Харківська обл., Волчанський р-н, с. Томахівка

Державне дослідне господарство “Гонтарівка”

62570, Харківська обл., Волчанський р-н, с. Гонтарівка

Державне госпрозрахункове дослідне господарство

ім. В.І. Чапаса

62570, Харківська обл., Харківський р-н, смт Рогань,
вул. Харківська, 3

Державне підприємство “Кулиничі – Сервіс”

62407, Харківська обл., Харківський р-н, п/в Кулиничі

35. Інститут тваринництва центральних районів

49600, м. Дніпропетровськ, вул. Комсомольська, 52
факс: (0562) 42-88-13; E-mail: itcr@privat-online.net

Мережа установи

Дослідне господарство “Червоний шахтар”

53002, Дніпропетровська обл., Криворізький р-н, с. Вільне

Дослідне господарство “Поливанівка”

51106, Дніпропетровська обл., Магдалинівський р-н, п/в Радянське

Дослідне господарство “Руно”

52363, Дніпропетровська обл., Криничанський р-н, с. Затишне

36. Інститут цукрових буряків

03141, м. Київ, вул. Клінічна, 25, тел. 8 (044) 275-50-00

факс: 8 (044) 275-53-66; E-mail: isb@isb.kiev.ua; www.sugarbeet.gov.ua

Мережа установи

Філіал Інституту цукрових буряків

20300, Черкаська обл., м. Умань, вул. Інтернаціональна, 4

факс: (04744) 5-21-46

Білоцерківська дослідно-селекційна станція

09175, Київська обл., Білоцерківський р-н, п/в Мала Вільшанка

факс: (04463) 2-54-94

Веселоподільська дослідно-селекційна станція

38251, Полтавська обл., Семенівський р-н, п/в Вереміївка

факс: (05341) 9-61-41

Іванівська дослідно-селекційна станція

42768, Сумська обл., Охтирський р-н, с. Сонячне

факс: (05446) 2-33-94

Уладово-Люлинецька дослідно-селекційна станція

22412, Вінницька обл., Калинівський р-н, п/в Жовтневе

факс: (04333) 2-19-36

Ялтушківська дослідно-селекційна станція

23021, Вінницька обл., Барський р-н, п/в Ялтушків

факс: (04341) 3-54-68

Верхняцька дослідно-селекційна станція

20022, Черкаська обл., Христинівський р-н, смт Верхнячка,

вул. Шкільна, 1

факс: (04745) 2-91-07

Дослідне господарство “Нива”

20000, Черкаська обл., Христинівський р-н, м. Христинівка

факс: (04745) 2-22-44

Дослідне господарство “Христинівське”

20000, Черкаська обл., Христинівський р-н, м. Христинівка

Дослідне господарство ім. 9 Січня

09183, Київська обл., Білоцерківський р-н, с. Озерне, вул. Липки, 6

Дослідне господарство “Саливонківське”

08662, Київська обл., Васильківський р-н, смт Гребінки,

вул. Білоцерківська, 24

Дослідне господарство “Шевченківське”

09832, Київська обл., Тетіївський р-н, с. Денихівка

Дослідне господарство “Правдинське”

42839, Сумська обл., Великописарівський р-н, п/в Іванівка,
вул. Іванівська, 1

Дослідне господарство “Пархомівське”

62013, Харківська обл., Краснокутський р-н, с. Пархомівка,
просп. Радянський, 10

Дослідне господарство “Корделівське”

22445, Вінницька обл., Калинівський р-н, с. Корделівка,
вул. 40-річчя Перемоги, 2

Дослідно-тепличне підприємство “Іване-Золотівське”

48676, Тернопільська обл., Заліщицький р-н, с. Іване-Золоте

Дослідне господарство “Артеміда”

22400, Вінницька обл., п/в Калинівка, Шкільна площа, 7

Дослідне господарство “Сорокотязьке”

09155, Київська обл., Білоцерківський р-н, с. Сорокотяги

Експериментальна база по селекції та насінництву “Олександрія”

09100, Київська обл., м. Біла Церква, Олександрія

Експериментальне державне підприємство “Бурякотехніка”

03110, м. Київ, вул. Клінічна, 25, корпус 2

Дослідне насіннєве підприємство “Тростянецьке”

42600, Сумська обл., м. Тростянець, вул. Б.Хмельницького, 39

Державне підприємство “Торговий дім ІЦБ”

03141, м. Київ, вул. Клінічна, 25

37. Інститут цукрових буряків

03141, м. Київ, вул. Клінічна, 25, тел. 8 (044) 275-50-00

факс: 8 (044) 275-53-66; E-mail: isb@isb.kiev.ua, www.sugarbeet.gov.ua

Мережа установи

Філіал Інституту цукрових буряків

20300, Черкаська обл., м. Умань, вул. Інтернаціональна, 4

факс: (04744) 5-21-46

Білоцерківська дослідно-селекційна станція

09175, Київська обл., Білоцерківський р-н, п/в Мала Вільшанка

факс: (04463) 2-54-94

Веселоподільська дослідно-селекційна станція

38251, Полтавська обл., Семенівський р-н, п/в Вереміївка

факс: (05341) 9-61-41

Іванівська дослідно-селекційна станція

42768, Сумська обл., Охтирський р-н, с. Сонячне

факс: (05446) 2-33-94

Уладово-Люлинецька дослідно-селекційна станція

22412, Вінницька обл., Калинівський р-н, п/в Жовтневе

факс: (04333) 2-19-36

Ялтушківська дослідно-селекційна станція

23021, Вінницька обл., Барський р-н, п/в Ялтушків

факс: (04341) 3-54-68

Верхняцька дослідно-селекційна станція

20022, Черкаська обл., Христинівський р-н, смт Верхнячка,

вул. Шкільна, 1 факс: (04745) 2-91-07

Дослідне господарство “Нива”

20000, Черкаська обл., Христинівський р-н, м. Христинівка

факс: (04745) 2-22-44

Дослідне господарство “Христинівське”

20000, Черкаська обл., Христинівський р-н, м. Христинівка

Дослідне господарство ім. 9 Січня

09183, Київська обл., Білоцерківський р-н, с. Озерне, вул. Липки, 6

Дослідне господарство “Саливонківське”

08662, Київська обл., Васильківський р-н, смт Гребінки,

вул. Білоцерківська, 24

Дослідне господарство “Шевченківське”

09832, Київська обл., Тетіївський р-н, с. Денихівка

Дослідне господарство “Правдинське”

42839, Сумська обл., Великописарівський р-н, п/в Іванівка,

вул. Іванівська, 1

Дослідне господарство “Пархомівське”

62013, Харківська обл., Краснокутський р-н, с. Пархомівка,

просп. Радянський, 10

Дослідне господарство “Корделівське”

22445, Вінницька обл., Калинівський р-н, с. Корделівка,

вул. 40-річчя Перемоги, 2

Дослідно-тепличне підприємство “Іване-Золотівське”

48676, Тернопільська обл., Заліщицький р-н, с. Іване-Золоте

Дослідне господарство “Артеміда”

22400, Вінницька обл., п/в Калинівка, Шкільна площа, 7

Дослідне господарство “Сорокотязьке”

09155, Київська обл., Білоцерківський р-н, с. Сорокотяги

Експериментальна база по селекції та насінництву “Олександрія”
09100, Київська обл., м. Біла Церква, Олександрія
Експериментальне державне підприємство “Бурякотехніка”
03110, м. Київ, вул. Клінічна, 25, корпус 2
Дослідне насіннєве підприємство “Тростянецьке”
42600, Сумська обл., м. Тростянець, вул. Б.Хмельницького, 39
Державне підприємство “Торговий дім ПЦБ”
03141, м. Київ, вул. Клінічна, 25

38. Миронівський інститут пшениці ім. В.М. Ремесла

08853, Київська обл., Миронівський р-н, с. Центральне
факс: (04474) 5-17-53, 5-14-33 <http://www.uaan.gov.ua/mwheat>

Мережа установи

Дослідне господарство “Еліта”

08853, Київська обл., Миронівський р-н, с. Центральне

Державне житлово-комунальне підприємство

08853, Київська обл., Миронівський р-н, с. Центральне

39. Південний біотехнологічний центр в рослинництві

65036, м. Одеса, Овідіопольська дорога, 3
факс: (0482) 39-55-57; E-mail: genom2005@ukr.net

40. Технологічний інститут молока та м'яса

02002, м. Київ, вул. М. Раскової, 4-А факс: (044) 517-02-28;
E-mail: timmm@public.ua.net; timmm@nbi.com.ua

Мережа установи

Державне дослідне механічне підприємство

02002, м. Київ, вул. М. Раскової, 4-А факс: (044) 517-28-40

Державне дослідне підприємство бактеріальних заквасок

02002, м. Київ, вул. М. Раскової, 4-А факс: (044) 517-26-55

41. Український науково-дослідний інститут олій та жирів

61019, м. Харків, проспект Дзюби, 2А, факс: (057) 376-38-51;
E-mail: admin@fatoil-Kharkov.com.

ІНСТИТУТИ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

1. Буковинський інститут агропромислового виробництва (Центр наукового забезпечення АПВ Чернівецької області)

58026, м. Чернівці, вул. Кузнєцова, 21-А
факс: (03722) 2-92-20;
E-mail: biarpv@cv.ukrtel.net

Мережа установи

Придністровська дослідна станція садівництва

58013, м. Чернівці, Садстанція

Дослідне господарство “Центральне”

58026, м. Чернівці, вул. Каштанова, 20

Дослідне господарство “Чернівецьке”

60521, Чернівецька обл., Герцаївський р-н, с. Цурень

2. Волинський інститут агропромислового виробництва (Центр наукового забезпечення АПВ Волинської області)

45626, Волинська обл., Луцький р-н, смт Рокині
E-mail: viarpv@itt.net.ua

Мережа установи

Дослідне господарство

45626, Волинська обл., Луцький р-н, смт Рокині,
вул. Наукова, 1

Дослідне господарство “Боратин”

45605, Волинська обл., Луцький р-н, с. Боратин

Дослідне господарство “Перемога”

45665, Волинська обл., Луцький р-н, с. Баківці

Дослідне господарство “Перше Травня”

45150, Волинська обл., Рожищенський р-н, с. Копачівка

3. Донецький інститут агропромислового виробництва (Центр наукового забезпечення АПВ Донецької області)

86053, Донецька обл., Ясинуватський р-н, с. Піски
факс: (062) 364-87-32;
E-mail: diarpv@linknet.dn.ua

Мережа установи

Дослідне господарство “Вирівське”

85061, Донецька обл., Добропільський р-н, с. Вирівка

Дослідне господарство “Приазов’є”

87140, Донецька обл., Тельманівський р-н, с. Новоселівка

**4. Закарпатський інститут агропромислового виробництва
(Центр наукового забезпечення АПВ Закарпатської області)**

90252, Закарпатська обл., Берегівський р-н, с. В. Бакта

факс: (03141) 2-31-74; E-mail: insbakta@bereg.net.ua

Мережа установи

Гірсько-Карпатська дослідна станція

89130, Закарпатська обл., Воловецький р-н, с. Н.Ворота

Дослідне господарство “Агрофірма “Еліта”

89433, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, с. Ратівці

Державне житлово-комунальне підприємство “Бакта”

90252, Закарпатська обл., Берегівський р-н, с. В.Бакта

**5. Івано-Франківський інститут агропромислового виробництва
(Центр наукового забезпечення АПВ Івано-Франківської області)**

76028, м. Івано-Франківськ, вул. Розумовського, 9-А

факс: (0342) 52-25-50, 52-25-98;

E-mail: inst_apv@il.if.ua

Мережа установи

Коломийська дослідна станція

78254, Івано-Франківська обл., Коломийський р-н, с. П’ядики

факс: (03433) 2-38-04; E-mail: kol-dos-st@yes.ko.if.ua

Державне дослідне господарство “П’ядицьке”

78254, Івано-Франківська обл., Коломийський р-н, с. П’ядики

Дослідне господарство “Перемога”

77441, Івано-Франківська обл., Тисминецький р-н, с. Підпечери

Косівський відділ проблем гірського землекористування

78600, Івано-Франківська обл., Косівський р-н, м. Косів,

вул. Чорновола, 17-А

Державне житлово-комунальне підприємство “П’ядицьке”

78254, Івано-Франківська обл., Коломийський р-н, с. П’ядики

**6. Кіровоградський інститут агропромислового виробництва
(Центр наукового забезпечення АПВ Кіровоградської області)**

27602, Кіровоградська обл., Кіровоградський р-н, с. Сазонівка
факс: (0522) 22-77-82;
E-mail: cnz@kw.ukrtel.net

Мережа установи

Дослідне господарство

27602, Кіровоградська обл., Кіровоградський р-н, с. Сазонівка,
вул. Центральна, 2

Дослідне господарство “Червоний землероб”

27241, Кіровоградська обл., Бобринецький р-н, с. Чарівне

Дослідне господарство “Промінь”

27330, Кіровоградська обл., Олександрівський р-н, с. Красносілка,
вул. Жовтнева

Дослідне господарство “Ставидлянське”

27330, Кіровоградська обл., Олександрівський р-н, с. Ставидла

**7. Кримський інститут агропромислового виробництва
(Центр наукового забезпечення АПВ АР Крим)**

97010, Автономна Республіка Крим, Красногвардійський р-н,
с. Клепініно факс: (06556) 7-63-22;
E-mail: testat@skynet.crimea.ua

Мережа установи

Державне дослідне господарство

97010, Автономна Республіка Крим, Красногвардійський р-н,
с. Клепініно

Дослідне господарство “Чорноморське”

96531, Автономна Республіка Крим, Сакський р-н, с. Сизівка,
вул. Тітова, 46

Науково-виробниче об'єднання “Селта”

95034, Автономна Республіка Крим, м. Сімферополь,
вул. Київська, 76; факс: (0652) 25-61-31

**8. Луганський інститут агропромислового виробництва
(Центр наукового забезпечення АПВ Луганської області)**

93733, Луганська обл., Слав'яносербський р-н, с. Металіст

факс: (0642) 52-71-19; E-mail: liar@cci.lg.ua

**9. Миколаївський інститут агропромислового виробництва
(Центр наукового забезпечення АПВ Миколаївської області)**

57217, Миколаївська обл., Жовтневий р-н, с. Полігон,
вул. Центральна, 17
E-mail: miarv@air.mk.ua

Мережа установи

Дослідна станція по кормовиробництву

56564, Миколаївська обл., Вознесенський р-н, с. Яструбинове

Дослідне господарство “Еліта”

57217, Миколаївська обл., Жовтневий р-н, с. Полігон

Дослідне господарство “Зоряне”

55275, Миколаївська обл., Первомайський р-н, с. Жовтневе

Дослідне господарство “Агрономія”

55353, Миколаївська обл., Арбузинський р-н, с. Агрономія

факс: (05132) 3-09-50

Дослідне господарство “Зелені Кошари”

55276, Миколаївська обл., Первомайський р-н, с. Зелені Кошари

Житлово-комунальне підприємство “Еліта-сервіс”

57217, Миколаївська обл., Жовтневий р-н, с. Полігон

База відпочинку “Колос”

57453, Миколаївська обл., с. Коблево

**10. Одеський інститут агропромислового виробництва
(Центр наукового забезпечення АПВ Одеської області)**

67667, Одеська обл., Біляївський р-н, смт Хлібодарське
факс: (048) 741-80-20;
E-mail: opitna@te.net.ua

Мережа установи

Державне дослідне господарство

67667, Одеська обл., Біляївський р-н, смт Хлібодарське

Дослідне господарство “Комунар”

68544, Одеська обл., Тарутинський р-н, с. Весела Долина

Дослідне господарство “Южний”

67666, Одеська обл., Біляївський р-н, с. Великий Дальник,
вул. Леніна, 2-А; факс: (04852) 2-19-45

Дослідне господарство ім. Суворова
67462, Одеська обл. Роздільнянський р-н, с. Щербанка,
вул. Суворова, 73

**11. Полтавський інститут АПВ
(Центр наукового забезпечення Полтавської області)**

36029, м. Полтава, вул. Шведська, 86 факс: (05322) 7-17-77;
E-mail: sliac@kot.poltava.ua

Мережа установи

Дослідне господарство “Степне”

38744, Полтавська обл., Полтавський р-н, смт Степне, вул. Дослідна

Дослідне господарство “Вирішальне”

37263, Полтавська обл., Лохвицький р-н, с. Вирішальне

Дослідне господарство ім. 9 Січня

37862, Полтавська обл., Хорольський р-н, с. Ялосовецьке

Дослідне господарство ім. Декабристів

37644, Полтавська обл., Миргородський р-н, с. В.Байрак

**12. Сумський інститут агропромислового виробництва
(Центр наукового забезпечення АПВ Сумської області)**

42343, Сумська обл., Сумський р-н, с. Сад, вул. Паркова, 3
факс: (0542) 34-24-05; E-mail: agronauka@chereda.net

Мережа установи

Дослідне господарство

42343, Сумська обл., Сумський р-н, с. Сад, вул. Паркова, 3

Дослідне господарство “Агрофірма “Надія”

42073, Сумська обл., Роменський р-н, с. Перехрестівка, вул. Леніна, 2

Дослідне господарство “Іскра”

42074, Сумська обл., Роменський р-н, с. Кашпури,
вул. Гагаріна, 25

**13. Тернопільський інститут агропромислового виробництва
(Центр наукового забезпечення АПВ Тернопільської області)**

46027, м. Тернопіль, вул. Тролейбусна, 12
факс: (0352) 43-61-44; E-mail: tiarpv@pulsar.te.ua

Мережа установи

Подільська дослідна станція

48240, Тернопільська обл., Гусятинський р-н, м. Хоростків,
вул. Незалежності, 19 факс: (03557) 5-30-60

Дослідне господарство “Хоростківське” дослідної станції

48240, Тернопільська обл., Гусятинський р-н, м. Хоростків,
вул. Незалежності, 19

Українська дослідна станція тютюнництва

48751, Тернопільська обл., Борщівський р-н,
смт Мельниця-Подільська, вул. І.Франка, 24
факс: (03541) 4-11-51

14. Черкаський інститут агропромислового виробництва

18034, м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 10
факс: (0472) 45-64-08; E-mail: ciar@ck.ukrtel.net

Мережа установи

Дослідне господарство “Еліта”

20731, Черкаська обл., Смілянський р-н, с. Холоднянське,
вул. Докучаєва, 14

Дослідне господарство “Ягубець”

20042, Черкаська обл., Христинівський р-н, с. Ягубець,
вул. Леніна, 1

Державне дослідне сільськогосподарське підприємство “Черкаське”

18034, м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 10

15. Чернігівський інститут агропромислового виробництва (Центр наукового забезпечення АПВ Чернігівської області)

17035, Чернігівська обл., Козелецький р-н, с. Прогрес
факс: (04646) 4-27-18;
E-mail: sgs@cn.relc.com

Мережа установи

Носівська селекційна дослідна станція

17131, Чернігівська обл., Носівський р-н, с. Дослідне

Дослідне господарство “Іванівка”

16433, Чернігівська обл., Борзнянський р-н, с. Іванівка

Дослідне господарство “Івківці”

17580, Чернігівська обл., Прилуцький р-н, с. Івківці

Дослідне господарство “Агрофірма “Лосинівська”

16663, Чернігівська обл., Ніжинський р-н, смт Лосинівка,
вул. Шевченка, 1

ДОСЛІДНІ СТАНЦІЇ

1. Прилуцька дослідна станція

17500, Чернігівська обл., м. Прилуки, вул. Вавілова, 16

факс: (04637) 9-01-18

Мережа установи

Дослідне господарство

17500, Чернігівська обл., м. Прилуки, вул. Вавілова, 16

2. Рівненська державна сільськогосподарська дослідна станція (Центр наукового забезпечення АПВ Рівненської області)

35325, Рівненська обл., Рівненський р-н, с. Шубків

факс: (0362) 27-35-00; E-mail: agrodosl@rivne.com

Мережа установи

Дослідне господарство “Шубківське”

35325, Рівненська обл., Рівненський р-н, с. Шубків,

вул. Рівненська, 17

Дослідне господарство “Городецьке”

34381, Рівненська обл., Володимирецький р-н, п/в Городець,

вул. Жовтнева, 170 факс: (03634) 6-25-16

Дослідне господарство “Білокриницьке”

35342, Рівненська обл., Рівненський р-н, с. Біла Криниця,

вул. Київська, 2

Дослідне господарство “Тучинське”

35415, Рівненська обл., Гоцанський р-н, с. Тучин

3. Українська науково-дослідна станція карантину рослин

60321, Чернівецька обл., Новоселицький р-н, с. Бояни

факс: (03733) 7-84-94

**4. Хмельницька державна сільськогосподарська дослідна станція
(Центр наукового забезпечення АПВ Хмельницької області)**

31182, Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, с. Самчики
факс: (03854) 4-41-34; e-mail: elita@sk.km.ua

Мережа установи

Дослідне господарство “Пасічна”

31414, Хмельницька обл., Старосинявський р-н, с. Пасічна.

Державне дослідне господарство “Самчики”

31182, Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, с. Самчики.

Дослідне господарство “Шарівка”

32132, Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, с. Шарівка.

Дослідне господарство “Зоря”

*31343, Хмельницька обл., Хмельницький р-н, с. Пирогівці,
вул. Леніна, 50.*

Дослідне господарство “Проскурівка”

32164, Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, с. Проскурівка.

АГРАРНА ОСВІТА УКРАЇНИ

В Україні діє 23 аграрних вищих навчальних закладів 3–4 рівнів акредитації, з яких 6 мають статус національних, та 113 вищих навчальних закладів 1–2 рівнів акредитації, в тому числі 47 коледжів і технікумів у складі аграрних університетів та 4 філії. У галузі також функціонують 16 установ післядипломної освіти та 21 – з підготовки і підвищення кваліфікації робітничих кадрів.

Навчальний процес забезпечують близько 14 тисяч науково-педагогічних та педагогічних працівників. Серед них майже дві третини – доктори і кандидати наук, 700 професорів та доцентів, більше 400 старших викладачів та понад 600 викладачів-методистів.

Контингент студентів становить всього більше 200 тисяч осіб, з них близько 140 тис. – навчаються за денною формою, 70 відсотків студентів складає сільська молодь. Щорічний випуск молодих спеціалістів денної форми навчання становить близько 11 тис. в університетах та близько 19 тис. осіб – в технікумах і коледжах.

На базі аграрних навчальних закладів 3–4 рівнів акредитації діє 21 навчально-науково-виробничий комплекс, до яких територіально увійшли понад 80 технікумів і коледжів, більше 20 науково-дослідних установ УАН, а також провідні підприємства, установи й організації. У 2002 році за погодженням з Міносвіти і науки розпочато впровадження ступеневої підготовки за схемою сільські ПТУ – аграрні технікуми (коледжі).

Підготовка фахівців здійснюється за 41 спеціальністю і 68 спеціалізаціями в агроуніверситетах та за 45 спеціальностями і 58 спеціалізаціями – у технікумах та коледжах. Поряд з традиційними спеціальностями започатковані нові, зокрема: “Організація та технологія ведення фермерського господарства”, “Комерційна діяльність”, “Харчова технологія та інженерія”, “Екологія та охорона навколишнього середовища”, “Якість, стандартизація та сертифікація”, “Економічна кібернетика”, “Мисливське господарство”, “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності”, “Біржова діяльність” та інші.

З метою поглиблення ступеневої системи освіти, інтеграції закладів освіти різних рівнів та впорядкування мережі навчальних закладів здійснюється робота по створенню регіональних університетських центрів, до складу яких включаються галузеві профільні технікуми з окремими правами юридичної особи. За останні два роки створено 7 університетських центрів – на базі Кримського агротехнологічного університету, Вінницького, Дніпропетровського та Миколаївського агроуніверситетів, а також Сумського національного агроуніверситету, Полтавської держав-

ної аграрної академії та Таврійської державної агротехнічної академії. Формування мережі потужних університетських центрів за галузево-територіальним принципом, особливо з врахуванням інтеграційних процесів щодо входження України до Європейського освітнього простору та зважаючи на загострення демографічної ситуації в Україні, вже виправдало себе та вважається пріоритетним напрямом розвитку аграрної вищої освіти.

З метою підвищення якості аграрної вищої освіти та наближення вітчизняного змісту підготовки фахівців для галузі до європейських та світових стандартів 6 аграрних університетів беруть участь в експерименті із запровадження кредитно-модульної системи, який започаткувало Міносвіти і науки в межах проекту приєднання України до Болонської декларації.

Невід'ємною складовою діяльності аграрних вищих навчальних закладів є наукові дослідження. З цією метою в структурі вищих навчальних закладів функціонують 14 науково-дослідних інститутів та 67 проблемних лабораторій, створені понад 350 кафедр на виробництві, інформаційно-консультаційні служби для сільськогосподарських товаровиробників.

Практичне навчання студентів та виконання науково-дослідних робіт здійснюється у 86 навчально-дослідних господарствах та інших виробничих підрозділах, що мають у користуванні понад 125 тис. га землі і спеціалізовані, в основному, на насінництві та племінній справі.

Крім того, на базі провідних технікумів та коледжів створені і діють 11 регіональних навчально-практичних центрів, де зосереджується сучасна вітчизняна і зарубіжна техніка та обладнання, що дає можливість забезпечити якісне проведення практичної підготовки студентів.

У системі післядипломної освіти міністерства щорічно проходять перепідготовку та підвищують кваліфікацію понад 50 тис. державних службовців, керівників підприємств, спеціалістів господарств АПК різних форм власності, викладачів аграрних вищих навчальних закладів.

Аграрні ВНЗ співпрацюють з закордонними навчальними закладами та науковими установами, що дає можливість українським студентам проходити стажування в провідних університетах Бельгії, Болгарії, Великобританії, Данії, Німеччини, Польщі, США, Швеції, Франції та інших країнах світу. Дев'ять аграрних навчальних закладів та освітянських установ України є членами Всесвітнього консорціуму закладів та установ аграрної освіти та науки.

Про недоцільність передачі аграрних вищих навчальних закладів до сфери управління Міносвіти і науки Час від часу Міносвіти і науки вносить пропозиції про передачу всіх аграрних вузів і технікумів до сфери її

управління. Проте постановка питання прискорення такої передачі має перш за все враховувати галузеву специфіку та бути економічно виправданою.

Передача аграрних вищих навчальних закладів до сфери управління Міносвіти і науки на цьому етапі становлення аграрного сектору економіки призведе до розриву налагоджених зв'язків з галуззю і аграрною наукою, позбавить міністерство можливості здійснювати кадрову політику через підготовку відповідних фахівців, сповільнить реформи як в аграрній освіті, зокрема, так і в цілому у сільськогосподарському виробництві, послабить увагу до забезпечення села кваліфікованими фахівцями. До того ж це не зменшить бюджетні витрати на утримання навчальних закладів.

Довідково: За кількістю навчальних закладів Мінагрополітики займає друге місце після Міносвіти і науки. Аграрні технікуми завжди були в підпорядкуванні Міністерства сільського господарства України, а вузи – Міністерства сільського господарства колишнього СРСР. З розпадом СРСР аграрні університети та академії, починаючи з травня 1992 року, підпорядковані галузевому міністерству.

Подібна практика підпорядкування вищих навчальних закладів аграрного профілю галузевим міністерствам застосовується у Франції, Нідерландах, Росії, Білорусії, Прибалтійських республіках тощо. Не вимагає зазначеного і спільна декларація Міністрів освіти Європи (Болонська угода, 1999 рік).

В поточному році, крім щорічної організації масового навчання всіх категорій керівників і спеціалістів обласних та районних органів управління сільського господарства і продовольства, наказом Мінагрополітики від 31.01.05 №41 на базі підпорядкованих Мінагрополітики інститутів післядипломної освіти аграрних університетів, що розташовані у Запорізькій, Львівській, Миколаївській, Вінницькій та Харківській областях, організовано цільове навчання начальників районних управлінь сільського господарства і продовольства за “кушовим” методом із широким залученням керівного складу департаментів Мінагрополітики.

Враховуючи специфіку функціонування аграрних вузів, наявність в їх складі навчально-дослідних господарств (понад 125 тис. га землі), необхідність їх органічного поєднання з сільськогосподарськими підприємствами на етапі пореформеного розвитку аграрного сектору економіки (створено понад 350 кафедр на виробництві), а також зважаючи на значимість аграрної освіти для вирішення світових проблем якості і безпеки сільськогосподарської і харчової продукції та місце України у цьому процесі, на даному етапі зміна підпорядкування аграрних вищих навчальних закладів є передчасною.

АГРАРНІ ВИЩІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ

Національний університет біоресурсів і природокористування України

02241, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15
тел.: (044) 263-51-75, 267-82-42; факс 263-71-55; www.nauu.kiev.ua

Білоцерківський державний аграрний університет

09100, м. Біла Церква, Соборна площа, 8/1
тел.: (04463)5-35-44, 5-12-88 факси (04463) 5-25-87, 5-59-57
www.btsau.kiev.ua

Вінницький державний аграрний університет

21008, м. Вінниця-8, вул. Сонячна, 3
тел.: (0432) 46-00-03 факс 43-80-25; www.vsau.org

Державний агроєкологічний університет

10008, м. Житомир, вул. Старий бульвар, 7
Тел.: (0412)37-49-31 факс 22-14-02; www.academy.zt.ua

Дніпропетровський державний аграрний університет

49027, м. Дніпропетровськ, вул. ім. Ворошилова, 8/1
тел.: (056)744-81-32 факс 744-08-67; <http://www.dsau.dp.ua>

Південний філіал “Кримський агротехнологічний університет” НАУ

95492, м. Сімферополь, п. Аграрне,
тел. (0652) 263-356, 263-714. факс 223-966

Луганський національний аграрний університет

91008, м. Луганськ, 8
тел.: (0642) 95-22-46; факс 57-71-13; www.ldau.lg.ua

**Львівська національна академія ветеринарної медицини
ім. С.З. Гжицького**

79301, м. Львів, вул. Пекарська, 50
тел. (0322) 98-68-90, факс 75-67-85; www.atica.com.ua/vetacad

Львівський державний аграрний університет

80381, м. Дубляни Львівської, обл. Жовківського р-ну
тел.: факс (0322) 98-07-64; www.lviv.uar.net/~lday

Миколаївський державний аграрний університет

54021, м. Миколаїв, вул. Паризької Комуни, 9
тел.: (0512) 34-10-82 факс 34-31-46; www.mdaa.mk.ua

Одеський державний аграрний університет

65039, м. Одеса, вул. Канатна, 99
тел.: (0482) 22-37-23 факс 22-48-02

Подільський державний аграрно-технічний університет

32300, м. Кам'янець-Подільський Хмельницької області,
вул. Шевченка, 13
тел.: (03849) 2-52-18 факс 3-92-20; www.kp.km.ua/saea

Полтавська державна аграрна академія

36003, м. Полтава, вул. Сковороди, 1/3
тел.: (05322) 73-446 факс 22-957;
www.agroak.poltava.ua

Сумський національний аграрний університет

40030, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57,
тел./факс (0542) 21-34-76
www.sau.sumy.ua

Таврійська державна агротехнічна академія

72312, Запорізька обл., м. Мелітополь, пр. Б.Хмельницького, 18
тел./факс (06194) 2-06-18; www.tsaa.artsv.net

Уманський державний аграрний університет

20300, м. Умань, Черкаська обл., вул. Інститутська, 1, п/в “Софіївська”
тел. (04744) 3-22-02, факс 3-31-70, тел./факс 5-43-67
www.umangaa.boom.ru

Харківський національний аграрний університет ім. В.В.Докучаєва

62482, Харківська обл., Харківський р-н, п/в “Комуніст-1”,
тел. (0572) 93-71-46, факс 93-60-67, ф. авт. 99-77-77
www.hdau.narod.ru

Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенко

61002, м. Харків-2, вул. Артема, 44
тел. (057) 700-38-88, факс 700-39-14
www.chat.ru/~khsua

Харківська державна зооветеринарна академія

62341, Харківська обл., Дергачівський р-н, п/в Мала Данилівка
тел. (05763) 5-74-65, факс 5-70-70
www.zoovet.narod.ru

Херсонський державний аграрний університет

73006, м. Херсон-6, вул. Рози Люксембург, 23
тел. (0552) 43-61-27 тел./факс 42-92-89
www.selena.kherson.ua/hdau

ПРОФЕСІЙНІ ОБ'ЄДНАННЯ

Асоціація “Соняшник України”

Василевської В. вул. 7, оф.205, Київ 03055
тел.(044) 2362152, факс: (044) 2382011

Асоціація “Союз оптовиків і виробників алкоголю та тютюну”

вул. Деснянська, 19, м. Київ, 03058, Україна
тел./факс: (044) 453-06-19; e-mail: dvs@sovat.com.ua

Асоціація “Союз птахівників України”

вул. Пимоненка, 13, кор. 6-а, оф. 23, м. Київ, 04050, Україна
тел.: (044) 494 49 30
www.ptaha.kiev.ua; e-mail: karpenko@ptaha.kiev.ua

Асоціація “Укроліяпром”

вул. Б.Грінченка,1, м. Київ, 01001, Україна
Тел./факс: (044)279-63-56, 279-82-45, 279-68-89
www.ukroilprom.kiev.ua
e-mail: admin@ukroilprom.kiev.ua

Асоціація “Укрсортнасіннеовоч”

вул. Артема, 11, м. Київ, 04053, Україна
тел. (044) 272-38-85, 272-12-57

Громадська організація “Український клуб аграрного бізнесу”

Провулок Тбіліський 4/10, офіс 506, м. Київ, 03055, Україна
Тел./факс: (044) 238 0540
www.agribusiness.kiev.ua; e-mail: info(at)agribusiness.kiev.ua

Асоціація виноградарів та виноробів України

вул. Набережно-Корчуватська, 58, м. Київ, 03045, Україна
тел.(044) 2596924, факс: (044) 2595924
e-mail: secretar@avvu.com.ua

Асоціація власників молочної худоби

вул. Панаса Мирного, 28, м. Київ, 01011, Україна
тел.: (044) 254-55-04

**Асоціація підприємств-виробників та ремонтників
сільськогосподарської техніки**

02092, м. Київ, вул. Алма-Атинська, 12а
тел./факс: (044) 233-59-53, 568-70-24, 576-74-41,
576-73-30, 568-83-81
www.avt-agro.com
E-mail: AVT_agro@ukr.net

**Асоціація українських виробників “Морозиво
і заморожені продукти”**

вул. Празька 5, оф.514, м. Київ, 02090, Україна
Тел./факс:(044) 292 82 93
Тел: (044)296 70 00
www.aavm.com.ua
e-mail: aavm@aavm.com.ua

Асоціація учасників органічного виробництва “БІОЛан Україна”.

Представницький офіс: м. Київ, вул. Тімірязевська 1, корпус 2
тел.: (044) 227 5245
Центральний офіс: м. Іллінці Вінницької області,
вул. Червона Площа, 2.
Тел/факс: +38 (04345) – 24261
www.biolan.org.ua; e-mail: admin@biolan.org.ua

Асоціація фермерів та приватних землевласників України

вул. Суворова, 9, а/с 26, м. Київ, 01010, Україна
тел./факс: (044) 501 7873, 501 7874
www.farmer.kiev.ua; e-mail: farmasuk1@ukr.net

**Виробничо-наукове об’єднання птахівничої промисловості
“Укрптахопром”**

вул. Панаса Мирного, 28, м. Київ, 01011, Україна
тел. (044) 280-22-21, 280-00-68

Всеукраїнська асоціація пекарів

вул. Верхній Вал, 72, м. Київ, 04070, Україна
тел.: (044) 494-0065, 494-0067
www.vap.org.ua; e-mail: vap@vap.org.ua

Всеукраїнська ліга сприяння розвитку ринку землі

вул. Ярмоли, 4, м. Київ, 03055, Україна
тел./факс (044) 238-0958
e-mail: vzyatc@voliacable.com

Всеукраїнська спілка власників земельних та майнових паїв

вул. Бажова, 12, м. Київ, Україна
Тел.: (044) 296-59-36

Всеукраїнський союз сільськогосподарських підприємств

вул. Хрещатик, 24, 5-тий поверх, кімнати-504 і 505,
м. Київ, 01001, Україна; тел.: (044) 2782984; e-mail: vssp58@meta.ua

ЗАТ “Укркондитер”

м. Київ, вул. Б.Грінченка, 1, 01001, Україна
тел. (044) 279-69-13, 278-36-42, факс.(044) 278-45-53
e-mail: admin@ukrkonditer.kiev.ua

Інститут розвитку аграрних ринків

вул. Михайлівська 24Б, офіс 81-83, Київ, 01001, Україна
Тел.: (+380 44) 490-7078, (+380 44) 492-28-37,
факс: (+380 44) 278-1287
e-mail: rkorinets@amdi.org.ua; www.amdi.org.ua

Інститут сільського розвитку

вул. Почайнинська 57/59, офіс 108, 04070, Київ, Україна
Тел./факс: +38044 425 73 18
e-mail: ICP@icp.org.ua; www.icp.org.ua

Корпорація “Укрсадвинпром”

вул. Саксаганського, 1, м. Київ, Україна
Тел.: (044) 289-47-73,
факс. 289-15-49

Корпорація овочівників і картоплярів України “Укровочкартоплепром”

вул. Мечникова, 16-а, м. Київ, 01133, Україна
Тел.: (044) 253-84-56, 254-33-98

Міжнародна асоціація “Український центр менеджменту землі та ресурсів”

Чоколівський бул., 13, м. Київ, 03186, Україна
Тел.: (044) 230-22-66, факс: +38(044)230-22-67
www.ulrmc.org.ua; info@ulrmc.org.ua

Національна асоціація акціонерних товариств з виробництва молочних консервів “Укрконсервмолоко”

вул. Б. Грінченка, 1, м. Київ, 01601, Україна
Тел. (044) 279-84-89, факс: (044) 278-65-32
office@ukrkonservmoloko.kiev.ua

Національна асоціація виробників м’яса та м’ясопродуктів “Укрм’ясо”

вул. Б.Грінченка, 1, кім. 215, м. Київ, 01001, Україна
тел. (044)279-64-13, 279-84-12,
факс (044)226-29-62
e-mail: ukrmjaso@ukr.net

Національна Асоціація Кредитних Спілок України

01135, м. Київ, вул. В. Чорновола 25, 19-ий поверх, оф. №49
тел.:(044) 501-1875,
www.ukrcu.kiev.ua; e-mail: iks@unascu.org.ua

Національна асоціація молочників України “Укрмолпром”

252001, м.Київ-001,вул.Бориса Грінченко, 1
Тел:(044) 226-27-83, факс: (044) 279-73-89,
www.ukrmolprom.kiev.ua

Національна асоціація по організації агрохімічного забезпечення (Укрсільгоспхімія)

вул. Орлика П., 24/1, Київ, 01601, Україна
Тел.(044) 5742906, 2532228

Всеукраїнська громадська організація “Асоціація вівчарів та козівників України”

м. Київ, вул. Героїв оборони, 12-б, корпус7-а
Тел./факс: (044)527 8859

**Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб
України**

вул. Мечнікова, 16, к.509, м. Київ, 01133, Україна
тел.: (044) 239-37-87, 239-37-90, 239-37-91,
факс: (044) 239-37-86
www.dorada.org.ua/; e-mail: office@dorada.org.ua

Національна асоціація цукровиків України “Укрцукор”

вул. Б. Грінченка, 1, м. Київ, 01001, Україна
тел.(044)279 72 12, 279 7837, факс.(044)279 5742
e-mail: kovel@ukrsugar.kiev.ua

Національна сільськогосподарська палата України

вул. Олени Теліги, 8, м. Київ, 04112, Україна
Тел: 8 (044) 456 95 01
E-mail: office@agrichamber.org.ua; www.agrichamber.org.ua

Національна спілка сільськогосподарських кооперативів України

вул. Олени Теліги, 8, м. Київ, 04112, Україна
Тел: 8 (044) 456 95 01

**Об’єднання підприємств хлібопекарної промисловості
“Укрхлібпром”**

вул. Саксаганського, 1, м. Київ, 01601, Україна
Тел/факс: (044) 289-42-38; http://ukrhlbprom.org.ua/
e-mail: info@ukrhlbprom.org.ua

Рада жінок-фермерів України

вул. вул. Приморська, 18, к.11, м. Одеса, 65026, Україна
Тел. (048) 223-95-27, факс. (048)-735-12-01
e-mail: agro@te.net.ua

Селянська спілка України

вул. Грушевського, 10, оф. 223 м. Київ, Україна
Тел./факс 253-38-06; тел. 253-27-86

Союз аграрних бірж України

вул. Червоноармійська, 13, оф.213, 410, м. Київ, 01601

тел./факс +38(044) 287-03-09; 235-02-63
www.sabu.org.ua; e-mail: sabu@sabu.org.ua; info@agrostock.kiev.ua

Спілка молодих аграріїв України

пров. Сільськогосподарський, 4, корпус 17, к. 219,
Київ, 03041, Україна
тел/факс.(044) 527-88-96

Спілка молоді села

вул. Патріса Лумумби, 21 офіс 411, м. Київ, 01042, Україна
тел: (067) 707 06 05, тел: (044) 228 48 12
www.agrosms.org.ua; e-mail: agrosms@agrosms.org.ua

Спілка молочних підприємств України

вул. М. Раскової, 4-а, офіс 410, м. Київ, 02002, Україна
тел.: (044)451-42-28; e-mail: molsouz@i.kiev.ua

Спілка переробників зерна України

вул. Оболонська, 37, офіс 29, м. Київ, 04071, Україна
тел.: (044)417-66-53, 417-75-43; факс:(044) 463-68-08

Спілка сприяння розвитку зеленого туризму в Україні

Васильєву В.П., а/с 4, м. Київ, 04209, Україна
тел.: (044) 223-38-17, 222 93 17
e-mail: vgt@i.com.ua; www.greentour.com.ua

Українська аграрна конфедерація

вул. Саксаганського, 53/80, офіс 302, м. Київ, 01033, Україна
Тел/факс: (044) 284 3238, 287 6566, 289 9721
http://agroconf.org; e-mail: press@agroconf.org

Українська асоціація виробників та переробників сої

проспект Визволителів, 3, м. Київ, 02125, Україна
Тел/факс: (044) 543-95-11, 543-97-33
e-mail: soya@faust.com.ua

Українська асоціація виробників тютюнових виробів “Укртютюн”

вул. Васильківська, 9/2, оф. 62, м. Київ, 01004, Україна
тел. (044) 490-65-86, 87, 88

www.ukrtyutyun.com
e-mail: directorukrtyutyun@svitonline.com

Українська асоціація захисту рослин

вул. Лютеранська 18, оф. 42,44, м. Київ, 01024, Україна
Тел/факс: (044) 228-51-83; 228-52-95
<http://serega-test.adamant.net/2/1>
e-mail: ucpa@ln.ua

**Українська галузева компанія з виробництва пива,
безалкогольних напоїв та мінеральних вод “Укрпиво”**

вул. Б.Грінченка, 1 кім. 416, м. Київ, 01001, Україна
Тел. (044) 278-33-95, факс (044) 279-72-86
e-mail: office@ukrpivo.kiev.ua

Українська добровільна асоціація “Укрефірпарфумерпром”

прос. Гагаріна, 23, кім. 1107, м. Київ, 02094, Україна
Тел. (044) 552-13-93, факс (044). 573-27-17

Українська Зернова Асоціація

вул. Саксаганського, 53/80, офіс 904, Київ, 01033, Україна
Тел: (044) 246-62-01, 246-62-02
www.uga.org.ua; e-mail: inbox@uga.kiev.ua

**Українська корпорація з виробництва м'яса на промисловій основі
“Тваринпром”**

вул. Панаса Мирного, 28, м. Київ, 01011, Україна
Тел.: (044) 280-11-29, факс (044) 280-31-93

**Українська спілка об'єднань, організацій і підприємств з
виробництва продовольчих товарів “Укрпродспілка”**

вул. Б.Грінченка, 1, м. Київ, 01001, Україна
Тел. (044) 279-64-81, факс 279-55-84, 279-80-01
e-mail: admin@ukrprodspilka.kiev.ua

АГРАРНІ ЗМІ¹

АГРАРНА КРАЇНА

Газета

Україна, 04119, Київ, вул. Дегтярівська, 25/1 (3 поверх)

Тел.: +380 44 492-93-89, 489-09-83

Факс: +380 44 495-20-56, 483-68-35

E-mail: agrored@bigmir.net

Інтернет-сторінка: glavred@agrokraina.kiev.ua

АГРАРНИЙ ТИЖДЕНЬ

Газета

Поштова адреса: 01001, Київ-1, а/с 304

Тел.: 223-13-01, 279-74-89

Тел./Факс: 278-32-34

Інтернет-сторінка: <http://www.a7d.com.ua/>

АГРАРНИК

Газета

Україна, 54017, Миколаїв, вул. Радянська, 12-Б, к. 405

Тел.: +380 512 47-84-01, 47-36-91

Факс: +380 512 47-84-01, 47-36-91

E-mail: agrarnik@mksat.net

АГРОПЕРСПЕКТИВА

Інформаційно-аналітичний журнал

Тел.: (044) 486-1424, 486-8830

E-mail: obt@agroperspectiva.com

Адрес редакції: вул. Воровського, 22, ГСП-601,

г. Київ, 01054, Україна

Тел.: (044) 486-9171, 486-2927

Факс: (044) 494-4889, 492-7605

E-mail: info@agroperspectiva.com

E-mail: editor@agroperspectiva.com

E-mail: client@agroperspectiva.com

Інтернет-сторінка: <http://www.agroperspectiva.com>

АГРОБИЗНЕС УКРАЇНА

Новини АПК. Ринок с/г машин, виробництво, сервіс

Тел.: 8 (044) 592-81-07

¹ Інформацію про аграрні ЗМІ можна отримати також у Спілці аграрних журналістів України за телефоном 8(063) 617-2957

АГРОБІЗНЕС СЬОГОДНІ

Газета (агробізнес сьогодні, рослинництво, техніка для АПК, переробна промисловість)

Адреса: а/с 35, Київ 04213

Тел.: (044) 4514781, 239-22-44

E-mail: agro@impress-media.kiev.ua

АГРОВІСНИК

Газета

Україна, 46001, Тернопіль

вул. Острозького, 14/605

Тел.: +380 352 52-32-73, 25-65-81

Факс: +380 352 52-32-73

E-mail: info@agrarnik.te.ua

АГРОВІСНИК. УКРАЇНА

Науково-виробничий журнал про сучасні технології вирощування культур; інтегровані системи захисту; оптимальне живлення, техніку, агроєкономіку

Тел.: 8 (044)550-00-83

АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

Публікація матеріалів з проблем агроєкології

Тел. 8 (044)526-23-38

АГРОЗАХІД

Нові законодавчі акти, винаходи, нововведення з АПК

м. Тернопіль

Тел.: (0352) 55-02-18

АГРОНОМ

Журнал

Україна, 03127, Київ, а/с 60

Тел.: +380 44 526-36-92

Моб.: +380 50 334-42-16

E-mail: journal@agronom.com.ua

Інтернет-сторінка: <http://www.agronom.com.ua>

АГРОНОМ

Все про передове вирощування сільгоспкультур

тел. 8 (044)526-36-92

АГРООГЛЯД

Новини, технології виробництва, огляди, ціни, реклама (овочі та фрукти)

м. Дніпропетровськ

Тел.(0562) 32-07-95

АГРОПАРТНЕР. ТЕХНОЛОГІЇ УСПІХУ

Газета.

м. Херсон

Тел.: (0552) 31-94-79

АГРОПЕРСПЕКТИВА

Інтернет-портал

<http://www.agroperspectiva.com>

АГРОПРОДАЖА – 24.00

Огляд вторинного ринку сільгосптехніки

м. Дніпропетровськ

Тел.(0562) 23-68-16

АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ

Щоквартальник узагальнює і систематизує новітню науково-виробничу інформацію з 30 напрямків (галузевих знань), вітчизняного аграрного виробництва (економіки, рослинництва, тваринництва, меліорації, переробної промисловості).

Тел.: 8 (044)526-05-09

АГРОПРОФІ

Тижневик ділової інформації

Тел.: (044) 227-93-55, тел./факс: 236-0208.

Офіс: м. Київ, вул. Золотоустівська, 3, к-та 12.

Для листів: 01135, м. Київ-135, а/с 79.

E-mail: info@agroprofi.com.ua

АГРОСВІТ

Науково-практичний журнал з економіки АПК.

Тел. 8 (044)467-65-28, 467-57-37

АГРОСВІТ УКРАЇНИ

Сад, город, пасіка, ферма, рибицтво, грибицтво, овочівництво, квітникарство, техніка

Тел.: 8 (044)243-26-18, 8-067-656-59-39

АГРОСЕКТОР

Журнал сучасного сільського господарства

Адреса редакції: Україна, 03127, Київ, а/с 144

Тел.: 493-7-444; E-mail: info@agrosector.com.ua

АГРОСЕКТОР

Журнал сучасного сільського господарства

Тел.: 8 (044)528-70-24

АГРОСНАБ ЧЕРНОЗЕМЬЯ

Газета-довідник

Україна, 40009, Суми, а/с 36

Тел.: +380 542 21-34-31, 21-34-64, 21-59-05, 21-03-22
Факс: +380 542 21-34-31, 21-34-64, 21-59-05, 21-03-22
E-mail: red_agrosnab@ukr.net

АГРОТРЕЙДЕР

Газета

Тел.: 8-044-287-66-53

АНАЛІТИЧНЕ АГЕНТСТВО AGRICULTURE

<http://www.agriagency.com.ua/>

АПК ІНФОРМ

Інформаційно-аналітичне агентство

Дніпропетровський офіс:

49006, Україна, м. Дніпропетровськ, вул. Чичерина, 21, 3-й поверх.

Адреса для листування: 49006, Україна, абонентський ящик №591

Тел./ факс: +380 562 320795

E-mail: info@apk-inform.com

Київський офіс: 01034, Україна, м. Київ, вул. Золотоворітська, 6-г

Тел.: +380 44 2783560, 2399374

E-mail: kiev@apk-inform.com

БАЛАНС – АГРО

Журнал для бухгалтерів та керівників сільгоспідприємств.

м. Дніпропетровськ

Тел.: (056) 370-44-25

БДЖІЛЬНИЦТВО В УКРАЇНІ

Інтернет-сторінка

<http://beekeeping.com.ua>

БІЗНЕС-ПРОПОЗИЦІЯ

Всеукраїнський рекламний журнал

Україна, 79035, Львів, вул. Зелена, 105

Тел.: +380 32 241-84-48, 241-84-54

Моб.: +380 32 241-84-60, 241-84-64

E-mail: biznes-pro@ukr.net

Інтернет-сторінка: <http://www.biz-price.com>

БІРЖОВИЙ ВІСНИК КИЇВСЬКОЇ АГРОПРОМИСЛОВОЇ БІРЖИ “КИЇВАГРОПРОМБІРЖА”

Журнал.

Адреса редакції: 01601, м. Київ, вул. Червоноармійська, 13 офіс 205

Тел.: 8 (044) 2350263, 2357128, 2342180

Інтернет-сторінка: <http://www.visnik.kiev.ua/>

ВІСНИК ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Журнал

Адреса: вул. Хорива, 24, м. Київ, 04071.

Тел.: (044) 501-06-43.

E-mail: stas@visnuk.com.ua

ВІСНИК ФЕРМЕР УКРАЇНИ

Інформація для фермерського бізнесу

Тел.: +38(044) 280-30-11, 254-52-73

ВІСТІ СІЛЬСЬКІ

Телепередача (УТ-1)

Тел.: +38 (044) 211-43-79, 219-38-78

E-mail: unt@ntu.com.ua

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

Адреса редакції: 03047, м. Київ, вул. Нестерова, 4

Тел. для довідок: (044) 503-68-72;

Факс: (044) 234-72-54

ДИМ, САД, ГОРОД

Журнал

Україна, 02094, Київ, вул. Краківська, 20

Тел.: +380 44 292-95-11, 292-95-13

Факс: +380 44 292-94-60

E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Інтернет-сторінка: <http://www.dimsadgorod.com>

ДОВІДНИК СІЛЬСЬКОГО ГОЛОВИ ТА СЕЛИЩНОЇ РАДИ

Журнал. Допомога у громадському самоврядуванні та місцевому самоуправлінні.

Адреса: 03115, м. Київ, пр-т Перемоги, 136, оф. 34.

Тел.: (096) 766-38-65, 274-24-51

E-mail: director@strategies.com.ua

Факс: (044) 274-24-51 (*автомат*)

ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА

Журнал

Адреса редакції: м. Київ, вул. Ливарська, 5, кім. 408,

Поштова адреса: 04112, м. Київ, а/с 61

Тел.: (044) 223-26-28, 467-57-37, факс: (044) 467-65-28

E-mail: economy@kiev.rel.com

ЗДОРОВ'Я ТВАРИН І ЛІКИ

Ветеринарія і поради власникам тварин

Тел.: 257-10-22

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Журнал

01001 м. Київ-01, пр. Т.Шевченка, 13/21в
Тел.: редакційний відділ: (044) 332-36-63;
відділ передплати: (044) 234-80-57
Факс: (044) 234-20-85

Інтернет-сторінка: www.zempravo.info

ЗЕМЕЛЬНИЙ ВІСНИК УКРАЇНИ

Інформаційно-аналітичне видання.

Тел.: 272-13-21

ЗЕМЛЕВПОРЯДНИЙ ВІСНИК

Науково-виробничий журнал

04080, м. Київ, вул. Фрунзе, 105,

Тел./Факс: (044) 468-21-30,

Тел.: (044) 468-21-18

ЗЕМЛЯ 2000

Газета

Адреса: Кіквідзе вул. 2/34, Київ 01103

Тел.: (044) 2856079

Факс (044) 2854962

ЗЕМЛЯ МОЯ ГОДУВАЛЬНИЦЯ

Газета. Садівництво, городництво, фермерство, господарювання
м. Луганськ

Тел.: (0642) 58-64-40

ЗЕРНО

Всеукраїнський діловий журнал агробізнесу для менеджменту компаній, практиків агробізнесу і суміжних галузей

Тел.: (044) 581-09-61

ЗЕРНО І ХЛІБ

Журнал. Наука, техніка, технології, економіка галузі хлібопродуктів. Ринок зерна.

Тел.: (044) 287-29-81

ЗЕРНОВІ ПРОДУКТИ І КОМБІКОРМИ

Журнал. Висвітлюються актуальні способи переробки зерна в сучасні зернові продукти і комбікорми, обладнання та технології, аналітичний огляд проблем галузі

м. Одеса

Тел.: (048) 760-15-67

ІНТЕРФАКС-УКРАЇНА

Інформаційне агентство

Україна, Київ, вул. Рейтарська, 8/5а

Тел.: (044) 270-7465

Факс: (044) 270-6569

Интернет-сторінка: <http://www.interfax.kiev.ua/>

К ЗЕМЛЕ С ЛЮБОВЬЮ

Газета Клубу Органічного Землеробства дачникам

Адреса: “Клуб ОЗ”, а/я 51, Київ 02140.

Тел.: (044) 331-27-55

КОМПЛЕКТ “АГРО ПЕРСПЕКТИВА ПЛЮС” У СКЛАДІ:

ж. “Агро перспектива” (укр.)

ж. “Аграрний тиждень” (укр.)

бюлетень “Прайс АГРО” (укр.)

Інформаційно-аналітичний журнал з питань АПК, щотижневий моніторинг с/г ринків України і світу, прайс-листи на основні види с/г продукції

Тел.: 8 (044)486-91-71, 494-48-89

МАРКЕТИНГ В УКРАЇНІ

В журналі новини Українського маркетингу огляди ринків, сучасні маркетингові технології і документи

Тел.: 459-62-09

МЕХАНІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Спеціалізований журнал для працівників АПК

Тел.: (044)255-15-72

МИР САДОВОДА

Газета. Врожайний сад, родючий город. Поради знавців. Нові сорти та препарати.

04073, м. Київ, Московський проспект, 6

Тел.: 464-73-74, 418-30-00

E-mail: info@mirskidok.com

МІЙ САД – ГОРОД

Газета. Практичні поради для садівників, городників, виноградарів, квітників.

м. Черкаси

Тел.: (0472) 32-16-47

МОЛОКОПЕРЕРОБКА

Журнал. Нові технології виробництва молочних продуктів

Тел.: 501-07-46

МОЛОЧНА ПРОМИСЛОВІСТЬ

Науково-виробниче видання.

Тел.: 451-45-45

МОЛОЧНОЕ ДЕЛО

Журнал для молочної п/м технології, морозива, обладнання

Тел.: 451-59-92, 400-32-77

НОВИНИ АГРОТЕХНІКИ

Інформаційно-аналітичні матеріали про ринок с/г машин, їх виробництво, експлуатацію, сервіс

Тел.: 8 (044)237-02-95, (292) 6-52-60

НОВИЙ МАРКЕТИНГ

Журнал. Видання надає вичерпну інформацію про різні маркетингові технології, інструменти та тенденції + “Справочник маркетолога” – щомісячний практичний додаток (форми для заповнення, каталог потрібний маркетологам підрядників та ін.)

Тел.: 494-40-79

ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ – ТОРГІВЛЯ

Газета. Все про торгівлю харчовими продуктами

Тел.: 451-45-45

ПРОПОЗИЦІЯ

Український журнал з питань агробізнесу

Адреса: м. Київ, вул. Тургенєвська, 38, а.с.7

Тел.: +38 (044) 494-09-06, 499-97-59

E-mail: propozitsiya@uninvest-group.com

РЕКЛАМА НА СЕЛО

Газета. Для фахівців агропромислового комплексу

м. Харків

Тел.: (057) 757-03-45

СЕЛО ПОЛТАВСЬКЕ

Газета

Адреса редакції: 36011, Полтава, вул. Міщенко, 2, кімн. 38.

Тел./факс редакції: 8 (05322) 7-52-74

Відділ реклами: 8 (05322) 7-28-86

Технічна підтримка: 8-050-304-81-89

E-mail: info@sp.pl.ua, selopoltavske@ukr.net

СЕЛЯНОЧКА

Газета. Домашнє господарство, юридичні поради, рецепти здоров'я, телепрограма та багато цікавого

м. Харків

Тел.: (057) 706-42-22

СЕЛЯНСЬКА ПРАВДА ВІД ІВАНА БОКОГО

Газета

Тел.: 453-66-15, 222-97-87; E-mail: selpravda@gmail.com

СЕЛЬСКАЯ ЖИЗНЬ В УКРАИНЕ

Тижневик. Як заробити гроші на селі.

Адреса: 04205, Київ, прос. Оболонський, 16Е, кв. 472

Тел.: 419-34-45, 426-88-57

СІЛЬСЬКА ШКОЛА

Газета. Урядові документи, сучасні соціально-педагогічні проблеми життя сільської школи

Тел.: (044) 289-67-83

СІЛЬСЬКА ШКОЛА УКРАЇНИ

Газета

Адреса: Тимірязєвська вул. 2, Київ 01014

Тел.: (044) 5373200

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

Журнал. Висвітлює передовий досвід с/г, надає поради м. Львів

Тел.: (0322) 78-36-29

СІЛЬСЬКІ ВІСТІ

Газета

Адреса редакції: 03047, Київ-47, пр. Перемоги 50, 5-й поверх

Тел.: (044) 454-86-32

Факс: (044) 456-93-71

E-mail: ssk@silvist.kiev.ua

СІЛЬСЬКІ НОВИНИ

Всеукраїнська газета для селян і підприємців м. Дніпропетровськ

Тел.: (0562) 34-10-54

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РИНКІВ

Журнал

Адреса: вул. Михайлівська, 24Б, офіс 81, м. Київ, 04060

Тел.: 3907008

Факс: 2788414

E-mail: rkorinets@amdi.org.ua

Інтернет-сторінка: www.amdi.org.ua

ТЕХНІКА АПК

Український науково-технічний журнал

Адреса: вул. Інженерна, 1, смт Дослідницький, Васильківський р-н, Київська обл., 08654.

Тел.: (04471) 3-31-51, 3-34-84

Тел./факс: (04471) 3-31-51

E-mail: info@tech-apk.com

ТРАНСПОРТ І ЛОГІСТИКА

Всеукраїнський щомісячний журнал

03148, м. Київ, вул. Картвелішвілі, 7/2

Тел.: (044) 207-02-48,

Факс: (044) 207-02-49

E-mail: info@translog.com.ua, glavred@translog.com.ua

Інтернет-сторінка: www.translog.com.ua

ТУРИЗМ СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ

Журнал. Бажаючим відпочити в сільській місцевості або надати свою садибу для відпочинку

Тел.: (044) 223-38-17, 223-22-58

УКРАГРОКОНСАЛТ

Адреса: 04205 Україна, Київ, вул. Тимошенко 29в, оф.5

Тел.: +38 (044) 451-46-34

УНІАН

Інформаційне агентство

Адреса головного офісу УНІАН: 01001, Київ 1, вул. Хрещатик, 4

Факс: +380 44 461-91-11

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

Газета КМУ

Тел.: 253-68-20,

Тел./факс: 253-43-56

E-mail: econ@ukcc.com.ua, letter@ukcc.com.ua

Інтернет-сторінка: www.ukcc.com.ua

ФЕРМЕР

Журнал. Інформація для фермерського бізнесу

Тел.: (044)280-30-11

ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Газета

Україна, 83055, Донецьк, вул. Постишева, 118

Тел.: +380 62 332-22-96, 334-11-37, 345-06-10

Факс: +380 62 332-22-96, 334-11-37, 345-06-10

E-mail: marina-shid@ukr.net, shid@skif.net

ХАРЧОВА І ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ

Газета. Індустрія харчових продуктів, наука, ринок, реклама

Тел.: 287-97-06

ХАРЧОВИК

Всеукраїнська галузева газета для виробників продуктів харчування
м. Львів

Тел.: (0322) 44-11-00

ХІМІЯ, АГРОНОМІЯ, СЕРВІС

Газета

Україна, 03110, Київ, вул. Івана Клименка, 25, к. 331, а/с 34

Тел.: +380 44 275-70-33, 270-09-29, 275-22-88

Факс: +380 44 275-70-33, 270-09-29, 275-22-88

E-mail: art_legion@mail.ru

ХРАНЕНИЕ И ПЕРЕРАБОТКА ЗЕРНА

Все про зерно, його переробку і зерновий ринок

м. Дніпропетровськ, тел.: (0562) 32-07-95

ЕКСКЛЮЗИВ АГРО

Прогресивні технології в АПК м. Херсон

Тел.: (0552) 32-57-11, 32-51-57

ЮРИДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

04050, м. Київ, вул. Герцена, 17-25, оф. 91

(м. Київ, 04053, а/с №39)

Тел.: (044) 230-01-73, 230-01-74

E-mail: info@justinian.com.ua

DRINKS+

Журнал про все, що пов'язано з напоями (виробництво, якість, збут)

Адреса: Київ, вул. Саксаганського, 58, оф. 5

Тел./Факс: 288 1300, 2881302

E-mail: domn@drinks.com.ua

FARMER – ПАРТНЕР СУЧАСНОГО ФЕРМЕРА

Журнал для фермерів, керівників і спеціалістів підприємств сільсько-го господарства та фірм, які орієнтовані на нього, науковців і державних службовців.

Тел.: 537-34-65

WELCOME

Український інвестиційний журнал

Тел.: +38 (044) 252-32-19

ГРАНТИ, ГРАНТОДАВЦІ

АКАДЕМІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ. Навчання освітян, управлінців, працівників освіти, урядовців. www.aed.org.

АМЕРИКАНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ЮРИСТІВ. Допомога асоціаціям юристів, навчання юристів, підвищення ефективності роботи та можливостей приватних нотаріусів. Надає в Україні підтримку програмам, спрямованим на правову реформу, розвиток клінічної юридичної освіти, реформування судової системи, протидію торгівлі людьми, надання безоплатної правової допомоги, боротьбу з корупцією, та захист прав людини. www.abanet.org/ceeli.

АМЕРИКАНСЬКА КОМЕРЦІЙНА СЛУЖБА. Є представником Департаменту Торгівлі США, що має статус Міністерства Уряду США. Мета діяльності – допомагати американським компаніям виявляти ділові можливості в Україні та сприяти поширенню співробітництва між українськими та американськими діловими колами. Як підрозділ Міністерства торгівлі США Американська Комерційна Служба діє в якості глобальної мережі з більш ніж 70 територіальними відділеннями у Сполучених Штатах. Представництва Комерційної Служби розташовані в 69 найбільших країнах світу при Посольствах та Консульствах США за кордоном та діють з метою сприяння експорту американських товарів та послуг. www.buyusa.gov/ukraine/uk/.

АМЕРИКАНСЬКА РАДА МІЖНАРОДНОЇ ОСВІТИ. Навчання майбутніх лідерів, побудова демократичної інфраструктури, підтримка розвитку ринкової економіки. www.actr.org.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ФОНД ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА І ЗДОРОВ'Я. Фінансує дослідження і освіту в області охорони навколишнього середовища. www.aehf.com.

БРИТАНСЬКА РАДА. Мистецтво, економіка, фінанси, менеджмент, освіта, тренінги, вивчення англійської мови, право, здоров'я, наука і технології, соціальний розвиток. www.britcoun.org.

ВЕСТМІНСТЕРСЬКИЙ ФОНД ЗА ДЕМОКРАТІЮ. Є великобританською фундацією, що займається питаннями побудови демократії. www.wfd.org.

ГРОМАДСЬКИЙ ФОНД ДОСЛІДЖЕНЬ ТА РОЗВИТКУ США/ U.S. Civilian Research & Development Foundation (CRDF). Мир і процвітання через міжнародну наукову співпрацю. www.crdf.org.

ДІМ СВОБОДИ. Підтримує проекти в таких галузях: міжнародний розвиток, правозахист, освітня діяльність, організація конференцій і семінарів з питань дотримання прав людини, демократизації суспільст-

ва, розвитку вільного ринку, верховенства права, підтримка незалежних засобів масової інформації. www.freedomhouse.org.ua.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ. Грантові програми Європейського союзу передбачають фінансування проєктів у таких сферах: сільське господарство, громадянство, співпраця і розвиток, культура, медіа, економіка-фінанси, освіта, тренінг, зайнятість, енергетика, розширення, навколишнє середовище, охорона здоров'я, виробництво, інформація, інновації, правосуддя, безпека, локальний розвиток, нові технології, публічний менеджмент, дослідження, послуги, телекомунікації, планування міст, туризм, торгівля, транспорт, молодь та Вір. *Працює Представництво Європейської комісії в Україні.* www.europa.eu, welcomeurope.com, www.delukr.ec.europa.eu.

МЕРЕЖА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ДІЇ В УКРАЇНІ USAN. Підтримує розвиток громадянського суспільства в Україні. www.ucan-isc.org.ua.

ПРОГРАМА МУНІЦИПАЛЬНОГО РОЗВИТКУ, RTI. Один з найбільших центрів досліджень у сфері людського розвитку.

www.rti.org/cid.

ПРОГРАМА РЕФОРМУВАННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ – FARM. Програму реформування та модернізації сільськогосподарського сектору України (FARM) було розроблено з метою забезпечення сталого розвитку аграрного сектору в умовах розвитку ринкової економіки в Україні. Канаді провідну роль серед інших держав в підтримці реформування аграрного сектору. Метою канадсько-української Програми FARM є сприяння процесу реформування сільськогосподарського сектору України, та розвиток торгових та інвестиційних зв'язків між Канадою та Україною. www.sasktrad.sk.ca.

СВІТОВИЙ БАНК. Є одним з найважливіших джерел фінансової і технічної допомоги, що надається країнам світу, що розвиваються. Він не є банком в звичайному значенні цього слова. Організація складається з двох унікальних організацій розвитку, що належать 185 країнам-членам, – Міжнародного банку реконструкції і розвитку (МБРР) і Міжнародної асоціації розвитку (МАР). www.worldbank.org.

СПЕЦІАЛЬНА АМЕРИКАНСЬКА ДІЛОВА НАВЧАЛЬНО-ТРЕНІНГОВА ВІРТУАЛЬНА ПРОГРАМА / Special American Business Internship Training grants program (SABIT). Американські компанії запрошують вчених з країн колишнього Радянського Союзу до навчання в галузях нових технологій та управління на термін від одного до шести місяців. Ці конкурсні персональні гранти забезпечують часткове фінансування американським компаніям, які запрошуюють вчених з країн колиш-

нього Радянського Союзу для обміну інформацією та ідеями щодо нових технологій та їхнього застосування, а також для вивчення можливостей співпраці або посилення існуючих відносин. www.mac.doc.gov/sabit/.

ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ CASE УКРАЇНА. Незалежна неприбуткова громадська організація, яка проводить економічні дослідження, аналіз та прогнозування макроекономічної політики. Надає аналітичну та експертну підтримку урядовим та парламентським установам. Експерти CASE Україна беруть участь у розробці економічних реформ у сфері фіскальної та монетарної політики, міжнародної торгівлі та європейської інтеграції. Вони також брали участь у розробці програм реформування пенсійної системи та боротьби з корупцією. www.case-ukraine.kiev.ua.

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ТА ДОСЛІДНИЦЬКИЙ КОНСОРЦІУМ (EERC). Група міжнародних донорських організацій, які у 1996 році об'єдналися з метою підвищити рівень економічної освіти та досліджень у країнах колишнього Радянського Союзу. До членів Консорціуму належать такі організації: Фонд Євразія, Всесвітній банк, інститут відкритого суспільства, Корпорація Карнегі, Міністерство зовнішніх справ Норвегії, Міністерство зовнішніх справ Швеції, Фонд Стюарта та Фонд Форда. www.eerc.kiev.ua.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОНД. Організовує наукові конференції, здійснює підтримку вчених, надає вченим можливість спілкування по сітках в наступних областях: фізичні та інженерні науки, медицина, гуманітарні науки, соціальні науки, природничі науки. Надається підтримка вченим з колишнього СРСР. www.esf.org.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФОНД З РОЗВИТКУ ОСВІТИ. Кооперація та координація допомоги ЄС у реформі професійного навчання у країнах Центральної та Східної Європи. www.etf.eu.int.

ІНІЦІАТИВА З СОЦІАЛЬНОЇ ДІЇ ТА ВІДРОДЖЕННЯ ЄВРАЗІЇ. Малі гранти для екологічних та інших НУО на території колишнього СРСР в таких галузях, як збирання та поширення інформації, екологічна освіта, проекти очищення території проживання місцевої громади, законодавчі екологічні кампанії, моніторинг промислового забруднення та збереження розмаїття біологічних видів. www.isar.org.

ІНІЦІАТИВНИЙ ЦЕНТР СПРИЯННЯ АКТИВНОСТІ ТА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО ПОЧИНУ “ЄДНАННЯ”. Програма “Шлях у майбутнє” (надання грантів ГО на виконання проектів широкого діапазону суспільної та екологічної проблематики – від правової допомоги громадянам і послуг окремим когортам населення до широких проєктних заходів і практичних екологічних ініціатив). Програма грантів

для ГО “Воля громадська – сила могутня” (мета – сприяння розбудові громадянського суспільства через підтримку ОГС (організацій громадянського суспільства), які представляють і захищають інтереси громадян, впливають на формування громадської думки і на процес прийняття рішень у державі, сприяють розвиткові демократичного управління, в тому числі звітності влади перед громадою. www.ednannia.kiev.ua.

ІНСТИТУТ АСПЕНА (Фонд досліджень неприбуткового сектору). Проекти, які розглядають роль та цінності неприбуткової діяльності та традиції філантропії в таких сферах: віртуальні відносини; взаємовідносини неприбуткового, державного та бізнес секторів; загальна політика та практика. www.nonprofitresearch.org.

ІНСТИТУТ МИРУ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ. Фінансова підтримка проведення досліджень, освіта, тренінги та розповсюдження інформації щодо міжнародного миру та вирішення конфліктів. www.usip.org.

КАРПАТСЬКИЙ ФОНД. Є унікальною транскордонною регіональною фундацією, яка надає гранти та технічну допомогу громадським організаціям та органам місцевого самоврядування, зокрема у сфері міжрегіональної та транскордонної співпраці та економічного розвитку. Фонд підтримує створення партнерств між державними, приватними та неурядовими організаціями щодо співпраці у питаннях транскордонного та міжетнічного співробітництва. Метою Карпатського фонду є формування добросусідських відносин, соціальної стабільності і сприяння економічному прогресу на прикордонних територіях України, Угорщини, Румунії, Польщі, Словаччини. Для цього Карпатський фонд надає фінансову та технічну підтримку проектам, результатами яких є покращення якості життя людей у містах та сільських громадах Карпатського регіону. www.foundation.org/cf/web/branch_ua/index.jsp, www.carpathianfoundation.org.

КОРПОРАЦІЯ КАРНЕГІ В НЬЮ-ЙОРКУ. Основні напрямки: освіта, міжнародний розвиток, мир та безпека у світі, посилення демократії. www.carnegie.org.

КОРПУС МИРУ. Гранти у сферах запобігання СНІДу, підтримка сталого розвитку громади, бізнесу, освіти, інформаційних технологій. www.peacecorps.gov.

МІЖНАРОДНИЙ ЖІНОЧИЙ ФОНД. Гранти для організації, підтримки та укріплення груп жіночої рівноправності в усьому світі. www.globalfundforwomen.org.

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД “ВІДРОДЖЕННЯ”. Створений для сприяння розвиткові відкритого й демократичного суспільства в Україні,

фінансує проекти в галузі освіти, культури, видавничій та інформаційній сферах, охороні здоров'я, соціальній сфері, сприяє досягненню прозорості й відкритості законодавства та управління державою, створенню реальних умов для забезпечення впливу громадськості на державну політику, розвитку та зміцненню незалежних ЗМІ, становленню громадянського суспільства, інтеграції громад національних меншин та забезпеченню національного миру та толерантності. www.irf.kiev.ua.

МІНІСТЕРСТВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У СПРАВАХ МІЖНАРОДНОГО РОЗВИТКУ (DFID). Є урядовим міністерством Великої Британії, чиім основним обов'язком є міжнародний розвиток. Метою Міністерства міжнародного розвитку є зменшення бідності у найбідніших країнах.

www.britemb-ukraine.net/dfid, <http://ukinukraine.fco.gov.uk/en>

НАЦІОНАЛЬНА ДОСЛІДНИЦЬКА РАДА. Наукові дослідження, освіта, екологія, медицина, здоров'я, технології. www.nas.edu.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ В УКРАЇНІ. В Україні працюють наступні установи ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Фонд народонаселення ООН (ЮНФПА), Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ), Міжнародна організація з міграції (МОМ), Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБООН), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародна організація праці (МОП) та Об'єднана програма ООН з ВІЛ/СНІДу в Україні (ЮНЕЙДС). В країні також діють асоційовані організації ООН, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий Банк (СБ), Управління ООН з наркотиків та злочинності (УНЗ ООН) та Міжнародна Фінансова Корпорація (МФК), котра знаходиться у підпорядкуванні до Банку. Ці установи працюють в різних сферах і мають свої власні стратегії, але їх об'єднує загальна стратегічна ціль: допомогти народу України побудувати краще майбутнє для країни.

www.un.kiev.ua.

ПОКРАЩЕННЯ СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РОЗВИТКУ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ. Розвиток підприємництва і бізнесових навичок, вдосконалення доступу до ринків, скорочення бюрократії, поліпшення потенціалу зростання, посилення діалогу і консультацій з власниками. www.ismee.com.ua.

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА ФУНДАЦІЯ СПІВПРАЦІ ПАУСІ.

Ключові напрямки діяльності ПАУСІ: реалізація програм підтримки євроатлантичного курсу України; реформування місцевого самоврядування; запровадження міжнародних та, зокрема, європейських стандартів бізнесу; запровадження міжнародних етичних стандартів у громадсько-

му житті; активізація участі молоді у громадському житті країни.
www.pauci.org/ua/.

ПОСОЛЬСТВО ВЕЛИКОБРИТАНІЇ В УКРАЇНІ. Промоція позитивного іміджу Великобританії, підтримка торгівельних відносин між країнами. www.britemb-ukraine.net.

ПОСОЛЬСТВО НІМЕЧЧИНИ В УКРАЇНІ. Стипендії на навчання у Німеччині для українських студентів, стажування у Німеччині та підвищення професійного досвіду для журналістів, юристів, політологів та ін. www.german-embassy.kiev.ua.

ПРОГРАМА VISBY. Сприяє налагодженню зв'язків та посиленню співробітництва між освітніми та науково-дослідними установами Швеції та країн Балтійського регіону, Білорусі та України. У рамках даної програми надаються стипендії на навчання та гранти на проведення наукових досліджень у всіх галузях науки. www.studyinsweden.se.

ПРОГРАМА АКАДЕМІЧНИХ ОБМІНІВ ВІР. ФУЛБРАЙТА.
Програми Фулбрайта в Україні:

– Fulbright Scholar Program передбачає проведення досліджень або читання лекцій в університетах США.

– Junior Fulbright Program пропонує можливість проведення досліджень або підвищення кваліфікації молодим викладачам ВНЗ та дослідникам, фахівцям з бібліотекознавства та працівникам в галузі культури віком до 39 років, які вільно володіють англійською та мають дворічний досвід роботи у відповідних інституціях.

– Fulbright-Kennan. У конкурсі можуть взяти участь дослідники та викладачі з академічних інститутів, ВНЗ і наукових центрів, які активно займаються дослідницькою роботою у галузі гуманітарних та суспільних наук.

– Fulbright Graduate Student Program. Випускники ВНЗ можуть взяти участь у конкурсі для здобуття Віртуального ступеня або стажування в університетах США, починаючи з 1 вересня кожного року.

www.fulbright.org.ua.

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ООН В УКРАЇНІ. В Україні чотири головні сфери діяльності в галузі розвитку зосереджуються на демократичному врядуванні; подоланні бідності, досягненні процвітання та українських Цілей розвитку тисячоліття; місцевому розвитку та забезпеченні безпечного середовища для людського розвитку; на енергетиці та навколишньому природному середовищі. www.undp.org.ua.

ПРОГРАМА РОЗШИРЕННЯ ДОСТУПУ ТА НАВЧАННЯ ІНТЕРНЕТ. Програма, яка має своєю ціллю відкривати учасникам програм, фінансованих Інформаційним агентством США, можливості мере-

жі Інтернет, встановлюючи зв'язок між ними та надаючи допомогу в оволодінні навичками користування мережею. Консультанти цієї програми працюють у Києві та Харкові. www.ua.iatp.net.

РАДА МІЖНАРОДНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОБМІНІВ IREX. Сприяння взаєморозумінню та міжнародній співпраці між США та країнами Центральної та Східної Європи, Євразії та Південно-Східної Азії. IREX працює в таких галузях: вдосконалення вищої освіти; підтримка незалежної преси; сприяння розвитку мережі Інтернет; побудова громадянського суспільства. www.irex.kiev.ua.

ДЕПАРТАМЕНТ (МІНІСТЕРСТВО) З ПИТАНЬ ДОВКІЛЛЯ, ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ (DEFRA). Забезпечення здорового навколишнього середовища, в якому ми і майбутні покоління можуть процвітати. Як правило, проекти екологічного спрямування. www.defra.gov.uk.

ІНСТИТУТ "СХІД-ЗАХІД". Підтримка безпеки, економічного розвитку, інтеграція України в Європу, проблеми екології. www.iew.org, www.ewi.org.ua.

ТРЕСТ У ПІДТРИМКУ ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ. Підтримка культурних обмінів та обмінів, спрямованих на навколишнє середовище між професіоналами з США, Росії та країн Центральної та Східної Європи. www.tmuny.org.

УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД СОЦІАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ. Неприбуткова організація, яку було створено Постановою Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2000 р. № 740. Покращення умов життя бідних та вразливих груп населення у визначених громадах. Розширення можливостей громад та вразливих груп населення у вирішенні важливих соціальних проблем тощо. www.usif.kiev.ua.

ФОНД АРТУРА ШУЛЬЦА. Пріоритетні напрямки: охорона навколишнього середовища, мале підприємництво, допомога недієздатним, зміцнення миру та розуміння між людьми. www.absfoundation.org.

ФОНД БІЛЛА І МЕЛНДИ ГЕЙТСІ. Всесвітня програма здоров'я. www.gatesfoundation.org.

ФОНД БРЕДЛІ. Проекти, спрямовані на виховання почуття громадянства в будь-якій сфері (економіка, політика, культура, громадянське суспільство). www.bradleyfdn.org.

ФОНД ДЖОНА Д. ТА КЕТРІН Т. МАКАРТУРІВ. Приватна, незалежна благодійна організація, допомагає групам і приватним особам, які хочуть досягти кращих умов життя людей. <http://www.macfound.org>, www.macfound.ru.

ФОНД ДОЕН. Підтримує проекти, що впливають на захист навко-

лишнього середовища або допомагають біженцям та людям у країнах, що розвиваються. www.doen.nl.

ФОНД ІМ. СТЕФАНА БАТОРІЯ. Пріоритетні галузі: підвищення ролі та залучення громадянського суспільства, підвищення рівня громадських свобод та правових норм, розвиток міжнародного співробітництва та солідарності. www.batory.org.pl.

ФОНД ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ГУМБОЛЬДТА. Фонд імені Олександра фон Гумбольдта – одна з найбільших організацій Німеччини, яка фінансово підтримує іноземних учених. www.humboldt-foundation.de/en.

ФОНД КОТТОНВУДА. Програми: захист навколишнього середовища, культурний обмін, задоволення головних потреб людей, використання роботи волонтерів. www.cottonwoodfdn.org.

ФОНД СОРОСА / ІНСТИТУТ ВІДКРИТОГО СУСПІЛЬСТВА. Гранти в області освіти, економічного розвитку, уряд, здоров'я, людські права, судова система, мистецтво, культура, захист прав жінок. www.soros.org.

ФОНД ЧАРЛЬЗА СТЮАРТА МОТТА. Підтримує програми у трьох основних напрямках: громадянське суспільство, навколишнє середовище, шляхи подолання бідності. www.mott.org.

ФОНД СХІДНА ЄВРОПА. Надає можливість громадянам будувати своє майбутнє, мобілізуючи ресурси, посилюючи громади та підтримуючи співпрацю суспільства, влади та бізнесу. www.eef.org.ua.

ЦЕНТР МЕДІАРЕФОРМ. Підтримка проектів для ЗМІ, спрямованих на побудову громадянського суспільства, забезпечення прозорості й підзвітності органів влади, консолідацію суспільства, свободу ЗМІ. www.mediareform.com.ua.

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД “ВІДРОДЖЕННЯ”. Завдання Фонду – фінансово та організаційно сприяти становленню демократичного, відкритого суспільства в Україні шляхом підтримки значущих для його розвитку громадських ініціатив. www.irf.kiev.ua.

БРИТАНСЬКА РАДА В УКРАЇНІ. Розвиток взаємовигідних стосунків між народами Британії та іншими країнами і сприяння визнанню британських творчих ідей і надбань. www.britishcouncil.org.ua.

АГЕНТСТВО США З МІЖНАРОДНОГО РОЗВИТКУ (USAID). Надзвичайно широкий спектр грантових програм.

<http://ukraine.usaid.gov>.

ДОВІДНИК З ПОЛІТИКИ ТА ПРОГРАМ ФІНАНСУВАННЯ ЄС 2008. Містить інформацію про можливості отримання фінансування в межах бюджету ЄС, про те, хто може отримати це фінансування і як подавати заявки на участь в різноманітних програмах. http://gurt.org.ua/uploads/news/2008/12/10/book_ecas_2008.pdf.

КАНАДСЬКИЙ ФОНД ПІДТРИМКИ МІСЦЕВИХ ІНІЦІАТИВ.

Є програмою підтримки малих проєктів, спрямованих на підтримку ініціатив українських громадських організацій щодо сприяння демократичному розвитку суспільства через покращення економічного, культурного, соціального становища громадян України. www.international.gc.ca.

РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР ГУРТ. Центр суспільної інформації та експертизи, що сприяє суспільним перетворенням в Україні, використовуючи та розвиваючи потенціал організацій громадянського суспільства. Постійно оновлюється інформація про різноманітні грантові програми. www.gurt.org.ua.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФОНД НА ПІДТРИМКУ ДЕМОКРАТІЇ (NED). Політичні та економічні свободи, сильне громадянське суспільство, незалежні ЗМІ, права людини та верховенство закону. <http://www.ned.org>.

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ООН (ПРООН). В Україні чотири головні сфери діяльності в галузі розвитку зосереджуються на демократичному врядуванні; подоланні бідності, досягненні процвітання та українських Цілей розвитку тисячоліття; місцевому розвитку та забезпеченні безпечного середовища для людського розвитку; на енергетиці та навколишньому природному середовищі. www.undp.org.ua/ua.

ПОСОЛЬСТВО КОРОЛІВСТВА НІДЕРЛАНДІВ. Підтримка соціальних трансформацій в Україні та Молдові. Сільськогосподарські програми. www.netherlands-embassy.com.ua.

ПОСОЛЬСТВО СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ В УКРАЇНІ. Програми Відділу преси, освіти та культури Посольства. Програма “Демократичні гранти” спрямована на підтримку перспективних проєктів, призначених сприяти демократичним перетворенням в Україні. <http://kiev.usembassy.gov/>.

ШВЕДСЬКЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ ТА РОЗВИТКУ SIDA. Урядова організація, головне завдання якої – допомогти людям покращити життя. Різноманітні грантові програми. www.sida.se.

ШВЕДСЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ЦЕНТР. Боротьба з бідністю, сільське господарство та сільська місцевість, кооперація. www.sccportal.org.

ПОСОЛЬСТВО ЯПОНІЇ В УКРАЇНІ. Культура, освіта, інновації та інвестиції. www.ua.emb-japan.go.jp/U/ODA/ODA_ukraine.htm.

ШВЕЙЦАРСЬКА АГЕНЦІЯ З РОЗВИТКУ ТА СПІВРОБІТНИЦТВА (SDC). Заохочення демократичних реформ, економіка, громадянське суспільство, сільське господарство тощо. www.swisscooperation.org.ua.

ФОНД СХІДНА ЄВРОПА. Просування ідеї корпоративної соціальної відповідальності, місцевий економічний розвиток, муніципальні партнерства, бізнес та економічна освіта, сприяння ефективній роботі органів державної влади та місцевого самоврядування. www.eef.org.ua.

КАНАДСЬКЕ АГЕНТСТВО МІЖНАРОДНОГО РОЗВИТКУ (CIDA). Широкий спектр грантових програм. www.acdi-cida.gc.ca/cidaweb/cpo.nsf/fWebCSAZen?ReadForm&idx=01&CC=UA.

ВСЕУКРАЇНСЬКА БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ “ВСЕУКРАЇНСЬКА МЕРЕЖА ЛЮДЕЙ, ЯКІ ЖИВУТЬ З ВІЛ”. Покращання життя зазначеної категорії людей. <http://network.org.ua/joomla/index.php?lang=uk>.

ФОНД OPEN UKRAINE. Проекти соціальні, просвітницькі, у сфері місцевого самоврядування, культури. www.openukraine.org/ua, <http://ua.prostirzmin.org>.

МІЖНАРОДНИЙ БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД “УКРАЇНА 3000”. Програми просвітницького, культурологічного характеру, охорона здоров'я матері та дитини. www.ukraine3000.org.ua.

БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД “РОЗВИТОК УКРАЇНИ”. Програми у сфері охорони здоров'я, дитинства, сім'ї, наукові, освітні програми. www.fdu.org.ua.

МІЖНАРОДНИЙ БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД ОЛЕКСАНДРА ФЕЛЬДМАНА. Працює у сфері захисту прав дитини, підтримки розвитку науки та культури, збереження пам'яті та духовності. <http://feldmanfund.org/>.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД “ДИТЯЧИЙ СВІТ”. Підтримка програм, спрямованих на захист дитинства. <http://www.dytsvit.org.ua/ua/index.php>.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД “КРОНА”. Надання довгострокових ресурсів для системного вирішення найактуальніших соціальних проблем українського суспільства, в першу чергу проблем дитинства, а також сприяння покращенню ефективності добродійності в Україні. www.krona.niko.ua.

ФОНД “ЦЕНТР СОЦІАЛЬНИХ ПРОГРАМ РУСАЛА В УКРАЇНІ”. Підтримка соціальних місцевих ініціатив. <http://csp.nikportal.net>.

ВІРТУАЛЬНИЙ РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР. Інформація для недержавних організацій про донорів, програми, проекти, гранти. <http://www.ngo.org.ua>.

ЛІГА РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ. Сайт коаліції недержавних організацій, яка координується віртуально. www.ligarc.org.ua.

ВОЛИНСЬКИЙ РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР (ВРЦ). Є агенцією з роз-

витку територіальних громад північно-західного регіону України. Інформація про проекти і гранти, пов'язані з регіоном діяльності. www.vrc.rv.ua.

ГРОМАДСЬКИЙ ПРОСТІР. Усе для третього сектору на одному порталі. <http://www.civicua.org>.

БІРЖА ПРОЕКТІВ ДЛЯ ДОНОРИВ. Технічний ресурс, який обслуговує взаємодію та спілкування донорської спільноти в Україні. Ресурс не оновлюється, але є надзвичайно великий перелік донорських організацій в Інтернеті. www.marketplace.org.ua/pmd/funds/index.jsp.

ВІРТУАЛЬНА ФУНДАЦІЯ. Унікальна програма філантропії, що підтримує масові ініціативи у всьому світі. www.virtualfoundation.org.

ФОНД ДОПОМОГИ БЛАГОДІЙНИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ. Програми благодійництва та соціального підприємництва. www.cafonline.org

УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА. Є виконавцем Національної Програми є прискорення розвитку малого підприємництва. Має регіональні відділення. <http://ufpp.kiev.ua>

ФОНД СПРИЯННЯ МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННЮ УКРАЇНИ. Є центральною науково-методичною, консультативною та координуючою установою, створеною при Президентові України для підтримки місцевого самоврядування в Україні. Проводить щорічно Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування. Останній термін подання проектів у 2009 році – 30 травня 2009 року. www.municipal.gov.ua

ДЕЯКІ АГРАРНІ МІНІСТЕРСТВА КРАЇН СВІТУ

- Міністерство аграрної політики України – www.minagro.gov.ua
- Міністерство сільськогосподарського господарства Російської Федерації – www.mcx.ru
- Міністерство сільського господарства і продовольства Республіки Беларусь – www.mshp.minsk.by/
- Міністерство сільського господарства Грузії – www.parliament.ge/GOVERNANCE/GOV/agriculture.html
- Міністерство сільського господарства Литви – www.zum.lt
- Міністерство сільського господарства Латвії – www.cs.ltu.lv/ZemMin/Index2.html
- Міністерство сільського господарства Естонії – www.agri.ee
- Федеральне міністерство сільського та лісового господарства Австрії – www.bmlf.gv.at/
- Департамент зі справ навколишнього середовища, харчових та сільськогосподарських справ Великої Британії – www.defra.gov.uk
- Міністерство малих підприємств, торгівлі та сільського господарства Бельгії – www.cmlag.fgov.be
- Міністерство сільського господарства та лісового господарства Болгарії – www.mzgar.government.bg
- Міністерство сільського господарства, навколишнього середовища та рибної промисловості Голландії – www.minlnv.nl
- Міністерство сільського господарства Республіки Греція – www.minagric.gr
- Міністерство харчової промисловості, рибного та сільського господарства Данії – www.fvm.dk
- Департамент сільського господарства та харчової промисловості Ірландії – www.irlgov.ie/daff
- Міністерство сільського господарства Ісландії – <http://brunnur.stjr.is/interpro/lan/lan.nsf/pages/lan>
- Міністерство сільського та рибного господарства і харчової промисловості Іспанії – www.mapa.es/
- Національний інститут аграрної економіки Італії – www.inea.it/
- Міністерство сільського господарства, лісового господарства та водних ресурсів республіки Македонія – www.mzsv.gov.mk
- Міністерство сільського та лісового господарства Мальти – www.magnet.mt/ministries/agric/

- Федеральне міністерство харчової промисловості, лісового та сільського господарства Німеччини – www.bml.de
- Міністерство сільського господарства Норвегії – <http://odin.dep.no/ld/eng/>
- Міністерство сільського господарства Польщі – www.minrol.gov.pl
- Міністерство сільського господарства, рибної промисловості та розвитку села Португалії – www.min-agricultura.pt
- Міністерство водних та лісових ресурсів та охорони навколишнього середовища Румунії – www.mappm.ro
- Міністерство сільського господарства Словачії – www.mpsr.sk
- Міністерство сільського господарства Словенії – www.sigov.si:90/mkgrp
- Міністерство сільського господарства Угорщини – www.fvm.hu/aindex.html
- Міністерство сільського та лісового господарства Фінляндії – www.mmm.fi
- Міністерство сільського господарства Франції – www.agriculture.gouv.fr
- Міністерство сільського та лісового господарства Хорватії – www.mps.hr
- Міністерство сільського господарства Чеської Республіки – www.mze.cz
- Міністерство сільського господарства Швеції – <http://jordbruk.regeringen.se/index.htm>
- Департамент сільського господарства, рибної промисловості та лісового господарства Австралії – <http://www.affa.gov.au/>
- Міністерство сільського господарства Бразилії – <http://www.agricultura.gov.br/>
- Департамент сільського господарства Брунея – <http://www.brunet.bn/gov/doa/doa.htm>
- Міністерство сільського господарства Венесуели – <http://www.mac.gov.ve/>
- Міністерство сільського господарства та харчової промисловості В'єтнаму – <http://www.batin.com.vn/vninfo/ministry/afi.htm>
- Міністерство сільського господарства. Міністерство рибної промисловості, врожаю та тваринництва Гаяни – <http://www.sdn.org.gy/minagri/>
- Міністерство сільського господарства та меліорації Єгипту – <http://www.agri.gov.eg/>

- Міністерство сільського господарства та розвитку Ізраїлю – <http://www.agri.gov.il/>
- Департамент сільського господарства та кооперації Індії – <http://www.nic.in/agricoop/welcome.html>
- Міністерство сільського господарства Індонезії – <http://www.deptan.go.id>
- Міністерство сільського господарства Ірану – <http://www.moa.or.ir/>
- Міністерство сільського господарства Канади – <http://www.agr.ca>
- Міністерство сільського господарства, розвитку тваринництва та маркетингу Кенії – <http://www.kenyaweb.com/kenyagov/agricult/agricult.html>
- Міністерство сільського господарства Китаю – <http://www.agri.gov.cn/>
- Міністерство сільського господарства Колумбії – <http://www.minagricultura.gov.co/>
- Міністерство сільського та лісового господарства Кореї – <http://www.maf.go.kr/english/default.html>
- Міністерство сільського господарства, харчових технологій та природних ресурсів Мавританії – <http://ncb.intnet.mu/moa/index.htm>
- Міністерство сільського господарства, тваринництва та розвитку села Мексики – <http://www.sagar.gob.mx/>
- Міністерство сільського господарства Монголії – <http://www.pmis.gov.mn/agriculture/ind6.htm/>
- Міністерство сільського та лісового господарства Нової Зеландії – <http://www.maf.govt.nz/MAFnet/index.htm>
- Міністерство сільського господарства Перу – <http://www.minag.gob.pe/>
- Національний департамент сільського господарства Південної Африки – <http://www.nda.agric.za/>
- Міністерство сільського господарства та тваринництва Сальвадору – <http://www.casapres.gob.sv/ministerios/mag/welcome.htm>
- Міністерство сільського господарства та води Саудівської Аравії – <http://www.agrwat.gov.sa/>
- Міністерство сільського господарства та кооперативів Таїланду – <http://www.moac.go.th/>
- Міністерство тваринництва, сільського та рибного господарства Уругваю – <http://chasque.chasque.apc.org/mgap/>

- Міністерство сільського господарства, рибного та лісового господарства Фіджі – http://www.fiji.gov.fj/m_agriclt/index.html
- Національне управління харчової промисловості Філіппін – <http://www.nfa.gov.ph/>
- Департамент сільського господарства Сполучених Штатів Америки – <http://www.usda.gov/>
- Міністерство сільського господарства та гірничої промисловості Ямайки – http://www.fiscal.org.jm/ja_gov_min/gov_agricult.html
- Міністерство сільського господарства, лісового та рибного господарства Японії – <http://www.maff.go.jp/eindex.html>

ДЕЯКІ СПЕЦІАЛІЗОВАНІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Сільськогосподарські сервери, бібліотеки

- Віртуальна бібліотека по сільському господарству – www.fadr.msu.ru/rin/lib-r.html
- Російська Сільська Інформаційна Мережа – <http://fadr.msu.ru/>
- Сільськогосподарський галузевий сервер – <http://www.agromage.com/>

Компанії, які надають комплекс послуг сільськогосподарському виробництву

- Компанія “Райз” – www.rise.kiev.ua
- Підприємство “Україносервіс” – www.uas.com.ua/
- ВАТ ПКФ “СБ” – www.sbcorp.ru
- FDA Center for Veterinary Medicine – www.fda.gov/cvm
- NetVet Veterinary Resources – <http://netvet.wustl.edu/vet.htm>
- WWW Virtual Library: Veterinary Medicine – <http://netvet.wustl.edu/vetmed.htm>
- The American Phytopathological Society (APS) – <http://www.apsnet.org/>
- New Crop Resource Online Program – www.hort.purdue.edu/newcrop/home

Садівництво та озеленення

- Електронний журнал для садівників – www.gardenmag.com/
- The Garden Gate on Prairienet – www.prairienet.org/garden-gate
- Horticulture in Virtual Perspective – <http://hortwww-2.ag.ohio-state.edu/hvp/HVP1.html>
- Horticulture Solutions Series – www.ag.uiuc.edu/~robsond/solutions/hort.html
- Internet Directory for Botany: Gardening – www.helsinki.fi/kmus/bothort.htm
- Virginia Cooperative Extension Information Resources – www.ext.vt.edu/resources

Насіннєвий матеріал

- Компанія насіннєвої торгівлі – www.cst-seeds.com/index_about.html

Птахівництво

- Виробник обладнання для птахівництва – <http://hellmann.euro.ru>
- Компанія “Вол стар” – <http://volstar.yaroslavl.ru/>
- Уральський Автомоторний Завод – www.novouralsk.ru/~razmer/
- Птица автоматик – www.chat.ru/~ptiza_automatic/
- БАТ “Схемотехніка” – www.incubator.rlda.ru/
- Hellmann Poultry – www.ptizevod.narod.ru/index.htm
- Галузевий портал по птахівництву – www.webpticeprom.ru/

Англомовні ресурси

- Forest Industry Network – www.forestind.com/
- LL Bean’s Park Search Site www.llbean.com/parksearch
- National Forests (GORP) – www.gorp.com/gorp/resource/US_National_Forest/main.htm
- WWW Virtual Library: Forestry – www.metla.fi/info/vlib/Forestry.html

Лісівництво

- Лісові Інтернет-ресурси – www.arboretum.ru
- Лісове господарство – <http://top.biz.ru/index.phtml>
- Природа Росії, національний портал – www.priroda.ru/res/4/ukazatel.html
- Лісова галузь, інформаційний портал – www.wood.ru
- Модельний ліс “Гассинский” – <http://gassi.khv.ru>
- Все про російські ліси – www.forest.ru
- Підприємства лісопромислового комплексу – www.lestehnika.ru
- Довідник лісової галузі Республіки Комі – www.komi.com/wood

Механізація лісового господарства

- Каталог по підприємствам лісового господарства – <http://list.mail.ru/catalog/28509.html>

- Підприємства по виробництву лісгосподарської техніки –
www.chr.ru/tractor/
www.velmash.ru
www.new.mart.ru/leshoz
www.lestehnika.ru
www.pues.ru/lhm/cat_1.htm
<http://apreltractor.narod.ru/old/park.php3-model89.htm>
- Асоціації виробників лісового обладнання – www.lismash.com.ua
- Онежський тракторний завод – <http://home.onego.ru/otz/index.html>
- ТОВ “С-Агросервіс” – www.agroservis.ru/index.htm
- Продажу запчастин до тракторів МТЗ – www.tractor-mtz.nm.ru
- Представництво HUSQVARNA в Україні – www.forest.com.ua/
- ТОВ “ЮОМТ” – www.tractor.dp.ua

Обладнання для первинної та поглибленої переробки сільськогосподарської продукції

- ТОВ Техніка для упаковки – www.techpack.ru/

Хвороби, шкідники, системи захисту рослин, добрива

- The American Phytopathological Society (APS) – www.apsnet.org
- “Монсанто” – www.monsanto.com
- “Сумітомо Корпорейшн” – www.sumitomocorp.co.jp
- “Томен Корпорейшн” – www.tomen.co.jp/earthee.html
- “Байер Кроп Сайенс” – <http://www.bayercropscience.kiev.ua/>
- “Новартис” – www.novartis.com/
- “Авентис” – www.aventis.com
- Dow Agro Sciences – www.dowagro.com/
- FMC Corporation – www.fmc.com/
- Chemtura Corporation – www.uniroyalchemical.com
- Компанія “Райз” – www.rise.ua
- “Украгросервіс” – <http://www.ukragroservice.com>
- ТОВ “Агро-Україна” – <http://www.au.ukrbiz.net/>
- Виробники засобів захисту рослин та добрив Росії – <http://www.avias.com/services/analytics/base/252.html>

Бджільництво

- Журнал “Пчеловодство” – <http://www.beekeeping.orc.ru>
- Портал про бджільництво – www.honey.ru
- Портал про бджільництво – <http://www.apis.euro-honey.com>
- Бджільницька компанія “Тенторіум” – www.tentorium.ru/main/
- Все про бджіл – www.zooclub.ru/chlen/nasek/dpchely.shtml
- Продукти бджільництва – www.honey.narod.ru
- Поради пасічника – <http://olegverh.chat.ru/>
- Альпійський вулик – www.alpine.newmail.ru/
- Спеціалізований сайт для пасічників – www.beeland.ru
- Домашня сторінка пасічників Стяжкових – <http://www.nsk.su/~siv/honey.htm>
- Каталог сайтів про бджільництво – www.beeworld.dem.ru
- Міжнародні сайти по бджільництву – <http://www.joeant.com/DIR/info/get/1967/18089>

ЛІТЕРАТУРА

З ПИТАНЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ДОРАДНИЦТВА

1. Закон України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” від 17 червня 2004 р. № 1807 – IV. // Урядовий кур’єр. – 2004. – 23 червня.
2. Закон України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”: Науково-практичний коментар. Р.Я. Корінець, М.П. Гриценко, Ю.М. Берездецький, Ю.Я. Кухарчук та ін. / За ред. Р.Я. Корінця. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2007. – 248 с.
3. Алексійчук В.М., Асаула М.І., Брязгун Н.П., Вітковський М.П., Дем’яненко М.Я. Організація інформаційно-консультаційного забезпечення АПК України / Петро Трохимович Саблук (ред.). – К., 2003. – 437с.
4. Активные методы обучения в системе подготовки специалистов и руководителей. – Отв. ред. Р.Ф. Жуков. – Л., 1989. – 104 с.
5. Бакиш А.В. Теория и практика тренинга. – М., 2001. – 352 с.
6. Блинов А. О., Бутырин Г. Н., Добренъкова Е. В. Управленческий консалтинг корпоративных организаций: Учебник для студ. вузов / Московский гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. – М.: Инфра-М, 2002. – 192с.
7. Бородіна О.М. Концептуальні основи розвитку дорадчих служб в Україні // Економіка АПК. – 2001. – №3. – С. 31–38
8. Бородіна О.М. Сільськогосподарське дорадництво та проблеми його кадрового забезпечення. – К.: ІАЕ УААН, 2001. – 72 с.
9. Бутенко Т.А. Аграрний консалтинг: Конспект лекцій / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2005. – 46 с.
10. Бутенко Т.А. Аналіз та тенденції розвитку системи інформаційно-консультаційного обслуговування агропромислового виробництва в Україні // Розвиток фінансової системи України в умовах ринкових трансформацій: Зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. вчених, викладачів та практичних працівників. – Вінниця: “Ландо ЛТД”, 2004. – С. 279–284.
11. Бутенко Т.А. Вплив діяльності інформаційно-консультаційних служб на ефективність використання земельних ресурсів // Вісник ХНАУ. – 2003. – №6. (Сер. Економіка АПК і природокористування). – С. 232–237.

12. Бутенко Т.А. Завдання інформаційно-консультаційних служб в забезпеченні інноваційної діяльності агроформувань // Сталий розвиток аграрного сектора економіки: Матеріали міжнар. наук.-прак. конф. студ. і молодих учених / Харк. нац. аграр. ун-т. – Х., 2004. – С. 47–49.
13. Бутенко Т.А. Інформаційне забезпечення як фактор удосконалення управління сільськогосподарським виробництвом // Вісник ХДАУ. – 2001. – №9. (Сер. Економіка АПК і природокористування). – С. 27–31.
14. Бутенко Т.А. Концепція створення постійно діючого дорадчого центру в ХНАУ // Вісник ХНАУ. – 2003. – №4. (Сер. Економіка АПК і природокористування). – С. 115–122.
15. Бутенко Т.А. Концептуальні положення подальшого розвитку системи інформаційно-консультаційного обслуговування агробізнесу в Харківській області // Вісник ХНАУ. – 2005. – №3 – (Сер. Економіка АПК і природокористування). – С. 164–171.
16. Бутенко Т.А. Передумови формування ринку інформаційно-консультаційних послуг в Україні // Вісник ХНАУ. – 2004. – №7. (Сер. Економіка АПК і природокористування). – С. 310–315.
17. Бутенко Т.А. Проблеми удосконалення управління сільськогосподарським підприємством // Вісник ХДАУ. – 2001. – №6. – (Сер. Економіка АПК і природокористування). – С. 240–242.
18. Бутенко Т.А. Розвиток системи інформаційно-консультаційних послуг в АПК Харківській області // Ринкова трансформація економіки АПК / Соціально-економічні проблеми розвитку села.: Кол. монографія у 4-х ч. / За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнева / ІАЕ УААН. – Ч.1– К., 2002. – С. 317–320.
19. Бутенко Т.А. Роль інформаційно-консультаційного обслуговування в підвищенні економічної ефективності сільськогосподарського виробництва // Вісник ХНАУ. – 2002. – №7. (Сер. Економіка АПК і природокористування). – С. 146–150.
20. Бутенко Т.А. Формування ринку інформаційно-консультаційних послуг в аграрному секторі економіки: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.07.02 / Харківський національний аграрний ун-т ім. В.В.Докучаєва. – Х., 2006. – 21 с.
21. Ващенко Г.О. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. – К.: Українська видавнича спілка, 1997. – 86 с.
22. Верба В.А., Решетняк Т.І. Організація консалтингової діяльності: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 244 с.

23. Галич О.А., Сосновська О.О. Сільськогосподарське дорадництво: навч. посіб. для студ. ВНЗ. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 367 с.
24. Гладій М. Національна сільськогосподарська дорадча служба в Україні – проблеми і нагальність. Становлення і розвиток сільськогосподарської дорадчої служби в Україні. – К.: М-во Великобританії у справах міжнародного розвитку, 2001. – 102 с.
25. Глухов В.В., Кобышев А.Н., Козлов А.В. Организация консультационной деятельности (консалтинг): Учебное пособие. – СПб.: ГУЭФ – 1995. – 114с.
26. Гончаров Михаил Иванович, Лемзяков Григорий Анатольевич. Консалтинг в антикризисном управлении. Теория и практика. – М.: Экономика, 2006. – 245 с.
27. Грехнев В.С. Культура психологического общения. – М.: Просвещение, 1990. – 144 с.
28. Громов А.В. Консалтинг малого предпринимательства / Санкт-Петербургский гос. ун-т экономики и финансов. – Препр. – СПб.: Издательство СПбГУЭФ, 2002. – 36 с.
29. Гуус-Бруун Тобен. Данська сільськогосподарська дорадча служба: ми вкладаємо знання в роботу. – Аспекти сільського розвитку. №3 (4)/2005. – С. 63–65.
30. Дерлеменко В.В. Розповсюдження сільськогосподарської науково-технічної інформації. – К.: ІАЕ УААН, 1999. – 410 с.
31. Дерлеменко В.В. Сільськогосподарські інформаційні консультативно-освітні служби: Монографія. – К.: ІАЕ УААН, 2001. – 452 с.
32. Эффективная информационная работа: Посібник. Міжнародна фінансова корпорація (член групи Світового Банку) спільно з Британським Фондом Ноу-Хау. Видавництво “Століття”, 1998.
33. Жаворонкова Г.В. Інформаційне підприємництво: інновації, консалтинг, маркетинг / Національний авіаційний ун-т. – К.: НАУ, 2003. – 366 с.
34. Жевтяк А.П., Тюнякин М.Л. Определение цены консалтинга в России и зарубежных странах. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2000.
35. Збірник наукових праць майстер-класу “Роль дорадчих служб у підвищенні рентабельності сільськогосподарського виробництва”. – К.: ТОВ “Норі та-плюс”, 2007. – 142 с.
36. Збірник тез доповідей по Круглому столу “Створення науково-популярних фільмів: “Розвиток дорадництва в Україні”. – К.: Видавничий центр НАУ, 2006. – 88 с.

37. Збірник тез доповідей “Сільськогосподарська дорадча діяльність: механізм, програми, досвід” в рамках II Міжнар. виставки сільського господарства “ІнтерАГРО 2006”. – К.: Видавничий центр НАУ, 2006. – 108 с.
38. Зильберман Мел. Консалтинг: методи и технологии: пер. с англ. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007. – 426 с.
39. Зиновьев И.Ф., Тебенко В.Н. Эффективность управленческого консультирования // Экономика и управление, 1999. – №5. – С. 22–24.
40. Зиновьев Ф.В., Лобанов Н.И., Тебенко В.Н. Управленческое консультирование. – Симферополь: Таврия, 2000. – 154 с.
41. Иванок Т.Б. Інформаційний ринок АПК в сучасних умовах // Економіка АПК. – 2001. – №4. – С. 116–120.
42. Інноваційний менеджмент сталого розвитку на прикладі агропромислового комплексу: Навч. посібник / І.Я. Гришин, Д.І. Мазоренко, О.К. Бурова, Л.М. Тіщенко, Т.А. Бутенко та ін.; За ред. акад. Д.І. Мазоренка і проф. О.К. Бурової. – Х., 2005. – 315 с.
43. Інноваційні технології навчання в системі підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців // Під заг. ред. В.Г. Логвинова та С.К. Хаджираєвої. – Одеса: ОРІДУ УАДУ, 2002. – 253 с.
44. Інтерактивні методи навчання: Навчальний посібник / За заг. ред. П. Шевчука і П. Фенріха. – Щєцін: Вид-во WSAP, 2005. – 170 с.
45. Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: Зб. наук. праць №3: Всеукраїнська спілка інформаційних фахівців АПК, 2000. – С. 98–105.
46. Інформаційні системи і технології в економіці: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В. С. Пономаренка – К.: ВЦ “Академія”, 2002. – 544 с. (Альма-матер).
47. Информационно-консультационная служба в АПК. Учебное пособие / Под ред. В. М. Кошелева и В. В. Маковецкого. –М.: Агроконсалт, 2001. – 348 с.
48. Информационно-консультационная служба в сельском хозяйстве: Теор. основы ИКС: Учеб. пособие / В.А. Стороженко, Р.И. Словцов, Л.М. Голенева и др.; Под общ. ред. проф. В.А. Стороженка. – М.: Учеб.-изд. отдел центра “Земля России”, 1999. – 103 с.
49. Інформатизація агропромислового комплексу: Проблеми та шляхи вирішення / за ред. П.Т. Саблука, В.П. Ситника,

- М.Я. Дем'яненко, М.Ф. Кропивка. – К.: ІАЕ УААН, 1998. – 89 с.
50. Калачевська Л.І. Забезпечення процесу формування та функціонування аграрного ринку // *Основи формування та функціонування аграрного ринку: Навч. посібник / Під ред. І.М. Брюховецького.* – Суми: Козацький вал, 2001. – С. 278–285.
 51. Калачевська Л.І. Концептуальні положення системи інформаційно-консультаційного забезпечення підприємств АПК Сумської області // *Вісник Сумського національного аграрного університету. Сер. Фінанси і кредит.* – 2001. – №2(11). – С. 219–222.
 52. Калачевська Л.І. Організація наукового забезпечення агропромислового виробництва Сумського регіону // *Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу: Мат-ли Всеукр. конф. молодих учених-аграрників, Харків, 11–13 жовтня 2000 р. / Харк. держ. аграр. ун-т.* – Харків, 2000. – С. 54–55.
 53. Калачевська Л.І. Організація та фінансування дорадницьких служб в сільському господарстві // *Современные технологии, экономика и экология в промышленности, на транспорте и в сельском хозяйстве: Сб. статей по материалам 7-й междунар. науч.-метод. конф.* – Т. 2. – Алушта, 2000. – С. 47–53.
 54. Калачевська Л.І. Особливості розвитку інформаційного сервісу в аграрній сфері // *Вісник Сумського державного аграрного університету. Сер. Фінанси і кредит.* – 2000. – №1(8). – С. 126–129. – 0,31 друк. арк.
 55. Калачевська Л.І. Результати та напрямки реформування аграрного сектора економіки Сумської області // *Таврійський науковий вісник. Вип. 18 / Херсонський ДАУ.* – Херсон, 2001. – С. 186–192.
 56. Калачевська Л.І. Світовий досвід функціонування дорадництва в аграрному бізнесі // *Основи підприємницької діяльності та агробізнесу: Навч. посібник / Під ред. І.М. Брюховецького.* – Суми: Козацький вал, 2001. – С. 420–433.
 57. Калачевська Л.І. Удосконалення організаційно-економічного механізму інформаційно-консультаційного забезпечення в інфраструктурі аграрного бізнесу (на матеріалі Сумської області): Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.07.02 / Харківський держ. аграрний ун-т ім. В.В.Докучаєва. – Х., 2002. – 20с.
 58. Калачевська Л.І. Удосконалення роботи інформаційно-консультаційної служби в регіоні // *Вісник Сумського державного*

- аграрного університету. Сер. Фінанси і кредит. – 2000. – №2(9). – С. 105-107.
59. Кальна-Дубінюк Т.П., Бесчастна М.В. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи під керівництвом викладача з дисципліни “Основи управлінського консалтингу” для магістрів державної служби, НАУ, 2007 – 33 с.
 60. Кальна-Дубінюк Т.П. Научный подход в принятии решений – путь к успеху в Экстеншн // Материалы конф. участников американской программы обмена профессорско-преподавательскими составами. Вашингтон. – США. – 2000. – С. 33–37.
 61. Кальна-Дубінюк Т.П. Досвід реалізації інформаційно-консультативних програм служби Екстеншн у світі та модель їх розвитку в Україні. Зб. Вісник НАУ. – Вип. 41, 2001. С. 56–61.
 62. Кальна-Дубінюк Т.П. Особливості створення та функціонування сільськогосподарської дорадчої служби – Extension // Економіка АПК. – 2002. №4. – С. 118–123.
 63. Кальна-Дубінюк Т.П., Давиденко В.Є., Марченко В.В. Дослідження напрямків розвитку агроконсалтингової діяльності та освіти в Україні // Аграрна наука та освіта. 2002. – Т.3. №1-2. – С. 67–73.
 64. Калянов Г.Н. Консалтинг: от бизнес-стратегии к корпоративной информационно-управляющей системе. – М.: Горячая линия-Телеком, 2004. – 208 с.
 65. Капштик М.В. Дорадництву – зелену вулицю! // Пропозиція. – 2001. – №10. 2001. – С. 21–23.
 66. Карамушка Л.М. Психологія управління: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2003. – 158 с.
 67. Ковальчук Г.О. Організація навчання з економіки: Навчальний посібник. – К.: Київський національний економічний університет, 2002. – 305 с.
 68. Коджаспирова Г.С. Технические средства обучения и их использование. – М.: Академия, 2001. – 86 с.
 69. Козаков В.А., Лісун Н.Р., Ковальчук Г.О. та ін. Сучасні тренінгові методи. Проект за програмою TACIS... – К., 1996. – 460 с.
 70. Консалтинг в Украине. – К.: Ассоциация “Укragроконсалтинг”, 1996.
 71. Консультативная деятельность в сфере управления за рубежом / Домашевский С.Н. – Киев, 1979.
 72. Консультирование сельских товаропроизводителей по экономике и управлению: Учеб. пособ. / Под. ред. Д.С. Алексанова,

- В.М. Кошалева. – М.: Агроконсалт, 2001. – 340 с.
73. Корінець Р.Я. Сільськогосподарське дорадництво: запитання та відповіді / Інститут сільського розвитку. – К., 2003.–23 с.
 74. Коростельов Віктор Андрійович. Управлінське консультування: Навч. посіб. / Міжрегіональна академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2003. – 104с.
 75. Костриця Р.Л., Свистун В.І., Ягупов В.В. Ділові ігри в підготовці фахівців до управлінської діяльності: Навчально-методичний посібник. – К., 2005. – 54 с.
 76. Котирло О.О. Інформаційно-консультаційне забезпечення інвестиційної діяльності фермерських господарств: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / Національний аграрний ун-т. – К., 2007. – 19 с.
 77. Кошелев О.М. Консалтинг в Україні. – К.: Асоціація “Укragроконсалт”, 1996. – 132 с.
 78. Кричевский Р.Л. Если вы руководитель... Элементы психологии менеджмента в повседневной работе. – М.: Дело. – 193 с.
 79. Кропивко М.Ф. Інформаційне забезпечення агропромислового виробництва України в ринкових умовах. – К.: ІАЕ УААН, 1996. – 134 с.
 80. Кропивко М.Ф. Інформаційне забезпечення агропромислового виробництва України в ринкових умовах: Монографія. – К.: ІАЕ УААН, 1996. – 160 с.
 81. Кропивко М.Ф. Інформація в управлінні агропромисловим виробництвом. – К.: ІАЕ УААН, 1997. – 252 с.
 82. Кропивко М.Ф., Лобанов М.І. Інформаційно-консультаційне обслуговування як об’єкт підприємницької діяльності // Економіка АПК. – 2000. – № 1. – С. 18–27.
 83. Кулицький С.П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2002. – 224 с.
 84. Лауш П.В., Кухаренко В.С., Ориценко С.Б. Організація практичного навчання: Навч. посібник. – К.: Урожай, 1996. – 192 с.
 85. Леднев В.С. Методика професійного навчання – М.: ТАСІS, 2001. – 99 с.
 86. Лобанов М.І. Організація інформаційно-консультаційного забезпечення агропромислового виробництва регіону (на матеріалах Запорізької області): Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.03 / Інститут аграрної економіки УААН. – К., 2000. – 19 с.

87. Лобанов М.І. Регіональна інформаційно-консультаційна служба у структурі наукового забезпечення АПК Запорізької області / Наук.-практ. зб. Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві. – К.: ІАЕ, 1999. – С. 72–74.
88. Лобанов М.І. Розвиток системи інформаційно-консультаційного забезпечення АПК // Економіка АПК. – 1999. – № 9. – С. 52–61.
89. Лобанов Н.И. Информационно-консультационное обеспечение государственного управления АПК // Экономика АПК. – 1999. – № 4. – С. 53–57.
90. Лобанов Н.И., Ожелевская Т.С., Тебенко В.Н. Проблемы развития кооперативного движения в Украине и роль информационно-консультационного центра в их решении // Культура народов Причерноморья. – 1999. – № 5. – С. 58–61.
91. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка: основні положення: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: “ЕксОб”, 1999. – 304 с.
92. Лубяная В.Н. Опыт работы информационно-консультационного центра для сельскохозяйственных производителей // Экономика и управление, 1998. – №2. – С. 20–21.
93. Лубяная В.Н. Практика деятельности зарубежных информационных служб // Экономика и управление, 1998. – №1. – С.13–15.
94. Лубяная В.Н. Совершенствование информационного обеспечения. Становление фермерства. Сборник научных трудов Днепропетровского государственного аграрного университета, 1997. – С. 228.
95. Лубяная В.Н. Создание информационно-консультационной службы для сельхозпроизводителей – требование времени // Культура народов Причерноморья. – 1997. – №2. – С. 48–51.
96. Луговий В.І. Педагогічна освіта в Україні: структура, функціонування, тенденції розвитку // За заг. ред. О.Г. Мороза. – К.: МАУП, 1994. – 196 с.
97. Лузан П.Г. Методи і форми організації навчання у вищій аграрній школі: Навчальний посібник. – К.: Аграрна наука, 2003. – 224 с.
98. Лузин А.Е., Елмашев О.К. Вопросы теории и практики организации управленческого консультирования: Метод. рекомендации: Госкомиздат УАССР, 1986.
99. Лузин А.Е., Озира В.Ю. Консультационные фирмы капиталистических стран по управлению. – М.: Экономика, 1975.

100. Маковецкий В.В., Ромаданова И.Н. Обучение в деятельности информационно-консультационной службы АПК: Учебно-методическое пособие. – М.: TACIS, 2004. – 112 с.
101. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2000. – 256 с.
102. Макхэм Калверт. Управленческий консалтинг: Пер. 3. англ. изд. – М.: Дело и Сервис, 1999. – 288с.
103. Маринко Г.И. Управленческий консалтинг: Учеб. пособие для студ. вузов, обуч. по спец. (направлению подгот.) 030201 (020200) и 030200 (52900) “Политология” / Московский гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. Факультет гос. управления – М.: ИНФРА-М, 2005. – 380с.
104. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт з основ аграрного консалтингу / М.Ф. Кропивко, М.Ф. Безкровний, Т.П. Кальна-Дубінюк. – К.: Вид. центр НАУ, 2003. – 100 с.
105. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи з дисципліни “Організація інформаційно-консультативної діяльності” для студентів зі спеціальності Педагогіки вищої школи. – К.: Вид. центр НАУ, 2007. – 40 с.
106. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи з дисципліни “Основи аграрного консалтингу” для студентів з спеціальності “Флодоовочівництво і виноградарство”. – К.: Видавничий центр НАУ, 2006 – 36 с.
107. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи з дисципліни “Основи управлінського консультування” для студентів з спеціальності “Економічна кібернетика”, “Маркетинг”, “Менеджмент організацій”, “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності”. – К.: Видавничий центр НАУ, 2006 – 40 с.
108. Методичні рекомендації щодо надання науково-консультативних та інформаційних послуг сільськогосподарським товаровиробникам і населенню регіонів / М.Ф. Кропивко, М.Ф. Безкровний, Т.П. Кальна-Дубінюк. – К.: Вид. центр НАУ, 2003. – 16 с.
109. Організація інформаційно-консультативної діяльності: Навчальний посібник / За ред. М.Ф. Кропивка. – Агроконсалт, 2004. – 348 с.
110. Основи аграрного консалтингу: Навчальний посібник / За ред. М.Ф. Кропивка. – Агроконсалт, 2004. – 285 с.
111. Основи аграрного консалтингу: Підручник / М.Ф.Кропивко, Т.П. Кальна-Дубінюк, М.Ф. Безкровний. – К.: Освітня книга, 2006. – 224 с.

112. Основы организации и функционирования информационно-консультационной службы в АПК: Учеб. пособие / Под ред. В. М. Кошелева. – М., 1999. – 272 с.
113. Основи психолого-управлінського консультування: Навч. посіб. / Л.М. Карамушка, Н.Л. Коломінський, М.В.Войнович та ін.; За наук. ред. Л.М. Карамушки. – К.: МАУП, 2002. – 136 с.
114. Основи сільськогосподарського дорадництва в Україні: Навчальний посібник для дорадчих служб / За ред. Романа Шмідта. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2003. – 680 с.
115. Опыт управленческого консультирования: Метод. рекомендации / Сост.: Я. Лейманн, М. Хабакук. – Таллинн: Эст НИИНТИ, 1984.
116. Організація інформаційно-консультаційної діяльності: Навч. посібник / М.Ф. Кропивко, Т.П. Кальна-Дубінюк, М.Ф. Безкровний та ін. – М.: Агроконсалт, 2004. – 348 с.
117. Організація інформаційно-консультаційного забезпечення АПК України / П.Т. Саблук, Б.К. Скирта, В.М. Скупий та ін.; За ред. П.Т. Саблука. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 440 с.
118. Организация консультационной деятельности по управлению: Обзорная информация / Сост. В.И. Третьяк. – К.: УкрНИИНТИ, 1975.
119. Організація навчання в інформаційно-консультаційній діяльності: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Укладач І.П. Кудінова. – Шпола, 2007. – 92 с.
120. Питерс Г., Уотерман Р. В поисках эффективности управления (опыт лучших компаний) / Пер. с англ.; Под. ред. Л.И. Евенко. – М.: Прогресс, 1986.
121. Посадский А.П. Основы консалтинга // Высш. шк. экономики. – М., 1999. – 240 с.
122. Посадський А.П., Хайниш С.В. Консультационные услуги в России: Практич. пособие. – М.: Финстатинформ, 1995. – 176 с.
123. Помогаев В.М. Развитие информационно-консультационных услуг в АПК (на материалах Омской области): Автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.05 / Омский гос. аграрный ун-т. – Барнаул, 2001. – 20с.
124. Посібник для сільськогосподарських дорадників / За ред. А. Гайдачука. – Поморський осередок дорадництва, Відділ в Старому Полі, 2005. – 325 с.

125. Посібник з науково-консультаційного та інформаційного забезпечення аграрних перетворень / М.Ф. Кропивко, Б.К. Скірта, В.В. Дерлеменко та ін. – К.: ІАЕ УААН, 1997. – 48 с.
126. Проблемы развития кооперативного движения в Украине и роль информационно-консультационных центров в их решении [Электронный ресурс] / Н.И. Лобанов, В.Н. Тебенко, Т.С. Ожелевская // Культура народов Причерноморья. – 1999. – №6. – С. 58–61.
127. Пугачова К.М. Світовий досвід дорадництва у сільському господарстві // Зовнішня торгівля: право та економіка. – К.: УАЗТ, 2001. – С. 93–97.
128. Растишенин В. Е., Куприянова Т. М Консультационные технологии в развитии бизнеса (российско-японский опыт): Практик. пособие / Всероссийский центр охраны и производительности труда – М., 2000. – 100 с.
129. Рекомендації щодо створення Державної системи надання консультаційних послуг, освоєння та пропаганди досягнень науково-технічного прогресу в агропромисловому виробництві України / П.Т. Саблук, М.Я. Дем'яненко, В.М. Скупий та ін.; Відп. за вип. М.Ф.Кропивко. – К.: ІАЕ УААН, 1997. – 32 с.
130. Рекрутмент и кадровый консалтинг. 2004: Справочник / HRD. HR Department / Наталия Сазанович (ред.). – К.: Маркет Консалтинг, 2004. – 76с.
131. Руденко Л.І.* Інформаційно-консультаційна служба в системі АПК регіону // Вісник Сумського державного аграрного університету. Сер. Фінанси і кредит. – 1999. – №1(6). – С. 169-171.
132. Руденко Л.І. Організація інформаційно-консультаційного забезпечення АПК в умовах ринкової економіки // Основи реформування аграрного сектора економіки: Навч. посібник / Під ред. І.М. Брюховецького. – К.: Учбово-методичний центр, 2000. – С. 88–94.
133. Руденко Л.І. Роль консалтингового підприємництва в інфраструктурі аграрного бізнесу Німеччини // Вісник Сумського державного аграрного університету. Сер. Фінанси і кредит. – 1999. – №2(7). – С. 211–213.
134. Рунов Б.Г. Информационно-консультационная служба в АПК: курс лекций. Для студентов всех специальностей МГАУ им. Горькина, 2000. – 149 с.
135. Савенкова Т.И. Развитие консультационной деятельности. – М.: МНИИПУ, 1990.

136. Сборник нормативно-методических материалов по развитию деятельности информационно-консультационной службы АПК. – М.: ФГНУ “Росинформагротех”, 2001.
137. Сільське господарство України: Посібник для виробника. Рей Мортон, Кевін Шарп, Богдан Хом’як та ін. – 2005.
138. Стан та перспективи розвитку сільськогосподарської дорачої діяльності: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця: Редакційно-видавничий відділ Вінницького державного аграрного університету, 2007. – 148 с.
139. Становлення сільськогосподарських дорадчих служб в Україні / За ред. Романа Шмідта. – К.: Мінагрополітики, 2002. – 88 с.
140. Стимсон В.А. Подготовка и представление тренинговых материалов. – 2003. – 160 с.
141. Стукач В.Ф., Помогаев В.М. Региональная инфраструктура информационно-консультационных услуг / Омский гос. аграрный ун-т. – Омск: Издательство ОмГАУ, 2001. – 118 с.
142. Смит Рейс. 500 лучших советов тренеру. – М., 2002. – 128 с.
143. Софій Н.З., Кузьменко В.У. Про сто і один метод активного навчання. – К.: Крок за кроком, 2003. – 116 с.
144. Сукманова Е.В. Консультационные услуги: “ширма” для сокращения доходов или реальная необходимость? // Детенизация экономики: опыт экономико-правового и экономико-математического исследования: Сб. науч. тр. / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. – Донецк: ИЭПИ НАН Украины. – 2000. – С. 204–208.
145. Сукманова О. Відповідальність за надання консультаційних послуг: міф чи реальність? // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – №2. – С. 88–91.
146. Сукманова О. В. Господарський договір про надання консультаційних послуг: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.04 / НАН України; Інститут економіко-правових досліджень. – Донецьк, 2005. – 17с.
147. Сукманова Е. Порядок заключения и исполнения хозяйственных договоров на оказание консультационных услуг // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – №10. – С. 27-29.
148. Сукманова Е. Правовое регулирование консалтинговых услуг в Украине // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – №9. – С. 6-7.
149. Сукманова О.В. Приховування доходів чи новий спосіб укладення договорів на надання консультаційних послуг // Право-

- суддя – гарант законності у сфері економічних правовідносин. – К.: НДІ “Проблеми людини”. – 2000. – Т. 21 (1). – С. 313–317.
150. Сучасні тренінгові технології навчання ведення бізнесу: Навчально-методичний посібник. У 6 кн. / Київський національний економічний університет // А.Ф. Павленко. – К.: КНЕУ, 2001. – 104 с.
 151. Сучасні технології навчання: Науково-методичний збірник ХДУ / За ред. В.І. Чигиринова. – Харків, 1993. – 156 с.
 152. Тебенко В.Н. Повышение квалификации руководителей и специалистов – веление времени // Экономика и управление, 1999. – №4. – С. 17–19.
 153. Тебенко В.М. Управлінське консультування (на прикладі інформаційно-консультаційних служб АПК): Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.02 / Кримський держ. аграрний ун-т. – Сімф., 1999. – 16 с.
 154. Теорія та практика дорадництва (планування та втілення програм екстеншн): Навчальний посібник. – Вінниця: Консоль, 2004 – 240 с.
 155. Типове положення про відділ інформаційного та консультаційно-технологічного забезпечення Регіонального центру наукового забезпечення агропромислового виробництва / П.Т. Саблук, М.Ф. Кропивко, Б.К. Скірта та ін. – К.: ІАЕ УААН, 1999. – 12 с.
 156. Тюнякин М. Л. Консалтинг. Вопросы теории и практики бизнеса. – СПб.: Нестор, 2001. – 200с.
 157. Уикхэм Филип. Консалтинг в управлении проектами: Пер. 2-го англ. изд. – М.: Дело и Сервис, 2006. – 367с.
 158. Ульяновченко О.В., Бутенко Т.А Аграрний консалтинг: Програма навч. дисципліни для підготовки магістрів в аграрних ВНЗ III-IV рівнів акредитації з економічних спеціальностей / ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2005. – 14 с.
 159. Ульяновченко О.В., Бутенко Т.А Напрями розвитку регіональної системи дорадництва // Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: Зб. наук. пр. №4. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – С. 111–116.
 160. Управленческие нововведения в США. Проблемы внедрения / Под ред. Ю.А. Ушанова. – М.: Наука, 1986.
 161. Управлінський консалтинг: Навчальний посібник / За ред. М.Ф. Кропивка. – Агроконсалт, 2004. – 344 с.

162. Управлінський консалтинг: Навч. посібник / М.Ф.Кропивко, Т.П.Кальна-Дубінюк, М.Ф.Безкровний та ін. – М.: Агроконсалт, 2004. – 345 с.
163. Управленческий консалтинг: Путеводитель по рынку проф. услуг / Петр Шура (авт.-сост.). – М.: Коммерсантъ XXI; Альпина Паблишер, 2002. – 263 с.
164. Управленческое консультирование: Путеводитель по профессии / Пер. с англ. В 2-х т. Изд. 2-е, перераб.; Под ред. М. Кубра. – М.: Интерэксперт, 1992.
165. Филатов А.И. Применение методики Gross Margin для анализа и планирования финансово-хозяйственной деятельности предприятий: Учеб. Метод. пособие. Центр обучения кадров ИКС АПК России. – М., 1999. – С. 84–91
166. Филатов А.И. Финансирование информационно-консультационной службы. Информационный бюллетень. – М.: Информатроптех, Вып. 5–6, 1998.
167. Хабакук М.Я. Методы работы консультантов по управлению. – Таллинн: Эст НИИТИ, 1985.
168. Хмельницька обласна дорадча аграрна служба – два роки роботи / А.Т.Цвігун, В.С.Вапняк, В.В.Бугерчук. – Кам'янець-Подільський, 2004. – 29 с.
169. Чаплінський Ю.П., Суботіна О.В., Стеценко І.Б. Інформаційні технології підтримки прийняття рішень при консультуванні фермерів: Тези Міжн. конф. “Прогнозування та прийняття рішень в умовах невизначеності”. – К., 2001. – С. 129–130.
170. Чернов Ю.В., Фомишин С.В., Тищенко А.И. Управленческое консультирование: Учеб. пособие. – Херсон: ОЛДИ-плюс, 2003. – 272 с.
171. Чигрин В.А., Лубяная В.Н. Формирование информационно-консультационной службы для сельскохозяйственных производителей // Экономика и управление, 1998. – №1. – С. 17–18.
172. Шарков Феликс Изосимович. Консалтинг в связях с общественностью: Учебник для студ. вузов, обуч. по спец. “Связи с общественностью”. – М.: Экзамен, 2005. – 414 с.
173. Шмідт Р.М. Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України (в документах, матеріалах і фотографіях: березень, 2003 – квітень, 2004). – Київ: Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2004. – 436 с.

174. Шмідт Р.М. Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України (в документах та матеріалах: квітень, 2004 – вересень, 2004). – Київ: Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України. – Львів–Київ: НВФ “Українські технології”, 2004. – 348 с.
175. Юксвярав Р.К., Хабакук М.Я., Лейманн Я.А. Управленческое консультирование: теория и практика. – М.: Экономика, 1988.
176. Як навчатись? Методи планування, організації та оцінювання власного навчання: Методичний посібник. / І.М. Поліщук. – Кам’янець-Подільський: Абетка-Нова, 2004. – 84 с.
177. Як викладати ситуаційні вправи / За ред. О.І. Сидоренка. – К.: Центр інновацій та розвитку, 1999. – 48 с.
178. Anne W. Van den Ban, Different ways of financing agricultural extension, Agricultural Research & Extension Network, Network paper No. 106, July 2000.
179. Ban A.W., Hawkins H.S. Agricultural Extension. Second edition. Blackweel Science LTD, Oxford, 1996. – 294 p.
180. Kalna-Dubinyuk T.P., Jonnson S.R. The Development of Extension Service in Ukraine and the Worldwide experience. – К.: Agrarna nauka, 2005. – 200p.
181. Kryzaczkowskij N.L., Lubianoj N.N., Lobanow N.I. Informacyjno-konsultacyjne centrum dla agorprezmyslowego kompleksu regiona Zaporozza// Ekologiczne aspekty mechanizacji nawozenia ochrony roslin uprawy gleby.-Warszawa.: IMBER, 1997. – С. 163–166.
182. Macklin Michael. Agricultural Extension in India. – Washington, D.C.: World Bank, 1992. – xi, 30 p.
183. Purcell Dennis L., Anderson Jock R. Agricultural Extension and Research: Achievements and Problems in National Systems / World Bank; Operations Evaluation Department. – Washington, D.C.: World Bank, 1999. – xx, 282 p.
184. Saito Katrine A., Weidemann C. Jean Agricultural Extension for Women Farmers in Africa. – S. l.: World Bank, 1990. – 54 p.

КАФЕДРА АГРАРНОГО КОНСАЛТИНГУ ТА СЕРВІСУ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра аграрного консалтингу та сервісу була створена в 2004 році шляхом об'єднання кафедр аграрного консалтингу (док. екон. наук, проф., академік УААН Кропивко М. Ф. – 2001–2003 рр.) та економіки аграрного сервісу (док. екон. наук, проф. Мосіюк П.О. – 1996–2000 р.). З часу заснування кафедру очолює кандидат економічних наук, доцент Т.П. Кальна-Дубінюк. На кафедрі працюють професор, 5 доцентів кандидатів наук, асистент, навчаються докторант та аспіранти. На кафедрі працювали відомі вчені економісти, ветерани Великої Вітчизняної війни, професори І.В. Хоменко, Л.К. Грінчук, професор В.В. Підліснюк, доценти Г.М. Приймак, Д.І. Штурба, Г.Г. Левченко, І.М. Криворучко, ст. викладач В.В. Каложний.

Кафедра є першою в Україні, що випускає МАГІСТРІВ за спеціальністю “Менеджмент організацій” спеціалізації “Інформаційно-консультативна діяльність в АПК”, забезпечує навчальний процес з основних дисциплін: “Основи аграрного консалтингу”, “Основи управлінського консалтингу”, “Організація інформаційно-консультативної діяльності”, “Економіка і організація аграрного сервісу”. Проводиться підготовка дорадників та експертів-дорадників, економістів з агросервісу за програмами базової освіти та підвищення кваліфікації для отримання кваліфікаційного свідоцтва.

Кафедра має наукову школу з сільськогосподарського дорадництва та економіки аграрного сервісу, розробляє дорадчу систему поширення сільськогосподарських знань та інформації із застосуванням інтерактивних методів для прийняття науково-обґрунтованих рішень, що сприяло прийняттю нового Закону України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”, прийняттю цілого ряду актів законодавства у сфері сільськогосподарського дорадництва, створенню дорадчої освіти. Здійснюється робота по підготовці науково-педагогічних кадрів, успішно захищено 21 кандидатська дисертація. Переважна більшість аспірантів кафедри стали висококваліфікованими викладачами.

В результаті плідної навчально-методичної роботи кафедрою підготовлені та видані типові навчальні програми з основних дисциплін, 8 підручників та 20 навчальних посібників, більш ніж 450 монографій, наукових статей та методичних розробок, створено 4 науково-популярні відеофільми про розвиток дорадництва в Україні таких як: Дорадчі про-

грами з агробізнесу та навколишнього середовища; Дорадчі програми розвитку соціальної сфери села; Дорадчі програми для дітей 4-Н та молоді; Розвиток дорадчої освіти. Запроваджене дистанційне навчання. Дистанційний курс “Сільськогосподарська дорадча діяльність” розміщено на сайті www.dorada.org.ua.

Кафедра бере участь у виставковій діяльності, організує та проводить семінари, майстер класи з дорадництва, конференції, круглі столи, Дні поля, працює з проектами міжнародної технічної допомоги USAID (США), FARM (Канада), TACIS (ЄС), поширює зв'язки з провідними університетами країн СНД, Польщі, Канади, США, Нідерландів та впроваджує досвід своєї роботи.

Подальший розвиток діяльності кафедри передбачає: проведення теоретико-концептуальних досліджень інформаційно-консультаційних процесів, організацію різних форм навчання, тренінгів з використанням інноваційних технологій; участь у формуванні інформаційної бази науково-технічної, навчальної та ринкової сільськогосподарської інформації; створення інтерактивної агроконсалтингової системи для сільгоспвиробників та населення; участь у формуванні регіональної мережі інформаційно-консультаційного забезпечення фахівців АПК.

Контакти:

Героїв Оборони, 11, кім 414, корпус 10, Київ, Україна, 03041

Кафедра аграрного консалтингу та сервісу

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Тел.: (+380 44) 527-80-61, 527-80-48

Факс: (+380 44) 527-80-61

E-mail: tatiankd@yahoo.com, ikudinova@ukr.net, liliiia.55@mail.ru

ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ РИНКІВ

Громадська організація “Інститут розвитку аграрних ринків” (ІРАР) є незалежною неприбутковою українською організацією та визначає своєю основною метою надання наукових, просвітніх та інших подібних послуг для суспільного споживання, приділяючи першочергову увагу науковим дослідженням економічних і політичних трансформацій аграрних ринків, аналізу впливу економічних і політичних трансформацій аграрних ринків на економічні, соціальні процеси та суспільно-політичну ситуацію, просвітницькій діяльності з метою утвердження принципів балансу економічної доцільності та соціальної справедливості, сервісної моделі влади, побудови громадянського суспільства.

ІРАР створено у квітні 2005 року. Члени організації – економісти, фахівці з державного управління, технологій – мають великий досвід роботи в наукових установах, органах влади, тісно співпрацюють як з законодавчою, так і з виконавчою владою – Секретаріатом Президента України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України, Міністерством аграрної політики України, з комерційними банками, громадськими професійними об’єднаннями в аграрному секторі, УААН, НАУ, іншими науковими та дослідними установами, міжнародними організаціями, брали і беруть активну участь у проведенні навчальних, навчально-інформаційних семінарів, в реалізації проектів міжнародної технічної допомоги, спрямованих на розвиток сільського господарства та сільської місцевості (проекти ПРООН, DFID, AMP США, TACIS, МФК, Світового банку тощо).

Члени організації є співавторами декількох десятків законопроектів, в тому числі Закону України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”, авторами книг, в тому числі – “Закон України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність. Науково-практичний коментар”, “Сільськогосподарське дорадництво: Запитання та відповіді”, наукових публікацій, коментарів, експертних висновків тощо.

У 2005 році Інститут став одним із виконавців проекту “Реформа у галузі сільського господарства, вдосконалення законодавчо-нормативної бази” Агентства США з міжнародного розвитку.

ІРАР у 2006 році залучається до реалізації проектів міжнародної технічної допомоги в Республіці Молдова.

З інституційної точки зору ІРАР – молода організація, однак її члени мають великий та, завдяки синергії, унікальний досвід розробки, просування, впровадження та моніторингу заходів політики та економіки,

надання допомоги інституціям державного та приватного сектору у розбудові їхнього потенціалу.

Контакти:

Михайлівська вул., 24Б, оф. 83, Київ, Україна, 01001

Тел.: (+380 44) 3907008, 4907078, 4907079

Факс: (+380 44) 2781287, 278-8414

E-mail: VAndrievsky@amdi.org.ua, RKorinets@amdi.org.ua

Довідкове видання

Словник-довідник з дорадництва

Підписано до друку
Формат 60x84/16. Гарнітура Times. Ум.-друк.арк. 12,1.
Папір офсетний. Зам. № 5.

Видано “УКРАЇНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ”
Львів, вул. І.Франка, 4/1
тел./факс (032) 235-55-52

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції
ДК-№ 789 від 29.01.2002 р.